

T.C.

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ÖZEL EĞİTİM ANABİLİM DALI

ÖZEL EĞİTİM BİLİM DALI

**OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE ÇALIŞAN ÖĞRETMENLERİN
MAHREMİYET EĞİTİMİ KONUSUNDA BİLGİ
DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ**

Habibe ÇALIŞKAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

Dr. Öğretim Üyesi Zehra ATBAŞI

Konya-2019

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Öğrencinin	Adı Soyadı	Habibe ÇALIŞKAN
	Numarası	098306011004
	Ana Bilim Dalı	Özel Eğitim
	Bilim Dalı	Özel Eğitim
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tezin Adı	Okul Öncesi Dönemde Çalışan Öğretmenlerin Mahremiyet Eğitimi Konusunda Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

24/06/2019
Habibe ÇALIŞKAN

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	Habibe ÇALIŞKAN
	Numarası	098306011004
	Ana Bilim Dalı	Özel Eğitim
	Bilim Dalı	Özel Eğitim
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Dr. Öğr. Üyesi Zehra ATBAŞI
	Tezin Adı	Okul Öncesi Dönemde Çalışan Öğretmenlerin Mahremiyet Eğitimi Konusunda Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan “Okul Öncesi Dönemde Çalışan Öğretmenlerin Mahremiyet Eğitimi Konusunda Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi” başlıklı bu çalışma 17/06/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

	Ünvanı Adı Soyadı	İmza
Danışman	Dr. Öğr. Üyesi Zehra ATBAŞI	
Jüri Üyesi	Prof. Dr. Hakan SARI	
Jüri Üyesi	Doç. Dr. Salih ÇAKMAK	

ÖNSÖZ

Öncelikle akademik hayatıma değerli katkılarından dolayı Bölüm Başkanımız Sayın Prof. Dr. Hakan SARI'ya, çalışmamı hazırlamam sırasında, sürekli fikrimi ve tercihlerimi önemseyip motive edici rehberliğini sunan Sayın Danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Zehra ATBAŞI'na minnettarlığımı sunarım.

Akademik hayatımın başlangıcından itibaren sahip olduğu değerleri bana aktarmak için gösterdiği gayret ve isteğinden dolayı Sayın Hocam Doç. Dr. Selahattin AVŞAROĞLU'na, erdemi ile beni her daim etkileyen Sayın Hocam Dr. Öğr. Üyesi Yahya ÇIKILI'ya, her alanımda varlığıyla güç bulduğum ilk mesai arkadaşım, dostum Dr. Öğr. Üyesi Rabia TAŞDEMİR'e ve değerli ailesine, çalışmam sırasında düşünceli ve sabırlı arkadaşlığını minnetle hatırlayacağım Sevgili arkadaşım Dr. Saniye CENGİZ'e ve değerli ailesine, bu süreçte tecrübesi ve arkadaşlığı ile desteğini esirgemeyen Değerli mesai arkadaşım Öğr. Gör. Hatice ÖZSOY'a, ayrıca çalışmama katkı sağlayan bütün öğretmenlere ve okul yöneticilerine gösterdikleri duyarlılık ve ayırdıkları zaman için teşekkür ederim.

Son olarak hayatımın değerini artıran ve varlıklarıyla beni her zaman güçlendiren Sevgili Anneme ve Babama, her anımda güzel varlığı ile desteğini hissettiğim çok Değerli kardeşim Gülcan ÇALIŞKAN'a, doğduğu günden itibaren yaşamımın anlamını kökten değiştiren, ölümüyle de bir parçamı beraberinde götüren, kısa bir süre de olsa güzel elleriyle hayatıma dokunduğu için, her zaman güzelliklerle hatırlayacağım Meleğim Mihrican Ecem'e minnettar olduğumu bildiririm.

Habibe ÇALIŞKAN
Göhlisar, 2019

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Habibe ÇALIŞKAN
	Numarası	098306011004
	Ana Bilim Dalı	Özel Eğitim
	Bilim Dalı	Özel Eğitim
	Programı	Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Dr. Öğretim Üyesi Zehra ATBAŞI
	Tezin Adı	Okul Öncesi Dönemde Çalışan Öğretmenlerin Mahremiyet Eğitimi Konusunda Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi

ÖZET

Okul öncesi dönem, çocukların önemli düzeyde birçok beceri alanının geliştiği, aynı zamanda mahremiyet algısının oluştuğu bir dönemdir. Bu nedenle okul öncesi dönemde çalışan öğretmenlerin, mahremiyet eğitimi konusunda bilinçli olmaları önemlidir. Ülkemizde cinsel eğitim olarak ele alınan ve sınırları net olarak çizilmemiş olan mahremiyet eğitimi cinsel eğitimden daha kapsamlı olup toplumsal hayatın vazgeçilmez bir ihtiyacdır. Bu nedenle bu araştırmanın genel amacı, okul öncesi dönemde çalışan öğretmenlerin mahremiyet eğitimi konusunda bilgi düzeylerini belirlemektir.

Araştırma ulaşılabilir örneklem yoluyla Burdur ili Gölhisar ilçesinde bağımsız anaokulu, resmi anasınıfı ve özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde görevli okul öncesi dönemde çalışan 25 öğretmen ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Nitel olarak desenlenen araştırmada verileri elde etmek için araştırmacı tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu” ile “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” kullanılmış ve görüşmeler yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilip yorumlanmıştır.

Araştırma sonucunda öğretmenlerin; mahremiyet eğitimini genel anlamda cinsel eğitim olarak, mahremiyet ihlallerini de cinsel ihlaller olarak değerlendirdikleri, mahremiyet eğitiminin önemi, amacı ve dikkat edilecek hususlar konusunda tek yönlü görüş bildirdikleri, eğitimin verilme zamanı için okul öncesi dönemin yoğunluk kazandığı, bu eğitimi aile ve öğretmenin birlikte vermesi gerektiği, eğitimin çocuk ve aileye verilmesi gerektiği fikrinde yoğunlaştıkları, özel gereksinimli çocukları yüksek risk grubunda gördükleri ve sınıf içinde bu eğitime yeterince yer vermedikleri tespit edilmiştir.

Tüm bulgular incelendiğinde araştırmaya katılan okul öncesi dönemde çalışan öğretmenlerin mahremiyet eğitimi konusunda kapsamlı bilgiye sahip olmadıkları, özellikle mahremiyet kavramının boyutları konusunda kısıtlı bilgiye sahip oldukları görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Mahremiyet, Mahremiyet eğitimi, Cinsel Eğitim, Okul öncesi dönem, Okul öncesi öğretmen, Özel gereksinimli çocuk

T.C.

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Habibe ÇALIŞKAN
	Numarası	098306011004
	Ana Bilim Dalı	Department of Special Education
	Bilim Dalı	Special Education
	Programı	Master's Degree (M.A.)
	Tez Danışmanı	Dr. Teaching Staff Zehra ATBAŞI
	Tezin Adı	Determining The Level of Knowledge of Teachers Working in Preschool Education on Privacy Education

ABSTRACT

Preschool period refers to the ages in which both many skill areas of children and a perception of privacy are developed. Therefore, it is important that preschool teachers should be conscious of privacy education. Privacy education, which is not clearly defined and considered as sexual education in Turkey, is more comprehensive than sexual education and an indispensable need of social life. Thus, the main purpose of this research is to determine the level of preschool teachers' knowledge on privacy education.

This research was carried out with 25 preschool teachers in the kindergarten, private education and rehabilitation centres in Gölhisar, Burdur. The screening model was used. To obtain data in this qualitative research, "Personal Information Form" and "Semi-Structured Interview Form" were used and face-to-face interviews were carried out. The data were analysed and interpreted by content analysis method.

The study revealed that preschool teachers considered privacy education as sexual education and violations of privacy as sexual violations, they had one-way opinions about the importance, purpose and the points to be considered of privacy education, preschool period is thought to be right time for privacy education, they agreed that

families and teachers should give this education together, children and families should have this education, children with disabilities were seen in a high-risk group and teachers did not provide enough education in class for privacy education.

Overall, it was seen that preschool teachers do not have comprehensive knowledge about privacy education and they have limited knowledge about the concept of privacy.

Keywords: Children with disabilities, Preschool period, Preschool teacher, Privacy, Privacy education, Sexual education

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI	i
TEZ KABUL FORMU	ii
ÖNSÖZ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTESİ	xi
BÖLÜM 1	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	8
1.3. Araştırmanın Önemi	9
1.4. Araştırmanın Varsayımları	10
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	10
1.6. Tanımlar	10
1.6.1. Okul öncesi dönem.....	10
1.6.2. Okul Öncesi Öğretmeni	10
1.6.3. Mahremiyet	11
1.6.4. Mahremiyet Eğitimi	11
BÖLÜM 2	12
KURAMSAL ÇERÇEVE	12
2.1. Mahremiyet Kavramı	12
2.2. Mahremiyetin Boyutları	21
2.2.1. Fiziksel / Bedensel mahremiyet	22
2.2.2. Psikolojik mahremiyet	23
2.2.3. Sosyal / Etkileşimsel mahremiyet	23
2.2.4. Bilgisel / Belgesel mahremiyet	24
2.3. Mahremiyet Hakkı.....	25
2.4. Mahremiyet İhlalleri.....	26
2.4.1. Özel gereksinimli bireyler ve mahremiyet ihlali.....	30
2.5. Mahremiyet Eğitimi	33
2.5.1. Mahremiyet eğitiminin verilme zamanı	38
2.6. Mahremiyet Eğitiminde Temel İlkeler	39
2.6.1. Özel alan tanımlama.....	39
2.6.2. “İzin verirsem kabul edilirsin” bilinci.....	39
2.6.3. “Bedenim bana ait” bilinci	40
2.6.4. Tuvalet ve banyoda mahremiyet bilinci	40
2.6.5. Yatak ve yatak odalarının ayrılması.....	41
2.6.6. Odalara girerken izin alınması	41
2.6.7. Giyim konularına dikkat edilmesi	42
2.6.8. Çocuğa iyi bir model olma.....	42

2.6.9. Sevgi gösteriminde uygun yaklaşım kullanma.....	42
2.6.10. Televizyon ve internetin dikkatli kullanılması.....	43
2.6.11. Mahremiyet içerikli sorulara cevap verilmesi.....	43
2.6.12. İyi ve kötü dokunma arasındaki farkın öğretilmesi.....	44
2.7. Mahremiyet Eğitiminde Okul Öncesi Dönem Öğretmenlerinin Rolü.....	45
2.8. İlgili Araştırmalar	47
BÖLÜM 3.....	53
YÖNTEM	53
3.1. Araştırmanın Modeli	53
3.2. Çalışma Grubu.....	54
3.3. Veri Toplama Araçları.....	57
3.3.1. Katılımcı bilgi formu	57
3.3.2. Yarı yapılandırılmış görüşme formu	57
3.4. Verilerin Toplanması.....	60
3.5. Verilerin Analizi.....	61
3.6. Geçerlik ve Güvenirlik	65
BÖLÜM 4.....	67
BULGULAR.....	67
4.1. Mahremiyet Eğitiminin Tanımı ve İçeriğine İlişkin Görüşler.....	67
4.1.1. Mahremiyet eğitiminin tanımı.....	69
4.1.2. Mahremiyet eğitiminin önemi.....	71
4.1.3. Mahremiyet eğitiminin amacı	76
4.1.4. Mahremiyet eğitiminin verilme zamanı	80
4.1.5. Mahremiyet eğitimi vermesi gereken kişiler	83
4.1.6. Mahremiyet eğitimi verilmesi gereken kişiler	86
4.1.7. Mahremiyet eğitiminde dikkat edilecek hususlar.....	89
4.2. Mahremiyet Sorunları ve İhlallerine İlişkin Görüşler	94
4.2.1. Mahremiyet sorunu olarak kabul edilen durumlar	94
4.2.2. Mahremiyet ihlalinin yol açtığı sonuçlar	98
4.2.3. Mahremiyet ihlali ile karşılaşma durumu	101
4.2.4. Mahremiyet ihlali sonucunda alınacak önlemler	102
4.3. Mahremiyet Eğitimiyle İlgili Çocuklara Yönelik Görüş ve Uygulamalar	106
4.3.1. Çocuklarda sık karşılaşılan mahremiyet ihlali davranışları	106
4.3.2. Özel gereksinimli çocuklara yönelik risk algısı	110
4.3.3. Sınıf içinde mahremiyet eğitiminin verilme şekilleri.....	111
4.4. Mahremiyet Eğitiminde Ailelerle İş Birliği	115
4.4.1. Ailelerin mahremiyet eğitimi konusundaki bilgi düzeyi.....	115
4.4.2. Ailelerin mahremiyet eğitimi konusunda öğretmenden beklentileri.....	117
BÖLÜM 5.....	119
TARTIŞMA.....	119
5.1. Mahremiyet Eğitiminin Tanımı ve İçeriğine İlişkin Görüşlerin Değerlendirilmesi	119
5.2. Mahremiyet Sorunları ve İhlallerine İlişkin Görüşlerin Değerlendirilmesi	132
5.3. Mahremiyet Eğitimiyle İlgili Çocuklara Yönelik Görüş ve Uygulamaların Değerlendirilmesi	137

5.4. Mahremiyet Eğitiminde Ailelerle İş Birliğinin Değerlendirilmesi.....	141
SONUÇ	143
ÖNERİLER.....	147
Uygulamaya Yönelik Öneriler	147
İleriki Araştırmalara Yönelik Öneriler	148
KAYNAKÇA.....	149
EKLER	172
Ek 1. Katılımcı Bilgi Formu.....	172
Ek 2. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	173
Ek 3. Çalışmaya Katılım Bildirimi	174

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Katılımcılara ait demografik bilgiler.....	55
Tablo 2. Katılımcılara ait demografik bilgiler (devamı)	56
Tablo 3. Temalar, alt temalar ve kodlar	63
Tablo 4. Temalar, alt temalar ve kodlar (devamı)	64
Tablo 5. Öğretmenlerin mahremiyet eğitiminin tanımı ve içeriğine ilişkin görüşleri temasına ait alt temalar ve kodlar.....	68
Tablo 6. Öğretmenlerin mahremiyet eğitiminin tanımına yönelik görüşleri.....	69
Tablo 7. Öğretmenlerin mahremiyet eğitiminin önemine ilişkin görüşleri	71
Tablo 8. Öğretmenlerin mahremiyet eğitiminin amacına ilişkin görüşleri.....	77
Tablo 9. Mahremiyet eğitiminin verilme zamanına yönelik öğretmen görüşleri	80
Tablo 10. Öğretmenlerin mahremiyet eğitimini vermesi gereken kişilere yönelik görüşleri	84
Tablo 11. Öğretmenlerin mahremiyet eğitiminin kimlere verileceğine ilişkin görüşleri	86
Tablo 12. Öğretmenlerin mahremiyet eğitiminde dikkat edilecek hususlara ilişkin görüşleri	89
Tablo 13. Öğretmenlerin mahremiyet sorunları ve ihlallerine ilişkin görüşleri temasına ait alt temalar ve kodlar.....	94
Tablo 14. Mahremiyet sorunu olarak görülen durumlara yönelik öğretmen görüşleri.....	95
Tablo 15. Mahremiyetin ihlal edilmesinin yol açtığı sonuçlara ilişkin öğretmen görüşleri ..	98
Tablo 16. Mahremiyet ihlali ile karşılaşma durumuna yönelik öğretmen görüşleri.....	101
Tablo 17. Mahremiyet ihlali sonucunda alınacak tedbirlere yönelik öğretmen görüşleri ...	103
Tablo 18. Mahremiyet eğitimiyle ilgili çocuklara yönelik görüş ve uygulamalar temasına ait alt temalar ve kodlar.....	106
Tablo 19. Çocuklarda sık karşılaşılan mahremiyet ihlali davranışlarına yönelik öğretmen görüşleri	107
Tablo 20. Öğretmenlerin özel gereksinimli bireylere yönelik risk algısı	110
Tablo 21. Öğretmenlerin sınıf içinde mahremiyet eğitimi verme şekilleri	111
Tablo 22. Öğretmenlerin mahremiyet eğitiminde ailelerle iş birliği hakkındaki görüşleri temasına ait alt temalar ve kodlar.....	115
Tablo 23. Ailelerin mahremiyet eğitimi konusundaki bilgi düzeylerine yönelik öğretmen görüşleri	115
Tablo 24. Öğretmenlerin mahremiyet eğitimi konusunda ailelerin beklentilerine yönelik görüşleri	117

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, araştırmanın varsayımları, araştırmanın sınırlılıkları ve tanımlar ele alınmıştır.

1.1. Problem Durumu

Okul öncesi dönem; çocukların fiziksel, bilişsel ve sosyal gelişimlerinin en hızlı olduğu dönemdir. Çocuğun, doğuştan sahip olduğu potansiyelini en üst noktaya kadar geliştirebilmesinde aldığı eğitimin, içinde yaşadığı fiziksel ve sosyal çevrenin önemli etkisi bulunmaktadır (İnci, 2010; Oktay, 2004). Bu dönemde çocuklar hem kültürel değerleri öğrenmeye hem de temel alışkanlıkları kazanmaya başlamaktadırlar (Yavuzer, 2016). Aynı zamanda çocukların kişilik ve karakterler temellerinin atıldığı okul öncesi dönem, çocukların tüm bu gelişim alanlarının desteklenip geliştirilmesi bakımından oldukça önemli kabul edilmektedir (Becker, Miao, Duncan ve McClelland, 2014). Yapılan araştırmalar özellikle okul öncesi dönemi kapsayan yıllarda kazanılan davranış ve alışkanlıkların önemli bir kısmının yetişkinlik hayatında da etki göstermeye devam ederek bireyin kişilik yapısını, davranışlarını, alışkanlıklarını, inançlarını ve değer yargılarını biçimlendirme gücüne sahip olduğunu göstermektedir (İnci, 2010; Oktay, 2004).

Toplumun kültür ve medeniyet seviyesinin yükselmesi, büyük ölçüde çocukların eğitimlerinin önemsenmesine bağlıdır. Bu noktadan hareketle yaşamın ilk yıllarının, özellikle de 0-6 yaş arası dönemin, bireylerin bütün gelişim alanlarında belirleyici rol oynaması, okul öncesi dönem öğretmenlerinin çocuklar üzerinde oluşturacağı etkileri ön plana çıkartmaktadır. Okul öncesi eğitim içerisinde öğretmenin niteliği, uygulanacak program veya kullanılacak malzemenin niteliğinden daha fazla öneme sahiptir. Ailesinin yanından ayrılıp okula gelen çocukla ilk karşılaşan ve gün boyu birlikte zaman geçiren kişi öğretmen olmaktadır (Oktay, 2004). Okul öncesi eğitim sisteminin temel ögesi olan öğretmenler, aynı zamanda tutum ve davranışlarının yanında bilgi ve becerileriyle de çocuklar başta olmak üzere tüm topluma örnek olarak, çocukları da örnek birer insan olarak yetiştirme sorumluluğunu üstlenmektedirler. Bu sorumlulukları sebebiyle

öğretmenlerin özellikleri, uygulanan programların amacına ulaşması ve eğitimde hedeflenen kazanımlara ulaşılması noktasında anahtar bir role sahiptir. (Ceylan, 2017; Köksal-Akyol ve Koçer-Çiftçi, 2005; Poyraz ve Dere-Çiftçi, 2012; Yılmaz, 2011).

Çocuk öğretmenin desteği ile çeşitli bilgi ve beceriler edinirken, aynı zamanda onun duygu ve düşüncelerinden, sahip olduğu değerlerinden, tutum, davranış ve alışkanlıklarından da etkilenebilmektedir. Bu sebeple okul öncesi dönemde çalışan bir öğretmenden mesleki bilgisinin yanında bazı kişisel özelliklere de sahip olması beklenmektedir (Ceylan, 2017). Dolayısıyla eğitimin niteliğinin ve kalitesinin büyük ölçüde yeni yetişecek bireylere rehberlik edecek ve geleceğin şekillenmesinde etkili olacak öğretmenlerin niteliğiyle doğru orantılı olduğu söylenebilir.

Okul öncesi dönem, çocukların kritik birçok beceri alanının geliştiği, aynı zamanda mahremiyet algısının da oluştuğu bir dönem olarak karşımıza çıkmaktadır. Eğitimin önemli bir parçası olan mahremiyet eğitimi; çocuğun hem özel hem ailesel hem de toplumsal hayatının vazgeçilmez bir ihtiyacı olarak, çocuğa ve topluma önemli getiriler sağlamaktadır (Çakır, 2015). Mahremiyet eğitimi konusu ülkemizde yeterince ele alınmamış ve netliğe kavuşmamış bir konudur. Mahremiyet ile ilgili konulara genel olarak hala tabu gözüyle bakılmakta olup hem aileler hem de öğretmenler, çocuklara nasıl bir yaklaşımda bulunacaklarını bilememektedirler (Özkan, 2009). Mahremiyet konularına bakış büyük ölçüde geleneksel ve bir kültüre özgü olma eğilimindedir (Freedman, 1993'den aktaran Gökdeniz, 2008).

Mahremiyet, geçmişten günümüze kadar insanların her döneminde ve her toplumda karşılaştıkları, anlam açısından değişiklik gösterebilen esnek bir kavramdır. Günümüzde modernleşme ile birlikte sosyal ve toplumsal açılardan mahremiyet, özel hayatın sınırlarının daralması tartışmalarıyla önemli hale gelmiştir. Mahremiyetin sınırları zamandan zamana, toplumdan topluma hatta kişiden kişiye değişiklik gösterebilmektedir. Mahremiyet kavramının her birey için farklı bir anlam taşıması durumu, bu kavramın net olarak tanımlanmasını ve mahremiyet sınırlarının çizilmesini zorlaştırmaktadır.

Günümüzde mahremiyet eğitiminin daha çok cinsel eğitim ile karıştırıldığı ve pek çok yerde birbirinin yerine kullanıldığı görülmektedir. Fakat mahremiyet eğitimi cinsel eğitimden daha kapsamlı bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Cinsel eğitimi de içine alan mahremiyet eğitimi, özellikle çocukların hem kendi özel alanlarını hem de diğer kişilerin özel alanlarını fark edip, sosyal yaşamları içinde bu özel alanları öğrenmesini ve bunu muhafaza etmesini kapsamaktadır (Akcan, 2016; Diler, 2014; Taşçı, 2010). Mahremiyet algısı diğer algı durumları gibi eğitimle ilişkilidir. Hangi ortamlarda, kiminle ve nasıl davranış göstereceğimize dair rehber ihtiyacı duyarız ve bu da kabul görmüş bilgi ve kuralların öğretilmesi ile mümkün olmaktadır. Bu şekilde mahremiyet algıları değişip şekillenmekte ve kişiye özel alanların nasıl yönetileceğine yönelik karar mekanizmaları gelişmektedir (Sezen ve Erden, 2018).

Mahremiyet eğitimi, çocuğun hislerini, başkalarının değil kendisinin yönetebileceği yeteneğe erişmesinin “süreç rehberliği” dir (Güneş, 2015). Bu eğitim, uygun yaşlarda ailede verilmeye başlanıp öğretmenlerce devam ettirilen bir eğitim olup, çocuğun ruhsal ve cinsel açıdan korunması için fazlasıyla önem taşımaktadır (Akcan, 2016; Diler, 2014). Tuvalet eğitiminin başlamasıyla birlikte önem kazanan mahremiyet algısı, çocuğun birlikte zaman geçirdiği kişilerce şekillendirilmektedir. Bu algı çocuğun sosyalleşmeye başlamasıyla birlikte gelişmektedir. Bu anlamda mahremiyet sonradan öğrenilen bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır (Çalışır, 2011; Yılmaz Bolat, 2015).

Mahremiyet eğitimi, cinsellik içeren davranışları da incelemekte ve nedenleriyle birlikte bu davranışların neden sınırlandırıldığını da açıklamaya çalışmaktadır. Aynı zamanda mahremiyet eğitimi duyguların yönetimi eğitimidir. Kişinin kendisine zorla bir şey yaptırmak isteyenlere karşı duygularını kullanarak hayır diyebilme becerisi olarak da tanımlanabilir (Diler, 2014). Bu durum, çocuğun sağlıklı kişilik gelişimine zemin hazırlamaktadır. Çocuğa yönelik ihmal ve istismar vakalarının artarak devam ettiği günümüz koşullarında, çocukları bu ihlallerden korumaya yönelik alınacak ilk önlem, mahremiyetle ilgili konularda özellikle çocukların bilinçlendirilmelerini amaçlayan eğitimlerin sunulmasıdır. Ancak bu eğitim ile çocuklar, kendilerine ve diğer kişilere ait özel alanları korumayı

öğrenebilir ve sağlıklı bir birey olarak yetişebilirler (Akcan, 2016). Mahremiyet eğitimi aynı zamanda bireyin sorumluluk bilinci ile vicdan gelişimine de katkıda bulunmaktadır. (Diler, 2014; Tarhan, 2012a; Yavuzer ve diğerleri, 2010).

Araştırmalar incelendiğinde, mahremiyet eğitiminin verilme zamanına yönelik okul öncesi dönemin anlamlı öğrenmeler açısından değerli olduğu ve bu eğitimin ortalama 4-5 yaş civarında planlı bir şekilde verilebileceği belirtilmektedir (Çakır, 2015). Belli aşamalarla verilen bu eğitimin en önemli ayağını aileler ve öğretmenler oluşturmaktadır (Çakır, 2015; Güneş, 2015). Mahremiyet eğitiminde, ailelere ve öğretmenlere düşen en büyük sorumluluk, çocukların bilinçli bireyler olmalarını ve konuyla ilgili doğru bilgi ve uygulamalara sahip olmalarını sağlamaktır. Mahremiyet duygusu çocuğun gelişim basamaklarına uygun bir şekilde zamanında kazandırılmalıdır. Çocuk yetiştirme her aşamasında olduğu gibi mahremiyet eğitiminin kazandırılmasında da örnek olmak, en etkili yöntem olmakta ve bu sebeple öğretmenlerin çocuğun gözünde her zaman örnek model olduklarını unutmamaları son derece önem kazanmaktadır. Taklitle başlayan, örnek almayla devam eden süreç, çocuğun yaptığı davranışları bilinçli ve isteyerek uygulaması şeklinde devam etmektedir. (Tarhan, 2012a).

Mahremiyet kavramı daha önce de bahsedildiği gibi sınırları net çizilemeyen, dolayısıyla da ihlali de net şekilde belirlenemeyen bir durumdur (Artuç, 2015). Mahremiyet medeniyetlere, kültürlere, şehirlere, bireylere göre farklılıklar gösterdiği için hangi konuların mahremiyet ihlali olduğunu saptamak kolay olmamaktadır. Ayrıca mahremiyet ihlalleri dini, kültürel, sosyolojik açılarından farklılık gösterebilmektedir. Bir bireyin mahremiyet çatısında kabul ettiği bir davranışı başka bir birey kabul etmeyebilmektedir. Ancak bireyler arasında kültürel, dini, sosyolojik farklar bulunsa da herkes için ortak bir mahremiyet alanından bahsetmek elbette mümkündür (Duran, 2018). Kültürel kavrayış, toplumda yerleşmiş ahlaki kurallarla ilişkili olduğu için mahremiyet de aynı kurallarla ilişki içerisindedir. Bu sebeple ahlakla alakalı olan bu kurallar mahremiyetin de ne olduğuna veya ne olması gerektiğine karar verebilmektedir (Yılmaz, 2011).

Mahremiyet ihlallerini önlemek amacıyla uluslararası düzeyde birtakım tedbirler alınmıştır. 1948 Evrensel İnsan Hakları Bildirgesi'nin 12. maddesi, 1950 Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 8. maddesi, Birleşmiş Milletler Siyasi ve Medeni Haklar Sözleşmesinin 17. maddesi, Avrupa Birliği Temel Haklar Bildirgesinin 7. ve 8. maddeleri mahremiyetin tanınmasına ve korunmasına yönelik düzenlemeler taşımaktadırlar. Uluslararası hukukta çocuk haklarını düzenleyen en temel yasal metin Çocuk Haklarına Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'dir. Sözleşme de en önemli amaç, çocukların ihmal, istismar ve her türlü kötü muameleye karşı korunmaları için evrensel ilkelerin belirlenip, benimsenmesidir (Akyüz, 2018). Sözleşme aynı zamanda 18 yaşından küçük herkesi çocuk saymaktadır (Akyüz, 2018; Ayekin, 2014).

Türkiye'de kişisel mahremiyetin korunmasına ilişkin kanun ve yönetmeliklere göre ise, kamu hukuku açısından özel hayatın gizliliği ve korunması kavramı, 1961 ve 1982 anayasalarında "Kişinin Hakları ve Ödevleri" adı altında temel bir hak olarak düzenlendiği görülmektedir. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda kişisel mahremiyet ile ilgili en temel madde 20. maddenin A bendinde "özel hayatın gizliliği" tanımı ile yer almaktadır (Çelikoğlu, 2007).

Çocuklara yönelik mahremiyet ihlalleri, evrensel bir toplum problemi olarak açıklanmaktadır (World Health Organization (WHO), 2003). Özellikle çocuğun cinsel istismara uğramasının psikolojik olarak negatif etkilere neden olduğu, güven ortamını sarstığı, çocuğun duygusal sağlığını bozduğu ve diğer insanlarla iletişimini baltaladığı bilinmektedir. Ülkemizde kız çocuklarının %25'i, erkek çocuklarının %16'sı cinsel istismara maruz kalmaktadır (Çakmak ve Çakmak, 2018). Türkiye'de cinsel istismar nedeniyle hastaneye sevk edilen çocukların ortalama %5'i özel gereksinimli çocuklardan oluşmaktadır (Öztop ve Özcan, 2010). Mahremiyet ihlallerinde en korunmasız kesim şüphesiz özel gereksinimli çocuklardır. Bu çocuklar istismarcıların cinsel saldırılarına maruz kalan toplumsal grupların başında gelmektedir. Özel gereksinimli bireyler, cinsel istismara uğrama noktasında diğer akranlarına göre daha yüksek düzeyde risk altında bulunmakta ve daha yüksek oranda cinsel istismara maruz kalmaktadır (Casteel, Martin, Smith, Gurka ve Kupper, 2008; Jones ve diğerleri., 2012; Plummer ve Findley, 2012).

Araştırmalar göstermektedir ki mahremiyet ihlallerinin büyük bir kısmı gizlenmekte ve önemsenmemektedir. Alanda yapılacak araştırma ve çalışmalarla her bir evren ve örneklem yelpazesinde mahremiyet ihlallerine yönelik farkındalık artırma ve nleme stratejileri geliştirip bunları yürütme ihtiyaı had safhadadır. Yapılan her bir çalışma bilgi ve bilinç geliştirme hedefinde ilerlerken nleme ile ilgili de kayda değer bilimsel veriler oluşturulmalıdır. Bu çalışmanın bu hedeflere bir katkı amacı taşıdığı söylenebilir. Bu açıdan çocuklar zamanlarının uzun bir kısmını öğretmenler ile iletişim kurarak geçirdikleri için, öğretmenler ğrencilerinin görünüşleri, davranışları ve fiziksel ve duygusal durumlarındaki değişiklikleri gözlemlemekte çok önemli bir konumdadırlar. Özellikle zel gereksinimli çocuklar, yetersizliğin getirdiği kendine has karakteristik yapı dolayısıyla mahremiyetini korunmada sınırlılıklar yaşamaktadır. Bu sınırlılıkları ortadan kaldırmak için çocuğun kendisinin ve çevresindeki kişilerin eğitilmesi gerekmektedir (akmak ve akmak, 2018). Özel gereksinimli bireylerin özellikle erken dönemde eğitim alma Őekillerine bakıldığında, özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri ile kaynaştırma eğitimi aldıkları okul öncesi eğitim kurumları karşımıza çıkmaktadır. Bu kurumlarda eğitim veren okul öncesi dönem ğretmenlerinin diğer çocuklara oranla daha fazla risk altında olan bu çocuklara mahremiyet eğitimi vermeleri daha fazla önem kazanmaktadır. Cinsel istismara uğrama riski normal gelişim gösteren akranlarına göre çok daha fazla olduğu birçok alışma (Spencer ve diğerleri, 2005; Sullivan ve Knutson, 2000) tarafından ortaya konan özel gereksinimli çocukların eğitiminde önemli yere sahip okul öncesi dönem öğretmenleri ile ilgili yapılan çalışma sayısının oldukça az olduğu açık Şekilde görülmektedir. Bu dezavantajlı durum, özel gereksinimli bireylerin mahremiyet ihlallerinin nlenmesine yönelik eğitimlerin planlanmasında, öğretmenlerin mahremiyet eğitimine ilişkin yeni hedef alanlarının sağlıklı bir biçimde oluşturulmasını sınırlandırmaktadır.

Okul ncesi dönemde çocukların özellikle cinsellikle ilişkili cinsiyet rolleri, özel vücut bölgeleri konusundaki algıları ve çocukların cinsel istismar öyküleri ile ilgili en önemli bilgi sağlayıcı kişilerin başında gelen öğretmenler, çocukların davranışlarını en çok ve sürekli gözlemleyen kişilerdendir. Anne-babalardan sonra öğretmenler çocuklar hakkında genelde diğer insanlardan çok daha fazla Şey

bilmektedirler. Özellikle okul öncesi dönemde çocukların korunması için en fazla sorumluluğa sahip kişiler olarak anne-babaların ve öğretmenlerin çocuklar ile mahremiyet içeren konularda bilgi alışverişi içinde olması, mahremiyet ihlali riskini azaltmaktadır (Ramírez, Pinzón-Rondón ve Botero, 2011).

Mahremiyet ihlalleri konusunda çocuklardan sonra üzerine en fazla çalışma yapılan kişilerin anne-babalar olduğu görülmektedir (Bakarman ve Eljaaly, 2017; Capri, Ryan ve Runyon, 2008; Chen, Dunne ve Han, 2007; Navaei, Akbari-Kamrani, Esmaelzadeh-Saeieh, Farid ve Tehranizadeh, 2018; Özer, 2014; Pullins ve Jones, 2006; Wurtele, Moreno ve Kenny, 2008). Ülkemizde hem özel gereksinimli hem de normal gelişim gösteren çocuklara eğitim veren öğretmenlerin mahremiyet eğitimi konusu oldukça sınırlı sayıda çalışmaya konu olduğu ve çocukların mahremiyet eğitimi ile ilgili yapılan bilimsel çalışmalar incelendiğinde öğretmenlerin süreç içerisindeki önemine rağmen yeterince ele alınmadığı görülmüştür.

Öğretmenlerin mahremiyet eğitimi konusunda bilinçli olması, mahremiyet ihlali vakalarının oluşumunun önlenmesinde, erken tanılanmasında ve problem durumuyla daha etkili bir şekilde baş edilmesinde önemli katkılar sağlayacaktır. Ancak Türkiye’de genel anlamda istismara yönelik çalışmalar olmasına rağmen mahremiyetin genel ihlallerine ilişkin yeterli sayıda çalışma bulunmamaktadır (Dilsiz ve Mağden, 2015; Erol, 2007; Sağır, 2013; Tugay, 2008).

Özellikle okul öncesi dönemde çalışan öğretmenlerin, mahremiyet eğitimi hakkında bilgi sahibi olması son derece önemlidir. Çünkü öğretmen, okul öncesi dönemde çocuğun eğitimini üstlenen, eğitimsel ve sosyal-duygusal ihtiyaçlarını doğrudan gözlemleyen ve çocuğun gelişimini her açıdan etkileyen bir konumdadır. Dolayısıyla okul öncesi dönemdeki çocuğun mahremiyet eğitimi konusunda en fazla sorumluluğa sahip olan kişilerden biri öğretmenleridir. Çocuğu mahremiyet ihlallerine ve başkalarının mahremiyetini ihlal etmesine karşı bilinçlendirmek için öncelikle öğretmenin kendisinin bu farkındalığa sahip olmasını gerektirmektedir (Wurtele ve diğerleri., 2008; Zerey, 2019). Öğretmenler bu farkındalık sayesinde erken dönemde çocuğun mahremiyetin korunması için doğru ve sağlıklı adımlar atabilmektedirler (Zerey, 2019). Mahremiyet eğitimi sürecinde önemli bir yere sahip olan okul öncesi dönem öğretmenlerinin; bu konuda yeterince bilgi sahibi olmaları

aynı zamanda çocuklarla aralarında güvene dayalı bir iletişim geliştirmeleri, bazı yaşantılarını aileleri ile paylaşamayan çocukların kendileri ile bilgi paylaşımı yapmalarına olanak sağlayarak, bazı aile içi mahremiyet ihlallerinin de ortaya çıkartılmasına yardımcı olacaktır. Günümüzde aile içinde yaşanan mahremiyet ihlallerinin artışı ile özellikle okul öncesi dönemdeki çocuklarla çalışan öğretmenlerin mahremiyet eğitimi konusunda farkındalık düzeylerinin artırılması, olayların gün yüzüne çıkartılması açısından büyük önem arz etmektedir.

Tüm bunlar göz önünde bulundurulduğunda, okul öncesi dönem ğretmenlerinin mahremiyet eğitimi konusundaki farkındalıkları, çocuklar üzerindeki etkileri ve bu konuda yapılması gerekenlerin belirlenmesindeki rolleri dikkate alındığında, bu konuda yapılacak çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Ayrıca ulaşılabilen yurt içi ve yurt dışı alan yazın çalışmalarında, okul öncesi dönemde çalışan öğretmenlerin mahremiyet eğitimi farkındalığına yönelik bir araştırmaya rastlanılamamıştır. Bu nedenle okul öncesi dönemde çalışan öğretmenlerin mahremiyet eğitimi konusunda bilgi düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı; okul öncesi dönemde çalışan öğretmenlerin mahremiyet eğitimi konusunda bilgi düzeylerinin belirlenmesidir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Okul ncesi dönemde çalışan öğretmenlerin mahremiyet eğitimine yönelik görüşleri nelerdir?
2. Okul ncesi dönemde çalışan öğretmenlerin mahremiyet eğitimine yönelik sınıf içinde yer verdikleri çalışmalar nelerdir?
3. Okul ncesi dönemde çalışan öğretmenlerin mahremiyet eğitiminde dikkat edilmesi gereken hususlara yönelik görüşleri nelerdir?
4. Okul ncesi dönemde çalışan öğretmenler ailelerle mahremiyet eğitimine yönelik nasıl iş birliği yapmaktadırlar?
5. Okul ncesi dönemde çalışan öğretmenlerin ailelerin mahremiyet eğitimi ile ilgili beklentilerine yönelik görüşleri nelerdir?

6. Okul öncesi dönemde çalışan öğretmenlerin mahremiyetin ihlal edilmesinin yol açtığı sonuçlarla ilgili görüşleri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Bu çalışma eğitimin ilk basamağında yer alan okul öncesi dönem öğretmenleri ile yapılması açısından önemli bir yere sahiptir. Erken çocukluk yılları çocuğun bütün gelişim alanlarında diğer yıllara göre daha fazla etkilidir. Kişiliğin temellerinin de hayatın ilk yıllarında atıldığı düşünüldüğünde (Özdemir, Özdemir, P., Kadak ve Nasıroğlu, 2012), mahremiyet kavramı kişisel gelişimin en önemli parçalarından biri olarak otonominin ve kişiliğin anahtarı niteliği taşıyan bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır (Demir, Baz ve Atarbay, 2017; Foltz, 2011).

Çocukluğun erken yıllarında mahremiyet konuları ile ilgili merak ileriki yıllardan daha fazla olmaktadır (Miragoli, Camisasca ve Di-Blasio, 2017). Bu sebeple okul öncesi dönemde çalışan öğretmenlerin mahremiyet konularında bilgi sahibi olması ve bu eğitimin önemini fark etmesi, çocukların diğer gelişim alanlarına olduğu gibi kişilik gelişimlerine de olumlu katkılar sağlayacaktır. Özellikle çocuklara yönelik mahremiyet ihlallerinin arttığı günümüzde, bu ihlal vakalarının azaltılması ve önlenmesi noktasında önemli bir konumda bulunan okul öncesi dönemde çalışan öğretmenlerin mahremiyet eğitimi konusundaki fikirlerinin ve farkındalık düzeylerinin ortaya konulması önemlidir.

Yapılan araştırmalarda da öğretmenlerin mahremiyet ihlallerini tanımlamak için yeterli bilgiye sahip olmadıkları ve ihlalleri bildirme noktasında yeterince sorumluluk almadıkları belirtilmektedir (Balter, Van-Rhijn ve Davies, 2016; Can-Yaşar, Şenol ve Akyol, 2015; Kürklü, 2011). Araştırmalar mahremiyet eğitimi konusunda öğretmenlerin genel anlamda yetkin olmadıklarını göstermektedir. Okul öncesi dönemin erken öğrenme açısından önemi düşünüldüğünde, mahremiyete ilişkin bilgi, beceri ve davranışların bu dönemde kazandırılması, özellikle mahremiyet ihlallerine en açık grup olan özel gereksinimli bireylere yönelik etkili öğretimlerin planlanması ve gerekli önlemlerin alınması açısından okul öncesi dönem öğretmenlerinin mahremiyet eğitimi konusunda bilinçli olmaları bir gereklilik olarak görülmelidir. Araştırmamız, okul öncesi dönemde çalışan öğretmenlerin bu

konudaki bilgi ve farkındalıklarının ortaya konması, bu alanda çalışacak araştırmacılara yol göstermesi ve hem öğrenim hayatlarında hem de çalışma hayatlarında öğretmenlere yönelik eğitimler planlanması açısından önemli kabul edilmektedir.

1.4. Araştırmanın Varsayımları

1. Katılımcıların tüm sorulara samimiyet ve içtenlikte cevap verdikleri varsayılmaktadır.
2. Araştırmada veri toplama araçlarının geçerliliği için alınan uzman görüşlerinin yeterli olduğu kabul edilmektedir.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma aşağıdaki sınırlılıklar içinde gerçekleşmiş olup, araştırma sonuçları bu sınırlılıklar içinde düşünülüp yorumlanmıştır.

1. Araştırma Burdur ilinin Gölhisar ilçesinde okul öncesi dönemde çalışan 25 öğretmen ile sınırlıdır.
2. Araştırma mahremiyet eğitimi konusunda yalnızca belirtilen kurumlarda görev yapan öğretmenlerin görüşleri ile sınırlıdır.
3. Araştırma verileri araştırmacı tarafından hazırlanan ve uzman görüşü alınan “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” ve “Katılımcı Bilgi Formu”ndan elde edilen veriler ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

1.6.1. Okul öncesi dönem

Çocuğun doğduğu andan ilköğretime başladığı güne kadar olan 0-6 yaş arasındaki dönemi kapsayan ve çocukların gelişimlerinin büyük ölçüde tamamlandığı, bu doğrultuda kişiliğinin şekillendiği “Erken Çocukluk Çağı” olarak da adlandırılan gelişim dönemidir (Aral, Kandır ve Yaşar, 2000).

1.6.2. Okul Öncesi Öğretmeni

Okul öncesi öğretmeni, 0–6 yaş arasındaki çocukların bütün gelişim alanlarını ve özelliklerini bilen, planlama ve uygulama yapabilen, mesleğinin gerektirdiği araç-gereçleri kullanma konusunda yeterli olan, insan ilişkileri ile iletişimin yanında, problem çözme, çocukları tanıma yöntemleri, organizasyon yapma bilgi ve becerisine sahip kişidir (Sağır, 2013).

1.6.3. Mahremiyet

Bireylerin yalnız başına kalabilme, istediği gibi düşünüp davranabilme, başkalarıyla nerede ne zaman ve hangi koşullarda ne derecede ilişki kuracağına karar verebilme ile özel bir yaşam alanını ve bu yaşam alanında sahip olunan hakları ifade etmektedir (Yüksel, 2003).

1.6.4. Mahremiyet Eğitimi

Mahremiyet eğitimi, cinsel bilgileri de içeren çocuğun kendisinin ve diğer insanların özel alanlarının farkına varması, toplumsal yaşam içinde kendi özel alanını korumayabilmesi, diğer bireylerin özel alanlarına saygı duyması, kendisi ve çevresi arasında sağlıklı sınırlar koyabilmesine yönelik bilgileri içeren eğitimidir (Akcan, 2016; Diler, 2014).

BÖLÜM 2

KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde mahremiyet kavramı, mahremiyetin boyutları, mahremiyet hakkı, mahremiyet ihlalleri, özel gereksinimli bireyler ve mahremiyet ihlali, mahremiyet eğitimi, mahremiyet eğitiminde temel ilkeler, mahremiyet eğitiminde okul öncesi dönem öğretmenlerinin rolü ve konuyla ilgili araştırmalar hakkında bilgi verilmiştir.

2.1. Mahremiyet Kavramı

Mahremiyet kavramı insanlıkla aynı yaşta olup, geçmişten günümüze insanların her dönemde her toplumda karşılaştıkları ve anlam açısından değişiklik gösteren esnek bir kavramdır. Tüm bu zamanların birikimini üzerinde taşıyan, gelişen modernleşme ile birlikte kişilerin özel yaşam alanlarının sınırlarını daraltan birçok gelişmenin yaşandığı günümüzde farklılaşmaya başlayan mahremiyet olgusu, bilhassa özel alan ve kamusal alan arasında oluşan ayırım ile önem kazanan ve önemle üzerinde durulmaya başlanan bir konu olmuştur. Aynı zamanda hem sosyal hem de toplumsal açıdan mahremiyet kavramının sınırlarının çizilmesi ihtiyacı, mahremiyet ihlallerinin belirlenmesi açısından önemli bir yere sahiptir.

Mahremiyet kavramı psikolojik, sosyolojik, hukuki, felsefi, kültürel ve antropolojik boyutlara sahip çok yönü olan bir kavramdır. Tüm bu alanlarda mahremiyet algısı kişinin toplumla veya diğer kişilerle ilişkisinde gereklilik arz etmektedir (Çatak, 2015; Sezen ve Erden, 2018). Mahremiyet kavramı; kültüre, yaşanan coğrafyaya, kabul edinilen dine ve ahlak kurallarına bağlı olarak değişebilen bir kavramdır (Gündüz, 2015; Karagülle, 2015). Kavramın bu değişkenlerden dolayı farklı anlamlar kazanması ve belirsizliği itibarıyla herkes tarafından kabul edilebilir bir tanımlama yapmak mümkün olamamaktadır. Bu durumda mahremiyet kavramının kaynağı olarak birey düşünülürken bu da her birey için farklı bir mahremiyet anlayışı ortaya çıkarabilmektedir (Güllük, 2014). Mahremiyetin modern zamanların bir problemi zemininde çok kapsamlı bir kavram olarak karşımıza çıkması da bu kavramı tek çerçevede tanımlamayı güçleştirmektedir. Aslında mahremiyeti kesin şekilde tanımlamaya çalışmak, onun önemli birtakım boyutlarını dışarıda tutma riski oluşturabilirken, kapsamlı ve geniş

olarak tanımlama girişimleri, bünyesinde kelimenin anlamını yitirmesine yönelik tehlike barındırmaktadır (Yüksel, 2003). Ama aynı zamanda mahremiyete yönelik olumsuz değişimleri ve fiili mahremiyet ihlallerini ifade edebilecek, tutarlı ve tarafsız, temsil gücü yüksek bir kapsama kavuşturulması da bir gereklilik olarak görülmektedir (Yüksel, 2009).

Önemli ölçüde algı düzeyinde kabul edilen mahremiyet kavramı, tutum, davranış ve düşüncelerin belirlenmesinde referans kabul edilen bir olgudur. Bu kavramın sosyal yapı içindeki konumu durağan olmadığı için, değer, tutum, davranış ve beklentilerdeki farklılıklar, kişisel özellikler, sosyal statüler, fiziksel ve kültürel ortamın özelliklerinden kaynaklı dinamik ve değişken bir özellik göstermektedir. Her bir kişi için farklı anlamlar ifade eden mahremiyet algısı zaman, mekân ve şartlara göre de değişiklik göstermekte, bir dönemde kabul edilen mahremiyet sınırları başka bir dönemde genişleyebilmekte, önce yadırganan bazı davranışlar başka zamanlarda kabul edilebilir ve sıradan kabul edilebilmektedir. Bununla birlikte işitsel ve görsel mahremiyet türlerinin de mahremiyet algısını etkilediğini söylemek mümkündür (Çelikoğlu, 2008; Yüksel, 2003). Bu durum, özellikle kitle iletişim araçlarındaki teknolojik gelişmeler ve internet kullanımının yaygınlaşması ile hızlı bir değişim ve gelişim içinde olan günümüz toplumlarında, mahremiyet algısı üzerinde de aynı hızda bir değişim ve dönüşüm sürecini beraberinde getirmiştir (Gündüz, 2015; Yörük, 2008).

Mahrem sözcüğü “hrm” kökünden gelen Arapça bir kelimedir ve mahremiyet kelimesi de bu kökten türemiştir. İslam dini açısından değerlendirildiğinde mahremiyet; “Allah’ın haram kıldığı, yasakladığı şeyler kapsamında; haram, haram kılmak ve haram kılınmış” anlamlarına gelebilmektedir (T.C. Diyanet İşleri Başkanlığı). Aynı kökten olan “harume” ve “harime” fiilleri de “yasaklanmış olmak, izin verilmemek” anlamlarına gelirken; “hareme” fiili ise “yoksun bırakmak, mahrum bırakmak” anlamına gelmektedir. Mahremlik, mahrem olma hali ise, “herkesçe bilinmemesi icap eden, söylenmeyen ve gizlilik” anlamlarında kullanılmaktadır (İzgi, 2009). Mahremiyet kelimesi Türk Dil Kurumu’na göre de gizlilik olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu (TDK), 2018). İngilizce-Türkçe

sözlükler bu kelimeyi; özel olan, bireysel olan, kamu ile paylaşılmayan anlamına gelen “private” olma anlamında bir kelime olarak betimlemektedirler. Mahremiyet kelimesi, yabancı kişilerin bakışından uzak kalma arzusunu ifade eden yalnızlık, “kişisel dokunulmazlık, mahremiyet ve gizlilik gibi anlamlarla da karşılık bulabilmektedir (Yörükan, 2008).

Ayrıca kişinin en derinliğinde varlık gösteren değerlere vurgu yapan (Ersoy, 2012) aynı zamanda başkaları tarafından kişinin kendisi veya ilişkilerine dair bilgilerine erişmenin sınırlanmasından hareketle özel yaşam alanı olarak tanımlanabilen mahremiyet kavramı, varlık ve insan olma durumunun getirdiği bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır (Bekmezci ve Özkan, 2015; Varol, 2018; Yüksel, 2003).

Yapılan başka bir tanımlamada ise mahremiyet, kişiler, sosyal topluluklar veya kamu kurumlarının, kendilerine ait bilgilerin diğer kişilerle hangi ölçüde, nasıl ve ne zaman paylaşılacağına karar verme hakkına sahip olmasıyla, içinde bulunduğu toplumdan psikolojik veya fiziksel olarak kendi belirleyeceği süre ile geçici veya kalıcı, bireysel veya grup olarak çekilme durumudur (Westin, 1967’den aktaran Aruç, 2015). Bu açıdan bakıldığı zaman mahremiyet, söz konusu yer, kişi ve olayların mümkün olduğu kadar az bilinmesi veya belirli kişiler tarafından bilinmesi olayına işaret etmektedir (Yılmaz, 2011; Yörükan, 2008).

Başka bir şekilde mahremiyet, kişilerin yalnız, diğer kişilerle beraber veya ortak benliklerinin, diğer toplumsal öğelerin sınır ilişkilerinde sosyal, psikolojik ve fiziksel ortamlar içinde uyguladıkları çevre kontrolü olarak da tanımlanabilmektedir. Bu noktada mahremiyetin mekânsal boyutuna da değinecek olursak, kişiye özel mekân ve bölge sınırları, çevre ve buna dönük davranışlar arasındaki ilişkilerin odak noktasını mahremiyetin oluşturduğunu ve bu kavramlar arasında anahtar rol üstlendiğini söyleyebiliriz (İzgi, 2009). Kişiler mekân ve bölge sınırlama davranışları ile; mekân içerisinde bölmeler yaparak (duvarlar, perdeler, paravanlar, hareketli kafesler), insanlar arası ilişkileri kontrol altına almakta böylece mahremiyetlerini koruyabilmektedirler (Yörükan, 2008). Sonuç olarak başarılı bir mekân tasarımı oluşturulmasındaki en önemli faktörlerden biri olan mahremiyetin korunması,

egemenlik sınırlarının korunmasına dayalı kişisel alan oluşturulmasına bağlı olmaktadır (İzgi, 2009).

Mahremiyet şemsiye bir kavramdır. Farklı ve geniş bir yönü olmasından dolayı kavramın aldığı bu farklı tanımlamalar aslında kendi içinde birbiriyle doğrudan ilgili durumlara işaret etmektedir (Solove, 2006). Bu noktadan hareketle mahremiyetin farklı açılarının tanımlamalara konu olması normal karşılanması gereken bir durum olmasının yanında mahremiyet kavramına da bu tanımlamaların bir bileşkesi olarak bakılabilmektedir (Artuç, 2015).

Mahremiyet tanımının bireyin gelişimine göre de değiştiği bilinmektedir. Mahremiyet sorumluluk sahibi olmayı, kişisel gelişmeyi ve kendini fark etmeyi çabuklaştıran pozitif bir kavram olarak görülür (İzgi, 2009). Aynı zamanda günümüzde genel bir kavrama dönüşen mahremiyet içinde, kişinin vücudu üzerindeki kontrolü, düşünce özgürlüğü, kendi ile ilgili bilgi ve belgeler üzerinde kontrol sahibi olması, adının korunması, kişinin yalnız kalabilmesi, gözetlenmeden kaçınabilmesi ve sorgulamalardan korunması gibi unsurları barındırmaktadır (Solove, 2006).

Mahremiyete yönelik birçok farklı tanım yapılmakla birlikte aslında hemen hepsinde ifade edilen ortak noktaya bakacak olursak, kişinin özel hayatı hakkında başkasının anlamasını, bilmesini, görmesini, duymasını veya temas etmesini istemediği durumları ele almaktadır. Bütün insan hakları arasında belki de mahremiyet kavranma ve tanımlanma konusunda en zor alandır denilebilir. Bu nedenle mahremiyet kişinin özgürleşmesini ve diğer kişilere karşı korunmasını sağlayan bir alan açar. Kişiye ait düşünsel, fiziksel, sosyal, duygusal değerler bağlamında kişiye ait olan her şey mahremiyet kapsamında ele alınabilmektedir (Çetinalp, --; Tanılır, 2002; Tanrıverdi, 2012; Varol, 2018; Yılmaz, 2011).

Mahremiyet kişi için öncelikli olarak temel bir ihtiyaç olarak kabul edilmektedir. Toplumsal yaşam içerisinde farklı şekillerde ortaya çıkabilen bu ihtiyaç, zaman zaman yalnız kalma; aile, arkadaş veya yakın olan çevredeki diğer kişilerin gözetiminden ve müdahalesinden uzak olunan bir ilişki kurma isteği olarak

ortaya çıkabilmektedir (Karagülle, 2015). Mahremiyet aynı zamanda başkasını anlamamanın ve tanıyabilmenin de bir aracı olabilmektedir. Kişiyeye yakın insanlar, mahremiyet alanlarının kapılarını nitelikli iletişim ile açabilirler. Mahremiyet bu anlamda kişiyeye ait özgürlük alanını dilediği zaman istediği kişiyeye açma şansına sahip olmasıdır. Bu özgürlük alanı herkesin ihtiyaç duyduğu kişiyeye kendi olma imkânı veren özel bir alanı ifade etmektedir (Yılmaz, 2011). Bu ihtiyaç, mahremiyetin bir kavram olarak doğması bakımından belirleyicidir (Esen, 2018). Mahremiyet bunların yanında kişiyeye, öz benliği geliştirmek ve muhafazasıyla devam ettirmek, sosyal etkileşimleri yönetmek, başkaları ile etkileşimlerinde stratejiler geliştirmek gibi fırsatlar oluşturarak kişiyelerin, bireysellik duygusu geliştirmeleri ile kendilerini tanımalarına yardımcı olmaktadır (Yörükân, 2008).

Diğer yandan mahremiyetin bireye, bireysel ilişkilere ve topluma yönelik üç kategoride işlevlerinden bahsetmek mümkündür.

Mahremiyet birey açısından değerlendirildiğinde;

- Kişinin kendi üzerindeki bedensel, düşünsel ve inançsal hâkimiyeti için gereklidir.
- Tercih özgürlüğünün özünde bir kayıp olmasını engeller.
- Toplumla birey arasındaki iletişimin aşırıya kaçmasını önler ve bireye bir konuya yoğunlaşma ve rahatlama olanağı sağlar.
- Kişiyelerin fırsat eşitliğine sahip olmalarını ve kategorize edilmelerinin önlenmesine yardımcı olur.
- Kişiyelerin kendi istekleri dışında elde edilen bilgilere göre yanlış ve eksik değerlendirilmelerini engeller.
- Kişiyelerin özel alanlarını oluşturmalarını ve bu özel alan içerisinde hayatlarını devam ettirecek durum ve nesnelere kontrol etme şansı sağlar.

- Kişilerin durumlar ve olaylar karşısında yeni başlangıçlar oluşturabilme imkanlarını korur.

- Kişilerin kendi kendini kısıtlamasını ve beklentileri gerçekleştirirken bağımsız olmalarını ve kendilerine ait düşüncelerini yeniden keşfetmelerini mümkün kılar.

Mahremiyet bireysel ilişkiler açısından değerlendirildiğinde;

- Kişilerin gerçekçi olmalarına ve farklı ortamlarda gerekli rolleri uygun şekilde oynayabilmelerine olanak sağlar.

- Kişilerin diğer kişilerle samimiyete dayalı bir ilişki kurmalarını destekler.

Mahremiyet toplum açısından değerlendirildiğinde;

- Kamu yararına destek sunar.

- Kişi ve devlet arasında oluşan güç dengesizliğini azaltır veya önler.

- Demokrasi bazlı siyasi faaliyetleri ve verilen hizmetleri destekler.

- Toplum içerisinde farklı fikirlere sahip olan kişilere yönelik özgür bir alan oluşturur (Magi, 2011).

Mahremiyet, kişisel ve durumsal faktörlerin her ikisinin birlikte işlev gördüğü bir süreçtir. Aynı zamanda kişilik gelişiminde de önemli bir yere sahip olan mahremiyet kavramı, benlik gelişimi ile de iç içedir. Mahremiyet kişinin yaşam memnuniyetini artırmak için bir gereksinim olarak ele alınmalıdır. Birey gereksinim gördüğü bir seviyede başkalarıyla temas düzeyini kontrol ederken içinde bulunduğu sosyo-kültürel çevrenin de etkilerini gösterir. Karşılıklı bir ilişki içinde, benlik ve mahremiyet duyguları birbirlerini dönüştürme gücüne sahiptir denilebilir. Bu etkileşim bir yandan benlik yapısı, sosyo-kültürel şekillenme ve gelişime tabi iken, diğer yandan mahremiyet sınırının ve düzeyinin kaynağıdır (İzgi, 2009; Sezen ve Erden, 2018).

Mahremiyet kapsamında değerlendirilen ve çoğu zaman aynı anlamda kullanılan kavramlardan biri de özel alandır. Özel alanı tanımlamadan önce özel hayat içerisindeki alan çeşitlerinden bahsetmek konunun anlaşılabilirliği açısından önemli görülmektedir. Özel hayat; kamusal alan, özel alan ve gizli alan olmak üzere üç temel alana ayrılmaktadır. Kamusal yani ortak alan topluma açık alanı tanımlarken, bireyin ve toplumun gelişiminde önemli bir yer tutar ve kişiye kimlik kazandırma konusunda yardımcı olur. Bireyin kendisini geliştirebilme olanağı bulup, bilerek ve isteyerek katılabileceği ve özgürce davranabileceği tek alan kamusal alan olarak karşımıza çıkmaktadır (Yılmaz, 2012).

Özel alan kişinin istediği ile paylaştığı alanı ifade etmektedir. Aynı zamanda bu alan uygun derecede mahremiyet ve yeterli düzeyde yakınlığa sahip olmanın ve bu durumları sürdürmenin aracıdır. Özel alanın koruyuculuk ve iletişim olmak üzere iki temel amacından söz etmek mümkündür. Koruyuculuk amacı ile kişinin olası duygusal ve fiziksel tehlikelerden uzak kalması sağlanır. İletişim amacı ile de etkileşim hallerinde görsel, sözel ya da temassal iletişim kanallarından hangisinin kullanılacağı belirlenir (İzgi, 2009). Başka bir deyişle özel yaşam alanı, kişiye yakın diğer kişilerle paylaşılan davranışları ve etkinlikleri içeren alandır. Gizli alan ise, kişinin kimseyle paylaşmadığı, yalnızca kendisine ayırdığı alan olarak tanımlanmaktadır (Yüksel, 2003). Mahremiyetin hızla dönüştüğü günümüz koşullarında mahremiyet kavramının anlaşılabilmesi ve kişilerin yaşamlarına değer katan bir olgu olarak var olabilmesi için, kamusal ve özel alanların sınırlarının net olarak belirlenmesi gerekmektedir (Baysal-Berkup, 2015).

Hall (1963) ise alanları; yakın mesafe, özel alan, sosyal mesafe ve kamusal mesafe olarak dört farklı kategoride tanımlamıştır:

Yakın Mesafe: 0 ila 45 cm. 'lik mesafeyi kapsamaktadır. Birbirleriyle yakın ilişki içinde olanların alanıdır. Bunun yanında sosyal rollerin gerektirdiği temas edilmesi gereken durumları da kapsamaktadır.

Özel Alan: Yakın mesafenin etrafındaki halka niteliğinde olup 45 ila 120 cm. 'lik mesafeyi kapsamaktadır. Bu alan aynı zamanda sosyal çevredeki yakın olunanlar için korunaklı bölgedir.

Sosyal Mesafe: Yabancı olan kişilerin etkileşim gösterdikleri ve mesleki işlemlerin gerçekleştirildiği 120 ila 350 cm. 'lik mesafeyi kapsamaktadır.

Kamusal Mesafe: 350 cm. 'lik alanın dışında kalan bölgeyi ifade etmektedir (aktaran İzgi, 2009).

Günümüzde kamusal alan ile özel alan sınırları belirsizleşmiş, özel alana ait olan bazı durumlar kamusal alanda görünürlük kazanmıştır. Mahremiyetin bu dönüşümünü açıklamayı amaçlayan çalışmaların ortak noktası da bu dönüşümü medyaya yüklemeleri ve sorunun merkezine bu kavramı almalarıdır. Özel hayatı alenileştirmesi ve dolayısıyla bazı durumları normalleştirmesi yönüyle mahremiyet olgusunu nerdeyse tamamen değiştirmesi, medya faktörüne dönük bu endişelerin yerinde ve doğru olduğuna işaret etmektedir.

Yaşanan teknolojik gelişmeler insanların yaşam standardını artırarak hayatını kolaylaştırmakta, aynı zamanda kişinin yaşamının teknoloji unsurlarına mahkûm olmasına neden olmaktadır. Özellikle küreselleşmenin hız kazandığı 1980'lerden sonra bilgi iletişim alanındaki hızlı gelişimler ve internetin kullanım yaygınlığı ile, kişinin temel hak ve hürriyetlerinden biri olan haberleşme hakkının mahremiyeti açısından oldukça güç ve karmaşık sorunlar gündeme gelmiş ve insanların yaşam şekilleri geri döndürülemez şekilde değişmiştir. Böylece teknolojik unsurlar farkında olunmadan kişilerin hayatının bir parçası haline gelmiştir (Baysal-Berkup, 2015; Sepetçi, 2017).

Yeni iletişim teknolojileri günümüzde sadece insanın içindeki merak duygusunu ve başkalarının hayatını izleme isteğini artırmakla kalmayıp kendi hayatlarını ifşa etme ve bunları destekleme hizmetlerini de sağlamaktadır. Kişilerin hayatının her alanı teknoloji unsurları olan televizyon ve internet tarafından teşhir edilebilmekte ve bu durum mahremiyet sınırlarını genişletebilmektedir. Günümüzde medya tarafından üretilen bilgiler, mesajlar, değerler, alışkanlıklar ve tutumlar

kolayca tüketildiği gibi, taklit edilip yeniden yaratılabilmektedir. Bu da yeni bir çağ olan “dikizleme kültürü çağı”nın yani fazla meraklı ve paylaşımcı bir çağın başlangıcını oluşturmaktadır (Karaoğlu, 2010; Niedzviecki, 2010). Sonuç olarak dünyanın enformasyon toplumuna dönüşmesi ile çeşitli mahremiyet sorunlarının doğduğu, özellikle kişilerin isteği dışında bilgilerinin çeşitli ülkeler, özel ve tüzel kurumlar tarafından erişilebilir, saklanabilir, manipüle edilebilir, paylaşılabilir, kötüye kullanılabilir olması ile endişe verici hale geldiği düşünülmektedir. Bu açıdan mahremiyet ihlallerinin çok daha kolay gerçekleştirilmesi söz konusu olduğundan kişilerin mahremiyetlerini korumaları da güçleşmektedir (İzgi, 2009; Karagülle, 2015; Sarı, 2012).

Geleneksel toplumdan modern toplum yapısına geçişte, bireyin ön plana çıkmasıyla toplumsal mahremiyetten bireysel mahremiyete doğru bir evrilme söz konusu olmuştur. Önceleri daha çok toplumsal boyutları ile ele alınan mahremiyet kavramı günümüzde kişisel hak ve özgürlükler bağlamında tartışılır hale gelmiştir (Yıldırım, 2015). Bu yapının kişiler tarafından öğrenildiği ilk yer aile olmaktadır. Sonrasında okul ile başlayan kişinin sosyalleşme süreci, toplumsal yapının fark edilmesi ve bu yapı içerisinde geçerli olan düzenleyici kuralların neler olduğunun öğrenilmesinde önemli bir yer oluşturmaktadır. Özellikle çocukluk dönemi bu sürecin en etkin aktarıldığı evre olarak kabul edilmektedir. Aile içinde kazanılan bilgiler mahremiyetin de belirli ölçülerde verildiği bir eğitim dönemini oluştursa da takip eden yıllarda okul ve sosyal çevre sürecin ve kavramın anlaşılmasını büyük ölçüde etkilemektedir (Gündüz, 2015).

Mahremiyet yalnızca kişileri etkileyen psikolojik bir ihtiyaç olarak görülmemelidir. Aynı anda toplumsal yaşamı yakından ve derinden etkileyen sosyolojik bir olgu olması bakımından (Yüksel, 2003), insan yaşamının her döneminde önemliliğini korumaktadır. Bu genel tanım ve yaklaşımlardan da anlaşılacağı üzere, mahremiyetin insanların hayatı için son derece önemli olduğunu söyleyebiliriz. Bu açıdan değerlendirildiğinde mahremiyete olan ihtiyacın en yoğun hissedildiği alanlardan birisi de şüphesiz ki okul öncesi dönemdir. Bu dönemde

çocukla etkileşimde bulunanlar açısından çocukların ihtiyaçlarına uygun bir mahremiyet algısının oluşturulması önemli hale gelmektedir.

2.2. Mahremiyetin Boyutları

Mahremiyet kavramının daha iyi anlaşılabilmesi için, mahremiyetin boyutlarının açıklanması gerekmektedir. Mahremiyet algısı bireyden bireye, toplumdaki topluma veya dönemden döneme göre farklılık gösterebilmesinden dolayı, boyutlarını da net sınırlarla belirlemek mümkün görünmemektedir. Buna rağmen hem sınıflandırma yapabilme hem de sınırları görünür hale getirebilme adına farklı açılardan yapılan boyutlamalar mevcuttur (Livberber-Göçmen, 2018).

Mahremiyet kavramının en genel anlamda üç boyuta sahip olduğu söylenebilir. Bu boyutların hepsi birer mahremiyet alanını oluşturmakta ve birbirinden de ayrı kavramlar olarak değerlendirilmemektedir. Bu boyutlar; bireysel mahremiyet, mekânsal mahremiyet ve bilgi mahremiyetidir.

Bireysel/kişi mahremiyeti; kişi mahremiyeti, kişiye dönük gerçekleştirilen haksız ve zarar verici çevresel müdahalelere karşı korumayı içermektedir.

Mekânsal mahremiyet; kişinin içinde bulunduğu yakın fiziksel alanı korumayı ifade etmektedir.

Bilgi/Enformasyon mahremiyeti ise; kişisel ve özel bilgilerin toplanmasının, saklanması, işlenmesinin ve dağıtımının nasıl yapılacağını ya da yapılmayacağını kontrolünü etmeyi içermektedir (Akça ve Başer, 2011; Aksoy, 2013; Aslan, 2011; Dolgun, 2008; İzgi, 2009; Özbay, Terzioğlu ve Yasin, 2011; Öztekin ve A. Öztekin, 2010; Sezen ve Erden, 2018; Tanılır, 2002). Günümüzde bu alanların teknolojik gelişmelerle birlikte ciddi şekilde ihlallere konu olduğu görülmektedir (Dolgun, 2008).

Mahremiyet alanlarını özellikleri dışında, kullanıcıya göre sınıflayan çalışmalar da bulunmaktadır. Bu sınıflamanın temelinde mahremiyet kavramını hukuksal bir zemine yerleştirme çabası yatmaktadır. Kullanıcıya göre mahremiyet, kişisel, kamusal ve toplumsal olmak üzere üç düzeyde ele alınabilmektedir (Baran, 2012).

Mahremiyetin çok boyutlu olduğuna dair yapılan bir diğer sınıflandırma da şu şekildedir:

Bilgilendirici Boyut: Kişisel yaşam şekli, akademik başarı ve mali durum gibi kişisel verileri içermektedir. Bu veriler, kişi tarafından açıklanmaması ve o veriye ulaşabilecek herhangi başka bir kişiden korunması gerekli bilgiler olarak değerlendirilebilir.

Ulaşılabilirlik Boyutu: Bu mahremiyet boyutu, bilginin edinilme girişiminin ya da edinilmesinin sadece kişiye erişim sağladığı durumlarda bilgisel/belgesel mahremiyetle örtüşebilmektedir. Bunun yanında fiziksel anlamda erişimin tehlikede olma durumlarını da içermektedir.

Dışavurumcu Boyut: Bu mahremiyet boyutu ise, kişilerin bir konuşma veya aktivite aracılığıyla öz kimliklerini ya da birey olma durumlarını ifade etmeleri için bu alanı koruyucu işlev görmektedir (DeCew, 1997). Bu şekilde dışavurumcu mahremiyet, yaşam şekilleri üzerindeki çevresel ve sosyal kontrolü kısıtlar ve kendini ifade etmenin yanında kişiler arası ilişkilerin inşası üzerinde içsel kontrolün gelişmesini destekler (Sarı, 2012).

Mahremiyetin boyutlarına yönelik yapılan bir başka sınıflandırmada ise, fiziksel/bedensel, sosyal/etkileşimsel, psikolojik ve bilgisel/belgesel mahremiyetten söz edilmektedir (Karyda ve Kokolakis, 2008; Leino-Kilpi ve diğerleri, 2001).

2.2.1. Fiziksel / Bedensel mahremiyet

Fiziksel mahremiyet türü, kişinin bedeni ve hayatını devam ettirdiği kendisine ait alanların tümünü kapsar. Aynı zamanda diğer kişilerle fiziksel teması ve bu temasın yakınlığını içermektedir. Ayrıca bedensel mahremiyetin, bireyin bedenini ilgilendiren, başkaları tarafından görünmemesi düşünülen gizli alanlar ile fiziksel alanları (evi ve iş yeri gibi) üzerinde olan kontrolünü, yani şahsi egemenliğe sahip olduğu alanları kapsadığını söyleyebiliriz (Bekmezci ve Özkan, 2015; Livberber Göçmen, 2018; Varol, 2018). Beden mahremiyeti çıplaklık ve örtünme gibi kavramlar ile de ilgilidir. Giyinme ihtiyacı, özellikle toplumsal yaşamda ihtiyaç duyulan, insanlara özel bir durum olarak görülmektedir. Bu yüzden toplumsal hayat

içerisinde giyinmeden varlık göstermek, yalnızca insan için utanç duygusu oluşturan bir durum olarak değerlendirilmektedir. Bu açıdan giyinmenin, medeniyetin bir belirtisi olarak kabul edildiğini söylemek yanlış olmaz (Karagülle, 2015).

Fiziksel mahremiyet aynı zamanda kişinin diğer kişiler için bedensel ulaşılabilirliğinin derecesidir. Bu boyut, bireysel alan için biyolojik insani ihtiyaçtan kaynaklanmakta olup, kişinin bedeni ile ilgili fiziksel ve şekilsel tüm veriler fiziksel mahremiyet türü içerisinde ele alınmaktadır. Bu alan içerisinde, kişisel alan, oda ve bina özellikleri de yer almaktadır. Kişisel alanlara girilmesi, bedensel temas ve gözetleme durumları mahremiyetin fiziksel olarak ihlal edilmesi durumlarına örnek oluşturabilir (Aksoy, 2013; Joinson ve Paine, 2006; Leino-Kilpi ve diğerleri, 2001).

2.2.2. Psikolojik mahremiyet

Psikolojik mahremiyet, bireysel karar verme süreçleri ile ilgilidir. Aynı zamanda zihinsel ve duygusal süreçlerde kişinin kontrolünü, değerlerinin gelişerek şekillendirilmesini, kişisel kimliğin sürdürülebilmesini de ifade eden bir kavramdır (Leino-Kilpi ve diğerleri, 2001; Livberber Göçmen, 2018; Öztürk, Özçelik ve Bahçecik, 2014; Varol, 2018). Kişilerin kimlerle, nasıl ve hangi şartlarda paylaşımında bulunulacağını ya da kişiye özel bilgilerin ne derece açık edileceğini kontrol edebilme durumudur. Bu özelliğiyle psikolojik mahremiyet boyutu, kişiyi hem geliştirebilen hem de sınırlandırabilen bir alan oluşturmaktadır. Psikolojik mahremiyet ihlallerine; bir kişinin psikolojik mahremiyet alanına girerek, onun özel olarak görmekte olduğu bilgi, duygu veya tercihlerini, isteği dışında deşifre etmek, alay etmek için lakap takmak gibi durumları örnek verebiliriz (Yüksel, 2003). Bu ihlaller, kişinin özgür olması gereken özel alanına ciddi tehditler oluşturabilmektedir (Aksoy, 2013).

2.2.3. Sosyal / Etkileşimsel mahremiyet

Sosyal mahremiyet, sosyal ilişkilerin yönetilmesi, ilişki kurulacak kişilerin seçimi, ilişki sıklığı, süresi ve etkileşimin kapsayıcılığı üzerinde kişinin kontrolünün olması durumudur. Aynı zamanda kişinin sosyal sözleşmeleri üzerinde kontrol yeteneği ve gayreti olarak tanımlanmaktadır (Altman, 1975'ten aktaran Joinson ve Paine, 2007). Sosyal mahremiyetin sözsüz ihlalleri arasında, yakın mesafeden

konuşma ve sevginin aleni olarak ifadesi, sözlü ihlallerde ise, istenmeyen bir konuşmanın başlatılması ve konuşma kurallarının ihlali yer almaktadır. Sosyal mahremiyete dikkat edilmesi, bu ihlalleri önleyerek bireyin utanması, kırılması, incinmesi gibi durumlarını azaltıp, diğer kişilerle açık ve dürüst bir iletişim kurmasına, dolayısıyla güven duygularının gelişimine olanak sağlamaktadır. (Burkhardt ve Nathaniel, 2013; Livberber Göçmen, 2018; Öztürk ve diğerleri, 2014; Varol, 2018).

2.2.4. Bilgisel / Belgesel mahremiyet

Bilgisel mahremiyet, kişinin kendine ait her türlü bilgiye kimin, ne zaman, nasıl ve ne kadar ulaşacağını kontrol edebilmesidir (Dülger, 2015; Livberber Göçmen, 2018; Varol, 2018). Alınan her türlü hizmet, eğitim, sağlık, banka hesapları ve daha birçok noktada kişisel bilgilerin kullanılması kaçınılmaz bir hale gelmiştir. Dijital veri yönetimi ve haberleşme toplumunun bir sonucu olarak artan bilgilere, istenmeyen kişilerce ulaşılma riski bilgisel mahremiyetin gerekliliğini gündeme getirmektedir (Aksoy, 2013; Karagülle, 2015). Türkiye’de son yıllarda hizmete giren ve kişisel verilerin saklandığı ve kişilerin kendi oluşturdukları şifreleriyle ulaşabildikleri E-devlet sistemiyle veriler toplanmaya başlamıştır. Toplanan bu verilerin internet ortamında kişilere hizmet olarak sunulması, özellikle siber saldırı ihtimali ile mahremiyet açısından endişe vermektedir. Bu kişisel verilerin güvenliğini sağlamak adına çeşitli tedbirler alınmaya çalışılsa da teknolojinin doğası gereği önceki zamanlara nazaran daha yüksek düzeyde kitlesel özel bilgiler üçüncü şahısların saldırılarına uğrayabilmektedir (Elçioğlu, Kırımlıoğlu, Balcı ve Akşit, 2007).

Mahremiyet bağlamında toplumsal dönüşümler göz önüne alındığında, modernleşmenin bir ürünü olarak özellikle medya araçlarının mahremiyeti ihlâl eden durumlardan biri olduğunu söylemek kesinlikle mümkündür. Mahremiyet, modernleşmeden önce de sonra da var olan bir kavramdır. Ayrıca sosyolojik açıdan bakıldığında mahremiyet algısı, bu süreçler içerisinde bazı zamanlar anlam bakımından genişleyebilmekte veya daralabilmektedir. Bu açıdan değerlendirildiğinde, kültürel ve toplumsal izler taşıyan ve bunların aktarılmasında

etkili olan mahremiyet kavramı son derece büyük bir öneme sahiptir (Karagülle, 2015).

2.3. Mahremiyet Hakkı

İnsan haklarının ayrılmaz bir parçası olarak mahremiyet, kişilerin günlük yaşantılarında önemli bir yerdedir ve bu hak birinci kuşakta yer almasıyla özgürlük haklarından biri konumundadır. Bu açıdan mahremiyet, kişilerin hayatının hangi bilgilerini kimlerle ne şekilde paylaşacağına karar vermesi hakkını ifade etmesinin yanında, kişilerin yalnız kalabilmelerini, düşüncelerinde özgür olabilmelerini sağlayan, istedikleri zaman, yer ve koşulda kimlerle ne ölçüde etkileşim kurabileceklerine karar verebildikleri alanları ve bu alanlarda sahip olunan hakkı ifade etmektedir (Artuç, 2015; İzgi, 2009; Tanrıbilir, 2011; Yüksel, 2003). Bu bağlamda bakıldığında kişilerin kendileri ile ilgili bilgi ve belgelerin paylaşımını denetleme, ilişkilerinin düzeyine karar verme hakkına sahip olduğu söylenebilir (Karagülle, 2015).

Mahremiyet kavramının genel olarak değerlendirilmesi sonucu, gizlilik kavramını aşan bir anlam yüküne sahip olduğunu söyleyebiliriz (İzgi, 2009). Daha önce yapılan tanımlamalardan da anlaşıldığı gibi mahremiyet, gizlilik ile ilişkili bir kavram olarak karşımıza çıksa da farklılıklarını da göz ardı etmemek gerekir. Mahremiyet, sadece saklanacak bir şeyi ifade etmediği gibi, kişinin yaşam kalitesini artırmak için bir ihtiyaç olarak ele alınmalı ve bir yaşam felsefesi olarak kabul edilmelidir (Değirmen, 2014; İzgi, 2009).

Mahremiyet hakkının hukuk sistemine adaptasyon süreci uzun zaman almışsa da günümüzde hemen hemen evrensel bir özellik kazanmıştır. Mahremiyet kavramı, bu süreçte hukuk tarafından da tanınarak düzenlenen bir hak halini almıştır (Yüksel, 2003). Çeşitli sebeplerle toplumsal yapıda meydana gelen değişim ve dönüşümler günümüzde, eskiden normal kabul edilen birçok uygulamanın mahremiyet hakkına ihlal niteliği taşıdığı gerekçesiyle neredeyse yok olma noktasına geldiği görülmektedir. Buna rağmen mahremiyet hakkına sahip oluşumuz ile mahremiyet algımızın doğru seyrettiği konusu kuşkuyla kabul edilmektedir (Artuç, 2015).

Kişiler arası tüm ilişkilerin kendi mahremiyetleri söz konusu olup, mahremiyet hakkı aile içi özel hayatın gizliliğinin korunmasından çok daha fazla şey ifade etmektedir. Çünkü bu kavram yalnızca kişi veya ailesinin değil, toplumsal yaşam içerisindeki bütün kişi ve grupların da sahip olduğu bir hak olarak değerlendirilmektedir. Bu hakkın yasal olarak dayanakları incelendiğinde, 2709 sayılı kanunla kabul edilen 1982 Anayasası'nın "*Özel Hayatın Gizliliği*" başlıklı 20. maddesinde, herkesin özel ve aile hayatına saygı talebine hakkı olduğu ve bunun gizliliğine dokunulamayacağı, yasal bir karar olmadığı sürece kimsenin üstünün, özel evraklarının ve özel eşyalarının aranamayacağı ve bunlara el konulamayacağı, herkesin kendisine ait kişisel bilgilerin korunmasına dair talep hakkına sahip olduğu, aynı zamanda bu bilgilerle ilgili bilgilendirilme, erişme, düzenlenmesi veya silinmesi yönünde talepte bulunma hakkının bulunduğu görülmektedir (Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV), 2014). Ayrıca Anayasa'nın "*Konut Dokunulmazlığı*" başlıklı yirmi birinci maddesinde, yasalarla belirlenmiş gerekli haller dışında hiç kimsenin evine dokunulamayacağı, "*Haberleşme Hürriyeti*" başlıklı yirmi ikinci maddede de ise haberleşme gizliliğinin esas olduğu belirtilmektedir. Aynı zamanda Anayasa'nın "*Din ve Vicdan Hürriyeti*" başlıklı yirmi dördüncü maddesinde mahremiyet hakkıyla ilgili olarak, hiç kimsenin inanç ve düşüncelerini açıklaması için zorlanamayacağı belirtilmektedir. Yine Anayasa'nın kırk birinci maddesinde, "*Ailenin korunması ve çocuk hakları*" başlığı ile aile içinde ve aile çocuk arasında mahremiyet kavramı vurgulanmıştır. Ayrıca çocuk ve aile arasındaki ilişkinin korunması gerektiği ve devletin çocuklara yönelik istismar ve şiddete karşı koruyucu tedbir alması gerektiği de 2010 yılında 5982 sayılı kanunla bu maddeye eklenmiştir (Artuç, 2015).

2.4. Mahremiyet İhlalleri

İnsan özgürlüğünün bir parçası olan mahremiyetin ihlal edilmesi aynı zamanda kişinin özgürlüğün de ihlali sayılmaktadır (Tanılır, 2002). Mahremiyet ihlallerinin önlenmesi, Kur'an, İncil veya Tevrat'tan daha eski olan, kökleri Yunan ve Çin medeniyetlerine kadar uzanan bir konudur (Değirmen, 2014; Ögel, 2000). Mahremiyetin ihlali, kişinin bireyselliğine hakaret ve kişisel onura yönelik açık bir aşağılama olarak değerlendirilmektedir (Cohen-Almagor, 2006).

Mahremiyet kavramının net olmayan sınırları sebebiyle, mahremiyet ihlallerinin de net bir şekilde belirlenemediği söylenebilir (Artuç, 2015; Bağlı, 2011; Duran, 2018). Ayrıca mahremiyet ihlalleri, kültürel, dini ve sosyolojik açılarından değişiklik gösterebilmektedir. Bir kişinin mahremiyet ihlali olarak kabul ettiği bir davranışı başka bir kişi mahremiyet ihlali olarak kabul etmeyebilmektedir. Ancak kişiler arasında bu algılardan kaynaklı farklar bulunsa da herkes için ortak bir mahremiyet alanından dolayısıyla ortak ihlallerden bahsetmek elbette mümkün olmaktadır (Duran, 2018).

Mahremiyet alanının sınırlarının çizilmesinde içinde bulunulan kültürel algı büyük öneme sahiptir. Bu algı, toplumda yerleşmiş ahlaki normlarla ilişkili olduğu için mahremiyet de aynı normlarla ilişki içerisindedir. Bu sebeple ahlakla ilgili olan bu norm ve kurallar mahremiyetin ve mahremiyet ihlallerinin ne olduğuna ya da ne olması gerektiğine karar verebilmektedir (Yılmaz, 2011; Yörükan, 2008).

Mahremiyeti, ilişkilerde kontrol gücü, seçme özgürlüğü ve seçme hakkı kavramları ile ilişkilendiren Westin (1967) mahremiyet ihlallerinin üç şekilde gerçekleştiğini, bunların kendini ifşa etme, merak ve gözetleme olduğunu ifade etmiştir (Westin, 1967'den aktaran Artuç, 2015; İzgi, 2009; Yüksel, 2003). Mahremiyet sadece diğer bireyler tarafından ihlal edilen bir durum değildir. Hatta mahremiyete yönelik tehditlerin başında kişinin kendi alanına yaptığı ihlaller gelmektedir. Bireyler, kendileri ile ilgili çeşitli bilgileri (cinsel davranışlar, gelir bilgisi, siyasal eğilimler, dini inançlar ve sabıka kayıtları gibi) isteyerek başkaları ile paylaşabilmektedirler (Yüksel, 2003).

Bunun yanında aile yaşamında anne babalar çocuklarını gözetlerken mahremiyet ihlali oluşturabildikleri gibi, merak ekseninde aile yaşamında mahremiyete yönelik tehditler oluşabilmektedir. Pedagoji Derneği (2013) anne baba tarafından çocukları bu ihlallerden korumak için verilmesi gereken mahremiyet eğitiminden bahsetmiştir. Bu eğitimin, çocuğun kendi ve kendi dışındaki diğer kişilerin özel alanlarının farkında olması ve bu alanlara saygı göstermesi temelinde sağlıklı alan sınırları koymasına rehberlik oluşturacak şekilde planlanması önemlidir. Ayrıca, komşuluk ilişkileri, toplum yaşamı, televizyonlar, gazeteler, dergiler ve

kitaplar ve internet ortamı bireylerin mahremiyetlerini merak nedeniyle ihlal edebilirler (Dedeoğlu, 2004).

Mahremiyet duygusunun ihlal edildiğini gösteren bir başka durum da medyada yer alan şiddet, saldırganlık ve cinsel içerikli yayınlardır. Özellikle cinsel içerikli çağrışımlar genel olarak toplumun özel hayat anlayışını değiştirmekte ve mahremiyet olgusunu nemsizleştirmektedir. Bu durum aile içi mahremiyet ihlallerini, dolayısıyla ruhsal ve fiziksel travma yaşanma olasılığını artırmakta, uzun vadede de toplum yapısını bozarak kültürel dejenerasyona neden olma tehlikesi oluşturmaktadır. Tabi bu anlayış toplumdan topluma farklılık göstermesinin yanında, aynı toplum içinde bile değer yargılarına bağlı olarak değişiklik gösterebilmektedir (Sepetçi, 2017).

Mahremiyet insan onurunu korumasının yanında kişilerin özgürlüklerinin bir parçası olarak değerlendirilmektedir. Bu açıdan mahremiyet ihlalleri, aynı zamanda bireylerin özgürlüğüne yönelik tehditler olarak da görülmelidir. Günümüzde özellikle teknolojik gelişmeler ile kişiler daha fazla bu tehditlerle karşılaşmaktadırlar (İzgi, 2009). Bilgi ve iletişim teknolojisindeki bu gelişmeler, sosyal ve kültürel alanlarda ve aile yapısında değişikliklere neden olmasının yanında mahremiyet alanlarına yapılan müdahaleleri artırmıştır (elikoğlu, 2007; Duran, 2018). Artan bu müdahalelerin yasalara uygun olup olmadığı, toplumsal düzeni etkileyip etkilemediği tartışılması gereken bir konu olmalıdır ve bu tartışma sırasında, mahremiyet hakkına ilişkin tehditlerin özellikle insani değerlerin gelişmesine olan etkileri mutlaka göz önünde bulundurulmalıdır (Yüksel, 2009). Mahremiyet alanına dair müdahalelerin sorgulanmadığı bazı istisnai ve özel durumlar da söz konusu olabilmektedir. Ülkenin güvenliği ve asayişi, doğal afetler, tıptaki uygulamalar gibi durumlarda kişilerin evlerine girilmesi, özel bilgilere ulaşılması gerektiğinde mahremiyet alanına izin alınmadan girilebilmektedir (ztrk, 2015)

Mahremiyet hakkının hangi durumlarda ihlal edilmiş sayılacağı hala tartışılan bir konudur. Belsey (1992) mahremiyet hakkının daha çok üç alanda ihlal edildiğini, bunların da özel veya tüzel güvenlik teşkilatları tarafından yapılan gözetleme, kişiye özel bilgilere izinsiz erişim sağlamak ve medya aracılığı ile mahremiyeti ihlal etmek

olduğunu, özellikle gözetleme ve özel bilgilere izinsiz erişim ihlallerinde kişilerin çoğu zaman habersiz olabildiğini belirtmiştir (aktaran Artuç, 2015). Haberdar olunan ihlallerin önlenmesi ve mahremiyetin korunması için, perdeleri kapatma, kapıları kilitleme, psikolojik olarak geri çekilme, gözleri kaçırma, giyinme, gizli yerler kullanma, konuşulan konuya göre ses düzeyini ayarlama, etraftaki kişilerden farklı bir dil konuşma gibi kültürel yöntemler geliştirilmiştir (İzgi, 2009).

Daralan mahremiyet sınırları içinde, cinsel istismar ve ihmal, sosyal medya araçlarında, ev halinin ve uygunsuz resimlerin paylaşılması, dizilerde işlenen tecavüz ve aldatma gibi konuların yaygınlaşması da sık rastlanan mahremiyet sorunları arasındadır (Duran, 2018). Özellikle cinsel istismar olaylarına kaynak oluşturabilecek önemli nedenler arasında mahremiyet algısındaki değişim ve dönüşümlerle birlikte mahremiyet eğitiminde yaşanan sorunlar sayılabilmektedir (Güneş, 2017). Bu ihlallerin önemli kısmını özellikle çocuklara ve özel gereksinimli bireylere yönelik cinsel istismarlar oluşturmaktadır.

Türkiye İstatistik Kurumu'nun 2019 yılı verilerine göre, 2016 yılında güvenlik birimlerine mağdur olarak başvuran ya da getirilen 158 bin 343 çocuk bulunduğu bildirilmiştir. Bunların 16 bin 877'sinin cinsel suçlar nedeniyle mağdur edilmiş çocuklardan oluştuğu ve cinsel şiddete maruz kalan çocukların yaklaşık yüzde 87'sinin kız çocuğu olduğu da belirtilmiştir. 2017 yılında ise çocuklara ilişkin istatistiklerine bakıldığında toplam sayının 137 bin 482 olduğu, bunun 18 bin 623'ünün (%13,5) cinsel istismar suçuna maruz kalan çocuklar olduğu olarak tespit edilmiştir (Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), 2019) Bu sonuçlar da göstermektedir ki mahremiyet ihlallerine karşı en riskli grubu çocuklar ve özel gereksinimli bireyler oluşturmakta ve mahremiyet olgusu büyük bir tehlike altında olması nedeniyle korunması ve geliştirilmesi elzem bir konu olmaktadır.

Ülkemizde mahremiyet ihlallerine ve önlenmesine yönelik geçerliliği devam eden hukuki yaptırımlar mevcuttur. Bunlar genel olarak, 1990 yılında imzalanıp dört yıl sonra da imzalanan Çocuk Hakları Sözleşmesi (ÇHS) ve bu sözleşmeye karşılık gelen ulusal mevzuatlardır. ÇHS'nin 19. Maddesi ve buna karşılık gelen *Anayasa'nın 41. Maddesi, Çocukların Cinsel İstismara ve Cinsel Tacize Karşı Korunmasına Dair*

Sözleşme (Lanzarote Sözleşmesi), 6284 sayılı Kanun, 5651 sayılı İnternet Yoluyla İşlenen Suçlar Kanunu'nun 8. Maddesi ve Türk Ceza Kanunu (TCK)'nin 232/1. Maddesi, çocuğun her türlü istismar ve ihmale karşı korunma hakkını ve bu hakkın ihlal durumlarında alınacak cezaları belirtmektedir. ÇHS'nin 34. Maddesinde ve buna karşılık gelen TCK'nın 103, 104, 105. ve 226. Maddelerinde ve Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlardan Hükümlü Olanlara Uygulanacak Tedavi ve Diğer Yükümlülükler Hakkında Yönetmelik'te de çocuklara yönelik istismar durumları tanımlanmakta ve cinsel olarak istismara maruz kalması kapsamında önlemlerin alınması gerekliliği belirtilmektedir. Ayrıca ÇHS'nin 35. Maddesi ve buna karşılık gelen 2002 yılında Çocuk Haklarına Dair Sözleşmeye Ek Çocuk Satışı, Fahişeliği ve Pornografisine İlişkin İhtiyari Protokol ile TCK'nın 80, 94, 96, 102, 103, 104, 105, 109, 226, 227, 231. ve 234. Maddelerinde de çocuk pornografisi, kaçırılmaları, satılmaları veya fuhuşa konu olmalarının suç değerleri ve bu kapsamındaki önlemlerin alınması gerekliliği belirtilmiştir (Polat, 2018).

2.4.1. Özel gereksinimli bireyler ve mahremiyet ihlali

Bütün bireyler demografik özellikleri ne olursa olsun mahremiyet ihlali riski altındadır. Özellikle çocukların mahremiyetinin ihlal edilmesi küresel bir sorun olup, tüm kurumlarda ve tüm sosyoekonomik gruplarda yaşanabilmektedir. Mahremiyet ihlallerine karşı en savunmasız kesim şüphesiz ihlalin ne olduğunu bilmeyen, bu ihlalden korunmak için gösterilmesi gereken karşı koyma iradesine ve bilgisine sahip olmayan, ihlal sonrasında da durumu gerekli yerlere bildirme noktasında adımlar atamayan kişilerden oluşmaktadır. Bu risk grubunun göstergeleri ile ilk bağdaşan özel gereksinimli bireyler olmaktadır. Özel gereksinimli bireylerin bu tehlikeye açık olma durumları ile son günlerde özellikle cinsel suçlarla ilgili mağduriyet yaşadığı yadsınamaz bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır.

Özel gereksinimli bireylerin özel gereksinimi olmayan bireylere oranla cinsel istismara uğrama riskinin daha fazla olduğu birçok araştırmada belirtilmektedir (Basile, Breiding ve Smith, 2016; Cohen, Forte, Du-Mont, Hyman ve Romans, 2006; Mitra, Mouradian ve Diamond, 2011; Nannini, 2006; Zerey, 2019). Özel gereksinimli çocukların cinsel istismar oranlarını belirlemeye yönelik bir çalışmada

da 1-5 yaş arasında cinsel istismara uğrama oranlarının özel gereksinimli erkek çocuklarında %43, kız çocuklarında %57; 6-11 yaş aralığında ise erkek çocuklarında %53, kız çocuklarında %47 olarak belirlenmiştir (Sobsey, Randall ve Parrila, 1997).

UNICEF (2017)'in araştırmalarının da gösterdiği üzere her beş bireyden birinin cinsel istismara maruz kaldığı düşünüldüğünde; özel gereksinimli bireylerin özel gereksinimi olmayan akranlarına oranla cinsel istismara uğrama konusunda daha fazla risk altında oldukları çok açıktır (Sullivan ve Knutson 2000; Öztop ve Özcan, 2010). Başka bir araştırmada 3-4 kızdan biri ve altı erkekten birinin, 18 yaşından önce cinsel istismara maruz kaldığını açıkladığını belirtmiştir. Ülkemizde ise kız/erkek arasındaki bu oran birbirine yakındır (Hancı ve Özdemir, 2001). Yılmaz, İşiten, Ertan ve Öner (2003) yaptıkları araştırmalar sonucunda, dünyada %1 – 10 oranında görülen cinsel istismarın, ülkemizde %10 –53 arasında görüldüğünü dile getirmişlerdir. Ayrıca ülkemizde her ay 650 cinsel istismar vakasının adli tıp kurumuna gönderildiği belirtilmektedir (T.C. Adalet Bakanlığı, 2014).

Cinsel istismar toplum içerisindeki her bir çocuğu tehdit eden mahremiyet ihlallerinden biridir. Fakat özellikle özel gereksinimli bireyler kategorisinde zihinsel yetersizliği olan çocukların daha fazla risk altında olduğu belirtilmektedir. Zihinsel yetersizliği olan bireylerin cinsel olarak ihlali tanımlayamaması ve bu sebepten dolayı bildirimde bulunamaması, bu grup bireyleri cinsel istismara daha açık hale getirebilmektedir. Bu durum zihinsel yetersizliğe sahip çocukların manipülasyona açık olduğunu ve çocuğun kandırılmasının kolay olduğunu gösteren bir gerçektir. Diğer taraftan zihinsel özel gereksinimli bireylerin kendilerine sunulan ilgi ve sevgiye olumlu cevap vermeleri, yargılarının zayıf olması ve akıl yürütme süreçlerinde problem yaşamaları, cinsel istismarın olumsuz yönünü görememelerine yol açmakta olup istismarcının özel gereksinimli bireye yönelmesine neden olabilmektedir (Martin ve diğerleri, 2006; Saxton ve diğerleri, 2001; Shindell, 1975).

Yapılan bir çalışmada, zihinsel yetersizliği olan çocukların normal gelişim gösteren çocuklara göre cinsel istismara maruz kalma risklerinin 6 kat (Spencer ve diğerleri, 2005) bir başka çalışmaya göre ise 4 kat daha fazla olduğu ileri sürülmüştür. (Sullivan ve Knutson, 2000). Bu sonuçları destekleyen birçok başka

çalışma da bulunmaktadır (Akbaş ve diğerleri, 2009; Balogh ve diğerleri, 2011; Jones ve diğerleri, 2012). Özel gereksinimli çocuklar içerisinde istismara uğrayanların %25'ini zihinsel yetersizliğinden, %12'sini ise görme yetersizliğinden etkilenmiş bireylerin oluşturduğu ifade edilmektedir (Sullivan ve Knutson, 2000).

Zihinsel yetersizliğe sahip bireylerden sonra cinsel istismar tehlikesine en açık ikinci grupta görme yetersizliğine sahip bireyler bulunmaktadır. Bu bireyler kendilerine dokunan kişinin kim olduğunu ve kendisine ne amaçla yaklaştığını anlamlandırmakta görme duyularındaki eksiklik nedeniyle zorluk yaşamaktadır. Bu nedenle istismara daha açık oldukları belirtilmektedir. Bu grubun tehlike altında olmasının bir diğer sebebi de istismarcının çocuğun görme engelli olduğunun farkına varması ve ona fiziksel açıdan kolayca yaklaşabileceğini bilmesidir. İstismarcı, kendini başka biri olarak tanıtarak kendi açısından bir avantaj sağlamaktadır. Ayrıca çocuğun engel sayısı ile doğru orantılı olarak istismar riskinin artması da söz konusudur (Çakmak ve Çakmak, 2018).

Özel gereksinimli bireylerin cinsel istismara maruz kalma oranlarının özel gereksinimi olmayan bireylere göre daha yüksek olmasının çeşitli nedenleri bulunmaktadır. Bu nedenlerin başında özel gereksinimli bireylerin zor durumlarla başa çıkmakta daha sınırlı becerilere sahip olması gelmektedir (Moser, 2011). Bir araştırmada özel gereksinimli bireylerin cinsel istismara daha açık olmasına sebep olarak; mahremiyet eğitiminin yetersiz olması, bedensel çaresizlik, bakım için uzun süreli başkasına bağımlı olma, sosyal olarak dışlanma ve manipüle edilme riskinin fazla olması, istismarcının kendini daha az risk içinde hissetmesi, mahremiyet haklarını reddetmek, mağdur olan kişiye inanılma oranının az olması ve özel gereksinimli bireylerin kendini koruyabilme kapasiteleri önemsenmeden yapılan kaynaştırma uygulamaları gösterilmiştir (Bowers-Andrews ve Veronen, 1993).

Ayrıca özel gereksinimli küçük çocuklar, cinsel istismarı gerekli yerlere bildirememeleri ve kolayca kandırılabilmeleri sebebiyle istismar karşısında daha savunmasız ve riskli bir durumdadırlar. Dahası bu çocukların istismara uzun bir süre maruz kaldıkları da belirtilmektedir (Widom ve Ames, 1994). Bu noktada bu yaş grubuyla çalışan öğretmenlerin, özellikle özel gereksinimli bireylerin sosyal ve

akademik gelişimlerine olan desteklerinin (Sarı ve Saygın, 2002) yanında istismar durumlarına yönelik farkındalıkları da önem kazanmaktadır. Yapılan araştırmalarda cinsel istismara uğrayan özel gereksinimli çocukların tam olarak saptanamamasıyla birlikte, diğer çocuklara oranla 2-3 kat daha fazla istismara maruz kaldığı belirtilmektedir (Kwam, 2000). Özel gereksinimli bireylerin günlük yaşamına yönelik bir aktiviteyi yerine getirirken yaşadığı herhangi bir sınırlılık, kendisinden beklenen rolleri yerine getirememeye, sosyal izolasyon, istismara karşı koyma becerisinin düşüklüğü, değersiz hissetme ve düşük benlik saygısı ihmal ve istismar riskini artırmaktadır (Gilson, Cramer ve Depoy, 2001; Nosek, Hughes, Taylor ve P. Taylor, 2006).

Özel gereksinimli bireylerin istismar edilmesinde başkasına bağımlılık da önemli bir risk faktörü olarak karşımıza çıkmaktadır. Bireyin ihtiyaçlarını karşılamak için başka kişilere bağımlı olması durumu istismar riskini (Martin ve diğerleri, 2006) ve özel gereksinimli bireylerin istismara yönelik isteklere uyma davranışını artıran bir unsur olmaktadır (Hassouneh-Phillips ve McNeff, 2005; Kim, 2016). Aynı zamanda özel gereksinimli bireylerin aile üyeleri, bakıcıları veya özel yardımcıların olması, birden çok istismarcıyla karşı karşıya kalmalarının zeminini oluşturabilmektedir (Curry ve diğerleri, 2009). Birden fazla istismarcı tarafından mağdur edilen bireylerin bu durumu normalleştirip hayatın olağan bir parçası olarak görmeleri söz konusu olmaktadır (Nosek ve diğerleri, 2006). Bu durum birey tarafından içselleştirildiğinde kendini değersiz hissetme, düşük benlik algısı ve cinsel istismar konusunda kendini suçlama durumları gelişebilmektedir (Hassouneh-Phillips ve McNeff, 2005). Bu sonuçların özellikle aile içinde gerçekleşen mahremiyet ihlallerinin neticesi olduğu düşünüldüğünde, çocuklara yönelik ihlal durumlarını fark etme, tanılama ve bildirme konularında öğretmenlerin rolü son derece önemli hale gelmektedir.

2.5. Mahremiyet Eğitimi

Mahremiyet algısının öğrenebilen bir kavram olarak eğitimle ilişkisinden mahremiyet kavramı açıklanırken bahsedilmiştir. Bu ilişkiden dolayı çocuklara mahremiyet algısının kazandırılması ancak eğitimle sağlanabilmektedir.

Mahremiyet eğitimi kapsam olarak cinsel eğitimden daha geniş bir yelpazeye sahiptir. Cinsel eğitim, cinsellikle ilgili gerekli kavramların öğrenilmesini hedefleyerek, bu konuda olumlu duygu ve davranışlar kazandırma çabası temelinde; cinsel roller, bireyler arasındaki ilişkiler, sevgi, beden algısı ve üreme sağlığı konularının hepsini birden kapsayan bir eğitim olarak tanımlanmaktadır (Akcan, 2016; Diler, 2014; Taşçı, 2010). Mahremiyet eğitimi ise bu bilgiler yanında, çocuğun kendisiyle ve diğer kişilerle ilgili bedensel, psikolojik, sosyal ve bilişsel boyutlar kapsamında özel alanları fark edip, sağlıklı sınırlar belirlemesi ve bu alanları koruması konularını içermektedir (Akcan, 2016; Diler, 2014). Mahremiyet eğitimi aynı zamanda cinsel konulardaki davranışların nedenlerini sunarak, bu davranışların neden sınırlandırıldığını da açıklamaya çalışmaktadır. Bu eğitim ayrıca duyguların yönetimi eğitimidir. Kişinin kendisine zorla bir şey yaptırmak isteyenlere karşı duygularını kullanarak hayır diyebilme becerisi olarak da tanımlanabilir (Diler, 2014). Bu yönleriyle cinsel eğitimden daha kapsamlı ve etki alanı yüksek bir eğitim olmasının yanında, çocuğun ruhsal ve cinsel açıdan korunması için de fazlasıyla önem taşımaktadır (Akcan, 2016; Diler, 2014).

Güneş (2015) cinsel eğitim ile mahremiyet eğitimi arasındaki farklara şu şekilde değinmektedir:

- Cinsel eğitim, gruplar halinde çocuklara topluca verilir. Bu yönüyle çocukların ruh sağlığını zedeleme riski barındırmaktadır. Mahremiyet eğitimi ise kişiye özeldir. Her çocuk için ayrı eğitim verilmektedir.

- Cinsel eğitimin esas amacı, çocukları cinsel sorunlara karşı korumaktır. Mahremiyet eğitiminin amacı ise cinsellikle ilgili mahrem konuların pekiştirilmesidir.

- Cinsel eğitimde daha çok genel bilgiler aktarılır, kişiye özel konulara girilemez, bir sorun varsa da tespit edilip çözümüne uğraşılmaz. Mahremiyet eğitiminde ise birebir görüşmeler ile çocuğun yaşadığı sorunlar o anda tespit edilip çözümlenmesine çalışılır.

- Çocukların bizzat kendisinin eğitilmesi cinsel eğitimin esaslarındandır, mahremiyet eğitiminde ise ailelerin ve öğretmenlerin de eğitilmesi gerekir.

- Cinsel eğitimin düşünsel altyapısında cinsel özgürlük vardır, mahremiyet eğitiminin amacı ise kişinin sınırlar içinde kalmasına teşvik oluşturmaktır.

Mahremiyet eğitimi kişinin, sorumluluk bilincinin ve vicdanının gelişimine, bu alanlardaki problemlerinin önlenmesine ve anlamlı öğrenmeler gerçekleştirmesine katkı sağlayan, ahlak ve cinsiyet eğitimini de içine alan, kişinin ve ailenin özel alanlarını ilgilendiren bir eğitimidir (Çankırılı, 2011; Diler, 2014; Tarhan, 2012a; Yavuzer ve diğerleri, 2010). Aynı zamanda mahremiyet eğitimi çocuğun direk kişiliğine dokunan bir eğitim olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle çocukların duygu ve davranışlarını denetlemek yerine, onlara kendi duygu ve davranışlarını denetleyebilecek yeteneği kazandırmak amaçlanmaktadır. Bu açıdan mahremiyet eğitimi, çocuğun hislerini başkasının değil kendisinin yönetebileceği yeteneğe erişmesinin süreç rehberliğidir denilebilir (Güneş, 2015).

Mahremiyet eğitiminin bilişsel ve duyuşsal olmak üzere iki yönü mevcuttur. Bilişsel yönü, bireyin zihinle ilgili olarak öğrenme durumuna işaret etmektedir. Bireyin toplumsal ilişkilerdeki etkileşim, sosyal beceri ve iletişim gibi alanlarını biliş organize etmektedir. Mahremiyetin duyuşsal yönü ise mahremiyet ile ilgili olarak duygu ve tutumları içermektedir. Kişinin öğrenmeyi etkili bir şekilde gerçekleştirebilmesi için duyuşsal olarak da öğrenmeye hazır ve istekli olması gerekmektedir (Bacanlı, 2004; Tarhan, 2012a). Bu boyutlar dengeli ve yeterli şekilde geliştirildiğinde, uygun olarak oluşturulmuş bir çevre etkileşimi ile olumlu davranışlara dönüşebilme potansiyeli taşımaktadır. Dolayısıyla bu üç sosyal yapı, çocuğun davranışlarını şekillendirmede oldukça önemli bir yere sahiptir. Bu noktadan hareket edilirse aile, eğitim ortamı ve toplumsal çevre yapısının önemi daha iyi anlaşılacaktır (Diler, 2014).

Mahremiyet eğitiminde ailelere ve öğretmenlere büyük sorumluluk düşmektedir. Bu sorumluluk içerisinde öncelikle çocukların bilinçli bireyler olmaları ve konuyla ilgili doğru bilgi ve uygulamalara sahip olmalarını sağlamak yer

almaktadır. Bu aktörlerin çocuğa örnek teşkil edecek şekilde mahremiyet açısından uygun ve doğru davranmaları gerektiği unutulmamalıdır. Taklitle başlayan, örnek almayla devam eden süreç, çocuğun yaptığı davranışları bilinçli ve isteyerek uygulaması şeklinde devam edecektir (Tarhan, 2012a). Mahremiyet konularında doğru ve yeterli bilgi alamayan çocuklar, bu boşluğu doldurmak amacıyla yanlış kaynaklara yönelebilmekte, özellikle internet ve medya araçları ile bu bilgi ihtiyaçlarını giderebilmektedirler. Bu da çocuklarda eksik ve yanlış bilgilenmenin yanında, cinsellikle ilgili aşırı korkma, kaygı ve kafa karışıklığı ile duygusal ve ruhsal açıdan sorunlara zemin hazırlayabilmektedir (Çakır, 2015).

Sağlıklı bir mahremiyet algısı gelişen çocukların mahremiyet ihlallerine maruz kalma riski daha az olmaktadır. Doğduğu andan itibaren sürekli kucağa alınan, öpülüp sevilen çocuklar bu eğitim ile ilerleyen yaşamlarında da kendi bedenlerinin farkına vararak, bir birey olduğu algısını kazanabilmektedirler. Aksi durumda bu algının gelişmemesi çocukları mahremiyet ihlallerine daha açık hale getirebilmektedir (Çakır, 2015). Bir çocuğun bütün hayatı boyunca hatırlayacağı, ruhunda kalıcı olumsuz izler bırakan cinsel taciz veya istismar gibi tehlikeler karşısında anne babaların bilinçli olması ve mahremiyet eğitimi önemsemeleri ve çocuğa mahremiyetle ilgili eğitim vermeleri büyük önem arz etmektedir. Çocuklara mahremiyet eğitimi kazandırmanın yalnızca ayıp, günah sözcükleriyle, nasihat veya korkutularla yapılacak bir eğitim olmadığını da bilmeleri şart olmaktadır. Bu tür korkutma ve nasihatler, çocuğun ruhî yapısında derin yaralar açabilmekte, onların özgüvenlerini sarsıp, korkak ve içekapanık bir hale dönüştürebilmektedir (Çakır, 2015).

Çocuk, anne babasından her konuda olduğu gibi mahremiyet konusunda da aydınlatıcı, ikna edici, mantıklı cevaplar bekler. Çocukların mahremiyet eğitimi almalarının en önemli faydalarından biri de çocukların kendi özel alanlarını ve başkalarının özel alanlarını bilmeleri, korumaları; hem kendi özel alanlarına karşı başkalarından saygı beklemeleri hem de başkalarının özel alanlarına saygı göstermeleri olmaktadır. Bu durum çocukların sağlıklı bir kişilik ve cinsel kimlik

geliştirmesine de yardımcı olmaktadır. Böylece çocuk, cinsel taciz ve istismara karşı daha bilinçli olacaktır (Çakır, 2015).

Çocuğun kişisel, ailesel ve toplumsal hayatının vazgeçilmez bir ihtiyacı olan mahremiyet eğitimi, çocuğun yanında topluma da önemli getiriler sağlamaktadır. Bu eğitim yoluyla kişisel ve toplumsal sınırlar korunabilmektedir (Çakır, 2015). Bu durum, çocuğun sağlıklı kişilik gelişimine de zemin hazırlamaktadır. Çocuğa yönelik mahremiyet ihlallerinin arttığı günümüzde, çocukları bu ihlallere karşı korumanın ilk adımı olarak çocuğa ve çevresindeki kişilere mahremiyet eğitimi verilmesidir (Akcan, 2016). Ailede başlatılması gereken mahremiyet eğitimi, özellikle okul öncesi eğitim döneminde hız kazanarak devam ettirilmelidir.

T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bünyesinde 17-18 Temmuz 2017’de sonuçlandırılan Mahremiyet Eğitimi Çalıştayı’nda da bu dönemin son derece önemli olduğu ve eğitimin “3-6 yaş döneminde, çocuğa sorumluluk duygusu kazandırılarak, planlama ve tercihte bulunma olanakları sunularak öz güvenin geliştirilmesine yönelik gerçekleştirilmesi gerektiği” belirtilmiştir. Bütün çocuklara mahremiyetle ilgili bilinç kazandırılması amacıyla yapılabileceklerin tartışıldığı, bu durumların tespit edilmesi ve çözümlerin geliştirilmesine ilişkin önerilerin akademisyenler, sivil toplum kuruluşları ve konuyla ilgili kamu kurum ve kuruluşların katılımları ile değerlendirildiği Mahremiyet Eğitimi Çalıştayı’nda tartışılan ana konuları; mahremiyet kavramının tanımı ve bu eğitimlerin içeriği, çocuklara mahremiyetle ilgili bilinç kazandırılması, ailelere bu konuda verilecek eğitim içerikleri, dijital platformlarda mahremiyetin durumu, ihlale maruz kalmış çocuklarla gerçekleştirilecek iletişim süreleri ve çocukla etkileşim halinde olan tüm hizmet görevlileri ve kurumlara yönelik öneriler oluşturmuştur.

Çalıştay raporunda ayrıca Millî Eğitim Bakanlığı tarafından mahremiyet eğitiminin okul öncesi dönemden başlayarak, müfredata eklenmesi, çocukların düzeylerine göre çeşitli derslerin içinde bu konuya değinilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bütün öğretmenlerin bu sürece dahil edilmeleri, herhangi ihlal oluşmadan önleyici mekanizmaların geliştirilmesi, eğitim düzenlemesinin yanında öğretmenlerin özellikle ailelerle iş birliği içinde olması gerektiği, belli periyotlarla

ailelere mahremiyet ihlallerinden çocuklarını koruyabilmelerine yönelik eğitimler düzenlenmesi, düzenlenen bu eğitimlerde mahremiyetin mekânsal, zamansal, dijital, duygusal ve düşünsel boyutlarıyla birlikte ele alınması gerektiği de raporda yer alan diğer konular arasındadır (T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (ASPB), 2017)

2.5.1. Mahremiyet eğitiminin verilme zamanı

Mahremiyet eğitimi aslında çocuğun kişilik gelişimini istendik bir şekilde yönlendirmektir denilebilir. Ailesinin, toplum kültürünün, dini inancının ve pedagojinin gerektirdiklerine uygun yetişen bir çocuk, mahremiyet değerini sağlıklı bir şekilde kazanabilmektedir. Tam da bu nokta da çocukların kişilik gelişimini olumlu yönde etkileyecek mahremiyet eğitimi için ailenin ve öğretmenin önemi ortaya çıkmaktadır (Duran, 2018). Bu sebeple mahremiyet duygusu bu aktörler aracılığıyla çocuğun gelişim basamaklarına uygun bir şekilde zamanında kazandırılmalıdır (Tarhan, 2012a). Her gelişim döneminin kendi içinde yaşadığı zamansal önemin mahremiyet eğitiminin verilme zamanı için de geçerli olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Uzmanlar tarafından bu eğitimin uygulamaya başlama zamanının okul öncesi döneme rastlayan yıllar olduğu belirtilmektedir (ASPB, 2017; Çakır, 2015).

Çocuğun özellikle kişilik gelişimiyle paralel olduğu düşünülen mahremiyet algısının da zaman içerisinde geliştiği belirtilmektedir. Bu açıdan tuvalet eğitimi zamanının mahremiyet algısı için kritik bir dönem oluşturduğu söylenebilir. Tuvalet eğitimi ile beraber çocuğun özellikle bedensel ihtiyaçlarını kontrol etmeyi öğrenmesi söz konusudur. Bu süreçte çocuk, çevrenin kendisinden neler beklediğini de öğrenmeye çalışmaktadır (Çalışır, 2011; Yılmaz-Bolat, 2015). Tuvalet eğitiminin başlamasıyla birlikte çocukta oluşan mahremiyet algısı, çocuğun içinde yaşadığı aileye ve toplum öğelerine göre de şekillenebilmektedir. Bu algı çocuğun sosyalleşmeye başlamasıyla birlikte gelişmektedir (Yılmaz-Bolat, 2015). Ayrıca çocuğun, içinde yaşadığı çevreyi kendi çabasıyla öğrenmeye çalışırken, 4 yaşından sonra etrafındaki yetişkinlere yöneldiği bilinmektedir ve bu dönemde anne baba ve öğretmenlerin rehberlik eden bir tutum sergilemeleri ile çocuğun öğrenme isteğinin artarak devam edebilmesi söz konusudur (Güneş, 2015).

2.6. Mahremiyet Eğitiminde Temel İlkeler

Mahremiyet eğitimi verilirken bazı ilkelere dikkat edilmesi, eğitimin bu ilkeler temelinde düzenlenerek verilmesi gerekmektedir. Yaygın olarak kullanılan mahremiyetin temel ilkeleri aşağıda verilmeye çalışılmıştır.

2.6.1. Özel alan tanımlama

Öncelikle çocuğun kendine ait özel alanı koruyabilmesi amacıyla bu alanın sağlıklı bir şekilde tanımlanması gerekmektedir. Bu nedenle mahremiyet eğitiminin ilk ayağında bedenin özel bölgeleri ve bu bölgelerin uygun şekillerde saklanması gerektiği, anne baba ve doktorların dışında bu bölgelere başka kimsenin dokunmaması gerektiği mutlaka çocuğa öğretilmelidir. Aynı şekilde çocuğun da anne babasının bu alanlarını görmek istemesi durumunda bu alanların kişiye özel olduğu belirtilmelidir. Çocukların 3-4 yaşından itibaren bedenlerinin bazı bölgelerine dokunulmasından rahatsızlık duymaya başlaması beklenmektedir. Özellikle cinsel üreme bölgelerine dokunulması, çocukta ani tepkilere neden olmalıdır. Bu refleks davranışın kazanımına “dokunulması yasak olan yerlerim” refleksi de denilmektedir. Çocukta bu kavramın oluşabilmesi için, 3 yaşından itibaren çocukların üstü değiştirilirken, banyo yaptırılırken özel bölgelerine temas etmemeye özen gösterilmeli, çıplak bir şekilde ev içinde veya ev dışında bulundurulmamalıdır. Çıplak olma durumuna alışmayan bir çocuk için kendi giysilerinin başka kişilerce çıkartılmaya çalışılmasından ciddi rahatsızlık duyacak ve tepki verecektir (Akcan, 2016; Güneş, 2016). Bu bilincin oluşturulmasında aile ve okul öncesi öğretmenleri birinci derecede sorumlu olmaktadır. Bu kişiler, çocuğun herhangi bir sebeple bedenine yapılacak bir müdahalede izin alınması, bedeninin kendi tasarrufunda olduğunun aktarılması açısından önem kazanmaktadır.

2.6.2. “İzin verirsem kabul edilirsin” bilinci

“İzin verirsem kabul edilirsin” bilinci “bedenim bana ait” bilinci ile birlikte verilmelidir. Çocuğun kendi bedeni üzerinde hakimiyet kurmasının yanında bedeni üzerinde söz hakkı olduğunu bilmesi gerekmektedir (Güneş, 2016). Çocuklara okul öncesi dönemde tuvalet, banyo, yatak odaları gibi özel alanlara girerken izin alınması gerektiğinin öğretilmesi mahremiyet açısından önemlidir. Çocuğun bu davranışını

pekiştirmesi için, ailenin çocuk yaklaşık 4 yaşına girdikten sonra çocuğun odasına girerken izin alması önemlidir. Bu davranış şekli hem çocuğun kendi kişiliğine saygı duyması hem de rahatsız olduğu bir durum söz konusu olduğunda itiraz edebilme becerisi kazanması açılarından, bu yaklaşımın çocuğun özel alanlarına izin almadan kimsenin giremeyeceğini öğrenmesine kadar sürdürülmesi önemli görülmektedir (Akcan, 2016; Çakır, 2015; Güneş, 2016).

2.6.3. “Bedenim bana ait” bilinci

Doğduğu andan itibaren kendini güvenle yetişkinlerin eline bırakan çocuğun, ileriki yaşamında bedeninin farkında olarak mahremiyet algısı kazanması önemlidir. Bedenin kendisine ait olduğu bilincini kazanamamış, bedeni üzerinde başkalarının inisiyatifi olduğunu düşünen çocuk, kolaylıkla mahremiyet ihlaline uğrayabilmektedir (Güneş, 2016). Hem sözel olarak hem de çocuklarına örnek olacak davranışlarıyla anne-babalar ve öğretmenler, çocukların bedenlerinin sadece onlara ait olduğu, hiç kimsenin onların bedenlerinden yararlanamayacağı bilincini kazandırmalıdır (Kumru, 2016).

2.6.4. Tuvalet ve banyoda mahremiyet bilinci

Çocuklara doğru bir tuvalet alışkanlığı kazandırmak mahremiyet eğitimi açısından dikkat edilecek bir diğer noktadır. Yaklaşık 3-4 yaşlarındaki bir çocuğun artık kendi tuvalet temizliğini yapar hale gelmesi beklenmektedir. Bundan sonraki yaşlarda çocuğun temizliğinin hala aile tarafından üstlenilmesi, mahremiyet eğitimi açısından doğru değerlendirilmemektir (Güneş, 2016). Anne-babaların çocuklarıyla birlikte banyo yapmaları ya da tuvalete girdiklerinde tuvaletin kapısını aralık bırakmaları da mahremiyet eğitimi açısından yanlış davranışlar arasında sayılmaktadır. Çocuklar özellikle 4 yaşından sonra tuvalet ihtiyacının yalnız başına giderilmesi gereken bir durum olduğunu öğrenmelidirler. Bunu öğretecek olan da başta anne babalarken okul içerisinde de öğretmenlerdir. Çocuk tuvalet ihtiyacını giderirken yanında durmamak gerekmektedir. 4 yaşından küçük olan ve lazımlık kullanan çocuklar için de anne-babanın bu lazımlığı tuvalet ya da banyoya koymaları daha uygun olacaktır. Ayrıca banyo yaptırırken de çocuğun üzerinde muhakkak iç çamaşırı bulunmalıdır. Banyo ve tuvaleti kullanacak olan çocuğa bu yerlere

girmeden önce muhakkak kapıyı çalması gerektiği de öğretilmelidir. Tüm bunlara dikkat edilirse, çocuk tuvalet ve banyonun özel bir mekân olduğunu anlayacaktır (Çakır, 2015).

2.6.5. Yatak ve yatak odalarının ayrılması

Çocuklar yaklaşık 2 yaşından itibaren bağımsızlığını kazanmaya, bağımsız olarak yemek yemeye ve yalnız başına yürüme konusunda istek bildirmeye başlamaktadırlar. Bu dönem aynı zamanda yalnızlık, anneden ayrılma, karanlık gibi konularda kaygılı olma durumlarına dikkat edilerek çocuğun odasının ayrılabilceği bir zamanı belirtmektedir. Aynı odayı paylaşma durumu, aile ve çocuğun birlikte buldukları oda içerisinde, giyinip soyunurken, uyurken, temizlenirken birbirlerinin özel alanlarını ihlal edebilecekleri için sakıncalı görülmektedir (Akcan, 2016). Bu durum ayrıca çocuklarda bağımlılık duygusunu devam ettirmenin yanında kişilik gelişimleri açısından da gecikmelere neden olabilmektedir (Çankırlı, 2015). Ailenin her üyesine ait bir oda bulunması, çocuğun daha en başında, kendi özgürlüğünün nerede bittiğini ve diğer kişilerin özgürlüğünün nerede başladığını kavramasını sağlayarak diğer kişilerin ve kendinin mahremiyetinin ne olduğunu anlamasına yardımcı olacaktır (Kentler, 2008).

2.6.6. Odalara girerken izin alınması

Mahremiyet eğitiminde diğer önemli bir alan ise odalara girerken izin alınmasının öğretilmesidir. Anne babalar çocukların, çocuklar da anne babaların odalarına girerken izin almayı ve izin verilirse girmeyi öğrenmelidirler. Çocuğa ait odaya diğerlerinin girerken kapıyı çalmaları ve sesli şekilde izin istemeleri son derece önemlidir. Böylece çocuk, hem kendisine değer verildiğinin farkına varacak, hem de özel odalara girerken izin istenmesi gerektiğini aile bireylerinden görerek öğrenmiş olacaktır (Duran, 2018). Ayrıca çocuğun özel alanı olduğu gibi, anne babaya ait özel alanlar da olduğu, anne babanın yatak odası kapalı iken, kapıyı çalmadan ve izin verilmeden girilmemesi gerektiği anlatılmalıdır. Çocuğun odasına girerken, kapıyı çalarak girmek, çocuğun özel alanına saygı duyulduğunu ifade etmek için önemli bir davranış olarak değerlendirilmektedir (Çankırlı, 2015).

2.6.7. Giyim konularına dikkat edilmesi

Mahremiyette dikkat edilmesi gereken noktalardan biri de giyim konusudur. Anne-baba çocukların yanında giyecekleri kıyafetlere dikkat etmelidirler. Anne-babanın bu hassasiyeti, onları model alan çocuğun da davranışlarına yansımaktadır. Mahremiyete dikkat edip çocuğunun yanında soyunmamaya ve giyinmemeye dikkat eden ailenin çocuğu, vücudunun özel bölgelerinin olduğu, bu bölgelerin kimseye gösterilmemesi gerektiği bilincine ulaşarak ve bu yerleri korumaya özen göstermektedir. Çocuğa 3-4 yaşından başlayarak kendi başına giyinmesi ve giyinirken odasında yalnız olmaya dikkat etmesi, kapı ve perdeleri kapalı tutması gerektiği anlatılmalıdır. Aynı zamanda yabancı kişilerin ve misafirlerin yanında soyunup giyinmemesi gerektiğinin de zaman zaman hatırlatılması gerekmektedir (Çakır, 2015). Böylece çocuk, kendi çıplaklığına karşı bilinçsizce bir alışkanlık kazanacak ve buna yönelik isteği dışında bir eylemle karşılaşması durumunda tepki verebilecektir (Güneş, 2016).

2.6.8. Çocuğa iyi bir model olma

Çocuk için anne babanın söz ve davranışları, tutumları, değer yargıları ve inançları büyük önem taşımakta ve çocuk ilk tecrübelerini onları taklit ederek oluşturmaktadır. Eşlerin birbirlerine sevgi göstermeleri, çocukların sevgi dolu bir ortamda, kendilerini mutlu hissetmelerini sağlayacaktır. Ancak eşler arası sevgi cümlelerinin ve davranışlarının aşırıya kaçması ve cinsel içerikli sözlerin, çocukların yanında rahat bir şekilde ifade edilmesi, mahremiyet duygusuna zarar verebilmektedir. Eşlerin birbirine cinsel içerikli şakalar yapmamaları, çocuklarını dudaklarından öpmemeleri gerekmektedir. Aksi durumda çocuklar, diğer kişiler tarafından da dudaklarından öpüldüğünde, çıplak olarak bedenine dokunulduğunda yaşadıklarını normal karşılamakta ve mahremiyet ihlaline uğradığının farkına varmayabilmektedir (Çakır, 2015).

2.6.9. Sevgi gösteriminde uygun yaklaşım kullanma

Çocukların tuvalet eğitiminin başladığı dönemde kendi bedenlerine yönelik merak ve keşfetme duyguları da artmaktadır. Bu dönemde çocuk, altı değiştirilirken veya pişik tedavisi yapılırken ve banyo yaptırılırken genital organlarına ilişkin

farkındalık geliştirmeye ve bu bölgelere dokunduğunda haz almaya başlamaktadır. Bu süreç içinde çocuğun özel bölgelerine mümkün olduğu kadar az temas ederek, bu özel bölgeleri sevgi nesnesi olarak kullanmamak, çocukların bedenlerine yönelik özel bölgeler bilincinin oluşturulması açısından önemlidir (Purtaş, 2018). Çocuklar bu özel bölgelerine dokunularak sevildiğinde hem mahremiyeti ihlal edilmiş olmakta hem de başkalarının özel bölgelerine dokunması durumunda vereceği tepkiyi azaltmaktadır. Bu nedenle çocuğa sevgi gösterimi için uygun yaklaşımlar seçilmesi, çeşitli sebeplerle çocuğun özel bölgelerine temas etmemiz gerektiğinde abartılı davranılmaması gerekmektedir (Akcan, 2016).

2.6.10. Televizyon ve internetin dikkatli kullanılması

Günümüz anne babalarının en çok sıkıntı yaşadıkları konulardan biri de çocukların televizyon ve internet başında çok fazla vakit geçirmesidir. Televizyon ve internette çıkan programları her an denetlemek zordur. Özellikle internette çoğu sitede çıkan pornografik fotoğraflar, videolar çok erken yaşlarda çocukların ilgi ve merakını çekebilir, cinsel duygularını harekete geçirebilir. Bu sebeple anne-babaların durumu kontrol altına alması gerekmektedir. Çocuğun istismar edilme tehlikesi dışarıda olduğu kadar, evde de televizyon ve internet yoluyla söz konusudur. Bu noktada en yüksek tehlikenin internet kaynaklı oluştuğu, özellikle toplumsal kabulünden sonra ailelerin internet konusunda denetimsiz ve bilinçsiz yaklaşımları ile bağımlılık ve istismar risklerini göz ardı edebildikleri görölmektedir. İnternet barındıran bilgisayar veya telefonlar mutlaka filtre programları ile denetlenmelidir. Aksi durumda çocuk, erken dönemde cinsellik içeren durumlarla tanışmakta ve istismarcıların hedefi haline gelebilmektedir (Purtaş, 2018).

2.6.11. Mahremiyet içerikli sorulara cevap verilmesi

Mahremiyetle ilgili konular ölkemizde genel olarak kaçınılan, konuşulmaması gerektiği düşünölen bu nedenle dile getirilmeyen edilen konulardır. Fakat çocukların sağlıklı bir kişilik yapısına sahip olmaları için, mahremiyetle ilgili olarak bilgilerin, çocuğun gelişim dönemine uygun olarak verilmesi gerekmektedir. Bu da çocuğa verilen mahremiyet eğitimi ile mümkün olmaktadır (San-Bayhan ve Artan, 2005). Çocuk özellikle cinsellikle ilgili sorular sorduğunda; tam olarak neyi öğrenmek

istediği anlaşıldıktan sonra yaşa uygun yanıt verilmesi, sakin bir ses tonuyla, utanmadan konuşulması gerekmektedir. Sorduğu sorulara cevap alamayan çocukların bu konularda soru sorulmasının yasak olduğuna dair fikir oluşturması söz konusu olabilecektir. Çocuklar eğer 5-6 yaşına kadar cinselliğe yönelik soru sormamış ise bunun nedenini araştırmak ve mahremiyet eğitimi uygun şekilde başlatmak önemlidir (Karakaya, 2009; Koşum, 2004).

2.6.12. İyi ve kötü dokunma arasındaki farkın öğretilmesi

Çocukları ihmal ve istismar durumlarından korumak için onlara yaşlarına göre özel alanlarını, bedenlerini korumayı ve böyle bir durumla karşı karşıya kalırlarsa nasıl davranmaları gerektiği anlatılmalıdır. Özellikle iyi dokunma-kötü dokunma kavramlarının mutlaka vurgulanması önemlidir. İyi dokunma ile ilgili olarak; “Seni mutlu hissettiren, kızdırmayan, üzmeyen, rahatsızlık hissi vermeyen dokunmalar iyi dokunmadır” şeklinde bir açıklama yapılabilir. “Annenin-babanın sana sarılması, okuldan eve gelince annenin-babanın seni öpmesi iyi dokunmadır” şeklinde örnekler çoğaltılabilir. Burada vurgulanması gereken, iyi dokunmalarda mutlu olduğumuz ve acı çekmediğimizdir. Ayrıca doktor, öğretmen ve bakım verenlerin bazı hallerde çocuğa belli düzeylerde dokunabileceklerini, ancak bu kişilerden gelen dokunmalardan da rahatsız hissettikleri durumda mutlaka tepki vermelerinin önemli olduğunu belirtmek gerekmektedir (Cingöz-Teke, 2013).

Kötü dokunmada ise; “Seni rahatsız eden, canını acıtan, üzen, kızdıran, utanmana neden olan dokunmalar kötü dokunmalardır” şeklinde açıklanabilir. Çocuğa “Eğer birisi istemediğin halde sana dokunuyorsa, bu dokunma seni korkutuyor veya kızdırıyorsa, bu kötü bir dokunmadır. Eğer birisi senin özel bölgelerine dokunuyorsa bu kötü dokunmadır. Okulda bir arkadaşının sana vurursa ısırırsa, iteklerse bu da kötü dokunmadır. Kötü dokunan kişi herhangi bir kişi olabilir, kim olursa olsun güvendiğin bir yetişkine bu durumu bildirmelisin, kimse sana iznin olmadan dokunamaz” şeklinde açıklamalar yapılabilir (Cingöz-Teke, 2013).

Güneş (2017) ise mahremiyet eğitiminin temel ilkelerini on bir kategoride değerlendirmiştir. Bunlar; mahremiyet eğitimini yasaklar üzerine kurmamak, çocuk ve gençlere kişisel sınırlarını öğretmek, mahremiyet eğitimini sevgi üzerine inşa

etmek, İzin alma eğitimi vermek, bedenlerin kişiye özel olduğu öğretmek, çocuğun cinsel içerikli sorularını, gelişimine uygun olarak cevaplanmak, mahremiyet eğitimi karşılıklı güven temeli üzerine kurmak, giyim konusunda sınırları öğretmek, beğenilme arzusu yerine ihtiyaç odaklı giyinmek, karşı cinsle ilişkileri konusunda hassas olmak ve televizyon ve internet kullanımını sınırlandırmaktır.

2.7. Mahremiyet Eğitiminde Okul Öncesi Dönem Öğretmenlerinin Rolü

Okul öncesi dönem çocuğun 0-6 yaş dönemini kapsayan, kişilik oluşumu ve gelişimi, temel bilgi, beceri ve alışkanlıkların kazanımı ve şekillenmesi noktasında yaşamın en kritik zamanı olarak uzun dönemli etkiye sahiptir. Okul öncesi dönem öğretmenleri de bu önemli ve kritik süreç içerisinde, eğitimin çeşitli kademelerinde, hem çocukların tüm gelişim alanlarının sağlıklı gelişimi noktasında hem de çocukların aileleriyle iş birliği noktasında gerekli eğitim ve öğretim faaliyetlerini gerçekleştirmekten sorumlu olmalarıyla kilit roldeki kişilerdir.

Araştırmalar bireyin birçok gelişiminin yaşamın ilk yıllarında şekillendiğini, kişilik özelliklerinin de bu dönemde oluştuğunu ortaya koymaktadır. Bu dönemde çocuğa ve aileye yönelik gerçekleştirilen nitelikli eğitimler ile birçok toplumsal sorunun önlenmesine katkı sağlanabilmektedir. Okul öncesi dönemde çalışan öğretmenler çocuklarda doğru ve sağlıklı bir mahremiyet algısı oluşturulması ve çocuklara yönelik gerçekleştirilen mahremiyet ihlallerinin önlenmesi noktasında da aktif rol oynamaktadırlar. Mahremiyet eğitiminin kazandırılması için büyük öneme sahip olan okul öncesi dönem çocuklarıyla çalışan öğretmenlerin bu konudaki bilinçlerinin varlığı hem çocukların içinde buldukları dönem hem de ileriki yaşamlarında mahremiyet sorunları yaşamamaları için son derece önemli hale gelmektedir (Dereobalı ve diğerleri, 2013).

Okul, çocukların ev dışında en çok zaman geçirdikleri ortamdır ve dolayısıyla çocuklarla her gün bir arada olup onları sürekli olarak gözleme ve etkileme şansına sahip olan öğretmenlerdir. Özellikle çocukların davranışları ya da görünümündeki en ufak değişikliği bile fark edip nedenini anlama noktasında özel ve önemli bir yerde bulunan okul öncesi dönem öğretmenlerinin, çocuğun tanılanma sürecinin yanında, eğitimle ilgili geçmişi, gelişim düzeyleri, güçlü ve zayıf yönleri,

hoşuna giden ve gitmeyen durumları, yaşadığı sorunları ve gereksinimleri konusunda sağlıklı bilgi desteği için ailelerle iş birliği içinde olmaları ve mahremiyet eğitimi konusunda bilgi sahibi olmaları, çocukları bu konuda olumlu etkileyebilmeleri ve olası bir mahremiyet ihlalinde gerekli önlemleri alabilmeleri açısından gereklilik arz etmektedir (Sarı, Atbaşı ve Çitil, 2017). Özellikle mahremiyet ihlallerinin aile içinde gerçekleşme durumu söz konusu olduğunda, çocuğun aileden sonra birinci dereceden yaşam alanına giren öğretmenlerin, çocukların fiziksel, ruhsal ve sosyal özelliklerini gözlemleyerek ihlali tespit etme, önleme ve bildirme konusunda yeri ve önemi daha da artmaktadır (Dilsiz ve Mağden, 2015; Şahin ve Beyazova, 2001).

Çocukların yaşamlarının büyük kısmı eğitim ortamlarında geçtiği için okullarda gerçekleştirilecek önleme çalışmaları en etkili çalışmalar arasında yer almaktadır (Polat, 2007). Bu sebeple toplumun mahremiyet konusunda duyarlılığını artırmak, çocukları ve aileleri bu eğitim konusunda bilgilendirmek noktasında öğretmenlere önemli görevler düşmektedir. Amerika'nın tüm eyaletlerinde öğretmenlerin istismar ve ihmal şüphesi uyandıran olguları bildirim zorunluluğu vardır ve bu vakaları en fazla bildiren kişiler öğretmenlerdir. Bu ihlallerin en yaygın görüldüğü grubu da okul öncesi dönemdeki çocuklar oluşturmaktadır (Tugay, 2008; US Department of Health and Human Services (ACYF), 2009). Bu durumda okul öncesi dönemde çalışan öğretmenlerin mahremiyet ihlali yaşamış çocuklarla karşılaşma olasılığının yüksek olduğu söylenebilir (Walsh, Farrell, Bridgstock ve Schweitzer, 2006). Okul öncesi dönem öğretmenlerinin mahremiyet ihlalleri açısından tüm bu fonksiyonlarını yerine getirebilmeleri için konu hakkındaki bilgi düzeylerinin yeterli olması gerekmektedir (Dilsiz ve Mağden, 2015; Şahin ve Beyazova, 2001).

Hemen her ülkede öğretmenler çocuk ihmal ve istismarı ile ilgili rapor oluşturmakta zorunludur. Bazı yönetimler sadece istismar ile ilgilenen personel görevlendirirken bazı yönetimler bu göreve öğretmenlerin, okul yöneticilerinin, psikolojik danışmanların ve sağlık personelinin dahil olduğunu belirtmektedirler (Crosson-Tower, 2003). Bu ülkelerde öğretmenlerin bu sorumluluklarını yerine getirebilmeleri için çeşitli eğitim programları hizmet içi eğitime dahil edilmiş,

öğretmenlere yönelik bilgilendirici el kitapları yayınlanmıştır (Akdaş, 2005). Ülkemizde ise, okullarda öğretmenlerin çocuklara yönelik ihlal ve istismar durumlarından şüphelendikleri durumları sosyal hizmet kurumlarına ve adli makamlara bildirmesi bir gereklilik olup, bu bildirimlerle öğrencinin bu olumsuz durumdan kurtulması ve gerekli tedavilerinin yapılmasının yanında bu ihlal ve istismarı gerçekleştirilen kişinin tespit edilip cezalandırılması mümkün olabilmektedir (Sarıbaş, 2013).

Çocukların çoğu konuda ilk öğrenmelerini gerçekleştirdikleri okul öncesi dönemde, onlarla yakın etkileşim içinde olan öğretmenlerin konuya ilişkin farkındalıklarının belirlenip artırılması, hem mahremiyet eğitimi için kritik zamanı oluşturan bu yaşlarda mahremiyet algısının doğru kazandırılması konusunda, hem mahremiyet ihlal durumlarının fark edilmesi konusunda hem de bu ihlallere erken dönemde müdahale edilebilmesi açısından oldukça önemli olmaktadır. Bu sebeple okul öncesi dönemde çalışan öğretmenler başta olmak üzere, bütün eğitim kademelerindeki öğretmenlerin, mahremiyet eğitimine ilişkin bilgi düzeyleri mutlaka belirlenmeli ve artırılmasına çalışılmalıdır.

2.8. İlgili Araştırmalar

Araştırmamızın temel amacı olan okul öncesi dönemde çalışan öğretmenlerin mahremiyet eğitimi konusundaki bilgi düzeylerinin hiçbir çalışmaya konu olmadığı görülmüştür. Alan yazın incelendiğinde, mahremiyet eğitimi üzerine yapılan çalışmaların da çok yetersiz olduğu görülmektedir.

Diler (2014) yaptığı çalışmada, mahremiyetin ve mahremiyet eğitiminin tanımı, mahremiyet eğitiminin kapsamı ve zamanı, önemi, mahremiyetin nasıl öğrenileceği konularına cevaplarlar aramıştır. Çalışma sonucunda, mahremiyetin insanlar için önemli bir değer olduğu, önemli ölçüde din ve kültür tarafından biçimlendirildiği, mahremiyetin sadece kişiyle değil tüm insanlarla ilgili bir kavram olduğu belirtilmiştir. Cevap aranan sorularla ilgili olarak da mahremiyetin bir şeyin gizli hali, bir şeyin gizli yönü demek olduğu, mahremiyet kavramının da kadın erkek ilişkilerinde, cinsel dokunulmazlık alanı anlamına geldiği, mahremiyet kavram içeriği belirlenirken kültür unsurunun yanında din ve ahlakın da etkili olduğu

belirtilmiştir. Mahremiyet eğitiminin çocuklara ve ergenlere kendi ve karşı cinsin özellikleri hakkında bilgi sahibi olma, cinsiyete ilişkin rolleri anlama ve kabul etme, cinsel problemlerini/ihtiyaçlarını dinin, ahlakın ve kültürün belirlediği çerçevede cevaplamamanın/gidermenin yollarını öğretmek amacıyla verilen eğitim olduğu, mahremiyet eğitiminin başlamasında tuvalet eğitiminin kritik dönemi oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çakır (2015) hazırladığı yüksek lisans tezinde, “4-6 yaş aralığındaki çocuklara mahremiyet eğitimi verilmesinde din eğitiminin rolü (Sivas örneği)” nı araştırmıştır. Çalışma literatür tarama ve alan araştırması yöntemleriyle yapılmış ve araştırmanın evreni 2015 yılında Sivas il merkezinde yaşayan ve 4-6 yaş arasında çocuğa sahip olan 100 tane anne babadan oluşmuştur. Anne babalara uygulanan anket tekniği analizlerinden yola çıkılmıştır ve çocuğa mahremiyet eğitimi verme sürecinde anne babaların yerine getirmeleri gereken sorumluluk ve görevlerine dair görüş ve düşünceleri din eğitiminin yararlılığı ve önemi açısından incelenmiştir. Anketten elde edilen bulgulara göre, anne babaların yaşı, cinsiyeti, eğitim durumu, çalışma durumu, gelir düzeyi, sahip oldukları çocuk sayısı, çocuklarının cinsiyeti, yaşı ve çocuğun kaçınıcı çocuk olduğu, okul öncesi çağıdaki çocuğun ayrı bir odaya sahip olup olmama durumu, anne babanın verdiği mahremiyet eğitiminde anlamlı bir farklılaşma oluşturmadığı tespit edilmiştir. Bunun yanında; çalışmaya katılan anne babaların %95’i mahremiyet eğitimi gerekli görmüş, geriye kalan %5’i ise kısmen gerekli görmüştür. Anne babaların %97’si çocuğa mahremiyet eğitimi anne babaların vermesi gerektiğini ifade etmiştir. Ailelerin mahremiyet eğitimi kapsamındaki bazı konularda zorlandıkları, %88’inin dinî eğitimin mahremiyet eğitimine katkı sağlayacağına inandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmada katılımcıların çoğunluğunun bu konuda eğitim almadıkları, din eğitim almış olan anne babaların yeterli mahremiyet eğitimi verebildiklerine inandıkları, ayrıca anne babaların çoğunun (%93’ü), mahremiyet eğitiminin çocuğu cinsel taciz ve istismardan koruyacağına dair inancın güçlü olduğu belirtilmiştir.

Bir başka çalışma da Gündoğdu (2017) tarafından “mahremiyet eğitiminin temeli insanlık şerefi ailenin mesuliyetleri” adlı araştırmadır. Çalışmada, fitrat ve

mahremiyet ilişkisi, mahremiyet duygusu ve kişilik onuru, mahremiyet eğitiminin temeli ailenin mesuliyetleri araştırılmıştır. Çalışmanın sonucunda; İslam'daki mahremiyet anlayışının insanın saygınlığını korumayı amaçlayan önemli bir düzenleme olduğu, modernleşme sürecinin pek çok değeri aşındırdığı gibi mahremiyet anlayışına da büyük bir darbe vurduğu, gelinen son noktada, mahremiyetin kalesi olarak kabul edilebilecek meskenlerde bile gizliliğin ve mahremiyetin korunamadığı bir dönemde bulunduğu, mahremiyetin kişi için hem bir hak hem de bir sorumluluğu ifade ettiğini, doğru bir mahremiyet anlayışının insanlık onurunu korumanın temel unsurlarından biri olduğu ve insanlık şerefi ekseninde bir mahremiyet anlayışının, din eğitimi çalışmalarında dikkate alınması gereken yaklaşım tarzlarından biri olarak değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Güneş (2017) cinsel istismar olgusunun, mahremiyet ve mahremiyet eğitimiyle olan ilişkisini ortaya koymayı amaçlayan bir çalışma yapmıştır. Çalışmada önce toplumda cinsel istismar olgusunun durumu ve bu sorunun kaynakları daha önce yapılmış araştırma verileriyle tespit edilmiş, daha sonra mahremiyet olgusunun genel ve dini çerçevesi çizilerek, mahremiyet eğitime dair prensipler ortaya konulmuştur. Cinsel istismar ve mahremiyet olgularının birbiriyle ilişkili şekilde ele alınmasının ilk defa bu çalışmada gerçekleştiği belirtilmiştir. Araştırma sonucunda; yapılan araştırmaların cinsel istismar oranlarının giderek arttığını ortaya koyduğunu, bunun yanında toplumda gizli olarak seyreden bu olgunun gerçek boyutlarının mevcut rakamların çok ötesinde olduğunu, bu durumun ciddi olarak ele alınması gerektiği, cinsel istismar sorunlarının suça dönüşmeden engellenmesinin, mahremiyet gibi değerlerin kazandırılması ve bu konudaki duyarlılıkların mütemadiyen sürdürülmesiyle mümkün olduğu belirtilmiştir. Ayrıca, cinsel istismar vakalarındaki artışın mahremiyet olgusuyla ilintili olduğu, aile ve medyanın mahremiyet ve eğitimiyle doğrudan sebep-sonuç biçiminde bir ilişkisi olduğu, mahremiyet eğitiminin yalnız kadın ve kız çocuklarının eğitimi gibi düşünülmesinin doğru olmadığı, cinsel eğitimi de içine alan mahremiyet eğitiminin genel amacının, kişinin hayatını hem kendi sınırlarını gözeterek hem de başkalarının sınırlarına riayet ederek yaşanmasına zemin oluşturmak olduğu ulaşılan diğer sonuçlardır.

Duran (2018) tarafından yapılan çalışmada ise, “değerler eğitimi bağlamında mahremiyet eğitimi konusu”, literatürdeki konuyla ilgili metinler taranarak incelenmiştir. Araştırmada mahremiyet, dinlere ve özelde İslam’a, pedagoji bilimine, modern hukuka göre çok yönlü olarak ifade edilmeye çalışılmıştır. Aynı zamanda mahremiyet ihlalleri, bireysel olarak, meskenlerde ve kitle iletişim araçları açısından açıklanmıştır. Mahremiyet eğitiminin aileler tarafından nasıl verilmesi gerektiği de çalışmaya konu edilmiştir. Çalışmanın sonucunda; mahremiyet kavramının genel olarak, kişinin kendi tüm özel alanları hakkında diğer insanların özel alanlarına da müdahale etmeden yaşamını sürdürmesi olduğu, kitle iletişim araçlarındaki gelişmelerin, hukuksal zemindeki değişimlerin ve başka birçok etkenin algımızı değiştirerek mahremiyet sorunlarını artırdığı, toplumumuzda kültürümüze, geleneklerimize ve dinimize aykırı birçok mahremiyet ihlali bulunduğu, bu ihlallerin ortadan kaldırılması için birçok yol ve yöntem olduğu ancak, mahremiyet eğitiminin temellerinin, kişilik gelişiminin büyük bir bölümünün olduğu 0-6 yaş aralığında atılması gerektiği, mahremiyetin aileler tarafından çocuklara kazandırıldıktan sonra okulda öğretmenler ve toplumda diğer bireyler tarafından desteklenmesi gerektiği hatta yöneticilerin, hukukçuların ve akademisyenlerin de ortak bir mahremiyet algısı oluşturmak için katkı sağlamaları gerektiği belirtilmiştir.

Alan yazın incelendiğinde mahremiyet odaklı çalışmaların medya üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. Özellikle sosyal medyanın gelişimiyle mahremiyet kavramının değişime uğradığı, günümüz mahremiyet algısının yeniden şekillendiği hatta medyanın etkileriyle mahremiyet kavramının çöküşe uğradığının düşünülmesi bu çalışmaların çıkış noktası olmuştur (Akkaş, 2015; Baysal-Berkup, 2015; Bitirim-Okmeydan, 2017; Budak, 2016; Dalkıç-Örs, 2018; Erdem, 2009; Eroğlu, 2018; Kakırman-Yıldız, 2012; Kalaman, 2016; Kaplan, 2017; Karagülle, 2015; Karaoğlu, 2010; Meder ve Çiçek, 2012; Öztekin ve A. Öztekin, 2010; Öztürk, 2015; Sarı, 2012; Semiz-Türkoğlu, 2018; Sepetçi, 2017; Taşdelen ve Çataldaş, 2017; Vardi, 2015).

Mahremiyet kavramı üzerine yapılan çalışmaların yoğunlaştığı bir diğer alan da sağlık olarak karşımıza çıkmaktadır. Sağlık alanında özellikle hasta hakları bağlamında mahremiyet kavramını konu alan bu çalışmalarda, hasta mahremiyetinin önemi ve gerekliliğini ortaya çıkarmak amaçlanmıştır (Aksoy, 2013; Akten, 2017;

Bekmezci ve Özkan, 2015; Candan ve Bilgili, 2018; Değirmen, 2014; İzgi, 2009; Özata ve Özer, 2017). Sağlık alanında yapılan mahremiyet konulu çalışmaların yanında mahremiyet kavramının konu edildiği diğer bir disiplini din alanı oluşturmaktadır (Çatak, 2015; Dereli, 2015; Günaydın, 2015; Gündoğdu, 2017; Kılıç, 2018; Özdemir, 2015; Şahin, 2015; Yurttaş, 2015).

Yine alan yazında yoğun olarak çocuk ihmali ve istismarı konusunda görüş almak üzerine çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Bu çalışmalar sonucunda okul öncesi öğretmenlerinin çocuk ihmali ve istismarı konusunda bilgi düzeylerinin yetersiz olduğu sonucuna ulaşan çalışmalar yoğunluktadır (Ayekin, 2014; Barlık, 2018; Çalışkan, 2018; Dereobalı, Çırak-Karadağ ve Sönmez, 2013; Dilsiz ve Mağden, 2015; Erol, 2007; Kardeş ve Karaman, 2018; Kefeli, 2016; Kürklü, 2011; Pekdoğan ve Bozgün, 2018; Sağır, 2013; Sarıbaş, 2013; Tugay, 2008; Yıldız ve diğerleri., 2017). Öğretmenlerin çocuk ihmali ve istismarı konusunda bilgi düzeylerinin yeterli olduğunu gösteren çok az sayıda çalışma tespit edilmiştir (Bedir, 2018; Dönmez, 2009)

Ayrıca çocuk ihmal ve istismarı ile ilgili çocuklar üzerinde yapılan çalışmalar da söz konusudur. Ersoy ve Özkan (2017)'ın gerçekleştirdikleri çalışmada “okul öncesi eğitim kurumuna devam eden beş-altı yaş çocuklarının cinsel istismara yönelik bilgileri” incelenmiş ve çocukların iyi ve kötü dokunmayı bilme, kendilerini cinsel istismardan nasıl koruyacaklarını, cinsel istismarla karşılaştıklarında nasıl ve kimden yardım isteyeceklerini bilme konularında eksik ve yanlış bilgilere sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Uçar (2014) yaptığı çalışmada “bilişsel süreç yaklaşımına dayalı olarak hazırlanan cinsel istismarı önleme öğretim programının zihinsel yetersizliği olan bireylerin cinsel istismarı önleme becerisini kazanmalarında ve bu beceriyi genelleylebilmelerinde etkili olup olmadığını” ortaya koymaya çalışmıştır. Araştırmanın sonucunda bilişsel süreç yaklaşımına dayalı olarak hazırlanan öğretim programıyla araştırmanın tüm katılımcılarına cinsel istismarı önleme becerisi kazandırılmasında etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Süzer (2015)'in “otizmli bireylere cinsel istismardan korunma becerilerinin öğretiminde sosyal öykü yönteminin etkililiğini” araştırdığı çalışmasında, araştırmaya katılan bazı katılımcıların sosyal öykü uygulamasıyla tacizden korunma becerilerini öğrendiklerini ve farklı ortam, kişi ve taciz türlerine genelleme yapabildiklerini ve kalıcılık noktasında öğrendikleri becerileri devam ettirdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Alan yazında çocuk ihmal ve istismarı ile ilgili yapılan çalışmalar arasında ailelere dönük çalışmaların da yoğunluk gösterdiği belirlenmiştir. Çalışmalar genel olarak ailelerin çocuk ihmal ve istismarı konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıklarını ortaya koymaktadır (Atbaşı, 2016; Bilge, Taşar, Kılınçoğlu, Özmen ve Tıraş, 2013; Çankırı, 2018; Eroğlu ve Gölbaşı, 2005; Küçük, 2012; Tuğrul ve Artan, 2001; Zerey, 2019).

BÖLÜM 3

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmanın amacı okul öncesi dönemde çalışan öğretmenlerin mahremiyet eğitimi konusundaki bilgi düzeylerini belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda çalışmada tarama modeli seçilmiş olup, konunun derinlemesine incelenmesi için deneysel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Tarama araştırmalarında genellikle geniş bir kitleden araştırmacı tarafından belirlenen cevap seçenekleri kullanılarak bilgi toplanır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Tarama araştırmalarında araştırmacılar, görüşlerin ve özelliklerin neden kaynaklandığından çok örneklemdeki bireyler açısından nasıl dağıldığıyla ilgilenmektedir (Fraenkel ve Wallen, 2006; Karasar, 2016).

Nitel yaklaşımla veri toplanarak katılımcılardan daha detaylı bilgiler alınabileceğinden ve katılımcıların kendisini ifade etmesi açısından daha elverişli olduğundan dolayı araştırmada nitel yöntem tercih edilmiştir. Sayısal veriler elde etme ve sadece bir cevap arama amacıyla olmayan nitel araştırmada; araştırılan durum, sosyal olgu, olay, normlar ve değerler belirlenmeye, bağlı oldukları çevre içerisinde araştırılmaya ve anlaşılmaya çalışılır. Ayrıca nitel araştırma tekniklerinin araştırma ortamına göre, araştırmacının katılımcı rolü olması, bütüncül bir yaklaşıma sahip olması, algıların ortaya konmasını sağlaması, araştırma deseninde esnekliği olması önemli özelliklerindedir (Braun ve Clarke, 2013; Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Nitel araştırmalarda, gözlem, görüşme ve doküman incelemesi gibi çeşitli nitel bilgi toplama yöntemleri kullanılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu çalışmada nitel araştırmalarda sıklıkla başvurulan ve işlevsel bir veri toplama yöntemi olan görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşme, belirli bir araştırma konusu veya soru hakkında derinlemesine bilgi edinmek amacıyla görüşmecinin bir görüşme formu kullanarak

görüşülenden yüz yüze aldığı sözlü yanıtlar veya konuşma olarak tanımlanabilir (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2014). Görüşme yönteminin; odak grup görüşmesi, yapılandırılmış görüşme, yarı yapılandırılmış görüşme ve yapılandırılmamış görüşme olmak üzere dört farklı türü bulunmaktadır (Anagün, 2013). Bu çalışmada tercih edilen yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinde, araştırmacı tarafından görüşmeden önce sorulması planlanan soruları içeren görüşme formu hazırlanır. Bu yarı yapılandırılmış görüşme yönteminin araştırmacıya sunduğu en önemli kolaylık görüşmenin önceden hazırlanmış görüşme protokolüne bağlı olarak sürdürülmesi nedeniyle daha sistematik ve karşılaştırılabilir bilgi sunmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Ancak bir görüşme formu olmasına karşın, araştırmacı katılımcıya üzerinde konuşulan konu hakkındaki görüşlerini belirtmede esneklik tanır ve görüşme içeriğini belli düzeyde biçimlendirme şansı tanır (Bogdan ve Biklen, 2007).

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, ulaşılabilir örneklem yoluyla seçilen Burdur İli Gölhisar İlçesinde bağımsız anaokulu, resmi anasınıfı ve özel eğitim ve rehabilitasyon merkezinde görevli okul öncesi dönemde çalışan 25 öğretmen oluşturmaktadır. Aşağıda katılımcılara ait demografik bilgiler verilmiştir:

Tablo 1. Katılımcılara ait demografik bilgiler

Kod	Cinsiyet	Yaş	Medeni Hal	Eğitim Durumu	Mesleki Deneyim (Yıl)
Ö1	Kadın	33	Evli	Lisans	10
Ö2	Kadın	26	Bekar	Lisans	2
Ö3	Kadın	36	Bekar	Yüksek Lisans	10
Ö4	Kadın	35	Bekar	Lisans	10
Ö5	Kadın	26	Bekar	Lisans	4
Ö6	Kadın	38	Evli	Lisans	10
Ö7	Kadın	35	Evli	Lisans	12
Ö8	Kadın	32	Evli	Lisans	10
Ö9	Kadın	22	Bekar	Lisans	1
Ö10	Kadın	30	Bekar	Lisans	8
Ö11	Kadın	31	Evli	Lisans	9
Ö12	Kadın	34	Evli	Lisans	12
Ö13	Kadın	43	Bekar	Lisans	14
Ö14	Kadın	38	Evli	Lisans	15
Ö15	Kadın	36	Bekar	Lisans	8
Ö16	Kadın	36	Evli	Lisans	12
Ö17	Kadın	37	Evli	Lisans	10
Ö18	Kadın	35	Evli	Lisans	9
Ö19	Kadın	58	Evli	Lisans	40
Ö20	Kadın	29	Evli	Lisans	4
Ö21	Kadın	28	Evli	Lisans	5
Ö22	Erkek	30	Evli	Lisans	8
Ö23	Kadın	44	Evli	Lisans	11
Ö24	Kadın	29	Evli	Lisans	7
Ö25	Kadın	33	Bekar	Lisans	11

Yukarıdaki tablo incelendiğinde; çalışmaya katılan öğretmenlerin %96'sını kadınlar %4'ü ise erkekler oluşturmaktadır. Katılımcıların yaşları incelendiğinde, %20'sinin 20-30 yaş aralığında, %68'inin 30-40 yaş aralığında, %8'inin 40-50 yaş aralığında ve %4'ünün 50 yaşının üzerinde olduğu görülmektedir. Medeni durumları incelendiğinde katılımcıların %64'ünün evli, %36'sının bekar olduğu, eğitim durumları bakıldığında katılımcıların %96 oranında lisans mezunu olduğu, %4 oranında da yüksek lisans mezunu olduğu görülmektedir. Katılımcıların mesleki deneyimleri incelendiğinde ise 1-5 yıl arası deneyimi olanların %20, 5-10 arası deneyimi olanların %48, 10 yıl ve üzeri deneyimi olanların ise %32 olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Katılımcılara ait demografik bilgiler (devamı)

Kod	Branş	Çalışılan Yaş Grubu	Çalışılan Kurum Türü	Mahremiyet Eğitimi Alma Durumu	Kaynaştırma Öğrencisi Varlığı
Ö1	Okul Öncesi Öğretmenliği	4-5 yaş	Resmi Anasınıfı	Hayır	Var
Ö2	Okul Öncesi Öğretmenliği	4-5 yaş	Resmi Anasınıfı	Hayır	Yok
Ö3	Okul Öncesi Öğretmenliği	5 yaş	Bağımsız Anaokulu	Hayır	Var
Ö4	Okul Öncesi Öğretmenliği	4 yaş	Bağımsız Anaokulu	Hayır	Yok
Ö5	Çocuk Gelişimi ve Eğitimi	5 yaş	Bağımsız Anaokulu	Hayır	Yok
Ö6	Okul Öncesi Öğretmenliği	3 yaş	Bağımsız Anaokulu	Hayır	Var
Ö7	Okul Öncesi Öğretmenliği	4 yaş	Bağımsız Anaokulu	Hayır	Yok
Ö8	Okul Öncesi Öğretmenliği	5 yaş	Bağımsız Anaokulu	Hayır	Yok
Ö9	Okul Öncesi Öğretmenliği	5 yaş	Bağımsız Anaokulu	Hayır	Yok
Ö10	Okul Öncesi Öğretmenliği	4 yaş	Resmi Anasınıfı	Hayır	Yok
Ö11	Okul Öncesi Öğretmenliği	5-6 yaş	Resmi Anasınıfı	Hayır	Var
Ö12	Okul Öncesi Öğretmenliği	5-6 yaş	Bağımsız Anaokulu	Hayır	Var
Ö13	Okul Öncesi Öğretmenliği	4-5 yaş	Resmi Anasınıfı	Hayır	Yok
Ö14	Okul Öncesi Öğretmenliği	5-6 yaş	Resmi Anasınıfı	Hayır	Yok
Ö15	Okul Öncesi Öğretmenliği	4-5 yaş	Resmi Anasınıfı	Hayır	Yok
Ö16	Okul Öncesi Öğretmenliği	5 yaş	Resmi Anasınıfı	Hayır	Yok
Ö17	Okul Öncesi Öğretmenliği	6 yaş	Resmi Anasınıfı	Hayır	Yok
Ö18	Zihin Engelliler Öğretmenliği	5-6 yaş	Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi	Hayır	Var
Ö19	Çocuk Gelişimi ve Eğitimi	5-6 yaş	Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi	Hayır	Var
Ö20	Okul Öncesi Öğretmenliği	3-6 yaş	Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi	Hayır	Var
Ö21	Sınıf Öğretmenliği	3-6 yaş	Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi	Hayır	Var
Ö22	Okul Öncesi Öğretmenliği	5 yaş	Resmi Anasınıfı	Hayır	Yok
Ö23	Okul Öncesi Öğretmenliği	5 yaş	Resmi Anasınıfı	Hayır	Var
Ö24	Okul Öncesi Öğretmenliği	5 yaş	Resmi Anasınıfı	Hayır	Yok
Ö25	Okul Öncesi Öğretmenliği	5-6 yaş	Resmi Anasınıfı	Hayır	Yok

Yukarıdaki tablo incelendiğinde; çalışmaya katılan öğretmenlerin %84'ünün okul öncesi öğretmenliği branşından, %8'inin çocuk gelişimi ve eğitimi branşından, %4'ünün zihin engelliler öğretmenliği branşından ve yine %4'ünün de sınıf öğretmenliği branşından olduğu görülmektedir. Çalışılan yaş grupları incelendiğinde katılımcı öğretmenlerin %32'sinin 5 yaş grubuyla, %24'ünün 5-6 yaş grubuyla, %16'sının 4-5 yaş grubuyla, %12'sinin 4 yaş grubuyla, %8'inin 3-6 yaş grubuyla, %4'ünün 3 yaş grubuyla ve yine %4'ünün 6 yaş grubuyla çalıştığı görülmüştür. Katılımcı öğretmenlerin çalıştığı kurum türlerine bakıldığında %52'sinin resmi anasınıflarında, %32'sinin bağımsız anaokullarında ve %16'sının da özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde çalıştığı görülmektedir. Çalışmaya katılan öğretmenlerin mahremiyet eğitimi almış olma durumları incelendiğinde ise hiçbirinin bu eğitimi almamış olduğu, katılımcıların sınıflarında kaynaştırma öğrencisi bulunup bulunmadığına dair veriler incelendiğinde ise, %60'ının sınıfında kaynaştırma öğrencisi olmadığı, %40'ın sınıfında ise kaynaştırma öğrencisi bulunduğu tespit edilmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı olarak, katılımcı bilgi formu ve açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.

3.3.1. Katılımcı bilgi formu

Katılımcı bilgi formu, okul öncesi dönemde çalışan öğretmenlere ait demografik bilgileri elde etmek amacıyla oluşturulmuştur. Katılımcı bilgi formunda; öğretmenin yaşı, cinsiyeti, branşı, eğitim durumu, medeni hali, mesleki deneyimi, çalışılan yaş grubu, çalışılan kurum türü, mahremiyet eğitimi alma durumu ve sınıfta kaynaştırma öğrencisi varlığı bilgileri yer almaktadır (Ek 1).

3.3.2. Yarı yapılandırılmış görüşme formu

Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme, açık uçlu görüşme sorularından oluşan bir form vasıtasıyla yapılmaktadır. Bu soruların yapısı esnektir ve soru cümleleri net çizgilerle belirlenmemiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme, çalışılan konu ile ilgili geniş ve yeni bakış

açılarının geliştirilmesi noktasında olumlu katkılar sağlamaktadır (Merriam ve Tisdell, 2015).

Görüşme türleri odak grup görüşmesi, yapılandırılmış görüşme, yarı yapılandırılmış görüşme ve yapılandırılmamış görüşme olmak üzere dört farklı şekilde yapılmaktadır (Anagün, 2013; Yıldırım ve Şimşek, 2018). Çalışılan konu ile ilgili geniş ve yeni bakış açılarının geliştirilmesi noktasında olumlu katkılar sağlanması açısından görüşme türlerinden yarı yapılandırılmış görüşme türünde gerçekleştirilmesine karar verilmiştir. Bu sebeplerden dolayı çalışmamızda yarı yapılandırılmış görüşme tekniği benimsenmiş ve bir görüşme formu hazırlanmıştır. Veri aracının geliştirilme süreci; alan yazın taraması yapılarak görüşme sorularının oluşturulması, görüşme sorularının uzman görüşü alınarak yeniden düzenlenmesi, pilot çalışma için seçilen çalışma grubu dışından iki okul öncesi dönemde çalışan öğretmenle yeniden düzenlenen görüşme soruları üzerinden görüşme yapılması ve pilot görüşmeler nihayetinde gerekli değişikliklerin yine uzman danışmanlığı ile yapılması şeklinde gerçekleştirilmiş ve forma son şekli verilmiştir.

Çalışmanın henüz başında alan yazın taraması yapılarak oluşturulan görüşme formunun amacı; okul öncesi dönemde çalışan öğretmenlerin mahremiyet eğitimi konusundaki bilgi düzeylerini incelemektir. Bu amaçla çalışmanın başında öğretmenlere aşağıdaki ana soruların sorulması planlanmıştır:

1. Mahremiyet eğitimiyle ilgili neler söyleyebilirsiniz?
 - 1.1. Önemi:
 - 1.2. Amacı:
 - 1.3. Kapsamı/ İçeriği:
 - 1.4. Verilme zamanı:
 - 1.5. Kimler vermeli?
 - 1.6. Kimlere verilmeli?
2. Mahremiyet sorunları hakkında neler söyleyebilirsiniz?
3. Mahremiyet eğitiminin yasal dayanaklarıyla ilgili neler söyleyebilirsiniz?
4. Mahremiyet eğitime yönelik sınıf içinde ne tür uygulamalara yer veriyorsunuz?

5. Mahremiyet eğitiminde dikkat edilmesi gereken hususlar konusunda neler söyleyebilirsiniz?
6. Ailelerin mahremiyet eğitimine yönelik bilgi düzeyiyle ilgili neler söyleyebilirsiniz?
7. Ailelerin mahremiyet eğitimi ile ilgili sizden beklentileri hakkında neler söyleyebilirsiniz?
8. Mahremiyetin ihlal edilmesinin yol açtığı sonuçlarla ilgili neler söyleyebilirsiniz?
 - 8.1. Böyle bir vaka ile karşılaştınız mı?
 - 8.2. Ne tür tedbirler aldınız/alırdınız?
9. Sınıfınızdaki çocuklarda sık karşılaştığınız mahremiyet içeren davranışlar hakkında neler söyleyebilirsiniz?

Toplam 9 ana sorudan oluşan ilk görüşme formu sonrasında uzman görüşleri alınarak yeniden düzenlenmiştir. Pilot uygulama ve uzman görüşü sonrasında görüşme formu nihai formuna ulaşmış ve bu formda aşağıdaki sorulara yer verilmiştir:

1. Mahremiyet eğitimiyle ilgili neler söyleyebilirsiniz?
 - 1.1. Tanımı:
 - 1.2. Önemi:
 - 1.3. Amacı:
 - 1.4. Verilme zamanı:
 - 1.5. Kimler vermeli?
 - 1.6. Kimlere verilmeli?
2. Mahremiyet eğitiminde dikkat edilmesi gereken hususlar konusunda neler söyleyebilirsiniz?
3. Mahremiyet ihlalleri hakkında neler söyleyebilirsiniz?
4. Mahremiyetin ihlal edilmesinin yol açtığı sonuçlarla ilgili neler söyleyebilirsiniz?
 - 4.1. Böyle bir vaka ile karşılaştınız mı?
 - 4.2. Ne tür tedbirler aldınız/alırdınız?

5. Özel gereksinimli çocukların mahremiyet ihlalleri karşısındaki risk durumu hakkında neler söyleyebilirsiniz?
6. Sınıfınızdaki çocuklarda sık karşılaştığınız mahremiyet içeren davranışlar hakkında neler söyleyebilirsiniz?
7. Mahremiyet eğitime yönelik sınıf içinde ne tür uygulamalara yer veriyorsunuz?
8. Ailelerin mahremiyet eğitime yönelik bilgi düzeyiyle ilgili neler söyleyebilirsiniz?
9. Ailelerin mahremiyet eğitimi ile ilgili sizden beklentileri hakkında neler söyleyebilirsiniz?

Yukarıda görüldüğü gibi formun son şeklinde uzman görüşü ve pilot uygulama sonucu, bazı sorular eklenmiş, değiştirilmiş ve soru sayısı aynı kalmıştır. Sorulardaki bu değişikliklerin nedeni soruların kapsayıcılığının artırılmasından ve sadeleştirilmesinden kaynaklanmıştır. Formun ilk halinde bulunan mahremiyet eğitiminin içeriğine dair sorulan sorunun, mahremiyet eğitimi tanımlanırken zaten verildiğine, bu sebeple mahremiyet eğitimi ile ilgili neler söyleyebilirsiniz? ana sorusu altında mahremiyet eğitiminin tanımının eklenmesine, mahremiyet eğitiminin yasal dayanaklarıyla ilgili sorunun çıkarılmasına ve özel gereksinimli çocukların mahremiyet ihlalleri karşısındaki risk durumunun forma eklenmesine karar verilmiştir. Güncellenen form tekrar uzman görüşüne sunulmuş ve onay sonrası çalışmada kullanılmaya başlanmıştır (Ek 2).

3.4. Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması araştırmacı tarafından yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler ses kayıt cihazı ile kaydedilmiş ve bu husus çalışma öncesinde katılımcılara bildirilmiştir. Ses kayıtlarının yazıya döküldükten sonra tamamen imha edileceği ve ikinci bir kişiyle paylaşılmayacağı katılımcılarla paylaşılmıştır. Bu hususları içeren Çalışmaya Katılım Bildirimi (Ek 3) öğretmenlere çalışmanın başında sunulmak üzere hazırlanmış ve katılımcıların bu bildirimini okuyarak imzalamaları sağlanmıştır.

Görüşmelerin tamamı öğretmenlerin çalıştığı eğitim kurumlarında gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara görüşme öncesinde ulaşılmış, çalışmanın konusu ve amacı açıklanarak uygun gün ve saat belirlenmiştir. Her bir katılımcı ile belirlenen

zamanlarda, çalıştıkları kurum içerisinde uygun bir odada, araştırmacı tarafından yüz yüze görüşmeler sağlanmıştır. Görüşmeler ortalama 1 saat sürmüştür, ses kayıt süreleri değişkenlik göstermiştir ve en az 15 dk. en çok 40 dk. sürmüştür. Görüşmeler sırasında bazı katılımcıların konunun hassasiyetine dayalı çekinceleri olduysa da katkılarının araştırmaya ne denli önemli etkisi olacağı araştırmacı tarafından ifade edilmiş ve görüşmelerin devamlılığı sağlanmıştır. Katılımcıların geneli, ifadelerinde yanlış kelime kullanma konusunda endişe etmişler ve bu endişelerini sürekli olarak dile getirmişlerdir. Ayrıca çalışmaya katkıları olması halinde çok memnun olacaklarını, konunun çok önemli ve gerekli olduğunu, bu gibi çalışmaların mahremiyet sorunlarının azalmasına yardımcı olacağını ifade etmişlerdir. Görüşme sorularının dışında konuyla ilgili eklemek istedikleri bir husus olup olmadığı sorulduğunda ise, katılımcıların tamamı soruların konuya dair yeterince kapsayıcı ve yeterli olduğunu, eklemek istedikleri başka bir husus olmadığını, sadece mahremiyet eğitiminin zorunlu olması gerektiğini görüşme esnasında ve bitiminde tekrarlarla belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin ismi açıklanmayacağından dolayı katılımcılara kod isimler verilmiştir (Ö1, Ö2, Ö3, ...).

3.5. Verilerin Analizi

Nitel araştırmalarda veri analizinin amacı elde edilen verilerin anlamlı hale getirilmesidir. Verilerin anlamlı hale getirilmesi; katılımcı söylemlerinin ve araştırmacının gördüğünün ve okuduğunun birleştirilmesi, basitleştirilmesi ve yorumlanmasıdır. Nitel araştırmalarda veri analizi, somut veriler ve soyut kavramlar, tümdengelim ve tümevarım, tanımlama ve yorumlama arasında gidip gelen karmaşık bir süreçtir (Merriam ve Tisdell, 2015).

Bu çalışmada, okul öncesi dönemde çalışan öğretmenlerin mahremiyet eğitimi konusundaki bilgi düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda katılımcılarla yapılan görüşmeler ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir. Sürecin devamında ses kayıtları araştırmacı tarafından yazıya dökülerek deşifre edilmiştir.

Verilerin analizi içerik analizi yöntemiyle yapılmıştır. Yazılı ve sözlü materyallerin sistemli ayrıntılı bir analizi olan içerik analizi, söylemlerin kodlanarak sayısallaştırılması olarak ifade edilir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Araştırmada ilk önce bulguların tamamı (ham veriler) bir araya getirilerek bulgular okunmuş, veriler

analiz için hazırlanıp düzenlenerek, bulgular içerisinde gereksiz görülen bilgiler ayıklanmıştır. Temaların oluşturulmasının ardından, bulgular tümevarım yöntemi ile yorumlanmıştır. Çalışmaların transkripsiyonu, görüşmecilerin tüm söylemlerini kelimesi kelimesine yazıya dökmeyi gerektirmektedir. Bu işlem oldukça uzun bir süre olsa da kodlama aşamasına geçmeden önce araştırmacıya bir bakış açısı kazandırmıştır. Bu kazanım, verilerin analiz edilmesinde hem kodlama yapma hem de temaları oluşturma noktasında fayda sağlamıştır. Analizler sonucu bulgulara dayalı oluşturulan temalar ve temalara ait kodlar aşağıda verilmiştir:

Tablo 3. Temalar, alt temalar ve kodlar

Temalar	Alt Temalar	Kodlar
Mahremiyet Eğitiminin Tanımı ve İçeriğine İlişkin Görüşler	Mahremiyet Eğitiminin Tanımı	Özel bölgelerin öğretilmesi Cinsiyet ve cinsellik eğitimi Bedensel ve fiziksel olarak özel alanların ve sınırların öğretilmesi Kişisel hakların ve bedeninin korunması eğitimi
	Mahremiyet Eğitiminin Önemi	Bedensel mahremiyetin korunması Mahremiyet içeren konularda çocuğun kendini ifade etmesi Kişinin bedensel ve fiziksel olarak özel alanlarının korunması Sağlıklı bir cinsel gelişim için Kişisel hakların korunması Çocuğun mahremiyetine doğru ve sağlıklı yaklaşım sağlanması Toplum tarafından kabul görmek için
	Mahremiyet Eğitiminin Amacı	Çocuğun kendini korumasını sağlamak Özel bölgeleri öğretmek Çocuğa haklarını öğretmek Cinsiyetlere göre toplumsal rolleri öğretmek Cinsiyet farkını ortadan kaldırmak Çocuğa doğru ve etkili bir yaklaşım geliştirilmesini sağlamak Çocuğun toplumsal ve duygusal gelişimini sağlamak Çocuğun vücudunu tanımasını sağlamak
	Mahremiyet Eğitiminin Verilme Zamanı	Okul öncesi dönemde Bebeklik döneminden itibaren Çocuk mahremiyet içeren sorular sormaya başladığında Anal dönemden itibaren Çocuk kendini ifade etmeye başladıktan itibaren
	Mahremiyet Eğitimi Verilmesi Gereken Kişiler	Aile ve öğretmen vermeli Uzmanlar vermeli Aile vermeli Uzman ve aile vermeli Öğretmen vermeli Aile, öğretmen ve uzmanlar birlikte vermeli
	Mahremiyet Eğitimi Verilmesi Gereken Kişiler	Çocuk ve aileye verilmeli Bütün topluma verilmeli Çocuklara verilmeli Aile, öğretmen ve çocuklara verilmeli Aile ve öğretmene verilmeli
	Mahremiyet eğitiminde dikkat edilecek hususlar	Söylemlere ve yaklaşıma dikkat etmek Eşit yaklaşımda bulunmak Yaşa uygunluk Açık olmak Aileyi iyi tanımak Doğru model olmak Somut ve yüzeysel anlatım Eğitim içeriğine dikkat etmek Doğru zamanda eğitim vermek

Tablo 4. Temalar, alt temalar ve kodlar (devamı)

Temalar	Alt Temalar	Kodlar
Mahremiyet Sorunları ve İhlallerine İlişkin Görüşler	Mahremiyet Sorunu Olarak Kabul Edilen Durumlar	Çocuğun bedenine izinsiz olarak gerçekleştirilen eylemler Cinsiyet ayrımcılığı yapmak Çocuğu isteği dışında eylemlere zorlamak Çocuğun özel bölgelerinin teşhir edilmesi Erkek cinsel organını yüceltmek
	Mahremiyet İhlalinin Yol Açtığı Sonuçlar	Çocuğun psikolojisi ve sosyal hayatı olumsuz etkilenir Çocuğun hayatını ömür boyu olumsuz etkiler Toplumun tamamı olumsuz etkilenir İstismara uğrayan çocuk istismarcı olabilir
	Mahremiyet İhlali ile Karşılaşma Durumu	Mahremiyet ihlali ile karşılaşmadım Mahremiyet ihlali ile karşılaştım
	Mahremiyet İhlali Sonucunda Alınacak Önlemler	Ailesiyle görüşürüm Önce aileyle görüşürüm gerekirse üst birimlere bildiririm Önce rehber öğretmenle görüşür sonra aileye bildiririm Önce çocukla konuşur sonra bir uzmana bildiririm Uzmanla görüşürdüm Çocukla görüşürüm Kolluk kuvvetlerine ve savcılığa bildiririm Önce çocukla görüşür sonra aileye bildiririm
Mahremiyet Eğitimiyle İlgili Çocuklara Yönelik Görüş ve Uygulamalar	Çocuklarda Sık Karşılaşılan Mahremiyet İhlali Davranışları	İzinsiz bedensel temas Küfür ve cinsel içerikli ifadeler Kıyafet değiştirme ve beden teşhiri ilgili davranışlar Tuvalet ile ilgili davranışlar Karşılaşmadım Mastürbasyon
	Özel Gereksinimli Çocuklara Yönelik Risk Algısı	Özel gereksinimli çocukların yüksek risk grubunda olması
	Sınıf İçinde Mahremiyet Eğitiminin Verilme Şekilleri	Yer vermiyorum gerekirse uyarıyorum Sözel anlatım Sözel ve görsel anlatım Şarkı etkinliği Sınıf içi etkinlikler ve aile bilgilendirmesi
Mahremiyet Eğitiminde Ailelerle İş Birliği	Ailelerin Mahremiyet Konusundaki Bilgi Düzeyleri	Yetersiz Yeterli
	Ailelerin Mahremiyet Eğitimi Konusunda Öğretmenlerden Beklentileri	Herhangi Bir Beklentileri Yok Beklentileri var

3.6. Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırmalarda geçerlik lme aracının ölçmeyi amaçladığı olguyu doğru ölçmesi ile yakından ilişkiliyken, guvenirlik araştırma sonuçlarının inandırıcılığı açısından önem arz etmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Nitel araştırmalarda özgünlüğün ortaya konulan sonuçların geçerli ve guvenilir olmasıyla yakalanabileceği ifade edilmektedir (Yıldırım, 2010). Geçerli ve guvenilir bir araştırma sunabilmek için bazı stratejiler bulunmaktadır. Bu stratejilerin araştırmacı tarafından çalışmasında kullanılması gerekmektedir. Böylece yapılan çalışmanın inandırıcılığı ortaya konacak ve dolayısıyla çalışmanın kalitesi artacaktır. Bu çalışmada; ayrıntılı betimleme yapma, uzman ve katılımcı incelemesi ve ayrıntılı alıntılar yapma yoluyla geçerliliğin ve guvenirliğin sağlanması amaçlanmıştır.

Çalışmada, görüşmelerin tamamı öğretmenlerin görev yaptıkları okullarda uygun bir ortam seçilerek, ğretmen ile araştırmacı arasında ses kaydı yapılarak geerleştirilmiştir. Katılımcıların birbirini etkilememesi için aynı okulda çalışan öğretmenlerle yapılan görüşmelerde farklı günler tercih edilmiştir. Araştırmadan elde edilen verilerin ve ulaşılan sonuçların veri kaynakları aracılığıyla teyit edilmesinin, çalışmanın i geçerliliğini, alanında yetkin kişilerin araştırmayı farklı açılardan incelemesinin de araştırmanın niteliğini artıracacağı (Daymon ve Holloway, 2010; Yıldırım ve Şimşek, 2018) düşüncesiyle, görüşme sorularının hazırlanması, verilerin analiz edilmesi ve elde edilen verilerin bulguya dönüştürülmesi safhalarında uzman ve katılımcı görüşlerine başvurulmuş, geri bildirimler dikkate alınarak çalışma her aşamada yeniden şekillendirilmiştir. Nitel çalışmalarda yanlılık ihtimali her zaman söz konusu olmaktadır ve bu durum çalışmanın inandırıcılığını ve guvenirliğini etkilemektedir (Roberts, Priest ve Traynor, 2006; Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu çalışmada yansız bir aktarılabirlik ve kolay denetlenebilirlik sağlamak amacıyla, geerleştirilen tüm süreçler ve elde edilen veriler açık bir şekilde yorum katılmadan olduğu gibi ayrıntılı olarak betimlenmiş ve katılımcılardan elde edilen verilerden bazıları doğrudan alıntılar yoluyla bulgular bölümünde sunulmuştur. Ayrıca çalışmanın guvenirliğini artırmak amacıyla katılımcılardan elde edilen ses kayıtlarının deşifre edilmesi sonucu oluşturulan her bir döküm üzerinden tema ve

kodlar iki uzman tarafından da oluşturulmuştur. Bu sonuçlar üzerinden kodlayıcılar arasındaki görüş birliği %98 olarak hesaplanmıştır.

BÖLÜM 4

BULGULAR

Bu çalışmada okul öncesi dönemde çalışan öğretmenlerin mahremiyet eğitimi konusundaki bilgi düzeylerini belirlemek amaçlanmıştır. Bu bölümde araştırmaya katılan 25 öğretmen ile yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen temalar ve temalara yönelik bulgular sırasıyla aşağıda detaylı olarak başlıklar halinde sunulmuştur.

1. Mahremiyet Eğitiminin Tanımı ve İçeriğine İlişkin Görüşler
2. Mahremiyet Sorunları ve İhlallerine İlişkin Görüşler
3. Mahremiyet Eğitimiyle İlgili Çocuklara Yönelik Görüş ve Uygulamalar
4. Mahremiyet Eğitiminde Ailelerle İş Birliği

4.1. Mahremiyet Eğitiminin Tanımı ve İçeriğine İlişkin Görüşler

Öğretmenlerin mahremiyet eğitiminin tanımı ve içeriğine ilişkin görüşlerini almak için, öğretmenlere “Mahremiyet eğitimiyle ilgili neler söyleyebilirsiniz?” ana sorusu etrafında sorular yöneltilerek görüşleri alınıp; öğretmenlerin mahremiyet eğitiminin tanımına yönelik görüşleri, öğretmenlerin mahremiyet eğitiminin önemine dair görüşleri, öğretmenlerin mahremiyet eğitiminin amacına dair görüşleri, öğretmenlerin mahremiyet eğitiminin verilme zamanına dair görüşleri, öğretmenlerin mahremiyet eğitimini kimlerin vereceğine dair görüşleri, öğretmenlerin mahremiyet eğitiminin kimlere verileceğine dair görüşleri ve öğretmenlerin mahremiyet eğitiminde dikkat edilecek hususlara dair görüşleri olmak üzere yedi alt tema oluşturulmuştur.

Tablo 5. Öğretmenlerin mahremiyet eğitiminin tanımı ve içeriğine ilişkin görüşleri temasına ait alt temalar ve kodlar

Alt Temalar	Kodlar
Öğretmenlerin mahremiyet eğitiminin tanımına yönelik görüşleri	Özel bölgelerin öğretilmesi
	Cinsiyet ve cinsellik eğitimi
	Bedensel ve fiziksel olarak özel alanların ve sınırların öğretilmesi
	Kişisel hakların ve bedenin korunması eğitimi
Öğretmenlerin mahremiyet eğitiminin önemine yönelik görüşleri	Bedensel mahremiyetin korunması
	Mahremiyet içeren konularda çocuğun kendini ifade etmesi
	Kişinin bedensel ve fiziksel olarak özel alanlarının korunması
	Sağlıklı bir cinsel gelişim için
	Cinsel istismar belirtilerinin anlaşılması ve önlenmesi
	Kişisel hakların korunması
	Çocuğun mahremiyetine doğru ve sağlıklı yaklaşım sağlanması
Toplum tarafından kabul görmek için	
Öğretmenlerin mahremiyet eğitiminin amacına yönelik görüşleri	Çocuğun kendini korumasını sağlamak
	Özel bölgeleri öğretmek
	Çocuğa haklarını öğretmek
	Cinsiyetlere göre toplumsal rolleri öğretmek
	Cinsiyet farkını ortadan kaldırmak
	Çocuğa doğru ve etkili bir yaklaşım geliştirilmesini sağlamak
	Çocuğun toplumsal ve duygusal gelişimini sağlamak
	Çocuğun kendini ve vücudunu tanımasını sağlamak
Öğretmenlerin mahremiyet eğitiminin verilme zamanına yönelik görüşleri	Okul öncesi dönemde
	Bebeklik döneminden itibaren
	Çocuk mahremiyet içeren sorular sormaya başladığında
	Anal dönemden itibaren
	Çocuk kendini ifade etmeye başladıktan itibaren
Öğretmenlerin mahremiyet eğitimi kimlerin vereceğine yönelik görüşleri	Aile ve öğretmen vermeli
	Uzmanlar vermeli
	Aile vermeli
	Uzman ve aile vermeli
	Öğretmen vermeli
	Aile, öğretmen ve uzmanlar birlikte vermeli
Öğretmenlerin mahremiyet eğitiminin kimlere verileceğine yönelik görüşleri	Çocuk ve aileye verilmeli
	Bütün topluma verilmeli
	Çocuklara verilmeli
	Aile, öğretmen ve çocuklara verilmeli
	Aile ve öğretmene verilmeli
Öğretmenlerin mahremiyet eğitiminde dikkat edilecek hususlara yönelik görüşleri	Söylemlere ve yaklaşıma dikkat etmek
	Eşit yaklaşımda bulunmak
	Yaşa uygunluk
	Açık olmak
	Aileyi iyi tanımak
	Doğru model olmak
	Somut ve yüzeysel anlatım
	Eğitim içeriğine dikkat etmek
	Doğru zamanda eğitim vermek

4.1.1. Mahremiyet eğitiminin tanımı

Okul öncesi dönemde çalışan öğretmenlerin görüşlerinden yola çıkılarak elde edilen verilerle yapılan kodlamalar sonucu, öğretmenlerin mahremiyet eğitiminin ne olduğuna dair görüşleri alt teması; özel bölgelerin öğretilmesi, cinsiyet ve cinsellik eğitimi, bedensel ve fiziksel olarak özel alanların ve sınırların öğretilmesi ve kişisel hakların ve bedenin korunması eğitimi olmak üzere dört koddan oluşmuştur.

Tablo 6. Öğretmenlerin mahremiyet eğitiminin tanımına yönelik görüşleri

Kodlar	N	%
Özel bölgelerin öğretilmesi	11	44
Cinsiyet ve cinsellik eğitimi	7	28
Bedensel ve fiziksel olarak özel alanların ve sınırların öğretilmesi	4	16
Kişisel hakların ve bedenin korunması eğitimi	3	12
Toplam	25	100

Çalışmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğu (11: %44) mahremiyet eğitiminin özel bölgelerin öğretilmesi olduğuna değinmiştir. Kişinin kendi vücudu ile alakalı haklarının üzerinde duran öğretmenler, kişinin bedeninde dokunulmaması gereken bölgelerin ve bu bölgelere kimlerin ne derece dokunabileceğinin öğretilmesi gerektiğini aşağıdaki ifadelerle açıklamışlardır:

“Mahremiyet eğitimi çocukların özel bölgelerinin tanımlanması, kendine ne olduğunu bilmesi buralara başka insanların dokunmayacağını bunları öğrenmesini içeren eğitimidir.” (Ö7)

“Yani çocukların özel bölgelerine dokunulmaması gerektiği, onların kendine özel organları olduğu, herhangi bir kişi yabancı olmasına gerek yok hani bunu yakını da olabilir çok tanıdığı abisi sevdiği akrabası da olabilir dokunmaması gerektiği mahremiyet eğitimiyle öğretilir. Genelde hep yakınlardan bu tarz maalesef zararlar geliyor. Bedeninin ona özel olduğunu öğretmemiz gerekiyor o bölgelerine herhangi bir şekilde temas geldiği zaman bunu ailesine ya da en yakınında kim varsa ona anlatması gerektiğini tepki vermesi bağırması gerektiğini öğretmek gerekir. Hani susup korkup içine kapanmaktansa bağırması gerektiğini bunu duyurması gerektiğini korkmaması gerektiğini öğretmemiz gerekiyor bence.” (Ö11)

Çalışmaya katılan yedi (%28) öğretmen mahremiyet eğitiminin cinsiyet ve cinsellik eğitimi olduğunu, çocuğun cinselliği öğrenmesi ile toplumsal anlamda cinsiyet farklarının mahremiyet algısını etkilediğini belirtmiştir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerine yer verilmiştir:

“Mahremiyet eğitimi önce çocuğun cinselliğini tanımaya kendi cinsiyetini fark etmeye başladığında başlıyor aslında, çünkü çocuk kendinin ve diğer farklı cinsiyetin farkına varıyor ve bu şekilde bence kafasında sorular sormaya başlıyor.” (Ö10)

“Cinsel anlamda kız erkek olmamızla ilgili konulardır.” (Ö20)

Çalışmaya katılan dört (%16) öğretmen mahremiyet eğitiminin bedensel ve fiziksel olarak özel alanların ve sınırların öğretilmesi olduğunu belirtmiştir. Mahremiyet eğitiminin sadece cinsel alanla sınırlı olmadığı fiziksel olarak da kişilerin özel alanları olduğunu aşağıdaki şekilde ifade etmişlerdir:

“İnsanların özel alanları, aslında şey olarak düşünülüyor sadece cinsel eğitim olarak düşünülüyor belki ama özel alan benim kafamda mesela şu elimizi açtığımızda 1 metre hani yakınımıza gelmesi bile benim mahremiyetimi ihlal etmiş oluyor. Tabi bu iznim dışında gerçekleşirse. Tabi kesinlikle cinsellik de mahremiyet içindedir. Ama odama girilmesi de benim mahremiyetimin ihlalidir, sınıfıma da girilmesi de sonuçta benim alanım kendi özel alanlarıma içine girilmesi, cinsellik de bunun önemli bir kısmını oluşturuyor tabi.” (Ö4)

“Sadece bedensel değil fiziksel alanların öğretilmesidir. Mesela iki insanın arasında bir mesafe olması lazım o mesafeye giremezsin belli bir sınır vardır. Dediğim gibi Türk toplumunda mahremiyet bilincini vermek çok zor. Çocuğa bu ince çizgiyi verebilmek gerek bu eğitimle.” (Ö15)

“Mahremiyet eğitimi, bir çocuğun kendi kişisel alanlarını bilmesi ve diğer insanların da yani karşı tarafın da çocuğun sınırlarının farkına varması için verilen eğitimdir.” (Ö24)

Çalışmaya katılan üç (%12) öğretmen mahremiyet eğitiminin kişisel hakların ve bedeninin korunması eğitimi olduğunu, çocukların özellikle dışarıdaki tehlikelere karşı kendilerini koruyabilmeleri için bu eğitimi almaları gerektiğini savunmuşlardır. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerine yer verilmiştir:

“Mahremiyet eğitimi, çocuğun kişisel haklarını koruyabilmesi dışarıdaki insanlara karşı bedenini koruyabilmesidir.” (Ö6)

“Çocuğun kendi bedenini koruması, koruyamadıysa da sonrası için eğitilmesi ya da ailenin bu duruma bilinçli bir şekilde müdahale etmesi ve korumasına da dönük çalışmalar yapılmasıdır.” (Ö14)

“Çocuklar için kendilerini her türlü korumayı öğreten eğitimidir.” (Ö17)

4.1.2. Mahremiyet eğitiminin önemi

Okul öncesi dönemde çalışan öğretmenlerin görüşlerinden yola çıkılarak elde edilen verilerle yapılan kodlamalar sonucu, öğretmenlerin mahremiyet eğitiminin önemine dair görüşleri alt teması; bedensel mahremiyetin korunması, mahremiyet içeren konularda çocuğun kendini ifade etmesi, kişinin bedensel ve fiziksel olarak özel alanlarının korunması, sağlıklı bir cinsel gelişim, cinsel istismar belirtilerinin anlaşılması ve önlenmesi kişisel hakların korunması, çocuğun mahremiyetine doğru ve sağlıklı yaklaşım sağlanması ve toplum tarafından kabul görmek için olmak üzere sekiz koddan oluşmuştur.

Tablo 7. Öğretmenlerin mahremiyet eğitiminin önemine ilişkin görüşleri

Kodlar	N	%
Bedensel mahremiyetin korunması	13	52
Mahremiyet içeren konularda çocuğun kendini ifade etmesi	4	16
Kişinin bedensel ve fiziksel olarak özel alanlarının korunması	2	8
Sağlıklı bir cinsel gelişim için	2	8
Cinsel istismar belirtilerinin anlaşılması ve önlenmesi	1	4
Kişisel hakların korunması	1	4
Çocuğun mahremiyetine doğru ve sağlıklı yaklaşım sağlanması	1	4
Toplum tarafından kabul görmek için	1	4
Toplam	25	100

Çalışmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğu (13: %52) mahremiyet eğitiminin çocukların bedensel mahremiyetinin korunması açısından önemli olduğunu belirtmişlerdir. Çocukların kendilerine ait özel alanları bilmeleri ve gelen herhangi

bir ihlalde ne yapacaklarını öğrenerek kendilerini bedensel anlamda koruyabilmeleri için mahremiyet eğitiminin önemli olduğu fikrinde birleşen katılımcıların ifadelerinden bazıları aşağıdaki gibidir:

“Bu eğitim önemli hani sonuçta mahremiyet yani bize özel bir şey, çocuğun kendisine ait bir şey, insanın kendisine ait özel yerleri olduğu için bedensel anlamda dokunulmaması gerek o yüzden önemli diye düşünüyorum.” (Ö5)

“Önemli bence çok önemli çünkü mesela bizim okulda erkekler ve kızların tuvaletleri ayrı çocuk kendini burada bile koruyabilmeli. Bu eğitim sayesinde yani vücudunda özel bölümleri olduğunu, kendine özel birey olduğunu ve hiç kimsenin ona istemediği durumda yaklaşmaması gerektiğini, istemediği yerlere dokunulmaması gerektiğini bilmeli. Bunu kendini koruma adına bilmeli ve bedeninin farkında olmalı benim şahsi düşüncem.” (Ö10)

“Ya bence çok önemli çünkü çocuklar hani kendine özel olan bölgelerini bilmeliler, hani özel şey bile olsa mesela çocukların üstünü başını ulu orta bir yerde değiştirdiklerinde onların mahremiyetini de azaltır onun çekinmesi gereken kendine özel olan yerlerini çocuklar tanımalılar yani bilmeliler bu açıdan önemli.” (Ö12)

“Toplumumuzun kuralları değişti hocam, şimdi küçük çocuğu bile o gözle görenler var. Çocuğun kendisini koruması amaçlı, yapılan şeyin yanlış olduğunu bilmesi amaçlı çok önemli bence bu eğitim. Mesela çocuğu alıp poposunu eller, özel bölgesini ellersek çocuk onu sürekli yapılır hale geldiği zaman normal olarak kabul eder ama bizlerden veya aileden onun yanlış bir şey olduğunu öğrenirse dur diyebilir kim olursa olsun, o yüzden bence öğrenmeliler. Ben söylerim dudağından kimse öpemez orana kimse dokunamaz diye diyorum yani kendi çocuğuma.” (Ö13)

Çalışmaya katılan dört (%16) öğretmen mahremiyet eğitiminin, çocukların mahremiyet içeren konularda kendini ifade etmesi açısından önemli olduğunu belirtmiştir. Çocukların, özellikle özel gereksinimli çocukların mahremiyetlerine ilişkin olumsuz bir davranışla karşılaştıklarında, bu durumu korku duymadan bir

yetişkinine ifade etmeleri gerektiği, yetişkinlerin ise bunu sağlamak için çocukları korkutmadan, ayıp-günah gibi bastırma davranışlarından kaçınarak yaklaşım geliştirmeleri gerektiği fikrine yönelik katılımcı ifadeleri aşağıdaki gibidir:

“Çok önemli çünkü bu tarz şeylerin üstü kapatılmamalı kapatıldıkça üzeri çocukların daha fazla zarar görmesi söz konusu yani tekrarı olabiliyor. Çocuklara bunları güzel bir şekilde korkmadan anlatıp söylemesi, konuşması gerektiğini öğretmek gerekiyor. Çok önemli çünkü daha ileriye gidebilirler istismar edenler daha kötü şeylere neden olabilirler. Çocuğun psikolojisini daha kötü yönde etkileyebilir, en azından erken müdahale etmek için daha az zarar görmesi için çocuğun anlatması önemli.” (Ö11)

“Bazı çocuklarımızın ailelerinde de bilinç olmayabiliyor veya bizim özel eğitim gerektiren çocuklarımızda. Çocukların velilerimiz de dahil zihinsel engeli olabiliyor yani bu konuda sessiz kalıyorlar, bilmiyorlar ya da işte ses çıkardıkları zaman kendilerine inanılmadığı düşünceleri çok var. Günümüzde olaylarda da çok görüyoruz zaten anne inanmayabiliyor mesela üvey baba üvey anne oluyor inanmıyor çocuğa. Bu açıdan mahremiyet eğitimi verilmesi çok önemli çocuğun kendini ifade etmesine öncelik vermek adına.” (Ö18)

“Mahremiyeti ihlal edildiği zaman çocuğun en yakın gördüğü kişiye anlatmasını sağlamak çok önemlidir. Kolluk kuvvetlerine, güvenlik güçlerine, yanında kendini güvenli hissettiği herhangi birisine durumu anlatabilmesini sağlamak için. Bu tarz eğitimleri olmadığı zaman çocuk ne yapacağını bilemez içine atar, ilerleyen zamanlarda psikolojik bir durum ortaya çıkabilir.” (Ö22)

Çalışmaya katılan iki (%8) öğretmen mahremiyet eğitiminin kişinin bedensel ve fiziksel olarak özel alanlarını korumak için önemli olduğunu söylemiştir. Mahremiyet alanının sadece bedenle sınırlı olmadığını savunan katılımcılar, fiziksel olarak da izni olmadan kişinin mekânsal alanlarına da girilmemesinin gerektiğini, izinsiz olarak resim veya videosunun çekilip paylaşılmamasının gerektiğini belirtmişlerdir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerine yer verilmiştir:

"Kişinin huzuru için mahremiyet alanına girmek önemli. Bu hem bedenini hem de kişiye ait ortamı kapsar bence. Mesela veliler karne gününde girdiler içeriye sınıfıma, uyardım aslında bu konuda, ben vereyim karneleri dışarda bekleyin fotoğrafları dışarıda çekilin dedim. Ben fotoğraf çekinmeyeyim dedim. Ama müdürün isteği üzerine hepsi sınıfa girdiler. Çocukların özel alanlarına saldırdılar, benim özel alanıma saldırdılar, hareket edemiyoruz herkesin elinde bir kamere izinsiz çekimler ses kayıtları bunların hepsi birer saldırı, doğru bulmuyorum. Video kaydını asla kabul etmiyorum. Ben çekerken bile sadece fotoğraf çekiyorum ve çocuk izin veriyor yani haberi oluyor yani habersiz çekmiyorum çekilmesini de doğru bulmuyorum." (Ö3)

"Kesinlikle çok önemli, kişisel kimliğim özgürlüğüm benliğim açısından her açıdan önemli. Benim iznim dışında, resmimin çekilmesi, bana dokunulması el şakası bile mesela bence bana göre yanlış, ben çok mu kattım bilmiyorum ama mahrem alanlarıma dokunulmamalı, isteğim dışında bana ait odama girilmemeli bence. O da önemli kapıyı çalarak girmek mesela. Kişiye göre mahremiyet kavramı değişebilir başka birine göre daha farklıdır ama bazı şeyler kişiye göre değişmez diye düşünüyorum." (Ö4)

Çalışmaya katılan iki (%8) öğretmen, mahremiyet eğitiminin sağlıklı bir cinsel gelişim için önemli olduğu görüşündedir. Cinsel gelişimin temellerinin atıldığı okul öncesi dönemde verilen mahremiyet eğitiminin doğru şekilde verilmesinin, çocuğun ileriki yaşantılarında cinsel olarak sağlıklı bir gelişim sürdürmesi için önemli olduğunu belirten katılımcıların ifadeleri aşağıdaki gibidir:

"Sağlıklı bir cinsellik için çok önemli. Ki birçok şeyin altında da bu yattığı için yani cinsellik bence baya önemli. Hani düzgün vermemiz gerekiyor." (Ö2)

"Önemli okul öncesinde zaten çocuklar tam cinsel gelişiminin olduğu dönemde oluyor. Özellikle ailenin bu konulara dikkat etmesi gerekiyor çünkü cinsel olarak anne babanın evde nasıl davrandığı önemli mesela birbirlerine söyledikleri sözler cinsel olarak. Çocuk bunları hafızasına alıyor bir şekilde, sonra da olur olmadık yerde söylüyor. Ayrıca aynı odada uyuyan aileler için

çocuğun cinsel olaylara tanık olması da onların psikolojisini bozar hani. Böyle şeylerin yanlış olduğu anlatılmalı, böyle şeyler olmamalı bence çocuğun ilerdeki yaşamında cinsel yaşamı için.” (Ö16)

Çalışmaya katılan bir (%4) öğretmen, cinsel istismar belirtilerinin anlaşılması ve önlenmesi için mahremiyet eğitimi verilmesinin önemli olduğunu ifade etmiştir. Çocukların istismara uğrayıp uğramadığını anlamanın, çocuğa yardımcı olabilmek için önemli olduğunu, böyle bir çocukla karşılaşıldığında nasıl ve ne derece önlemler alınacağını da bilinmesi gerektiğini belirten katılımcının ifadesi aşağıda verilmiştir:

“İlk önce bu tacize ya da istismara uğramış çocuğu keşfetmeliyiz. Yani bunu yaparken hangi davranışlarına odaklanacağız ya da ailenin hangi davranışı ya da dışardan bir insanın hangi davranışından yakalayabiliriz, hangi davranışı ele verir? Onu çözümlmeliyiz daha sonra bu çocuğa nasıl yaklaşacağız, nasıl yardım edeceği, kimlerle irtibata geçeceğiz bunları öğrenmemiz için gerekli.” (Ö14)

Çalışmaya katılan bir (%4) öğretmen, mahremiyet eğitiminin kişisel hakların korunabilmesi için önemli olduğunu belirtmiştir. Çocuğun kişisel haklarına zarar gelmemesi için mahremiyet eğitiminin verilmesi gerektiğini ifade eden katılımcı aşağıdaki şekilde görüşünü bildirmiştir:

“Yani çocuğun kişisel haklarına zarar gelir öyle bir mahremiyet eğitimi vermezsek, nasıl diyeyim buralarda çok yaşanmıyor ama başka küçük yerlerde mahremiyet eğitimi verilmediği için çok sorunlar yaşanıyor bence bu konuda.” (Ö6)

Çalışmaya katılan bir (%4) öğretmen, çocuğun mahremiyetine doğru ve sağlıklı bir yaklaşım sağlanabilmesi için mahremiyet eğitiminin önemli olduğunu belirtmiştir. Katılımcı mahremiyet kavramının doğru şekilde anlaşıldıktan sonra çocuğa eğitim verilmesi gerektiğini, bunun için de doğru kaynaklardan bilinç sağlanarak çocuğa eğitim verilmesinin önemli olduğunu aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

“Çok önemli hocam, dediğim gibi bizim bu konuda hani gerçekten bilinçlenmemiz lazım. Çocuğa tepkimiz nasıl olacak? Nasıl yaklaşmalıyız? Hangi boyutta anlatmalıyız? Dediğim gibi biz internetten hani sosyal medyadan araştırarak kitaplardan okuyarak vermeye çalışıyoruz ama her kitap farklı anlatıyor ya da her şey şunu şöyle yapın diyor öbürü tam tersini söylüyor. Bizim de çeliştığımız noktalar oluyor yani şimdi ben aa hangisini nasıl yapacağım? Aa geçen yaptığım yanlış mıydı? O zaman diyorum kendimle çelişiyorum. Acaba vermesem mi diye bazen düşünüyorum. Çocuğa mahremiyet konusunda doğruları anlatabilmek ve ona doğru ve sağlıklı şekilde bunu öğretebilmek için mahremiyet eğitimine ihtiyacımız var hocam bence.” (Ö1)

Çalışmaya katılan bir (%4) öğretmen, mahremiyet eğitiminin toplum tarafından kabul görmek açısından önemli olduğunu belirtmiştir. İçinde yaşadığımız toplumun mahremiyet konusundaki beklentilerini karşılayacak bir birey olmak ve yadırganmamak için bu eğitimin gerekli olduğunu savunan katılımcının ifadesi aşağıdaki gibidir:

“Toplumumuzun belli mahremiyet kuralları var, bunların dışında hareket edildiğinde ayıplarlar. Mesela okulda çocukların herhangi bir yerini açmaları, evde de aynı sokakta da aynı bu durum ama biz normal karşılayabiliyoruz bunu. Toplumda yaptığında ayıp olur toplum tarafından yadırganmaması için bunların öğretilmesi lazım.” (Ö19)

4.1.3. Mahremiyet eğitiminin amacı

Katılımcı öğretmenlerin görüşlerinden yola çıkılarak elde edilen verilerle yapılan kodlamalar sonucu, öğretmenlerin mahremiyet eğitiminin amacına dair görüşleri alt teması; çocuğun kendini korumasını sağlamak, özel bölgeleri öğretmek, çocuğa haklarını öğretmek, cinsiyetlere göre toplumsal rolleri öğretmek, cinsiyet farkını ortadan kaldırmak, çocuğa doğru ve etkili bir yaklaşım geliştirilmesini sağlamak, çocuğun toplumsal ve duygusal gelişimini sağlamak, çocuğun vücudunu tanımasını sağlamak olmak üzere sekiz koddan oluşmuştur.

Tablo 8. Öğretmenlerin mahremiyet eğitiminin amacına ilişkin görüşleri

Kodlar	N	%
Çocuğun kendini korumasını sağlamak	16	64
Özel bölgeleri öğretmek	3	12
Çocuğa haklarını öğretmek	1	4
Cinsiyetlere göre toplumsal rolleri öğretmek	1	4
Cinsiyet farkını ortadan kaldırmak	1	4
Çocuğa doğru ve etkili bir yaklaşım geliştirilmesini sağlamak	1	4
Çocuğun toplumsal ve duygusal gelişimini sağlamak	1	4
Çocuğun kendini ve vücudunu tanımasını sağlamak	1	4
Toplam	25	100

Çalışmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğu (16: %64) mahremiyet eğitiminin amacının çocuğun kendini korumasını sağlamak olduğunu belirtmişlerdir. Çocuğun sağlıklı bir gelişim göstermesi için dışarıdan gelecek her türlü olumsuz etkiyi bilmesi ve kişisel alanlarını koruyabilmesi gerektiğini ifade eden öğretmenlerden bazılarının görüşleri aşağıdaki gibidir:

“Çocuğun kendini koruyabilmesi için mahremiyet eğitimi gerekiyor aslında yani amacı bu almalı bence, özellikle bu yaşta bunu verebilmemiz gerekiyor. Şu an istismara uğrayan bir çocuk ilerde istismara meyilli olacak bir çocuk seviyesine geliyor. Ya da çok zayıf kişilikler oluşuyor hani bu istismarın devam etmesi onun ilerdeki hayatında da kötü oluyor. En son okuduğum kitapta diyor ki; istismara uğrayan bir çocuk ilerde mutlaka çok basit de olsa kendisi istismarcı durumuna düşüp istismar edebiliyor ve bu oran baya yüksekmış. O yüzden en büyük amacı kendini korumasını sağlamak.” (Ö2)

“Amacı bence mahremiyet eğitiminin çocuğun önce kendisine yani özel alanlarını, kendisine ait yerlerini başkasının görmemesini, başkasının dokunmamasını bunları vermesi gerektiğini düşünüyorum hani bunları koruması gerektiğini düşünüyorum öncelikle.” (Ö5)

“Çocuğun kendini korumasını öğrenmesi yani kendisine ait vücudunu sadece izni dahilinde kimsenin dokunamayacağını kullanamayacağını bunu öğrenmesini sağlamak.” (Ö18)

“Çocuğun kendi özel alanını öğrendikten sonra kendi kişisel alanını korumasını sağlamak, bunun farkında olması lazım ki kendini korusun. Bu

biraz daha hassas bir nokta yani aileler de en başta anne babanın eğitim görmesi lazım ki çocuğa neyi verebilecek o şekilde.” (Ö24)

Çalışmaya katılan üç (%12) öğretmen, mahremiyet eğitiminin esas amacının çocuğa özel bölgeleri öğretmek olduğunu belirtmiştir. Çocukların iyi ve kötü dokunuşları ayırt etmeleri, kendi bedenlerine yönelik böyle bir dokunuş gerçekleşirse nasıl tepki vereceklerini bilmeleri gerektiğini belirten katılımcılar mahremiyet eğitiminin amacının bunları çocuğa doğru ve yeterli şekilde verilmesi olduğunu ifade etmişlerdir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerine yer verilmiştir:

“Amaç o çocuğa o bölgelerini öğretmek olmalı yani kimsenin dokunamayacağı yanlış olduğunu bilmesi, dokunulduğunda dokunulmasının yanlış olduğunu bilmesi bunu amaçlayan bir eğitim. Şimdi ne yapıyoruz çocuğu alıyoruz kucağımıza poposuna vurarak seviyoruz ama bunun yanlış olduğunu bilmemiz gerekiyor çünkü bu iyi niyetle vurulur kötü niyetle vurulur çocuk bunu bilemez. (Ö13)

“Çocuğun özel bölgelerini öğrenmesi gerekir. Yani amacı bu olabilir. Bedenin hangi bölgelerine dokunulmasının doğru olduğu, hangi derecenin doğru olup olmadığı öğretilmeli. Nasıl dokunulduğu ne için dokunulduğunu öğretilmeli ve bilmeli mahrem yerlerini göstermemesi gerektiğini bilmesi gerekir.” (Ö23)

Çalışmaya katılan bir (%4) öğretmen, mahremiyet eğitiminin amacının çocuğa haklarını öğretmek olduğunu aşağıdaki gibi ifade etmiştir:

“Çocuğun kendi haklarını öğrenmesini sağlamak mahremiyet eğitiminin amacıdır.” (Ö6)

Çalışmaya katılan bir (%4) öğretmen, mahremiyet eğitiminin amacının çocuğa cinsiyetlere göre toplumsal rolleri öğretmek olduğunu belirtmiştir. Toplum tarafından kabul gören cinsiyete uygun davranışların çocuklara öğretilmesi gerektiğini böylece cinsel meraklarının da giderilebileceğini belirten öğretmenin ifadesi aşağıdaki şekildedir:

“Çocukların cinsel anlamda cinsiyet faktörleri ile ilgili toplumsal rollerini öğrenmesi açısından ya da cinsel meraklarını gidermesi mahremiyet eğitiminin bunlar amaçları arasında sayılabilir.” (Ö8)

Çalışmaya katılan bir (%4) öğretmen, mahremiyet eğitiminin amacının cinsiyet farkını ortadan kaldırmak olduğunu ifade etmiştir. Çocuğa mahremiyet açısından yaklaşımda bulunurken kız erkek olarak farklı davranılmaması gerektiğini belirten katılımcının ifadesi aşağıda verilmiştir:

“Çocuklarda en çok kız erkek arasında cinsiyet olarak farklar oluyor. Mesela kızlara aileleri sürekli şurani kapat buranı kapat diyor, bunu deme şunu deme ayıp günah diyor ama erkeklere bir şey denmiyor. Sonra da erkek çocukları çok rahat davranmaya başlıyor üstünü istediği gibi çıkarıyor tuvalette işte pantolonunu çekmiyor ne bileyim küfür ediyor, bunlar yanlış bence. Mahremiyet eğitimi kız erkek olarak iki cinse de verilmeli, kız erkek arasında ayırım yapılmaması gerektiğini öğretmeli yani.” (Ö1)

Çalışmaya katılan bir (%4) öğretmen, mahremiyet eğitiminin amacının çocuğa doğru ve etkili bir yaklaşım geliştirilmesini sağlamak olduğunu ifade etmiştir. Katılımcı, çocuğun içinde bulunduğu durumu doğru değerlendirebilmek ve buna dayalı doğru ve etkili bir yaklaşım geliştirmenin amaçlanmasının önemini aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

“Çocuğa daha bilinçli yaklaşmamızı sağlamalı, ya da istismara uğramış bir çocuğu hemen baktığımız zaman tanıyabilmemizi, ona nasıl yaklaşmamızı gerektiğini. Yani onu incitmeden ya da daha çok yara almasına sebep olmadan nasıl yaklaşabileceğimizi, bunu nasıl aydınlığa kavuşturabileceğimizi ya da ona ne gibi bir yardım yapabileceğimizi amaçlamalıdır.” (Ö14)

Çalışmaya katılan bir (%4) öğretmen, mahremiyet eğitiminin amacının çocuğun toplumsal ve duygusal gelişimini sağlamak olduğunu ifade etmiştir. Aile, çevre ve okul üçgeninin çocuğun toplumsal ve duygusal açıdan ihtiyaçlarının

bilincinde olması gerektiğini savunan katılımcı bu fikri açıklamak için aşağıdaki ifadeleri kullanmıştır:

“Çocuğun toplumsal gelişimini ve duygusal gelişimini amaçlar. Aileyi çevreyi ve okulu çocuğun bu yönleri açısından bilinçlendirmeyi amaçlamalı. Bunların hepsini de mahremiyet eğitimi açıklarsa iyi olur.” (Ö19)

Çalışmaya katılan bir (%4) öğretmen, mahremiyet eğitiminin amacının çocuğun kendini ve vücudunu tanımasını sağlamak olduğunu belirtmiştir. Çocukların özellikle okul öncesi dönemde bedenlerini merak ettiklerini, bu meraklarını gidermek için çeşitli davranışlar gösterdiklerini belirten katılımcı bu merakı gidermek için çocuğa kız erkek vücudunun tanıtılması gerektiğini, aynı zamanda çocuğun kişilik olarak da kendini tanıması için çalışması gerektiğini aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

“Çocukların vücudunu tanıması amaçlanabilir. 3-6 yaşta çocuklar birbirine ilgi duyabiliyor ilgi duyduğu bir kız veya erkek sürekli onun yanında oturmak istiyor. Tuvalette birbirlerine bakmak istiyorlar, merak ediyorlar birbirlerinin bazı yerlerini mesela. Bunun amacı, vücudun tanınması olabilir bana göre. Bir de kendini tanımalı tabi kişiliğini keşfetmesi için.” (Ö25)

4.1.4. Mahremiyet eğitiminin verilme zamanı

Okul öncesi dönemde çalışan öğretmenlerin görüşlerinden yola çıkılarak elde edilen verilerle yapılan kodlamalar sonucu, öğretmenlerin mahremiyet eğitiminin verilme zamanına dair görüşleri alt teması; okul öncesi dönemde, bebeklik döneminden itibaren, çocuk mahremiyet içeren sorular sormaya başladığında, anal dönemden itibaren ve çocuk kendini ifade etmeye başladıktan sonra olmak üzere beş koddan oluşmuştur.

Tablo 9. Mahremiyet eğitiminin verilme zamanına yönelik öğretmen görüşleri

Kodlar	N	%
Okul öncesi dönemde	10	40
Bebeklik döneminden itibaren	6	24
Çocuk mahremiyet içeren sorular sormaya başladığında	3	12
Anal dönemden itibaren	3	12
Çocuk kendini ifade etmeye başladıktan itibaren	3	12
Toplam	25	100

Çalışmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğu (10: %40) mahremiyet eğitiminin okul öncesi dönemde verilmesi gerektiği görüşünde birleşmişlerdir. Çocukların cinsel kimliğini kazanıp, farklılıkları ayırt etme becerilerini edindikleri okul öncesi dönemde verilmesinin daha uygun olduğunu belirten katılımcıların ifadeleri aşağıdaki gibidir:

“Okul öncesi dönemde verilmelidir.” (Ö1)

“3-6 arasında verilmeye başlamalıdır.” (Ö13)

“3 yaşından itibaren. Çünkü 3-4 yaşlarında zaten cinsel kimliğini ayırt etmeye başlıyor ya çocuk bence o esnada verilmeye başlanmalı. Okul öncesi dönemde çok ağır olmadan yüzeysel verilmeli.” (Ö14)

“Anne baba ve çocuğun yatak odalarının ayrılması zamanında 3 yaş gibi verilmeye başlanmalı. Senin odan burası bizim burası, kapı çalınmadan girilmez gibi erken öğretirseniz erken olur.” (Ö19)

Çalışmaya katılan altı (%24) öğretmen, mahremiyet eğitiminin bebeklik döneminden itibaren verilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Çocuk doğduktan hemen sonra, altını değiştirirken, emzirirken, severken, banyo yaptırırken mahremiyete dikkat edilerek bu eğitimin verilmeye başlanmasının mahremiyet algısının oluşması için önemli olduğunu belirtmişlerdir. Aşağıda katılımcıların bu konudaki ifadelerine yer verilmiştir:

“Valla bebeklikten itibaren bence verilmeli diye düşünüyorum. Şöyle ki mesela en basitinden çocuğun altını herkesin içinde alınmamasını düşünüyorum. Yani gidip başka bir odada alabilir biz nasıl başka bir yerde başka bir odada çocuğu emziriyorsak onu da orda o şekilde başlayabilir diye düşünüyorum ben.” (Ö5)

“Doğduktan sonra hemen başlanmalıdır. Kendi çocuğumda doğduktan hemen bir hafta sonra başladım mesela başkalarının dedesinin amcasının işte babasının yanında değil başka bir odada bezini değiştirmeye başladım, yıkanırken sadece babası yardım eder bana başkası değil yani yıkandıktan sonra hemen kurulanması gerektiğini kimse görmeden üzerimizi giyinmemiz

gerektiğini o yaşlardan öğretmemiz gerekiyor. Daha yeni oldu bir iki ay önce çocuğuma bak kızım anneciğim bunlar özel kapatmamız gerekiyor kimsenin görmemesi gerekiyor dediğimde aynı akşam da anneannesine yani anneme müdahale etti sen beni giydiremezsin sen benim bezimi değiştiremezsin sonra ben bir yerde yanlış yaptığımı hatırladım çünkü benden başka anneanesi de bakıyor, bak kızım benden başka anneannen de sana bakabilir, bezini değiştirebilir, üzerini kıyafetini değiştirebilir, dokunabilir sana dedim sonra izin verdi, ya o an anladığımı fark ettim demek ki bir şeyleri anlatırken tam kesin sınır koymamam gerekiyormuş biraz açmam gerekiyormuş. Ondan sonra başka babaanesi de değiştirmek istedi değiştirtmiyor sadece ikimize.”
(Ö6)

Çalışmaya katılan üç (%12) öğretmen, mahremiyet eğitiminin çocuk mahremiyet içeren sorular sormaya başladığı zaman verilmeye başlanmasının gerektiğini ifade etmiştir. Çocuk herhangi bir merak belirtisi göstermeden veya bu konularda sorular sormaya başlamadan önce mahremiyet eğitimi vermenin doğru olmadığını savunan katılımcıların ifadeleri aşağıda verilmiştir:

“Yani bu çocuğa bağlı olmalı herhalde. Çocuğun öyle bir isteği olduğunda verilmeli. Evet yani bir merak bir yanlış ya da bir teşvik edebileceğimiz ya da onaylayabileceğimiz bir tutum gerçekleştiğinde verilmeli.” (Ö2)

“Çocuğun soru sormaya beklenmesi gerektiğini düşünüyorum, çocuğun pat diye kafasında böyle bir şey yokken de pat diye açıklamanın çok gerekli olduğunu düşünmüyorum açıkçası. Öncelikle çocuk böyle bir soru yönelttiğinde onun bunun farkına varabilecek yaşta olduğunu fark ederek ona göre de bilinçlendirmek gerektiğini düşünüyorum.” (Ö10)

“Soruların yoğun olduğu zamanda mesela hani çocuk nasıl doğduğunu sorgulamaya başladığı zamanlarda vücudunda da erkekle kızlar arasında farklılıkları bile yani çocuk aslında ayırım etmeye ve merak etmeye başlıyor, o zaman merak ettiğinde açıklayıcı bir bilgi verilse çocuklara ben erkeklerde ve bayanlarda farklılıklar olduğunu, bence o yaş düzeyinde sorgulamaya başladığı anda itibaren verilebilir.” (Ö12)

Çalışmaya katılan üç (%12) öğretmen, mahremiyet eğitiminin anal dönemden itibaren verilmeye başlanmasının gerektiğini belirtmiştir. Çocuğun tuvalet eğitiminin başlamasıyla mahremiyet eğitimine de elverişli hale geldiğini belirten katılımcılar bu görüşlerini aşağıdaki şekilde ifade etmişlerdir:

“Anal dönemden itibaren tuvalet eğitimi ile birlikte yaklaşık 2 yaşından itibaren verilmesi gerekli.” (Ö8)

“Tuvalet eğitimine başladığı andan itibaren yavaş yavaş verilmesi gerekiyor. Çünkü çocuğun merak dönemi ondan sonra oluyor malum.” (Ö15)

“2 yaşından itibaren verilmeye başlanmalıdır tuvalet eğitimi başlayınca.” (Ö24)

Çalışmaya katılan üç (%12) öğretmen, mahremiyet eğitiminin çocuk kendini ifade etmeye başladıktan sonra verilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Katılımcılar çocukların verilen eğitimi anlamlandırmaları ve geri dönüt sağlayabilmeleri için kendilerini ifade etmeye başlamaları gerektiğini aşağıdaki şekilde belirtmişlerdir:

“Çocuk kendisi gelip anneye ifade etmeye başladığında, burama dokundular diyebilir ve bunu anlatabilir bir şekilde bence çocuk kendisini ifade etmeye başladıktan sonra verilmelidir.” (Ö11)

“Çocuk öğrenmeye başladığı andan itibaren kendini ifade etmeye başladığında. Anlamaya, söylediklerinizi anlamaya başladığı andan itibaren verilmesi gerek. Tabii ki bu 0 2 yaş aralığı olmayabilir. 2 yaştan itibaren çünkü çocuklar biliyorlar, görüyorlar çevresel olarak da görüyorlar anlıyorlar o sıralar.” (Ö18)

“Çocuk kendini ifade etmeye başlar başlamaz verilmeye başlanmalı. Çok dikkat çekmeden normal bir halde verilmeye başlanmalı.” (Ö23)

4.1.5. Mahremiyet eğitimi vermesi gereken kişiler

Okul öncesi dönemde çalışan öğretmenlerin görüşlerinden yola çıkılarak elde edilen verilerle yapılan kodlamalar sonucu, öğretmenlerin mahremiyet eğitimi kimlerin vereceğine dair görüşleri alt teması; aile ve öğretmen vermeli, uzmanlar

vermeli, aile vermeli, uzman ve aile vermeli, öğretmen vermeli ve aile, öğretmen ve uzman birlikte vermeli olmak üzere altı koddan oluşmuştur.

Tablo 10. *Öğretmenlerin mahremiyet eğitimini vermesi gereken kişilere yönelik görüşleri*

Kodlar	N	%
Aile ve öğretmen vermeli	14	56
Uzmanlar vermeli	5	20
Aile vermeli	3	12
Uzman ve aile vermeli	1	4
Öğretmen vermeli	1	4
Aile, öğretmen ve uzmanlar birlikte vermeli	1	4
Toplam	25	100

Çalışmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğu (14: %56) mahremiyet eğitimini aile ve öğretmenin vermesi gerektiği görüşündedir. Mahremiyet eğitiminin öncelikle ailede başlaması gerektiğini belirten katılımcılar, bu eğitimin okulda öğretmenler tarafından desteklenip devam ettirilmesinin çocuğun güven duyduğu kişiler olmalarından dolayı daha doğru olacağını aşağıdaki ifadelerle belirtmişlerdir:

“Ya aile kesinlikle vermeli, bir giriş en azından yapmalı. Biz sonra öğretmen olarak pekiştirmeliyiz ki düzgün bir şey oluşsun. Yabancılar zaten vermemeli. Bence hocam anne babanın kesinlikle söylemesi lazım çünkü en güvendikleri insan kim. Anne babadır onlar bu konuda bilgi verecekler ki sonra öğretmenler geliyor.” (Ö2)

“Öğretmen okulda desteklemeli ama bu başlangıcı anne ve baba yapmalıdır.” (Ö4)

“Ailelerimiz başta vermeye başlamalı daha sonra öğretmenler bu eğitimi devam ettirmeli.” (Ö11)

“En başta anne ve baba vermeli, aile eğitimi önemli çocuğun annesine iletişimi önemli sonrasında tabii ki okul öncesi eğitimine başlarsa öğretmenlerinden de eğitim almalı. Yani anne ile başlayıp daha sonra öğretmenle devam etmeli güven duyduğu birisinden öğrenmeli.” (Ö24)

Çalışmaya katılan beş (%20) öğretmen, mahremiyet eğitiminin uzmanlar tarafından verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Çocukların ailesi veya öğretmeni gibi

tanıdığı kişilerden bu eğitimi almasının çocuk açısından sakıncalı olabileceğini ve uzmanların konuyla ilgili daha bilinçli olduklarını vurgulayan katılımcıların ifadeleri aşağıdaki gibidir:

“Hocam uzmanlar bu konuda daha bilinçli insanlar. Çünkü nasıl diyeyim şimdi biz nasıl vereceğimizi bilemiyoruz. Bir de çocukları korkutarak eğitim veriyoruz ayıp günah diye.” (Ö1)

“Alanında uzman olan yani mümkünse hani psikologlar olabilir o tarzda yani.” (Ö12)

“Yani bu alanda eğitim almış uzman kişiler vermeli diye düşünüyorum.” (Ö14)

Çalışmaya katılan üç (%12) öğretmen, mahremiyet eğitiminin aileler tarafından verilmesinin daha uygun olduğunu belirtmiştir. Katılımcılar, çocukların en güvendiği kişilerin aileleri olduğunu bu sebeple mahremiyet eğitiminin aileler tarafından verilmesi gerektiğini aşağıdaki şekilde ifade etmişlerdir:

“Mahremiyet eğitimi ailede verilmesi gereken bir eğitimidir. Kendi ailem için söyleyebilirim. İlkokuldan itibaren benim odamın kapısı çalınmadan (özellikle babam) içeriye girmedi.” (Ö3)

“Bence en güvendiği kişiler vermeli bu kişiler de ailedir.” (Ö6)

“Anne baba vermelidir bence mahremiyet eğitimi aile içinde verilirse daha doğru olur çünkü güvendiği kişilerden almalıdır.” (Ö23)

Çalışmaya katılan bir (%4) öğretmen, mahremiyet eğitiminin uzman ve aile tarafından verilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Katılımcı, mahremiyet eğitiminin başlangıcının ailede gerçekleşip, daha sonra uzmanlar tarafından devam ettirilmesi gerektiğini aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

“Yani rehberlik servisi belki daha uygun olabilir. Bir de bu konu birkaç yıldır gündemde sadece. Uzmanlarla birlikte ailelerinde en azından başlangıçta mahremiyet eğitimi vermesi gerektiğini düşünüyorum.” (Ö8)

Çalışmaya katılan bir (%4) öğretmen, mahremiyet eğitiminin öğretmen tarafından verilmesinin daha uygun olduğunu belirtmiştir. Bu eğitimi verirken aileyi bu eğitimin dışında tutarak sadece öğretmen tarafından verilmesi gerektiğini aşağıdaki ifadelerle belirtmiştir:

“Mahremiyet eğitimini anne babanın değil de öğretmenlerimizin vermesi daha uygun, anne babayı dışta tutmak gerektiğini düşünüyorum bu eğitimde.” (Ö10)

Çalışmaya katılan bir (%4) öğretmen, mahremiyet eğitiminin aile, öğretmen ve uzmanın birlikte vermesi gereken bir eğitim olduğunu belirtmiştir. Mahremiyet ihlalleriyle ilgili durumlarda uzmanlara daha çok gereksinim duyulduğunu ancak eğitim sürecinde bu üç grubun da etkin olması gerektiğini aktaran katılımcının ifadesi aşağıdaki gibidir:

“Aile, öğretmen hani ileri derecede de olursa zaten psikologlar pedagoglar uzmanlarla bizim ve ailenin birlikte vermesi gerekiyor diye düşünüyorum.” (Ö3)

4.1.6. Mahremiyet eğitimi verilmesi gereken kişiler

Okul öncesi dönemde çalışan öğretmenlerin görüşlerinden yola çıkılarak elde edilen verilerle yapılan kodlamalar sonucu, öğretmenlerin mahremiyet eğitiminin kimlere verileceğine dair görüşleri alt teması; çocuk ve aileye verilmeli, bütün topluma verilmeli, çocuklara verilmeli, aile, öğretmen ve çocuğa verilmeli ve aile ve öğretmene verilmeli olmak üzere beş koddan oluşmuştur.

Tablo 11. Öğretmenlerin mahremiyet eğitiminin kimlere verileceğine ilişkin görüşleri

Kodlar	N	%
Çocuk ve aileye verilmeli	10	40
Bütün topluma verilmeli	5	20
Çocuklara verilmeli	5	20
Aile, öğretmen ve çocuklara verilmeli	4	16
Aile ve öğretmene verilmeli	1	4
Toplam	25	100

Çalışmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğu (10: %40) mahremiyet eğitiminin çocuk ve aileye verilmesi gerektiği görüşündedir. Çocuğa, doğru yaklaşım

geliştirilmesi açısından öncelikle ailelere verilerek başlanması daha sonra çocuklara özellikle korunmaya ihtiyacı olan çocuklara verilerek eğitimin sürdürülmesi gerektiğini belirten katılımcıların ifadeleri aşağıdaki gibidir:

“Bu eğitim önce aileye verilip sonra çocuğa aktarılması gereken bir eğitim.”
(Ö3)

“Çocuklara ve ailelere verilmeli. Çocuklara, kendini koruması olmayan kişilere özellikle.” (Ö6)

“Çocuklara ailelere de tabi. Yani dediğim gibi benim gördüğüm mesela onlarda nasıl yaklaşacağını bu konuda bilemiyorlar. Ben bile tedirgin oldum şu noktada mesela medyadan gördüğümüz anne babada artık güvenilemiyor yani bu konuda. Önceden hani böyle şeyler duymuyorduk. Belki yaşıyorduk da bilmiyorduk.” (Ö8)

Çalışmaya katılan beş (%20) öğretmen, mahremiyet eğitiminin bütün topluma verilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Katılımcılar, çocuğun özellikle bedensel mahremiyetinin ihlal edilmemesi ve daha etkili korunabilmesi için toplumsal farkındalık oluşturulmasının önemini vurgulamışlardır. Aynı zamanda çocuğun yaşam alanının genişliği düşünüldüğünde bu eğitimin herkese verilmesi gerektiğini aşağıdaki ifadelerle belirtmişlerdir:

“Herkes verilmeli herhalde bütün insanlara verilebilir çünkü biz o eğitimi alırsak o işin farkında olursak zaten bunu çocuklarımıza da yansıtırız o şekilde olumlu şekilde de gerek öğrencilerimize gerek kendi çocuklarımıza veya bir komşunun çocuğu olsa bile bir arkadaşın çocuğu olsa bile o eğitimi almış oluruz ve bunun önemini anlamış oluruz sadece anne baba veya çocuk değil mesela yeri geliyor dede, babaanne veya anneannede oluyor bazen hani onlarda bu işin farkında olmalı geniş aile olmasa da ara sıra onlar gelse ya da biz gitsek de onların buna önem vermesi gerek onların buna evet bu doğru böyle olası gerek demesi lazım. Dediğim gibi aile almalı bence herkes almalı bilgisi olmalı toplumsal tabuyu yıkmamız lazım yani o yüzden bence önemli bir konu yani gerçekten.” (Ö5)

“Bence herkese verilmeli, mesela dışardaki yabancı bir insana bile verilmeli, çocuğu zorla öpmeye çalıştıklarında bunu yapmamaları gerektiğini bilmeliler.” (Ö7)

“Çocuklar tabii ki ama anneler babalar yani tüm insanlara verilse daha sağlıklı olabilir.” (Ö24)

Çalışmaya katılan beş (%20) öğretmen, mahremiyet eğitiminin sadece çocuklara verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Katılımcılar bu eğitimin, her yaş ve cinsteki çocuğa öğrenim kademesi ayırt edilmeden verilmesi gerektiğini aşağıdaki ifadelerle belirtmişlerdir:

“Çocuklara verilmelidir.” (Ö9)

“Çocuklara verilmeli cinsiyet ayırt etmeden hepsi de bilemeli ne olduğunu.” (Ö13)

“Küçük yaş grubundan itibaren tüm okul grupları içerisinde ilkokulda ortaokulda lisede bunların hepsi eğitim kademelerinde verilmeli bence.” (Ö18)

Çalışmaya katılan dört (%16) öğretmen, mahremiyet eğitiminin aile, öğretmen ve çocuklara verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Mahremiyet eğitiminin etkili ve kalıcı olabilmesi için aile, öğretmen ve çocuk üçgeninde gerçekleşmesi gerektiğini ifade eden katılımcıların ifadeleri aşağıdaki gibidir:

“Öğrencilere, öğretmenlere, ailelere yani hepsine verilmeli. Üçgenin bir kısmında aile ve öğretmen diğer kısmında çocuk yani şu üçü bir araya geldi mi o üçgen tamamlanıyor, şimdi biz de destekleyeceğiz ne anlatmamız lazım biz de bazen yetersiz kalabiliyoruz, çocuklar sorduğunda ya da istekleri dahilinde yetersiz kalabiliyoruz. Bunun eğitimini almadık bizde üniversitede.” (Ö12)

“Öncelikle öğretmenler, aileye, çocuğun kendisine ama tabii ki bu ailede başlıyor. Çocuğun kendisinde ve ailesinde başlıyor ilk önce ondan sonra öğretmenlere verilmeli.” (Ö14)

“Çocukların, annelerin bunu bilmesi gerekiyor zaten ki çocuğa yardımcı olsun her anlamda. Öğretmenlere de verilmeli.” (Ö20)

Çalışmaya katılan bir (%4) öğretmen, mahremiyet eğitiminin aile ve öğretmene verilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Çocukların okulda evde karşılaşmadığı bazı mahremiyet unsurlarıyla daha çok karşılaştığını, bu durumlarda öğretmenlerin çocuğa yaklaşım konusunda zorlandığını, aynı şekilde ailelerin de nasıl davranacaklarını bilemediklerini bu sebeplerden dolayı hem öğretmene hem aileye bu eğitimin verilmesi gerektiğini belirten katılımcının ifadesi aşağıda verilmiştir:

“Genel olarak yani öğretmenlere, nasıl verileceğine dair verilmeli, çünkü biz de ne yapacağımızı tam olarak kestiremiyoruz. Yani çünkü biz karşılaşıyoruz, o yaş döneminde daha çok oluyor. Çocuk evde daha önce karşılaşmadığı cinsiyetlerle bur da daha çok karşılaşıyor. Nasıl davranacağını bazen bilemiyor hani bunun ayırımı yaptırmamız gerekiyor. Kime nasıl davranması gerektiği konusunda. Ailelere de verilmesi gerekiyor tabi çünkü onlar da bilemiyor tabi doğal olarak.” (Ö2)

4.1.7. Mahremiyet eğitiminde dikkat edilecek hususlar

Okul öncesi dönemde çalışan öğretmenlerin görüşlerinden yola çıkılarak elde edilen verilerle yapılan kodlamalar sonucu, öğretmenlerin mahremiyet eğitiminde dikkat edilecek hususlara dair görüşleri alt teması; söylemlere ve yaklaşıma dikkat etmek, eşit yaklaşımda bulunmak, yaşa uygunluk, açık olmak, aileyi iyi tanımak, doğru model olmak, somut ve yüzeysel anlatım, eğitim içeriğine dikkat etmek ve doğru zamanda vermek olmak üzere dokuz koddan oluşmuştur.

Tablo 12. Öğretmenlerin mahremiyet eğitiminde dikkat edilecek hususlara ilişkin görüşleri

Kodlar	N	%
Söylemlere ve yaklaşıma dikkat etmek	10	40
Eşit yaklaşımda bulunmak	4	16
Yaşa uygunluk	4	16
Açık olmak	2	8
Aileyi iyi tanımak	1	4
Doğru model olmak	1	4
Somut ve yüzeysel anlatım	1	4
Eğitim içeriğine dikkat etmek	1	4
Doğru zamanda eğitim vermek	1	4
Toplam	25	100

Çalışmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğu (10: %40) mahremiyet eğitiminde söylemlere ve yaklaşıma dikkat edilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Eğitim verilirken çocukları korkutmamak, ayıp günah gibi söylemlerle çocuğun kendini ifade etmesini engellemek, çocuğu bir birey olarak görüp kişiliğini zedeleyici yaklaşımlardan uzak durmak, çocuğa güvenli bir ortam sağlamak hususlarında dikkatli olunması gerektiğini belirten bazı katılımcıların ifadeleri aşağıdaki gibidir:

“Korkutmadan verilmeli yani böyle bir tabu olarak değil de ayıp değil de neden onu neden dokunulmaması gerektiğini düşünüyorum çocuğun anlayacağı düzeyde Hani geleneksel anlamda değil de bireysel kişilik hakkına saygı duyarak verilmeli. Kimse sen istemeden sana dokunamaz hani ayıplayarak değil de.” (Ö4)

“Şimdi mesela çocuğa bunu gerçekten vermek ince bir çizgi hani öyle bir anlatılsın ki bunu böyle çok farklı anlattırsan bu sefer çocukta ileriki hayatını etkileyecek bir dönemde olabilir.” (Ö15)

“Çocukları incitmeden, cana yakın, olumlu yaklaşılmalı, her şeyi bir defada değil örneğin dersin ama çocuk bunu yapmaz gelir onu çağıracaksın yanına oturup sabırla anlatacaksınız.” (Ö19)

Çalışmaya katılan dört (%16) öğretmen, mahremiyet eğitimi verilirken eşit yaklaşımda bulunulmasına dikkat edilmesi gerektiğini belirtmiştir. Katılımcılar çocuklara eğitim verilirken kız erkek ayrımı yapılmadan yaklaşımda bulunulması gerektiğini çünkü mahremiyet ihlallerinin her iki cinse karşı da oluşabildiğini aşağıdaki şekilde ifade etmişlerdir:

“Kız erkek ayrımı yapılmaması lazım yani sonuçta o bir insan ve kız çocuğuna senin özel bölgelerin buralar erkeğin özel bölgesi burası diyerekten kız erke ayrımı yapılmadan eşit bir eğitim verilmelidir. O üstünlük ve aşağılık duygusunu hissettirmeden verilmesi lazım.” (Ö5)

“Ayrım yapmadan, cinsiyet ayrımı yapılmadan verilmeli diye düşünüyorum. İkisine de hani eşit şekilde aynı yaklaşılmalıdır.” (Ö7)

“Mahremiyet eğitimi verilirken kızlarda ve erkeklerde de her ikisinde de eşit olarak eğitim verilmesi önemli kesinlikle yani Sadece bayanlara yönelik olan bir istismar değil pedofili erkek çocuklara da yapılan bir şey özellikle.”
(Ö18)

Çalışmaya katılan dört (%16) öğretmen, mahremiyet eğitimi verilirken eğitimin çocukların yaşına uygun olmasına dikkat edilmesi fikrinde birleşmiştir. Bireyin yaşının verilen eğitimin içeriğini, veriliş şeklini, yöntemini ve sıklığını değiştireceğini, aynı zamanda çocuğun verilen bilgi ve becerileri kavrayabilmesi için de yaşa uygun olmasına dikkat edilmesi gerektiğini belirten katılımcıların ifadeleri aşağıda verilmiştir:

“Çocuğa bu eğitim verilirken, genel anlamda anlatılamıyor onun yaşına indirgenerek anlatılması gerekiyor, yani yaşa uygun anlatılması gerekli. Konu yaşına uygun olacak ve kavrayabilecek şekilde indirgenerek anlatılması gerekir.” (Ö12)

“Yaşa uygun düzeyde olmalı. Çünkü sizinle konuştuğum gibi çocukla konuşamam. Konuşsam da uçar gider yani bu konuyla ilgili mesela etkinlikler yaptırılabilir. Yine oyun drama şeklinde öğretilbilir. Bahsettiğim yaşlarda ama kesinlikle periyodik olarak tekrar edilmesinde fayda var diye düşünüyorum.” (Ö14)

“Eğitim verilirken tabi ki çocukların anlayabileceği dilde olmalıdır ki çocuk anlansın. Çocuğun yaşına seviyesine uygun olmalıdır.” (Ö20)

Çalışmaya katılan iki (%8) öğretmen, mahremiyet eğitimi verilirken açık olmak gerektiğini belirtmiştir. Eğitimin kısa ve net cümleler ile tatmin edici şekilde verilmesine dikkat edilmesinin önemini belirten katılımcıların ifadeleri aşağıdaki gibidir:

“Neyin neden yanlış olduğunu iyi anlatmalıyız. Açık olmaya dikkat edilmelidir çünkü neyi ne kadar saklarsak o kadar merak artıyor bence.”
(Ö6)

“Ayıp günah değil de çocuğun anlayacağı bir dilde kısa ve net cümleler zaten anlayamıyorlar dikkatli, kısa onun anlayabileceği onun dünyasına uygun kısa ve net bir şekilde ifadeler kafasında soru işareti bırakmayacak bir şekilde tatmin edici bir şekilde açıklamak gerektiğini düşünüyorum. Hani şöyle iyi dokunmuş kötü dokunmuş vardı mesela bunu çocuğa anlatacaksın ama onun kafasında nasıl bir izlenim oluşur belki birisi onu iyi niyetle yaklaşacak çocuğun kafasında farklı bir izlenim olacak mesela.” (Ö10)

Çalışmaya katılan bir (%4) öğretmen mahremiyet eğitimi verilirken aileyi iyi tanımak gerektiğini belirtmiştir. Katılımcı, her yıl öğrencilerin değişmesinden kaynaklı aileleri tanımamanın mümkün olmadığını, bunun da aile içinde çocuğa nasıl yaklaşıldığının anlaşılmasını güçleştirdiğini dolayısıyla, mahremiyet eğitimi verilirken çocuğa yararlı olmakta zorlanıldığını aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

“Hocam ben şöyle diyebilirim bizde şöyle bir sorun var her sene değişiyoruz ya biz veliyi tanımayınca veli mesela Allah korusun çocuğuna karşı bir istismar yapanlar oluyor şunlar bunlar şimdi veliyi tanımadığımız için evde çocuğa karşı nasıl davranılıyor bu konuda nasıl tedbirler alındı tam bilmiyoruz dediğim gibi çocuğun buna nasıl tepki vereceğini kestiremiyoruz ama mesela üst kademedeki az çok velileri tanıyor 4 yıl boyunca, biz bunda biraz yetersiz kalıyoruz. Hani aileyi tanımak çok önemli. Evde hani belki bir çocuk hani abisine olabilir belki bir şey yaşamıştır onları bilmediğimiz için korku oluşabiliyor çocuklarda bu konuyla ilgili bahsettiğimiz zaman.” (Ö1)

Çalışmaya katılan bir (%4) öğretmen, mahremiyet eğitimi verilirken çocuğa doğru model olmak gerektiğini ifade etmiştir. Aşağıda, eğitim verilirken çocuğa doğru model teşkil etmenin çocuğun çelişki yaşamaması için önemli olduğunu belirten katılımcının ifadesine yer verilmiştir:

“Model olmanın önemli olduğunu düşünüyorum. Söylemlerden ziyade kişinin örnek teşkil edecek şekilde dikkatli olması gerekiyor. Anne babanın odasının ayrılması gerektiğini düşünüyorum. Ve de anne babanın söylediklerine ve yaptıklarına dikkat etmeleri gerek çünkü çocuğa yapma dediğini yaparsa

çocuk çelişki yaşar hangisi doğru diye ayrıca çocuklar gördüğünü yapmaya meyillidir, gelip sınıfta yapabiliyorlar mesela evde gördükleri duydukları şeyleri.” (Ö3)

Çalışmaya katılan bir (%4) öğretmen, mahremiyet eğitimi verilirken somut ve yüzeysel bir anlatım yaklaşımı benimsenmesi gerektiğini belirtmiştir. Katılımcı çocukların soyut kavramları anlamakta zorlanacağını, aynı zamanda verilen bilgilerin detaylı olmasının çocuğun kafasını karıştırabileceğini aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

“Çok fazla detay. Şu an ben 4 yaş grubu ile ilgileniyorum. Soyut şeyleri fazla algılayamadıkları için çok detaylı olunca kafaları karışıyor. Aynen daha yüzeysel herkesin vücudunun kendine ait olduğu, özel bölgelerimizin olduğu. Hani bu yüzeysel olması koşuluyla çok derine indiğinizde soyut anlamda algılayamayacaklarını düşünüyorum.” (Ö8)

Çalışmaya katılan bir (%4) öğretmen, mahremiyet eğitimi verilirken içeriğe dikkat etmek gerektiğini, özellikle cinsel ögeler taşıyan görsellerin eğitimde kullanılmaması ve ailenin izlediği programların içeriğine dikkat etmelerinin de eğitimin etkisini arttıracığını belirtmiştir. Aşağıda katılımcının bu konuyla ilgili ifadesine yer verilmiştir:

“Cinsel görseller gösterilmemeli hani bir popodur hani onu da yapanlar oluyor, içeriğe çok dikkat edilmeli, kaş yaparken göz çıkarmamak lazım. Daha bunlar kızlar erkekler birbirlerini tam olarak bilmiyorlar bilmemeleri de gerekiyor bu yaşta çocuğun hani kalkıp da orda cinsel eğitimi mahremiyet eğitimi verirken görsellerden çok fazla yararlanılmamalı diye düşünüyorum, basit bir öpücüğü bile tamam öyle izlemiyorlardır aileler öyle bir şeyi kondurmam hiçbir velime ama dizilerdeki öpüşme sahnelerini burada gelip uygulamaya çalışıyor çocuklar oluyor yani onu da sadece bizim eğitimle değil anne babada izlediği filmlerle dikkat etmeli ailedeki yaşantıda da bunlara dikkat etmeli görsel olmamalı yani öğretmen kendi üstünde göstermeli özel bölgelerimiz şurası çiş yaptığımız yer popumuz ve göğüslerimiz bu kadar kimse bunları elleyemez diye bitti.” (Ö13)

Çalışmaya katılan bir (%4) öğretmen de mahremiyet eğitiminin doğru zamanda verilmesi gerektiğinden bahsetmiştir. Katılımcı, bazı konuları çocuğa aktarmada geç kalınmaması için doğru zamanda yaklaşımın önemli olduğunu aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

“Eğitimin verilme zamanı çok önemli. İş işten geçmeden doğru zamanda verilmeli.” (Ö22)

4.2. Mahremiyet Sorunları ve İhlallerine İlişkin Görüşler

Öğretmenlerin mahremiyet sorunları ve ihlallerine ilişkin görüşleri alınarak; mahremiyet sorunu olarak kabul edilen durumlar, mahremiyetin ihlal edilmesinin yol açtığı sonuçlar, mahremiyet ihlali ile karşılaşma durumu ve mahremiyet ihlali karşısında alınacak tedbirler olmak üzere dört alt tema ve bunların altında kodlar oluşturulmuştur.

Tablo 13. Öğretmenlerin mahremiyet sorunları ve ihlallerine ilişkin görüşleri temasına ait alt temalar ve kodlar

Alt Temalar	Kodlar
Mahremiyet Sorunu Olarak Kabul Edilen Durumlar	Çocuğun bedenine izinsiz olarak gerçekleştirilen eylemler
	Cinsiyet ayrımcılığı yapmak
	Çocuğu isteği dışında eylemlere zorlamak
	Çocuğun özel bölgelerinin teşhir edilmesi
	Erkek cinsel organını yüceltmek
Mahremiyetin İhlal Edilmesinin Yol Açtığı Sonuçlar	Çocuğun psikolojisi ve sosyal hayatı olumsuz etkilenir
	Çocuğun hayatını ömür boyu olumsuz etkiler
	Toplumun tamamı olumsuz etkilenir
	İstismara uğrayan çocuk istismarcı olabilir
Mahremiyet İhlali ile Karşılaşma Durumu	Mahremiyet ihlali ile karşılaşmadım
	Mahremiyet ihlali ile karşılaştım
Mahremiyet İhlali Sonucunda Alınacak Önlemler	Ailesiyle görüşürüm
	Önce aileyle görüşürüm gerekirse üst birimlere bildiririm
	Önce rehber öğretmenle görüşür sonra aileye bildiririm
	Önce çocukla konuşur sonra bir uzmana bildiririm
	Uzmanla görüşürdüm
	Çocukla görüşürüm
	Kolluk kuvvetlerine ve savcılığa bildiririm
Önce çocukla görüşür sonra aileye bildiririm	

4.2.1. Mahremiyet sorunu olarak kabul edilen durumlar

Okul öncesi dönemde çalışan öğretmenlerin görüşlerinden yola çıkılarak elde edilen verilerle yapılan kodlamalar sonucu, öğretmenlerin mahremiyet sorunu olarak

kabul ettiği durumlar alt teması; çocuğun bedenine izinsiz olarak gerçekleştirilen eylemler, cinsiyet ayrımcılığı yapmak, çocuğu isteği dışında eylemlere zorlamak, çocuğun özel bölgelerinin teşhir edilmesi, erkek cinsel organını yüceltmek ve ailenin aynı odayı paylaşması olmak üzere altı koddan oluşmuştur.

Tablo 14. *Mahremiyet sorunu olarak görülen durumlara yönelik ğretmen görüşleri*

Kodlar	N	%
Çocuğun bedenine izinsiz olarak gerçekleştirilen eylemler	14	56
Cinsiyet ayrımcılığı yapmak	6	24
Çocuğu isteği dışında eylemlere zorlamak	2	8
Çocuğun özel bölgelerinin teşhir edilmesi	1	4
Erkek cinsel organını yüceltmek	1	4
Ailenin aynı odayı paylaşması	1	4
Toplam	25	100

Çalışmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğu (14: %56) çocuğun bedenine yönelik izinsiz olarak gerçekleştirilen eylemlerin mahremiyet sorunu olduğunu ifade etmiştir. Çocuklara yönelik izinsiz gerçekleştirilen sarılma, öpme, dokunma, kucağına oturtma gibi davranışların çocuğun mahremiyetini ihlal ettiğini, dolayısıyla bunların istismar niteliği taşıyabileceği için sorun teşkil ettiğini ayrıca bireylerin cinsel anlamda bastırılması ve bu tür konuların görmezden gelinerek yok sayılmasının, kişilerin ilerde sapkın davranışlar sergilemesine neden olabileceğini belirten katılımcılardan bazılarının ifadeleri aşağıdaki gibidir:

“Çocuğa yabancı birinin dokunması mahremiyetlerini işgal sayılır. Görüşülen o aileler önemli. Abi ve ablaların grřtđđ kişiler önemli. Abi çocuğu okula götürürken yanındaki arkadaşı seviyorum derken çocuğu istismar edebilir. Yetişkin gözetimi şart.” (3)

“Mesela çocuğun bedenini izinsiz dokunmak, izinsiz öpmek bir mahremiyet sorunudur bence.” (12)

“İnsanların çocuğun özel alanlarına dokunması, istismar durumları, çocuğa kötü anlamda dokunmak.” (20)

“Çocuğun bedenine izinsiz dokunmalar bir mahremiyet ihlalidir. Çocuğun izin vermeden öpülmesi. Çocuk izin vermediği sürece çocuğa yapılan her türlü hareket mahremiyet ihlalinin ortaya koyar.” (21)

“Çocuğun bedenine izinsiz dokunulması bence mahremiyet sorunudur. Mesela yetişkinlerde bile protokolda genelde tokalaşma konusunda erkeklerin hani bayanlar eğer tokalaşmak isterse tokalaşmalı, bu da bence eğitimden kaynaklanıyor eğitim almış olsa veya bir şekilde genel kültürünü geliştirmiş olsa bunun doğru olmadığını bilip hiçbir şekilde teklif etmez. Anne babanın önce kendini yetiştirmesi lazım bu yüzden yoksa çocuklarına yanlış aktarabiliyorlar mahremiyet konusunu.” (Ö24)

Çalışmaya katılan altı (%24) öğretmen, çocuklar arasında cinsiyet ayrımcılığı yapmanın bir mahremiyet sorunu olduğunu belirtmiştir. Katılımcılar, özellikle ailelerin çocuklarına karşı kız erkek ayrımı yaptığını; kız çocuklarına mahremiyet konularında baskı uygularken, erkek çocuklarına karşı çok daha hoşgörülü davranarak, erkeklerin kadınlara bakış açısını olumsuz etkilediklerini ve ileride erkeklerin mahremiyet konusunda rahat davranmasına ve ihlal davranışları gösterebilmesine neden olabildiğini vurgulamışlardır. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşleri yer almaktadır:

“Erkek olduğu zaman hadi bakalım göster amcalara deniyor, kız olursa hadi bakalım sakla günah ayıp bu şekilde adlandırılıyor ama bunun kızı oğlanı yok yani herkesin kendi bedeni özel. Sadece erkek değil sadece kız değil yani ben zarar verilmesini kendime de istemem çocuğuma da istemem başka bir çocuğa da başka bir ailenin çocuğuna da zarar verilsin istemem.” (Ö6)

“Bir kere erkek çocuklarına yapılan cinsiyet ayrımcılık en büyük sorundur. Yani hep görüyoruz karşılaşıyoruz işte erkek adam erkek adam, kızlara gelince eteğini ört çorabımı çek. Bu bence cinsiyet ayrımcılığı en büyük sorundur. Hani iki gün sonra erkekler ben erkeğim bana bir şey olmaz diyebiliyorlar.” (Ö14)

“Cinsiyet ayrımcılığı en başta geliyor bence erkeklerin bayanlara bakış açısı. Karşısındakini birey olarak görmüyor da cinsel obje olarak görmeleri sorun Bence çok büyük sorun halinde günümüzde maalesef kötü olaylar da yaşanıyor. Bunların önüne geçmesi gerekiyor toplumun eğitilmesi gerekiyor.” (Ö17)

Çalışmaya katılan iki (%8) öğretmen, çocuğu isteği dışında eylemlere zorlamanın bir mahremiyet sorunu olduğunu ifade etmiştir. Katılımcılar, çocuğu zorlayarak büyüklerine sarılıp öpmelerini istemenin ve erkek çocuklarının cinsel organlarını yine zorlayarak başkalarına göstermelerini istemenin mahremiyet sorunu olarak karşımıza çıktığını aşağıdaki ifadelerle belirtmişlerdir:

“Mesela gerçekten bence sorun yani hadi git amcanı öp diyorlar mesela o çocuğun kendinin bir birey olduğunu hissettirmiyor. Gerçekten öpmek istiyorsa gidip kendisi ifade edebilir. Ben böyle karşıyum yani istismarlarda birazda işte bu doğuştan üç yaş tan ailenin verdiği tavır, tutumdan kaynaklı çevrenin. Hani istemeden çocuğa yaptırılan bu tür davranışlar normal değil. Kendi bedeni ama ben kendim dokundurtmak istiyor muyum diye sorulmadığı için kendini onların yönlendirdiği gibi hareket ediyor o yüzden biraz farklı oluyor.” (Ö9)

“Yetişkinlikte yapamayacağı bir olayı, çocuklara yaptırılmasıdır mesela erkeklik organını zorla başkalarına göstertilmesi gibi.” (Ö22)

Çalışmaya katılan bir (%4) öğretmen, çocuğun özel bölgelerinin teşhir edilmesinin mahremiyet sorunu olduğunu belirtmiştir. Çocukların tuvalet, banyo, sünnet gibi özel anlarının fotoğrafının çekilip sosyal medyada paylaşılmasının çocuğun mahremiyetini ihlal ettiğini belirten katılımcı durumu aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

“Bedenle ilgili ihlaller hem de fiziki anlamda banyo tuvalet gibi konular sorundur, mesela çocuk banyo yaparken içeriye girilip fotoğraflarının çekilmesi ve sosyal medyada paylaşılması, tuvalete alıştırırken bile paylaşılması görüyoruz işte sosyal medyada sünnet olurken fotoğraflarını paylaşıyorlar.” (Ö4)

Çalışmaya katılan bir (%4) öğretmen, erkek cinsel organını yüceltmenin mahremiyet sorunu olarak karşımıza çıktığını belirtmiştir. Erkek çocuklarının cinsel organlarının çeşitli sebeplerle sürekli gündeme getirilmesinin bir mahremiyet ihlali

olup, ileride de bu çocukların mahremiyet ihlali gerçekleştirmesine zemin hazırlayacağını vurgulayan katılımcının ifadesi aşağıda verilmiştir:

“Hani affedersiniz ama erkek çocuklarının cinsel organını hani pekiştirmesi gibi bir durum. Dediğim gibi bu çocuklar zaten meraklılar cinsel kimliği oluşurken kız erkek hani o konular zaten hassas konular. O dönemde eğer çocuğu hani bu organa yönelik eğer aileden o erkektir falan filan tarzında bir şeyler geri dönütler aldığı zaman tabi ki daha farklı olabiliyor. Bu cesaret ilerde yetişkinlik hayatında ya da ergenlik hayatında da mahremiyet ihlallerini gerçekleştirmesinde belki zemin hazırlıyor. Başka şu an aklıma herhangi bir şey gelmiyor.” (Ö8)

Çalışmaya katılan bir (%4) öğretmen, çocuğun aileyle aynı odayı paylaşmasının bir mahremiyet sorunu olduğunu; aynı oda içerisinde kalan çocuğun mahremiyet anlamında bazı olumsuz durumlarla karşılaşma ihtimali bulunduğunu aşağıdaki ifadelerle belirtmiştir:

“Aynı odada ailecek yatılması, aynı odada üzerini çıkarması, uyurken birinin herhangi bir yerinin açık kalması bunlar sorun bence. Anne babanın işte gece çocuğun yanında cinsel olarak bir şeyler yapması.” (Ö19)

4.2.2. Mahremiyet ihlalinin yol açtığı sonuçlar

Okul öncesi dönemde çalışan öğretmenlerin görüşlerinden yola çıkılarak elde edilen verilerle yapılan kodlamalar sonucu, mahremiyetin ihlal edilmesinin yol açtığı sonuçlar alt teması; çocuğun psikolojisi ve sosyal hayatı olumsuz etkilenir, çocuğun hayatını ömür boyu olumsuz etkiler, toplumun tamamı olumsuz etkilenir ve istismara uğrayan çocuk istismarcı olabilir olmak üzere dört koddan oluşmuştur.

Tablo 15. Mahremiyetin ihlal edilmesinin yol açtığı sonuçlara ilişkin öğretmen görüşleri

Kodlar	N	%
Çocuğun psikolojisi ve sosyal hayatı olumsuz etkilenir	18	72
Çocuğun hayatını ömür boyu olumsuz etkiler	5	20
Toplumun tamamı olumsuz etkilenir	1	4
İstismara uğrayan çocuk istismarcı olabilir	1	4
Toplam	25	100

Çalışmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğun (18: %72) fikri, mahremiyeti ihlal edilen çocukların psikolojisinin ve sosyal hayatının bu durumdan olumsuz etkileneceği yönündedir. Mahremiyeti ihlal edilen çocuğun, güven duygusunun ve özgüveninin kaybolacağını, insanlara korkarak yaklaşacağını, kendini güçsüz ve korunmasız hissedeceğini, sosyal davranışlarının bozulacağını, hırçın ve nefret dolu olacağını, benlik saygısını azaltacağını, içe kapanık bir birey haline geleceğini belirten katılımcıların ifadelerinden bazıları aşağıdaki gibidir:

“Bir kere korku olur çocukta, özgüveni kaybolur çocuk boyun eğer. Sosyal davranışları bozulur insanlardan kaçır içine kapanır her şey zincirleme etkilenir.” (Ö4)

“Kötü olur yani o çocuğun psikolojisi için kötü olur. Zaten bunu yapan insan çocuğun güvenini almakla başlar ve çocuğun güveni sarsılır diye düşünüyorum. Genelde zaten ya aile ya komşu bu tarz şeyler bu şekilde olduğu için çocuğun insanlara olan güveni inancı kırılır. Tabi bu daha psikolojik sorunlarda açır diye düşünüyorum.” (Ö5)

“Psikolojik sorunlara yol açacağını düşünüyorum. Birey açısından korku oluşur. Bu şekilde bir velim var çok etkilenmiş, yakın çevresinde bu olay yaşanmış. İnsan hayatını etkiliyor bu şeyler korkarak yaklaşıyor herkese korkarak yaklaşıyor Bir de bu şekilde kötü şeyler yaşandığı zaman insanlar saklamaya meyilli oluyor Aman duyulmasın o insanlar çok etkiliyor üstü kapantıyor ama zamanla bu yüzeye çıkıyor diye düşünüyorum. Çok büyük bir ihlal varsa muhtemelen travmalar yaşanır diye düşünüyorum. Korunmamız gerektiğini düşünüyorum.” (Ö17)

“Çocuk kendini güçsüz ve korumasız hisseder. Psikolojik olarak çöküntü içine girer, çocuk kaçabilir. Kendini güvensiz hisseder, insanlardan uzak durur içine kapanık bir çocuk olur. Olumsuz yönde gelişir.” (Ö21)

Çalışmaya katılan beş (%20) öğretmen, mahremiyet ihlali sonucu çocuğun hayatının ömür boyu olumsuz yönde etkileneceğini belirtmiştir. Katılımcılar, ihlal sonucunda bu durumun çocuğun iç dünyasına yerleşip bütün yaşamı boyunca

yıpratıcı ve zedeleyici izlerini sürdüreceğini, bu durumdan evlilik hayatının da olumsuz etkileneceğini hatta çocuğu ileride yeniden tacize açık hale getireceğini vurgulamışlardır. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşleri verilmiştir:

“Kişi ileride yaşamında çok büyük sıkıntılar yaşayacağını düşünüyorum, daha büyük tacizlere de uğrayabilir. Tacizler tecavüzler çoğalır diye düşünüyorum. Bunun sonucunda iyi bir birey olarak yetişemez normal yaşayamaz.” (Ö7)

“Mahremiyet sorunu yaşayan çocuğun bütün yaşamı etkilenir, ilerde evliliğinde de sorunlar olur diye düşünüyorum.” (Ö9)

“İlk başta çocukta ruhunda çok çok zedeleyici çocuğun yıpratıcı iç dünyasını gerçekten çok kötü etkileyen bir durum bu çocuğun belki ömür boyu yaşlansa bile içinden çıkamayacak atamayacağı bir durum hani biz bile böyle bir durum yaşamadığımız halde duyduğumuz zaman bile o kadar etkileniyoruz o kadar kötü oluyoruz o çocuk için bir yıkım ailesi için yıkım yani çok çok büyük etkileri vardır maalesef bizim kültürümüzde mi diyeyim bizim geleneklerimizde mesela ad çıkma olayı var ya maalesef çocuklunda bile yaşadığı bir şey için insanlar ömür boyu etiketleniyor.” (Ö11)

“Çocuğun bütün hayatı olumsuz etkilenir.” (Ö25)

Çalışmaya katılan bir (%4) öğretmen, mahremiyet ihlali durumunda bu durumdan toplumun tamamının olumsuz etkileneceğini ifade etmiştir. Katılımcı, bir bireyin mahremiyetinin ihlal edilmesinin zincirleme etki gösterip anneyi, babayı, kardeşleri, akrabaları ve diğer tüm toplumu olumsuz etkileyeceğini aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

“Bir çocuğun etkilenmesi bütün toplumun etkilenmesi gibi bir şey yani çocuk etkilendiği zaman aynı zamanda anne baba kardeş etrafı akrabası hepsi etkilenecek ve o çocuğun bulaştığı kişilerde etkilenecek, yani çok büyük bir dalgaya dönüşecek olay yani gerçekten çok zor bu iş.” (Ö15)

Çalışmaya katılan bir (%4) öğretmen, mahremiyeti ihlal edilip istismara uğrayan bir bireyin ilerde kendisinin de istismarcı olabileceğini aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

“Şey var hocam hani ben çok karışıyorum ama ben yaşadığım için onuncu yıl mesela bu duruma şahit olan bir çocuk aynı şeyi arkadaşına da uygulayabiliyor. Yani istismara uğrayan bir çocuk başka çocuğa yani çocukken daha uğradığı dönemde başka bir çocuğa bunu uygulayabilir.”
(Ö2)

4.2.3. Mahremiyet ihlali ile karşılaşma durumu

Okul öncesi dönemde çalışan öğretmenlerin görüşlerinden yola çıkılarak elde edilen verilerle yapılan kodlamalar sonucu, mahremiyetin ihlal ile karşılaşma durumu alt teması; mahremiyet ihlali ile karşılaştım ve mahremiyet ihlali ile karşılaşmadım olmak üzere iki koddan oluşmuştur.

Tablo 16. Mahremiyet ihlali ile karşılaşma durumuna yönelik öğretmen görüşleri

Kodlar	N	%
Mahremiyet ihlali ile karşılaşmadım	20	80
Mahremiyet ihlali ile karşılaştım	5	20
Toplam	25	100

Çalışmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğu (20: %80) daha önce herhangi bir mahremiyet ihlali durumu ile karşılaşmadığını belirtmiştir.

“Karşılaşmadım yani öyle bir vakayla.” (Ö2)

“Yok karşılaşmadım ha şu var ben Bingöl’de çalışırken daha önce orada sosyal hizmet uzmanı bir arkadaşım vardı, oraya gelen giden vakaları dinliyordum hani ondan dinliyordum kendim şahit olmadım ya da öyle bir şey fark etmedim yani.” (Ö15)

Çalışmaya katılan beş (%20) öğretmen, mahremiyet ihlali ile karşılaştığını belirtmiştir. Aşağıda bu durumla ilgili öğretmen ifadelerine yer verilmiştir:

“Burada 5 yıldır çalışıyorum ama daha önce çalıştığım okulda bir öğrencimde başıma gelmişti; çocuğun annesi babası ayrıydı annesi

İstanbul'da çalışıyor anneanne ve dede bakıyordu, çocuğa bir gün böyle oyun oynarken arkadaşını sıkıştırdığını gördüm erkek çocuğuydu, bu erkek kız fark etmiyor. Böyle kenarda sıkıştırıp öpmeye çalıştığını gördüm arkadaşının boynunu. Sen ne yapıyorsun nerede gördün dedim, dedem televizyonda izlerken gördüm dedi. Sonra bir gün daha aynı şeyi yaptı tekrar sordum, işte dedem yaparken gördüm dedi.” (Ö6)

“Kendimde karşılaştım, o yüzden buna daha çok önem vermeye çalışıyorum kendim yaşadım. Çok etkilendim ama şey olmadı hayatıma yansıtılmaya çalıştım. Yaşandı bitti çok ağır bir şey değildi. Belki sadece bir teşebbüsü, önüme baktım Devam ettim hayatıma okudum tek sahibi oldum çocuk sahibi oldum. Lise dönemini kapsıyordu ailemle paylaştım. Ben bu duruma tek başıma değildim. Bana güvendiler sağ olsunlar destek oldular ellerinden geldiğince. Beni bu şekilde etkiledi. Ama herkes aynı şekilde etkilenmez. Daha kötü sonuçlara şey yapıyor.” (Ö17)

“Öğrencilerimizden bir kız öğrencimizde karşılaştık ama enişte hani aslında anlatsam mı? beni rahatsız ediyor. Bana dokunuyor demişti.” (Ö18)

“Bir tane öğrencim, dedem beni severken memelerimi elliyor, dede yapma ayıp diyorum ama yine de elliyor, çok rahatsız oluyorum öğretmenim dedi. Demek ki öğrenci bunu bana söyleme gereği duydu.” (Ö23)

4.2.4. Mahremiyet ihlali sonucunda alınacak önlemler

Okul öncesi dönemde çalışan öğretmenlerin görüşlerinden yola çıkılarak elde edilen verilerle yapılan kodlamalar sonucu, mahremiyet ihlali karşısında alınacak tedbirler alt teması; ailesiyle görüşürüm, önce aileyle görüşürüm gerekirse üst birimlere bildiririm, önce rehber öğretmenle görüşür sonra aileye bildiririm, önce çocukla konuşur sonra bir uzmana bildiririm, uzmanla görüşürüm, çocukla görüşürüm, kolluk kuvvetlerine ve savcılığa bildiririm ve önce çocukla görüşür sonra aileye bildiririm olmak üzere sekiz koddan oluşmuştur.

Tablo 17. Mahremiyet ihlali sonucunda alınacak önlemlere yönelik öğretmen görüşleri

Kodlar	N	%
Ailesiyle görüşürüm	10	40
Önce aileyle görüşürüm gerekirse üst birimlere bildirim	6	24
Önce rehber öğretmenle görüşür sonra aileye bildirim	2	8
Önce çocukla konuşur sonra bir uzmana bildirim	2	8
Uzmanla görüşürüm	2	8
Çocukla görüşürüm	1	4
Kolluk kuvvetlerine ve savcılığa bildirim	1	4
Önce çocukla görüşür sonra aileye bildirim	1	4
Toplam	25	100

Çalışmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğu (10: %40) mahremiyet ihlali karşısında çocuğun ailesiyle görüşülmesi gerektiğini belirtmiştir. Katılımcılar, mahremiyet ihlali durumundan emin olduktan sonra aileyle görüşülmesinin alınması gereken tedbir olduğunu aşağıdaki ifadelerle bildirmişlerdir:

“Mesela ben ailesiyle görüşüyorum annesiyle.” (Ö1)

“Bu tür olayların ortaya çıkmasını sağlayan kişi sizsiniz bu işin gidişatını takip etmek iyi olabiliyor aslında. Bu belirtileri gözlemlediğimde acaba diyorum, ailesiyle görüşürüm yargılanmayacak şekilde. Evet acaba geçici mi sürekliliği var mı diye gözlemlemezsek ortaya çıkarmak değil, ne kadar faydalı olunabilir bunu düşünüyorum. Çünkü böyle bir durumda aileden alınıyor. Aile ne durumda çocuğun gittiği yer ne kadar güvenli. En iyi yerin ailesinin yanı olduğunu düşünüyorum.” (Ö3)

“Öğrencinin daha önce anlattığım gibi dedesinin memelerini ellemesiyle birlikte aldığım önlem, annesiyle konuşmak oldu. Dedesinin yüzüne söyleyemedim. Öğretmene niye söyledin diye baskı yapar diye söylemedim dedesine.” (Ö23)

Çalışmaya katılan altı (%24) öğretmen, mahremiyet ihlali varsa önce aileyle görüşülüp gerekliyse üst birimlere bildirilmesinin daha uygun olduğunu aşağıdaki ifadelerle belirtmişlerdir:

“Yani çocukla konuşmaya çalışırım. Baktım çocuk bana açılmıyorsa yani aileyle görüşürüm ikinci olarak anne baba artık neyse bizde hani rehber öğretmenimiz falan olmayınca buraya kadar Tabi aileye bildirdikten sonra

ailenin bir şeyler yapmasını bekleyeceksiniz. Zaten aile bir şekilde müdahale etmiyorsa ben bunun farkındaysam veya aile bunu saklıyorsa tabi ben bunun sonucunda müdürüm ile de paylaşırım.” (Ö5)

“Yani durumuna göre ailenin haber verilmesi gereken bir durumsa aileye haber verilir işin boyutuna da bağlı şiddetine göre aileye haber verilmesi çocuğa sakıncalı olacaksa verilmez, o anki duruma göre müdürüme anlatırım benden bir üst ondan sonra ne yapmamız gerektiğine karar veririz mesela işin boyutuna da bağlı” (Ö10)

“Ailesine söylerim, sonra da takip ederim çünkü aileden biri de ihlal etmiş olabilir neticede değil mi? Duyuyoruz etrafımızdan böyle istismarları ne yazık ki. Yani öyle bir durumsa rehber öğretmenle veya müdürle görüşürüm.” (Ö17)

Çalışmaya katılan iki (%8) öğretmen, mahremiyet ihlali durumunda önce rehber öğretmenle görüşülüp daha sonra durumun aileye bildirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Aşağıda bu durumla ilgili öğretmen görüşleri verilmiştir:

“Önce rehber öğretmenle görüşürüm ne yapmalıyım bu durumda diye. Öğrendikten sonra aileyi çağırır konuşurum.” (Ö6)

“Rehber öğretmenimizden yardım isterdim ve emin olduktan sonra da uygun bir dille aileyle konuşmaya çalışırdım.” (Ö14)

Çalışmaya katılan iki (%8) öğretmen, mahremiyet ihlali durumu varsa önce çocukla konuşulması, yardımcı olunmaya çalışılması daha sonra bir uzmana bildirilmesi gerektiğini aşağıdaki ifadelerle bildirmişlerdir:

“Çocuğa önce açıklardım doğru olanın bu olduğunu bunlar bizim özel yerlerimiz vs. gibi. Başka birine danışırdım benden daha uzman birine ne yapabilirim diye sorardım.” (Ö7)

“Yani birebir konuşur yardımcı olmaya çalışırım çocuğa sonra emin olurum ne olduğu hakkında çocukla, ondan sonra uzman biriyle görüşürüm, yani alınması gereken tedbirleri öğrenmek için.” (Ö16)

Çalışmaya katılan iki (%8) öğretmen, mahremiyet ihlal durumlarında direk uzmanla görüşülmesinin gerektiğini vurgulamıştır. Aşağıda bu katılımcıların ifadeleri yer almaktadır:

“Gerçekten çok ince bir çizgi burada ne yapabilirdim, çocukta bunu kırmadan dökmeden çocukla konuşmak çok zor, bunu hele anne babaya bunu söylemek çok daha zor çünkü anne baba kabul etmeyebilir bununla ilgili bir şeyde izlemiştik, Serap Ezgü var ya yıllar önce bir kadının sesi gibi bir program vardı, orada izlemiştik, kadın anlatmıştı çok etkilenmişim. Anne baba öğretim görevlisi, Ankara’da olmuş bir olay, kızın bunu yaşadığı kişi yine bir gün eve girip çıkan babasının samimi arkadaşı bunu yapıyor ve bunu yıllarca söyleyemiyor. Daha sonra annesine söylüyor, annesi de sen böyle bir iftirayı nasıl atarsın diyor, kabullenmiyor. Çocuk sonra evlenmiş hani evlilik hayatını normal olmadığını hala korkularının olduğunu anlatmıştı. Ben orda çok etkilenmişim, onu dinlediğim zaman aileye de güven olmayacağını düşündüm. Bence uzmana söylenmeli aileye değil.” (Ö15)

“Bir uzmanla görüşürdüm rehber öğretmenle.” (Ö20)

Çalışmaya katılan bir (%4) öğretmen, mahremiyet ihlali durumu tespit edildiyse çocukla görüşülmesi gerektiğini, bunun için çocuğun güveninin kazanılmasının önemli olduğunu aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

“Çocukla yakınlık kurup anlatmasını sağlayıp, daha çok korkup gerçekleri anlatmamasını değil, daha çok güven duyup her şeyi paylaşmasını sağlayabiliriz.” (Ö9)

Çalışmaya katılan bir (%4) öğretmen, mahremiyet ihlaliyle karşılaşıldığında kolluk kuvvetlerine ve savcılığa bildirilmesi gerektiğini belirtmiştir.

“Kolluk kuvvetlerine ve savcılığa bildiririm.” (Ö22)

Çalışmaya katılan bir (%4) öğretmen, mahremiyet ihlali söz konusuysa önce çocukla görüşülüp daha sonra aileyle paylaşılmasının gerektiğini ifade etmiştir. Aşağıda bu durumu yansıtan katılımcı görüşüne yer verilmiştir:

“Çocukla konuşurdum işin aslını öğrenirdim, emin olduktan sonra aileyle konuşurdum çocuklarında yalan söyleme olasılığını düşünerek direk aileye söylemezdim.” (Ö25)

4.3. Mahremiyet Eğitimiyle İlgili Çocuklara Yönelik Görüş ve Uygulamalar

Öğretmenlerin mahremiyet eğitimiyle ilgili çocuklara yönelik görüşleri ve yer verdikleri uygulamalara ilişkin görüşleri alınarak; çocuklarda sık karşılaşılan mahremiyet ihlali davranışları, özel gereksinimli çocuklara yönelik risk algısı ve sınıf içinde mahremiyet eğitiminin verilme şekilleri olmak üzere üç alt tema ve bu temalar altında kodlar oluşturulmuştur.

Tablo 18. Mahremiyet eğitimiyle ilgili çocuklara yönelik görüş ve uygulamalar temasına ait alt temalar ve kodlar

Alt Temalar	Kodlar
Çocuklarda Sık Karşılaşılan Mahremiyet İhlali Davranışları	İzinsiz bedensel temas
	Küfür ve cinsel içerikli ifadeler
	Kıyafet değiştirme ve beden teşhiri ilgili davranışlar
	Tuvalet ile ilgili davranışlar
	Karşılaşmadım
Mastürbasyon	
Özel Gereksinimli Çocuklara Yönelik Risk Algısı	Özel gereksinimli çocukların yüksek risk grubunda olması
Sınıf İçinde Mahremiyet Eğitiminin Verilme Şekilleri	Yer vermiyorum gerekirse uyarıyorum
	Sözel anlatım
	Sözel ve görsel anlatım
	Şarkı etkinliği
	Sınıf içi etkinlikler ve aile bilgilendirmesi

4.3.1. Çocuklarda sık karşılaşılan mahremiyet ihlali davranışları

Okul öncesi dönemde çalışan öğretmenlerin görüşlerinden yola çıkılarak elde edilen verilerle yapılan kodlamalar sonucu, çocuklarda sık karşılaşılan mahremiyet ihlali davranışları alt teması; izinsiz bedensel temas, küfür ve cinsel içerikli ifadeler, kıyafet değiştirme ve beden teşhiri ilgili davranışlar, tuvalet ile ilgili davranışlar, karşılaşmadım ve mastürbasyon olmak üzere altı koddan oluşmuştur.

Tablo 19. *Çocuklarda sık karşılaşılan mahremiyet ihlali davranışlarına yönelik öğretmen görüşleri*

Kodlar	N	%
İzinsiz bedensel temas	8	32
Küfür ve cinsel içerikli ifadeler	5	20
Kıyafet değiştirme ve beden teşhiri ilgili davranışlar	5	20
Tuvalet ile ilgili davranışlar	4	16
Karşılaşmadım	2	8
Mastürbasyon	1	4
Toplam	25	100

Çalışmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğu (8: %32) izinsiz bedensel temasın çocuklarda sık karşılaşılan mahremiyet ihlali davranışlarından olduğunu belirtmiştir. Katılımcılar, özellikle sınıf içerisinde çocukların izin almadan birbirini öpme, sarılma, dokunma gibi davranışlar gerçekleştirdiklerini, bu durumun da izledikleri filmlerden veya aile içinde gözlemledikleri mahremiyet içeren davranışlardan kaynaklandığını ifade etmişlerdir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerine yer verilmiştir:

“Bazen öpme arkadaşını zorla öpme, oyun olarak aslında oynuyorlar ama orda da bir şey var mesela müdahale ederim istemiyor arkadaşı, arkadaşça oyun oynuyorlar ama orda da sınırı bilmesi gerekiyor çocuğun. Çocuk neden öptüğünü bilmiyor belki ama öğreysin diye araya giriyorum.” (Ö4)

“Yani bazen hani sınıfta kız çocuğunun biri erkek arkadaşım beni öptü öğretmenim durduk yere diyor. Ben de çocuğum hani öpme diyorum o şekilde, ufak yani öpme tarzı bir şey, onun da art niyetli olduğunu düşünmüyorum. Arkadaş sevgisinden dolayı, mesela Tahsin Eren beni öptü sürekli beni öpüyor öğretmenim gibisinden böyle şeyler oluyor bazen. Bazen oyunlarda taktığı bir kız oluyor erkek öğrencinin hep onun elini tutmak istiyor. Bunun dışında herhangi bir durumla karşılaşmadım.” (Ö16)

“Çok sırnaşıyorlar bazen erkek çocuklarına. Bedensel temas çok yapıyorlar ama yavrurum öyle olmaz kötü olur diye sözle uyarıyorum.” (Ö19)

Çalışmaya katılan beş (%20) öğretmen, çocuklarda gözlemledikleri küfür ve cinsellik içeren ifadelerin sık karşılaştıkları mahremiyet ihlali davranışlarından biri olduğunu belirtmiştir. Çocukların duydukları şeyleri her yerde söyleyebildiklerini,

özellikle aile içinde ve medya aracılığıyla edindikleri küfür ve cinsel içerikli kelimeleri sınıf içerisinde diğer çocuklara karşı kullanabildiklerini aşağıdaki ifadelerle belirtmişlerdir:

“Bizim sınıfımızda genelde bedensel değil ama sözel yani işte şunu dedi bunu dedi gibi davranışlar falan oluyor. Yani bazen küfür olabiliyor hani onun dışında pek görmüyorum.” (Ö2)

“Yok yani sadece her çocukta oluyor mu bilmiyorum ama bu dönemde ben birazcık da fazla ben hani bu konularda bazı ayıp kelimeler söyleyip kikirdeşmelerini duyuyorum, gülüyorlar, komiklerine gidiyor ilgilerini çekiyor belki de. Zaten maalesef günümüzde telefon, televizyon bazı konularda fazlasıyla çocukları bilgilendirdiği için çocuklar zaten baya bir bilgi sahibi.” (Ö11)

“Popoyla ilgili açık ve seçik şeyler konuştular. Aralarında güldüler ve bunu çok abarttılar. Bağıra bağıra konuşuyorlardı. Ben susturdum ama eden susturduğumu bu onlara söylemedim ne diyeceğimi bilemediğimden.” (Ö23)

Çalışmaya katılan beş (%20) öğretmen, çocuklarda mahremiyet ihlali davranışı olarak en sık kıyafet değiştirme ve beden teşhiri ile ilgili davranışlarla karşılaştıklarını ifade etmiştir. Katılımcılar, özellikle erkek çocukların kıyafetlerini çekinmeden çıkarabildiğini, kız çocuklarının da özellikle etek giydiklerinde kıyafetlerine dikkat etmeden hareket edebildiklerini, tuvaletten çıktıktan sonra kıyafetlerini giymeden sınıfa gelebildiklerini belirtmişlerdir. Aşağıdaki bu konuyla ilgili öğretmen görüşmelerine yer verilmiştir:

“Sınıfta şunu fark ediyorum erkekler kızlar etek giydiğinde altında bazen çorabı oluyor olmuyor hani şöyle kaldırıp indirivermesi yani. Bu bölgenin özel bölgesi olması, etekse şöyle durması hani bunun da rahatça kaldırıp indirdiğinde bile o bölgenin görünebileceği yani hoş olmayacağını. Bazen ben çocuklara bak oturuyorsun buraların gözüküyor hoş olmuyor diyerekten eteğini aşağı doğru çekelim diyerekten düzeltiyorum bu en basiti, yani öyle

çok şey yaşamadım mahremiyetle ilgili uyaracak mahremiyetle alakalı bir şey görmedim.” (Ö12)

“Çocuğun tuvaletten sonra iç çamaşırını giyemediğini söyleyerek sınıfa gelmesi gibi durumlar oluyor.” (Ö22)

“Kıyafetle ilgili mesela biz kız öğrencilere etek giydirmiyoruz oturup kalkmayı tam bilmedikleri için dikkat etmedikleri için. Özel günlerde etek giyiyoruz. Onun haricinde, tayt ya da eşofman altı giydiriyoruz 4 yıldır öyle karar aldık.” (Ö25)

Çalışmaya katılan dört (%16) öğretmen, tuvalet ile ilgili bazı davranışların çocuklarda en sık karşılaşılan mahremiyet ihlali davranışları olduğunu belirtmiştir. Çocukları tuvalete gönderdiklerinde, merak döneminde olan çocukların hem cinsinin ve karşı cinsin bedenlerini görmeye çalıştıklarını, bazı çocukların da okula alışma evresinde tuvalete ihtiyacını bildirmekte sorun yaşadığını ifade eden katılımcıların ifadeleri aşağıdaki gibidir:

“Şey var mesela çocuklarda tuvalete arkadaşıyla gitmek istiyor mesela, ben genelde göndermiyorum ama onu çok karşılaşıyorum mesela diğer başka yerlerde öğretmenlik yaptığımda da olmuştu. Mesela çocuk illa o arkadaşıyla gitme istiyordu. Bir de şimdi mesela şöyle karşılaştım öğretmenim işte arkadaşım ben tuvaletimi yaparken bana bakmak istedi demişti mesela bunu duyunca ben mesela bundan sonra tek başlarına gönderdim bu çocuk korkuyorsa çekiniyorsa birlikte gidelim ama benimle gitsin ya da yanında bir yardımcı varsa onunla göndereyim ama kesinlikle çocuğu bir arkadaşıyla göndermem, çocuk o dönem meraklı olduğu için belki kötü niyetli değil ama diğer çocuk açısından da hoş bir durum değil yani.” (Ö10)

“Şöyle çocukların tam merak dönemi, mesela iki erkek aynı anda tuvalete gitmek isteği, şakalaşırken oyun oynarken çaktırmadan pantolonunu indirip bakma isteği olabiliyor. Bunu neden yaptığını sonuçlarını tahmin edemiyor yapma etme dedikçe o daha cazip geliyor. Ya hani öyle şeyler oluyor genel anlamda çok büyük sıkıntılarımız yok şu an.” (Ö15)

Çalışmaya katılan iki (%8) öğretmen, çocuklarda mahremiyet ihlali davranışlarıyla karşılaşmadıklarını belirtmiştir.

“Karşılaşmadım.” (Ö7)

“Bu zamana kadar hiç öyle bir şey görmedim.” (Ö21)

Çalışmaya katılan bir (%4) öğretmen, sık karşılaşılan mahremiyet ihlali niteliğinde mastürbasyonu gözlemlediğini belirtmiştir. Bu durumda çocuğu uyardığını vurgulayan katılımcının ifadesi aşağıdaki gibidir:

“Mastürbasyonu gözlemliyorum, dolayısıyla uyarıyorum.” (Ö3)

4.3.2. Özel gereksinimli çocuklara yönelik risk algısı

Okul öncesi dönemde çalışan öğretmenlerin görüşlerinden yola çıkılarak elde edilen verilerle yapılan kodlamalar sonucu, özel gereksinimli çocuklara yönelik risk algısı alt teması; özel gereksinimli çocukların yüksek risk grubunda olması olarak tek koddan oluşmuştur.

Tablo 20. Öğretmenlerin özel gereksinimli bireylere yönelik risk algısı

Kodlar	N	%
Özel gereksinimli çocukların yüksek risk grubunda olması	25	100
Toplam	25	100

Çalışmaya katılan öğretmenlerin tamamı (25: %100) mahremiyet ihlalleri açısından özel gereksinimli çocukların daha riskli durumda olduklarını belirtmiştir. Diğer çocuklara oranla daha savunmasız olduklarını, kendilerini koruma becerilerinin zayıf olduğunu, bedenlerine yönelik davranışları iyi kötü olarak ayırt edemediklerini, ailelerinden bile ihlaller gelebileceği için istismar alanlarının daha geniş olduğunu belirten bazı katılımcıların ifadelerine aşağıda yer verilmiştir:

“Daha riskli görüyorum, mesela normal çocuklar dediğimizi yapabiliyor ama bu çocuklar bizi algulamakta zorlanıyor o yüzden daha açıklar saldırılara diye düşünüyorum.” (Ö7)

“Kendi sınıfımda daha önce olmuştu kaynaştırma öğrencim kısa süre kalmıştı sınıfta, mesela diğerlerine karşı çok daha korunmasızlar, mesela öteki diyor

bana zarar veriyor diye o anlatamıyor, onun başına bir şey geldiğinde nasıl müdahale edeceğini neye tepki vereceğini bilmiyor mesela olayı da bilmiyor anlatamıyor mesela.” (Ö10)

“Bu çocuklar çok masum oluyorlar, kimden ne gelecek bilmiyorlar, sesini çıkartamıyorlar ne yazık ki. Daha kötü şeyler başına gelebiliyor onların.” (Ö17)

“Engelli çocuklar daha çok etkilenir. Anlayamıyorlar bazı şeyleri, ailesi bile istismar edebiliyor bu çocukları haberlerde duyduğumuz kadarıyla. O yüzden çok önemli onları korumamız.” (Ö22)

4.3.3. Sınıf içinde mahremiyet eğitiminin verilme şekilleri

Okul öncesi dönemde çalışan öğretmenlerin görüşlerinden yola çıkılarak elde edilen verilerle yapılan kodlamalar sonucu, sınıf içinde mahremiyet eğitiminin yer verilme şekilleri alt teması; yer vermiyorum gerekirse uyarıyorum, sözel anlatım, sözel ve görsel anlatım, şarkı etkinliği ve sınıf içi etkinlikler ve aile bilgilendirmesi olmak üzere beş koddan oluşmuştur.

Tablo 21. Öğretmenlerin sınıf içinde mahremiyet eğitimi verme şekilleri

Kodlar	N	%
Yer vermiyorum gerekirse uyarıyorum	10	40
Sözel anlatım	8	32
Sözel ve görsel anlatım	5	20
Şarkı etkinliği	1	4
Sınıf içi etkinlikler ve aile bilgilendirmesi	1	4
Toplam	25	100

Çalışmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğu (10: %40) sınıflarında mahremiyet eğitimiyle ilgili herhangi bir uygulamaya yer vermediğini sadece gerekli anlarda uyarılarda bulduklarını belirtmiştir. Çocukların bu konularda meraklarını uyandırmak istemedikleri ve ailelerin tepkisinden çekindikleri için mahremiyet eğitime dair uygulama yapmadıklarını, ancak olumsuz bir durumla karşılaştıklarında duruma müdahale ettiklerini, aynı zamanda yeterli bilgiye sahip olmadıkları için yanlış bilgilendirme yapmak istemediklerini ifade eden katılımcıların ifadeleri aşağıdaki gibidir:

“Sınıfımda bu tür uygulamalara yer vermiyorum.” (Ö3)

“Mesela çocuk terliyor herkesin içinde kıyafetini değiştirtmiyorum başka yalnız olduğu bir yerde değiştiriyor. Yani bir uygulama yapmıyoruz eğer müdahale etmem gereken bir durum olursa o an düzeltiyorum. Bu yaş çocuklarında oturun bu böyle bu şöyle deyince belki de hiç ilgilerini çekmeyecek ama anlatırsam daha fazla merak edecekler diye vermek istemiyorum. Mesela sen bir şey söylersin anne baba gelir siz bundan bahsetmişsiniz niye söylediniz biz söylemiyoruz ayıp filan diye diyebilirler diye.” (Ö4)

“Olumsuz bir durum görürsem o an, müdahale ediyorum. Sözel, hatırlatmalarda bulunuyorum o kadar uygulama yapmadım planlı olarak.” (Ö21)

“Hayır uygulamaya yer vermiyorum. Yeterli bilgim olmadığı için nasıl etki oluşturacağını tahmin edemediğim için vermekten çekiniyorum açıkçası.” (Ö24)

Çalışmaya katılan sekiz (%32) öğretmen, mahremiyet eğitimi ile ilgili çocuklara sözel anlatımlarda bulduklarını bildirmişlerdir. Katılımcılar, özellikle son dönem medya aracılığıyla duydukları mahremiyet ihlali olaylarından dolayı çocuklara sözel anlatım yoluyla bildirimlerde bulduklarını, çocuğun nasıl oluştuğu ve özel bölgeler neresidir? gibi konulara yer verdiklerini ama bu anlatımların sık olmadan daha çok yeri geldiğinde gerçekleştirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerine yer verilmiştir:

“Şu an sosyal medyada takip ediyoruz ee hani oraya bakarak yoksa kendi üniversitemizde o zamanlar böyle bir konular yoktu yani hiç duyulmuyordu yani hani mahremiyet eğitimidir hani istismar bu kadar yoktu. Biz de işte elimizden geldiğince kendi çapımızda anlatıyoruz çocuklara bazen.” (Ö1)

“Ya buna özel bir uygulama yapmıyoruz sadece bu konudan bahsetme safhasında kalıyor özel bölgeler mesela onu anlatıyoruz. Onun dışında böyle somut bir şey yapamıyoruz. Bu bahsetmeyi de durum üzerinden oluşursa

yapıyoruz.” (Ö2)

“Mahremiyet eğitimini sınıfta anlattım yani sınıf içerisinde, özel bölgelerimizden, nasıl oluştuğumuzdan falan bahsettim, sürekli değil gerektiğinde anlatıyoruz. Ö7

“Yani her yılın başında yıl boyunca da ara ara özel bölgelerimizden konuşuruz tabi dile getiriyorum ara ara gerekli de görüyorum açıkçası.” (Ö13)

“Ben sözel olarak anlatıyorum, çocuklara anlatıyorum uyguluyorsa uyguluyorlar.” (Ö19)

Çalışmaya katılan beş (%20) öğretmen, çocuklara mahremiyet eğitimi verirken sözel anlatımın yanında görsel materyallerden de yararlandığını ifade etmiştir. Özel bölgelerin öğretimi, aidiyeti ve korunması konuları üzerine eğitim düzenlediğini belirten katılımcılar, bu öğretimleri gerçekleştirirken sözel anlatımın yanında resim, video destekleyici görsel materyallerden yararlandıklarını, aynı zamanda çocuklara eğitim sırasında kavramları ifade ederken zorlandıklarını aşağıdaki ifadelerle bildirmişlerdir:

“İlk dönem yapmıştım. Sözel ve görsel anlamda da videolarla çocuklara anlattım mesela özel bölgeleri anlatırken gülüyorlar çocuklar, onlara bir garip geliyor. Mesela nasıl anlatayım meme diyemiyorum göğüs diyorum popo veya cinsel bölge diyemiyorum hemen gülüşmeye başlıyorlar ben de tuvalet yaptığımız bölge diye anlattım. Kimsenin dokunmaması gerektiğini doktor harici kimsenin ellemeyeceğini doktorun da anne baba varken dokunabileceğini anlattım onlara.” (Ö6)

“Bununla ilgili sınıf içerisinde sözel bildirimlerde bulunuyoruz. Yani şimdi ben çocuklara iyi dokunmuş kötü dokunmuş olarak anlatmadım. Dediğim gibi o kadar detayına girmedim. Çocukları da olumsuz etkilemeyecek düzeyde en azından yüzeysellikte bunları aktarmaya çalışıyorsunuz. Videolar, çizgi filmler, ben kendi adıma bilgilenmek adına sizde biliyorsunuzdur rastlamışsınızdır. Aamir Khan'ın bir videosu vardı, çocuklara anlatabilecek

seviyede açıklamış, hoşuma gitmişti onu izlettim. Yeri geldikçe hani yazılar okumaya çalışıyorum konuyla alakalı çocuklara hani bilgi sahibi olmak adına. O şekilde. Yani özellikle birebir bu konuyu baz alıp işlemedim gün boyu. Çünkü hani planımızda böyle bir şey yok.” (Ö8)

“Bir tane basit bir çocuk resmi vardı o bölgeleri kırmızı nokta şeklinde buralarımıza dokunmasına izin vermeyin birisi bizi çağırdığında hani istemediğimiz şeyi yaptığında hayır diyebilelim bağırabilelim sesimizi duyurabilelim gibi anlatımlarda bulunduk, çocuklarda böyle farklı tecrübelerini anlattılar öğretmenim bende istemem şöyle dokunulmasını bazı şeylerin izin alarak konuşması gerektiğini anlattık bu şekilde, dinlettik inşallah ta etkili olacağını düşünüyoruz yeni nesil daha dikkatli daha çok uyarılar var.” (Ö10)

Çalışmaya katılan bir (%4) öğretmen, mahremiyet eğitimi ile ilgili çocuklara şarkı etkinliği düzenlediğini belirtmiştir. Bedendeki özel bölgeleri öğretme konusuna etkinlik içinde yer verdiğini, bunu da şarkı etkinliği ile gerçekleştirdiğini bildiren katılımcının ifadesi aşağıdaki gibidir:

“Yani şarkı türü bir şeyler vardı, bu benim özel bölgem gibisinden o türlü etkinliklere yer verdik beden bölümleri öğretmek için. Sözel olarak anlatımda bulunmadım ama etkinlik içinde şarkı olarak verdim.” (Ö16)

Çalışmaya katılan bir (%4) öğretmen, mahremiyet eğitimi verirken sınıf içi etkinliklerin yanında aileleri de bilgilendirdiğini ifade etmiştir. Katılımcı, son birkaç yıldır medyada çıkan haberler dolayısıyla yer vermeye başladığı mahremiyet eğitimi verirken; şarkı ve sanat etkinliğinin yanında, özel bölgeler ve özel alana saygı konularında uygulama çalışmalarına yer verdiğini, öğretimin kalıcılığını artırmak için ailelere de mahremiyet eğitime yönelik broşür gönderdiğini belirtmiştir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşüne yer verilmiştir:

“Yer vermiyordum son birkaç senedir yer veriyorum medyada çıkan haberlerden sonra, yaş grubuna göre şarkı, sanat etkinliği yaptım. Çocuklarla sınıfta deneme yaptık mesela bedenini korumaya yönelik. Mesela

arkadaşı üzerini değiştiriyor başka yerde değiştiriyor ona gitmeyecek, oraya gitmeyeceksin, arkadaşının özel bölgesine dokunmayacaksın, kendi özel bölgelerini tanıttım. Tabii biraz çocuklar utanıyor böyle şeylerden, komik geliyor özel bölge deyince haliyle bayanların üst bölgesini tanıtırken meme diyorsunuz, mesela komik geliyor ama bunların farkına varmaları için. Ailelere de broşür gönderdim kalıcı olsun diye ben bu şekilde yaptım eğitimimi ben.” (Ö17)

4.4. Mahremiyet Eğitiminde Ailelerle İş Birliği

Öğretmenlerin mahremiyet eğitiminde ailelerle iş birliği hakkındaki görüşleri alınarak, ailelerin mahremiyet eğitimi konusundaki bilgi düzeyleri ve ailelerin mahremiyet eğitimi konusunda öğretmenden beklentileri olmak üzere iki alt tema oluşturulmuştur.

Tablo 22. Öğretmenlerin mahremiyet eğitiminde ailelerle iş birliği hakkındaki görüşleri temasına ait alt temalar ve kodlar

Alt Temalar	Kodlar
Ailelerin Mahremiyet Eğitimi Konusundaki Bilgi Düzeyleri	Yetersiz Yeterli
Ailelerin Mahremiyet Eğitimi Konusunda Öğretmenden Beklentileri	Herhangi Bir Beklentileri Yok Beklentileri var

4.4.1. Ailelerin mahremiyet eğitimi konusundaki bilgi düzeyi

Okul öncesi dönemde çalışan öğretmenlerin görüşlerinden yola çıkılarak elde edilen verilerle yapılan kodlamalar sonucu, ailelerin mahremiyet eğitimi konusundaki bilgi düzeyleri alt teması; yeterli ve yetersiz olmak üzere iki koddan oluşmuştur.

Tablo 23. Ailelerin mahremiyet eğitimi konusundaki bilgi düzeylerine yönelik öğretmen görüşleri

Kodlar	N	%
Yetersiz	23	92
Yeterli	2	8
Toplam	25	100

Çalışmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğu (23: %92) ailelerin mahremiyet eğitimi konusunda bilgi düzeyinin yetersiz olduğu konusunda birleşmiştir. Katılımcılar, ailelerin mahremiyet konusunu önemsemediğini, bu konuların tabu

olarak görüldüğünü, olaya dini açıdan baktıklarını, korumacı davranmadıklarını, ailelerin çocuklara karşı yanlış yaklaşımlarına şahit olduklarını, bu konuda verdikleri eğitimlerin yanlışlar barındırdığını, çocukların mahremiyetiyle ilgili bilgi verildiğinde kendilerine tepki verdiklerini, inanmadıklarını, konduramadıklarını, bazılarının da konu hakkında bilgisi olmadığı için eğitim vermekten kaçındığını belirtmişlerdir. Aşağıda öğretmenlerin bu durumu yansıtan görüşlerine yer verilmiştir:

“Yetersiz hocam. Yani önemsediklerini de düşünmüyorum açıkçası önemli değil onlar için diye düşünüyorum.” (Ö1)

“Geleneksel düzeyde, tabu olarak gördükleri için bence bilgi sahibi olduklarını düşünüyorlar ama yanlış şeyler biliyorlar. Bilgi düzeylerinin yetersiz olduğunu düşünüyorum.” (Ö4)

“Çok iyi bulmuyorum çok yetersiz olduğunu düşünüyorum ve çocuklara geçiştirici cevaplar verildiğini düşünüyorum, başımızdan atma o an aman geçsin de der gibi, bu sefer çocuk daha çok soru soruyor bu sefer aslında çocuğu o şekilde tatmin etmeyerek daha çok şeye itiyoruz bilmemesi gereken şeyleri de çocuk öğrenecekmiş hissine kapılıyoruz.” (Ö10)

“Anne babadan duyma kulaktan dolma ve hatta dini yasaklar içeren bilgiler kadar bilgileri var. Bilgiler yeterli değildir. Çok baskıcılar. Gerekli oluşundan öğretmezler de haram günah olduğu için öğretirler.” (Ö23)

Çalışmaya katılan iki (%8) öğretmen ailelerin mahremiyet eğitimi konusunda bilgi düzeylerinin yeterli olduğunu belirtmiştir. Özellikle sosyal medyanın ailelerin bilinçlenmesine katkı sağladığını ifade eden katılımcıların bu konudaki ifadeleri aşağıdaki gibidir:

“Yeterli bence.” (Ö16)

“Çoğunun bilgisi olduğunu düşünüyorum. Sosyal medya buna yardımcı oluyor.” (Ö22)

4.4.2. Ailelerin mahremiyet eğitimi konusunda öğretmenlerden beklentileri

Okul öncesi dönemde çalışan öğretmenlerin görüşlerinden yola çıkılarak elde edilen verilerle yapılan kodlamalar sonucu, ailelerin mahremiyet eğitimi konusunda öğretmenlerden beklentileri alt teması; herhangi bir beklentileri yok, beklentileri var olmak üzere iki koddan oluşmuştur.

Tablo 24. Öğretmenlerin mahremiyet eğitimi konusunda ailelerin beklentilerine yönelik görüşleri

Kodlar	N	%
Herhangi bir beklentileri yok	23	92
Beklentileri var	2	8
Toplam	25	100

Çalışmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğu (23: %92) ailelerin mahremiyet eğitimi konusunda kendilerinden bir beklentisi olmadığını belirtmiştir. Katılımcılar, ailelerin çocukla ilgili konularda genel olarak ilgisiz olduklarını, toplantılara katılımların az olduğunu, mahremiyet eğitimi konusunda da kendilerine herhangi bir talep gelmediğini bu sebeple beklentilerinin de bulunmadığını düşündüklerini ifade etmişlerdir. Aşağıda bu durumla ilgili öğretmen görüşlerine yer verilmiştir:

“Yani buna yönelik ben bir şey yaşamadım aslında hiçbir ailenin benden bir beklentisi olmadı. Yani gelmedi sadece çocuğun hissettiği merakla ilgili bir beklenti oldu çocuktan o da. Onun dışında bir herhangi bir şey yaşamadım ben.” (Ö2)

“Kesinlikle beklentileri olduğunu düşünmüyorum, talep almadım hatta konuşulmuyor bile hiç.” (Ö4)

“Hiç olmadı bizde hiçbiri gelip hani hocam şu konu hakkında bir şey söylüyor musunuz diye ama biz eğitimi verdikten sonra öğrettikten sonra eve geri dönüş olarak gitmiş mesela, ondan sonra ailesi kendisi dedi hocam siz şu konulara girmişsiniz galiba veli ziyaretimi yaptığımızda ailelerden o şekilde yani.” (Ö10)

“Yok maalesef yok. Hiç öyle bir beklentiyle karşılaşmadım, hiç söyleyen ailem olmadı yani açıkçası.” (Ö20)

Çalışmaya katılan iki (%8) öğretmen, ailelerin kendilerinden mahremiyet eğitimi konusunda beklentileri olduğunu ifade etmiştir. Ailelerin, özellikle evdeki yaklaşımlarının okulda devam ettirilmesine dönük talepleri olduğunu, içinde buldukları dönem tehlikeler barındırdığı için endişeli olduklarını ve bunu kendileriyle paylaştıklarını belirten katılımcılar durumu aşağıdaki ifadelerle bildirmişlerdir:

“Bir velim den de bu konuda “ben hocam evde bu konuda dikkat ediyorum. Burada da dikkat edilmesini istiyorum.” Şeklinde bir dönüt almıştım. Dikkat ettiğimizi söyledim ama hani tabi her ailenin düzeyi, kültürü dediğimiz gibi yetiştirme tarzı farklı. Mesela bazıları çok önemsemeye biliyor ama benim velilerim istiyor bazen benden.” (Ö8)

“Evet bence beklentileri var mesela belki komik olacak ama bu sene erkek stajyer bir öğrencim var. Fotoğrafların bir tanesinde çıkmış annenin söylediği ortalık çok kötü o erkeğin orda ne işi var yani sadece erkeklerden bekliyoruz böyle davranışları eğitimimiz bu kadar.” (Ö14)

BÖLÜM 5

TARTIŞMA

Bu bölümde okul öncesi dönemde çalışan öğretmenlerin mahremiyet eğitimi konusunda bilgi düzeylerine yönelik bulgular başlıklar halinde tartışılmıştır.

5.1. Mahremiyet Eğitiminin Tanımı ve İçeriğine İlişkin Görüşlerin Değerlendirilmesi

Çalışmanın bu bölümünde, araştırmaya katılan okul öncesi dönemde çalışan öğretmenlerin mahremiyet eğitiminin tanımı ve içeriğine yönelik görüşleri teması ile ilgili bulgular değerlendirilmiştir. Bu tema üzerinden öğretmenlerin mahremiyet eğitiminin tanımı ve içeriğine yönelik araştırma sorularına verdikleri cevaplardan oluşturulan alt tema ve kodlar alan yazındaki benzer çalışmalar ile karşılaştırılarak tartışılmıştır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin demografik özelliklerinin çalışma bulgularında anlamlı bir etki oluşturmadığı görülmüştür. Bu durum, mahremiyet ile ilgili bilincin planlı eğitimlerle gerçekleştirilmesi ve özellikle okul öncesi dönemde çalışan öğretmenleri kapsamı gerektiği konusunda önemli bir gerekçe olarak değerlendirilmiştir.

Araştırmada mahremiyet eğitiminin tanımı ve içeriğine ilişkin görüşler temasının altında oluşan alt temalardan biri mahremiyet eğitiminin tanımıdır. Buna yönelik elde edilen bulgular incelendiğinde, mahremiyet eğitiminin tanımına yönelik çeşitli görüşler olduğu belirlenmiştir. Araştırmada, mahremiyet eğitiminin ne olduğu sorulduğunda katılımcıların %44'ü özel bölgelerin öğretimi olduğunu, %28'i mahremiyet eğitimini cinsiyet ve cinsellik eğitimi olarak gördüğünü, %16'sı bedensel ve fiziksel olarak özel alanların öğretilmesi olduğunu, %12'si kişisel hakların ve bedenin korunması eğitimi olduğunu belirtmişlerdir.

Alan yazında ulaşılan diğer araştırmalarda da mahremiyetin özel bölgeleri kapsadığı ve özellikle çocukların özel bölgelerini bilmesinin, uygun olmayan dokunmalara maruz kaldığında ne olduğunu kolayca tanımlayabilmesi ve

anlayabilmesi noktasında katkı sağlayan bir unsur olarak değerlendirildiği görülmektedir (Boyle ve Lutzker, 2005; Kenny ve Wurtele, 2010). Ayrıca çocuklara, bedeninin özel bölgelerinin kimseye gösterilmemesi gerektiği ve bir başkasınınine de bakmanın doğru olmadığı ifade edilmesi gerektiği, sağlık gibi zorunlu haller dışında bu durumun aile üyeleri ve yabancı kişiler için de aynı şekilde geçerli olduğu vurgulanmıştır (Taşçı, 2010). Bazı çalışmalarda mahremiyet eğitimi yerine zaman zaman cinsel eğitim kavramı kullanıldığı belirtilmiştir (Akcan, 2016; Diler, 2014; Taşçı, 2010). Zamanla cinsel eğitimin kapsamının da değiştiği; psikoloji, sosyoloji ve benzeri sosyal bilimlerin etkisiyle karar verme, sorumluluk alma gibi kişisel becerileri, iletişim becerilerinin kazandırılmasını, cinsel sağlık ve cinsellik konusunda bilgilendirme konularını da ifade etmeye başladığı söylenebilir (Çalışandemir, Bencik ve Artan, 2008) Aynı zamanda cinsel eğitim, olumlu bir kişilik kavramı geliştirmesi, insan cinselliğine, başkalarının haklarına, görüş ve davranışlarına saygılı bir bakış açısı edinmesi ve olumlu davranış biçimi, değer yargıları geliştirmesi (San-Bayhan ve Artan, 2005) açısından mahremiyet eğitimi çatısına yerleşmiştir. Yine de mahremiyet eğitimi cinsel eğitimden daha kapsamlı bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır.

Mahremiyet eğitimi cinsel bilgilerin yanında çocuğun kendisinin ve diğer insanların özel hayatının farkına varması, sosyal hayatın içinde kendi özel alanını koruması, diğer insanların özeline saygı duyması, kendisi ve çevresi arasında sağlıklı sınırlar koyması gibi bilgileri içermesinden (Akcan, 2016; Diler, 2014) dolayı sadece cinsellik ve cinsel rollerin öğretilmesi ile yetinmeyerek, bu konudaki davranışların nedenlerinin yanında, bu davranışların neden sınırlandırıldığını da açıklamaya çalışmaktadır (Diler, 2014). Mahremiyet eğitimi veya cinsel eğitim tartışmalarının yanında, okul öncesi dönemde mahremiyet eğitimi kapsamında cinsel konuların çok gerekli olmasına rağmen cinselliğin tabu olarak görülmesinden kaynaklı yetersiz verildiği düşünülmektedir. Alan yazında da, ülkemizde cinsel eğitim konusunda büyük bir eksiklik olduğu, cinsel eğitimin erken dönemde verilmesinin önemini ortaya koymak için çalışmalar yapılması gerektiği, okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim öğretmenlerinin yetiştirilme sürecinde cinsel eğitim konusunun ders programları içine yerleştirilmesi gerektiği (Çalışandemir ve diğerleri, 2008), okul

öncesi dönemde cinsel konuların yanlış ve eksik verildiği ile ilgili çalışmalar mevcuttur (Çalışandemir ve diğerleri, 2008; Kenny ve diğerleri, 2008; Kenny ve Wurtele, 2010).

Akcan (2016) mahremiyet eğitimi; çocuğun kendi özel alanını bilmesi, bu alanını koruması ve başkalarının özel alanına da saygı göstermesi olarak açıklamıştır. Duran (2018) da bu eğitimin bireylerin bedensel, zihinsel ve duygusal olarak sınırlarını bilmesi olarak tanımlanmıştır. Yine yapılan diğer çalışmalarda mahremiyet eğitiminin, özel alanı ifade ettiği, bu alanın uygun derecede mahremiyet ve yeterli düzeyde yakınlığa sahip olmanın ve bu durumları sürdürmenin aracı olduğu (Magi, 2011), çocukların hem kendi hem de diğer bireylerin bu özel alanlarını fark etmesini, sosyal yaşantı içinde kendi mahrem alanını bilmesini ve bunu korumasını kapsayan bir eğitim olduğu belirtilmektedir (Akcan, 2016; Çakır, 2015; Diler, 2014; Duran, 2018; Magi, 2011). Bu verilere paralel olarak çocuklara verilecek mahremiyet eğitiminde, bedensel mahremiyetinin korunması konusunun eğitim içeriğinde yer alması gerektiği, çocukların bedenlerine yönelik olumsuz davranışların mahremiyet eğitimi zedeleyici bir davranış olduğu, aynı zamanda çocuğun cinsel kimliğini oluşturmasına zarar verdiği açıklanmıştır (Çakır, 2015).

Araştırmada elde edilen mahremiyet eğitiminin tanımına yönelik bulguların başka çalışmalarda da kısmen benzer sonuçlar verdiği görülmektedir. Çakır (2015) 4-6 yaş arası çocuğa sahip 100 aileyle yaptığı çalışmada, mahremiyet deyince katılımcıların %67'sinin aklına tuvalet ve banyo adabı, %70'inin aklına cinsel eğitim, %79'unun aklına yatak odalarına izinsiz girmeme, %63'ünün aklına kılık kıyafet, tesettür konusu, %40'ının aklına cinsel istismar ve taciz, %63'ünün aklına karı-koca ilişkileri, %43'ünün aklına internet ve televizyonun bilinçli kullanımı, %68'inin aklına ergenlik çağındaki çocukların yataklarının ve odalarının ayrılması, %10'unun aklına da diğer seçeneği geldiğini belirtmiştir. Yine aynı çalışmada mahremiyet eğitimi kavramının ne olduğu katılımcılara 3 farklı tanım verilerek yöneltilmiş, katılımcıların %33'ünün “bakılması, dokunulması, hakkında konuşulması haram olan bölgelerle ilgili olarak verilen eğitimidir”, %2'sinin “cinsel eğitimidir”, %64'ünün de “kişinin kendisinin ve diğer kişilerin özel alanını bilmesini ve korumasını sağlayan eğitimidir” cevabını verdiği belirtilmiştir. Katılımcıların

%67'si mahremiyet kavramını "gizlilik, dokunulmazlık, kişinin özel alanı", %2'si "cinsellik", %7'si "eşler arasında gizli kalması gereken özel durumlar" olarak açıklamışlardır (Çakır, 2015).

Araştırma bulguları ve alan yazın incelendiğinde mahremiyetin ne olduğuna ilişkin net bir tanımın yapılamadığı görülmektedir. Bu durumda mahremiyet kavramının kaynağı olarak birey düşünülürken bu da her birey için farklı bir mahremiyet anlayışı ortaya çıkarabilirken, toplum içerisinde ortak bir mahremiyet düşüncesinden bahsetmek mümkün olamamaktadır (Duran, 2018; Güllük, 2014). Bunu mahremiyet kavramının; kültüre, yaşanan coğrafyaya, kabul edinilen dine ve ahlak kurallarına bağlı olarak değişebilen bir kavram olmasına bağlamak mümkündür (Gündüz, 2015; Karagülle, 2015). Kavramın bu değişkenlerden dolayı farklı anlamlar kazanması ve belirsizliği itibariyle net ve herkes tarafından kabul edilebilir bir tanımlama yapmak mümkün olamamaktadır. Mahremiyetin farklı açılardan yapılmış tanımlarının varlığı olağan karşılanması gereken bir durum olduğu gibi mahremiyet kavramına da bu tanımların bir bileşkesi olarak bakmak mümkündür (Artuç, 2015).

Araştırmada mahremiyet eğitiminin tanımı ve içeriğine ilişkin görüşler temasının altında ortaya konmaya çalışılan bir diğer konu da mahremiyet eğitiminin önemi olmuştur. Katılımcı ifadeleri mahremiyet eğitiminin önemine yönelik de çeşitli görüşler olduğunu göstermektedir. Bu görüşler arasında katılımcıların (%52) çoğunluğunun ifade ettiği durum, mahremiyet eğitiminin bedensel mahremiyetin korunmasında önemli olduğudur. Diğer katılımcıların %16'sı mahremiyet eğitiminin, çocukların mahremiyet içeren konularda kendini ifade etmesi açısından, %8'i kişinin bedensel ve fiziksel olarak özel alanlarını korumak için, %8'i sağlıklı bir cinsel gelişim için, %4'ü cinsel istismar belirtilerinin anlaşılması ve önlenmesi için, %4'ü kişisel hakların korunabilmesi için, %4'ü, çocuğun mahremiyetine doğru ve sağlıklı bir yaklaşım sağlanabilmesi için, %4'ü ise toplum tarafından kabul görmek açısından önemli olduğunu belirtmiştir.

Alan yazın incelendiğinde bu sonuca paralel bulgular mevcuttur. Duran (2018) çalışmasında, mahremiyet eğitimi önemli kılan bir husus olarak bedensel

mahremiyetin korunmasını ele almıştır. Bedensel mahremiyetin ihlali olarak en çok cinsel istismarla karşılaşıldığını ifade eden çalışmada, özellikle sosyal hayatta ya da sanal ortamlar aracılığıyla bedensel ihlallerin arttığı, dolayısıyla bunlardan korunmanın da öneminin arttığı belirtilmektedir. Diğer çalışmalarda da benzer şekilde mahremiyet eğitiminin, kişisel alana girilmesi, fiziksel temas ve gözetleme gibi bedensel mahremiyetin ihlaline yönelik önleyici olabileceği vurgulanmıştır (Aksoy, 2013; Joinson ve Paine, 2006; Leino-Kilpi ve diğerleri, 2001). Diler (2014) mahremiyet eğitiminin bireyin; kendisini tanmasına, sorumluluk bilinci geliştirmesine, vicdan gelişimine, mahremiyet ile ilgili sorularına cevap bulmasına, anlamlı öğrenmesine, katkıda bulunabileceğini belirtmiştir. Diğer araştırmalarda da çocukların mahremiyetle ilgili olarak yoğun olarak cinsellik içeren sorular sorduğu, bu soruların genellikle anne babalar tarafından ayıplanarak karşılandığı, cevap veren bazı ailelerin de farklı nitelendirmelerle veya yanlış bilgilerle çocuklarına cevap vermekte oldukları belirtilmiştir (Çakır, 2015; Duran, 2018; Güneş, 2017). Ayrıca, sorduğu soruya cevap alamayan çocuğun soru sormanın yasak olduğu düşüncesine kapılacağı, çocuğun zihninde cinsel merakın ayıp bir şey olduğu kanaati oluşacağı, bu merakından dolayı suçluluk duygusuna kapılarak soru sormaktan vazgeçebileceği bu sebeple çocukların sorularına mutlaka cevap verilmesi gerektiği, cevapların doğru ve çocukların yaşlarına uygun olması, cevap verirken acele etmeden cevap verilmesi, verilecek cevabın çocuğun sorduğu sorunun sınırları içinde kalması gerektiği vurgulanmıştır. Bir diğer çalışmada ise, küçük yaşlarda cinsiyete ait sorular ertelendiği, kınandığı ve suçlandığı takdirde, belirtilmiştir (Çakır, 2015; Koşum, 2004).

Akcan (2016), mahremiyet eğitimi sayesinde çocukların, kendilerinin ve başkalarının özel alanını korumayı öğrenerek daha sağlıklı bireyler olabileceğini, Taşçı (2010) ise mahremiyet eğitiminin, özsaygıyla bireyin kendi özelini koruması ve başkalarının özel alanına saygılı olması gerektiği noktasında bireye katkı sağlayacağını belirtmiştir. Yapılan diğer çalışma da ise, mahremiyet eğitiminin sağlayacağı hedeflerden birinin çocukların kişisel sınırlarını öğrenmesi olduğu, bu özel sınırlar içerisinde çocukların hayatlarını devam ettirecek durum ve nesnelere kontrol edebilmeleri noktasında önemli olduğu, bu sınırların belirginleşmediği

durumlarda çocukların hem kendi sınırlarının hem de başkalarının sınırlarının nerede başlayıp nerede bittiğinden emin olamayacakları belirtilmiştir (Magi, 2011; Polat, 2001).

Ayrıca yapılan çalışmalarda, mahremiyet eğitiminin içerisinde cinsel eğitimi de barındırmasından dolayı çocuğun cinsellikle ilgili bilgilerini anlamlandırmasına yardımcı olduğu (Keçiören Rehberlik ve Araştırma Merkezi, 2018; Tarhan, 2012b), çocuklara ve ergenlere kendisi veya karşı cinsin özellikleri hakkında bilgi sahibi olmak, cinsiyete ilişkin rolleri anlamak ve kabul etmek, cinsel ihtiyaçlarını dinin, ahlakın ve kültürün belirlediği çerçevede gidermenin yollarını öğretmek açısından önemli bir eğitim olduğu (Diler, 2014), gerekli cinsel eğitimi almamış veya yanlış almış kızlar ve erkekler arasında zamansız duygusal ilişkilerin ortaya çıkabileceği belirtilmiştir (Bozer, 2009).

Alan yazındaki diğer çalışmalarda ayrıca, çocuklara verilecek sağlıklı bir mahremiyet eğitimi yoluyla, taciz/istismar konularında doğru bilgi ve bilinçlendirmeler yapılarak çocukların bu tehlikelerden büyük oranda korunacakları (Çakır, 2015), bu eğitimin cinsellikten kaynaklanabilecek ahlaki problemlerin engellenmesine katkıda bulunabileceği (Diler, 2014) belirtilmiştir. Alanda yapılan diğer çalışmalarda da mahremiyet eğitiminin cinsel suçların önlenmesinde önemli bir rol üstlendiği, özellikle çocukların bu tehlikeye karşı bilinçlendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır (Bozer, 2009; Diler, 2014; Tarhan, 2012a). Bunların yanında, mahremiyetin sadece kişileri ilgilendiren psikolojik bir ihtiyaç olarak görülmediği, aynı zamanda toplumsal yaşamı yakından ve derinden ilgilendiren sosyolojik bir olgu olarak karşımıza çıktığı, ayrıca kişilerin toplum tarafından onaylanması açısından mahremiyet eğitiminin önemli olduğu (Başaran, 2001; Yüksel, 2003), mahremiyet olgusunun, uluslararası topluluklar tarafından bir temel insan hakkı olarak tanınmış olduğu, aynı zamanda uluslararası insan hakları hukukunda mahremiyetin, korunması gereken temel haklardan biri olarak açık bir şekilde yer aldığı (Çelikoğlu, 2007), bu hakkın muhafazası için mahremiyet eğitiminin önemli olduğu (Yüksel, 2003) belirtilmektedir.

Hem araştırma bulguları hem de alan yazındaki diğer çalışmalar göstermektedir ki, mahremiyet eğitimi çok yönlü ve kapsamlı önemlere sahiptir. Bu açıdan katılımcıların her birinin mahremiyet eğitiminin hemen bütün yönlerine önem atfettiği, ancak her katılımcının mahremiyet eğitiminin yalnızca tek bir öneminden bahsettiği görülmüştür. Bu durumun, mahremiyetin şemsiye bir kavram olarak kişiden kişiye farklı anlamlar ifade edebilmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Araştırmada mahremiyet eğitiminin tanımı ve içeriğine ilişkin görüşler temasının altında oluşan alt temalardan biri de mahremiyet eğitiminin amacıdır. Bu amaca yönelik görüşlerin çeşitlilik gösterdiği belirlenmiştir. Araştırmada mahremiyet eğitiminin amacı kapsamında en çok (%64) belirtilen amacın çocuğun kendini korumasını sağlamak olduğu, diğer katılımcıların da %12'si mahremiyet eğitiminin esas amacının çocuğa özel bölgeleri öğretmek olduğunu, %4'ü çocuğa haklarını öğretmek olduğunu, %4'ü çocuğa cinsiyetlere göre toplumsal rolleri öğretmek olduğunu, %4'ü cinsiyet farkını ortadan kaldırmak olduğunu, %4'ü çocuğa doğru ve etkili bir yaklaşım geliştirilmesini sağlamak olduğunu, %4'ü çocuğun toplumsal ve duygusal gelişimini sağlamak olduğunu ve yine %4'ü çocuğun kendi vücudunu tanımasını sağlamak olduğunu belirtmiştir.

Alan yazın incelendiğinde bu bulguları destekleyen çalışmaların mevcut olduğu görülmektedir. Duran (2018) mahremiyet eğitiminin, çocukların duygu, düşünce dünyalarını yönetmesine yardımcı olarak, kendi özel alanıyla beraber diğer insanların da özel alanını bilerek bu alanlarda yaşamlarını sağlıklı bir şekilde sürdürmelerini amaçladığını belirtmiştir. Yapılan diğer çalışmalarda da mahremiyet eğitiminin, çocuğun kendini korumasını sağlamak açısından fazlasıyla önem taşıdığı belirtilmiştir (Akcan, 2016; Diler, 2014). Araştırmalar, mahremiyetin sadece saklanacak bir şeyi ifade etmediğini, bir hak olarak kişinin yaşam kalitesini artırmak için bir ihtiyaç olarak ele alınması ve bir yaşam felsefesi olarak kabul edilmesi gerektiğini vurgulamaktadır (Değirmen, 2014; İzgi, 2009). Ayrıca mahremiyet hakkının, kişilerin hayatının hangi bilgilerini kimlerle ne şekilde paylaşacağına karar vermesi hakkını ifade etmesinin yanında, kişilerin yalnız kalabilmelerini, düşüncelerinde özgür olabilmelerini, hareket edebilmelerini sağlayan, istedikleri zaman, yer ve koşulda kimlerle ne ölçüde etkileşim kurabileceklerine karar

verebildikleri alanları ve bu alanlarda sahip olunan hakkı ifade ettiği belirtilmiştir (Artuç, 2015; İzgi, 2009; Tanrıbilir, 2011; Yüksel, 2003). Bu bağlamda mahremiyet eğitiminin, çocuğa doğrudan gerekli haklarını öğretmeyi amaçladığını söyleyebiliriz.

İşler ve Gürşimşek (2018) ailelerle yaptıkları çalışmada ailelerin çoğunun, çocuklara verilecek eğitimin; çocukların doğru bilgi edinmeleri, cinsiyetler arası bedensel farklılıkları öğrenmeleri, özel bölgelerini (mahremiyet) tanımaları, cinsel meraklarına yönelik ve yetişkin cinselliği konularında doğru bilgiler edinmelerini böylece kendilerini korumalarının yollarını öğretmeyi amaçlaması gerektiği görüşünde olduğunu belirtmişlerdir. Wu ve diğerleri (2014) okul öncesi dönemin sonlarında, cinsiyetin değişmediğinin kavrandığını ve cinsiyet ile ilgili tutum ve davranışlarda katılığın en yüksek düzeye ulaştığını, bu sebeple okul öncesi dönem içerisinde, çocuklara cinsiyet ile ilgili kavramların doğru şekilde verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Deniz ve Gözütok (2017) çocukların, küçük yaşlardan itibaren toplumsal cinsiyet kalıp yargıları ile karşılaşmalarının, kız/erkek, kadın/erkek ayrımını tam da birçok yönden toplumun istediği gibi geleneksel bir şekilde öğrenmelerine neden olabildiğini belirtmiştir. Öğrenilen bu bilgilerin, zaman zaman çocukların cinsiyetine bağlı olarak potansiyellerinde ve performanslarında engellenmelerle karşılaşmalarına, girişkenlik özelliklerinin kısıtlanmasına, insana özgü duygu ve özelliklerini insan gereksinimlerine uygun şekilde en üst düzeyde yaşayamamalarına ve de yetersizlik, suçluluk gibi birçok engelleyici ve hastalık oluşturucu duyguları normalden fazla yaşamalarına yol açabildiğine değinmiştir. Yapılan başka bir çalışmada da kızlarla erkekler arasında ayrımcılık yapılmaması, her iki cinsin de ihtiyaç ve özelliklerine uygun olarak cinsel bilgiler verilmesi gerektiği belirtilmiştir (Bozer, 2009).

Alan yazında aynı zamanda mahremiyet eğitiminin kişilerin gerçekçi olmalarına ve farklı ortamlarda gerekli rolleri uygun şekilde oynayabilmelerine olanak sağladığı (Magi, 2011), aynı zamanda anlamlı öğrenmeye de katkıda bulunabileceği için bu kazanımları edindirmeyi amaçlayabileceği belirtilmiştir (Diler, 2014; Doğan ve Tosun, 2004). Ayrıca mahremiyet eğitiminin, çocuğun bedenini tanımasının yanında çocuğun öz benliğini geliştirmek, eksikliklerinin farkına vardırarak, özgün, bağımsız bir kişilik geliştirmesini sağlamak ve

muhafazasıyla devam ettirmek, sosyal etkileşimleri yönetmek, başkaları ile etkileşimlerinde stratejiler geliştirmek gibi fırsatlar oluşturarak kişilerin, bireysellik duygusu geliştirmeleri ile kendilerini tanımalarına yardımcı olmak konularını da amaç edinmesi gerektiği belirtilmiştir (Diler, 2011; Hökelekli, 2011; Tarhan, 2012a; Yörük, 2008). Çakır (2015) anne babalarla yaptığı çalışmada, çalışmaya katılan anne babaların %99 oranında mahremiyet eğitiminin, çocuğun kişilik ve kimlik gelişimine katkı sağladığını düşündükleri sonucuna ulaşmıştır.

Alan yazın ile katılımcı görüşleri değerlendirildiğinde mahremiyet eğitiminin amaçlarının çeşitlilik gösterdiği, benzer şekilde bu eğitimin yoğunlaştığı amaçların başında doğrudan veya dolaylı olarak kişinin korunması olduğu görülmektedir.

Araştırmada mahremiyet eğitiminin tanımı ve içeriğine ilişkin görüşler temasının altında ortaya konmaya çalışılan başka bir konu da mahremiyet eğitiminin verilme zamanıdır. Araştırmada katılımcıların önemli bir kısmının (%40) mahremiyet eğitiminin okul öncesi dönemde verilmesi gerektiği görüşünde oldukları belirlenmiştir. Bu görüşü takiben katılımcıların %24'ü mahremiyet eğitiminin bebeklik döneminden itibaren verilmesi gerektiğini, %12'si çocuk mahremiyet içeren sorular sormaya başladığı zaman verilmeye başlanmasının gerektiğini, %12'si anal dönemden itibaren verilmeye başlanmasının gerektiğini ve %12'si çocuk kendini ifade etmeye başladıktan sonra verilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Araştırmada mahremiyet eğitiminin verilme zamanına ilişkin elde edilen bulgularla benzer sonuçlar alan yazında yapılmış olan farklı araştırmalarda mevcuttur. Aral, Akyol ve Işık (2002) ailelerle yaptıkları çalışmada, mahremiyet eğitime okul öncesi dönemde başlanması gerektiği düşüncesi ilk sırayı (%56,9 anneler, %51,72 babalar) almıştır. Bunu sırasıyla ilkököl dönemi (%20,69 anneler, %27,59 babalar), ortaokul dönemi (%12,07 anneler, %15,52 babalar), lise dönemi (%10,34 anneler, %5,17 babalar) izlediğini bulmuşlardır. Çakır (2015)'ın annelerle yaptığı çalışmada ise, katılımcıların %15'i mahremiyet eğitime çocuğun doğumundan itibaren başlanmalı, %23'ü 2 yaşından itibaren başlanmalı, %41'i 4 yaşından itibaren başlanmalı, %16'sı ilkökula başlama yaşından itibaren başlanmalı, %5'i de ergenlik döneminden itibaren başlanmalı cevabını verdiği belirtilmiştir.

Eliküçük ve Sönmez (2011) 70 aile ile yaptıkları çalışmada ise, cinsel eğitime başlama yaşı sorusuna anne babaların %41,43'ünün 5-6 yaşında verilmesi cevap verdiklerini belirlemişlerdir. Yapılan diğer çalışmalarda da okul öncesi dönemde çocuğun cinsel konulara ilgisinin fazla olduğu, bu ilginin 3. yaşta başlayarak 5-6 yaşlarına kadar oldukça güçlü bir merakla kendini gösterdiği (Deniz ve Gözütok, 2017), çocukta mahremiyet kavramının oluşabilmesi için, bu yaşlardan itibaren çocuğun üstü değiştirilirken, banyo yaptırılırken özel bölgelerine temas etmemeye özen gösterilmesi, çıplak olarak evde veya ev dışında bulundurulmaması gerektiği belirtilmiştir (Akcan, 2016; Baysal-Berkup, 2015; Güneş, 2016; Kakavoulis, 2001).

Duran (2018) da mahremiyet değerinin kazandırılması için en etkili ve en uygun zamanın, kişiliğin temellerinin atıldığı 0-6 yaş olduğunu, çocukların bu yaşlarda kazandığı değerlerin daha kalıcı ve yapıcı olacağını belirtmiştir. İlgili alan yazında ayrıca mahremiyet eğitiminin doğumla başlayan ve yaşam boyu devam bir süreç olduğu belirtilmektedir (Tuzcuoğlu ve Tuzcuoğlu, 2004; San-Bayhan ve Artan, 2005; Kentler, 2008). Yapılan diğer çalışmalarda da tuvalet eğitiminin başladığı dönemden itibaren çocukta mahremiyet duygusunun oluşmaya başladığı, mahremiyet duygusunun oluşmaya başlamasıyla birlikte de çocuğa mahremiyet eğitimi verilmeye başlanması gerektiği, tuvalet eğitiminin bu açıdan kritik dönemi oluşturduğu belirtilmektedir (Çalışır, 2011; Diler, 2014; Duran, 2018; Güneş, 2015; Yılmaz Bolat, 2015).

Bulgular ve diğer çalışma sonuçları değerlendirildiğinde, mahremiyet eğitiminin genel olarak okul öncesi dönemde verilmesi gerektiği düşünülmektedir. Bu eğitimin bebeklik döneminden itibaren verilmesi konusunda da direk çocuğa yönelik eğitim düzenlemelerinden ziyade, ailenin mahremiyet bilincinin geliştirilip çocukta bu konuda farkındalık oluşturmanın daha uygun olacağı düşünülmektedir. Çalışma bulgularında mahremiyet eğitimi verilme yaşındaki farklılıkları ise mahremiyet kavramının algılanış farklılığına bağlamak mümkün görünmektedir.

Araştırmada mahremiyet eğitimini kimlerin vermesi gerektiği mahremiyet eğitiminin tanımı ve içeriğine ilişkin görüşler temasının altında ortaya konmaya çalışılan başka bir konu olmuştur. Bulgular aile, öğretmen ve uzman ekseninde

çeşitlilik kazanmıştır. Katılımcıların çoğunluğunun (%56) fikri, mahremiyet eğitimini aile ve öğretmen birlikte vermesi gerektiği yönündedir. Bunu takiben katılımcıların %20'si, mahremiyet eğitiminin uzmanlar tarafından verilmesi gerektiğini, %12'si aileler tarafından verilmesinin daha uygun olacağını, %4'ü uzman ve aile tarafından verilmesi gerektiğini, yine %4'ü öğretmen tarafından verilmesinin daha uygun olduğunu ve %4'ü de bu eğitimin aile, öğretmen ve uzmanın birlikte vermesi gereken bir eğitim olduğunu belirtmiştir.

Alan yazın incelendiğinde farklı çalışmalarda benzer bulgulara ulaşıldığı görülmektedir. Çakır (2015)'ın 100 aile ile gerçekleştirdiği çalışmasında, mahremiyet eğitimini kimlerin vermesi gerektiğini araştırmış ve katılımcıların %97'sinin mahremiyet eğitimini anne babanın vermesi gerektiğini, %36'sının aile büyüklerinin vermesi gerektiğini, %62'sinin öğretmenlerin vermesi gerektiğini, %71'inin din görevlilerinin vermesi gerektiğini ve %5'inin de diğer kişilerin vermesi gerektiğini ifade ettiğini belirtmiştir. Araştırmada ayrıca katılımcıların diğer ifadesi ile neyi kastettiklerinin belirtilmediği ifade edilmiştir.

Yapılan başka bir çalışmada, anne babaların çocuklara din eğitimi ve mahremiyet eğitiminin uzman kişilerce verilmesini istedikleri, bu durumun sebebi olarak da ailelerin çoğunun özellikle cinsel kimlik gelişimi konusunda yeterince bilgi sahibi olmaması ile ilişkili olabileceğinin düşünüldüğü belirtilmiştir (Çakır, 2015). Bulut (2016) ise okul öncesi dönemde eğitim gören çocuklara cinsel bilgilerin öğretmenleri tarafından verilmesi gerektiğini, verilen bilgilerin anneye paylaşılması ve olabilecek soruları aynı şekilde karşılaması için annenin donanımlı olmasının sağlanması gerektiği belirtmiştir. İşler ve Gürşimşek (2018) ailelerle yaptıkları çalışmada ise, cinsel eğitimin doğru zamanda ve doğru kişiler tarafından verilmesi gerektiği, bu eğitimin uzman kişiler ve anne ve babalar tarafından verilmesi gerektiği yönünde aile görüşlerine ulaşılmışlardır. Ailelerin büyük oranda iki görüş üstünde durdukları, fakat ağırlık olarak cinsel eğitimin uzman kişiler tarafından verilmesi gerektiği yönünde görüş bildirdikleri görülmüştür. Larsson ve Svedin (2002)'in de ailelerle gerçekleştirdiği çalışmasında ailelerin, çocuklara mahremiyet eğitiminin anne babalar ve öğretmenler tarafından verilmesi gerektiği yönünde görüş bildirdiklerini ifade etmiştir. Yapılan diğer çalışmalarda da mahremiyet eğitiminin

milli, dini ve kültürel bir çerçeve içinde, okul ile aile arasında bir denge kurularak verilmesi gerektiği (Bozer, 2009), çocuklara yapılacak ilk bilgilendirmelerin baba veya baba yakını olan yetişkin tarafından yapılmaması gerektiği belirtilmiştir (Güneş, 2015).

Araştırmada mahremiyet eğitiminin tanımı ve içeriğine ilişkin görüşler temasının altında ortaya konmaya çalışılan başka bir konu da mahremiyet eğitimi verilmesi gereken kişilerin belirlenmesidir. Katılımcıların çoğunluğu (%40), mahremiyet eğitiminin çocuk ve aileye verilmesi gerektiğini, %20'si bütün topluma verilmesi gerektiğini, %20'si sadece çocuklara verilmesi gerektiğini, %16'sı aile, öğretmen ve çocuklara verilmesi gerektiğini ve %4'ü de aile ve öğretmene verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Alan yazın incelendiğinde benzer bulgulara rastlanmıştır. Duran (2018) çocukluk döneminde temeli atılan mahremiyet değeri, okullarda öğretmenler ve öğrenciler, toplumda bireyler tarafından desteklendiğinde, kendi özel alanını ve diğer insanların özel alanını bilen bireyler yetişeceği, bu noktada da toplumun bütün kesiminin bu eğitim içinde yer alması gerektiği belirtmiştir. Yine alan yazında yapılan çalışmalarda öğretmenlerin tamamına yakınının mahremiyet eğitimi almadıkları ve eğitime ihtiyaç duydukları belirtilmiştir (Kefeli, 2016; Kürklü, 2011; Pala, 2011; Sağır, 2013; Tugay, 2008).

Araştırmada mahremiyet eğitiminde dikkat edilecek hususlar mahremiyet eğitiminin tanımı ve içeriğine yönelik araştırılan son konu olmuştur. Bulgular incelendiğinde bu konudaki görüşlerin dokuz farklı alana yayıldığı görülmektedir. Araştırmada katılımcıların %40'ı mahremiyet eğitiminde söylemlere ve yaklaşıma dikkat edilmesi gerektiğini, %16'sı mahremiyet eğitimi verilirken kız erkek ayrımı yapılmadan yaklaşımda bulunulması gerektiğini, %16'sı eğitimin çocukların yaşına uygun olmasına dikkat edilmesi gerektiğini, %8'i açık olmak gerektiğini, %4'ü mahremiyet eğitimi verilirken aileyi iyi tanımak gerektiğini, %4'ü mahremiyet eğitimi verilirken çocuğa doğru model olmak gerektiğini, %4'ü mahremiyet eğitimi verilirken somut ve yüzeysel bir anlatım yaklaşımı benimsenmesi gerektiğini, %4'ü mahremiyet eğitimi verilirken içeriğe dikkat etmek gerektiğini, %4'ü ise mahremiyet eğitiminin doğru zamanda verilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Alan yazında da bu bulguları destekleyen çalışmalar mevcuttur. Çakır (2015) yaptığı çalışmada, çocuklara din eğitimi ve mahremiyet eğitimi verilirken bu eğitimlerin çocukları korkutmadan, baskıcı anlayıştan uzak, sevdilerek verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Araştırmaların aynı zamanda mahremiyet eğitimi verilirken eğitim içeriklerinin çocukların yaşlarına ve gelişimlerine uygun olarak düzenlenmesi gerektiğini (Çakır, 2015; Duran, 2018; Güneş, 2017; Karakaya, 2009), çocuğun mahremiyet içerikli soruları karşısında, açık olunarak doğal bir ses tonuyla, utanmadan, sıkılmadan, kızarmadan, lafı dolandırmadan konuşulması gerektiğini, eğer yanıtı bilinmiyorsa bunu çocuğa söylemekten kaçınılmalı sorunun yanıtı araştırıldıktan sonra yeniden konuşa bilineceğinin belirtilmesi gerektiğini (Karakaya, 2009), aynı zamanda anne baba ve öğretmenlerin çocuğa örnek teşkil edecek şekilde mahremiyet açısından uygun ve doğru davranışları gerektiğini, taklitte başlayan, örnek almayla devam eden sürecin, çocuğun yaptığı davranışları bilinçli ve isteyerek uygulaması şeklinde devam edeceğini belirttiği görülmüştür (Çakır, 2015; Tarhan, 2012a).

Duran (2018) mahremiyet eğitiminin ilk ve en önemli ilkesinin, çocuklara iyi bir model olmak olduğunu, okul dönemine kadar özellikle anne babanın çocukların özdeşim kurduğu ve model aldığı bireyler olduğunu, ailelerin mahremiyet algısı neyse çocukların mahremiyet algısının da benzer şekilde gelişeceğini belirtmiştir. Diğer çalışmalarda da mahremiyet kapsamında cinsel konuların tamamen ihmal edilmesinin sağlıklı olmayacağı gibi, onun üzerinde gereğinden fazla durmanın da doğru olmayacağını belirtilmiştir (Bozer, 2009). Çalışır (2011) da çocuğun cinsel konularda sorduğu sorulara, gelişim dönemine uygun olmayan fazla ayrıntılı cevaplar vermenin, çocuğun kafasını karıştırıp, çocuğun merakını arttıracak ve çok erken dönemde uyarılmasına neden olacağını, Deniz ve Gözütok (2017) ise mahremiyet eğitiminin içeriğine dikkat edilmesi gerektiğini, çocuğun yaşına ve verilmek istenen beceriye uygun olmayan içeriklerin çocukta; korku, utanma, çekingenlik, toplumsal cinsiyet kalıp yargıları gibi olumsuz özelliklerin gelişmesine neden olabileceğini belirtmişlerdir.

Araştırma ve alan yazın bulguları değerlendirildiğinde; mahremiyet eğitiminde dikkat edilecek hususlar konusunda katılımcıların, alan çalışmalarında hususlara

konu olan; özel alan tanımlama, izin verirsem kabul edilirsin bilinci, bedenim bana ait bilinci, tuvalet ve banyoda mahremiyet bilinci, yatak ve yatak odalarının ayrılması, odalara girerken izin alınması, giyime dikkat edilmesi, sevgi gösteriminde uygun yaklaşım kullanma , televizyon ve internetin dikkatli kullanımı ve iyi-kötü dokunma arasındaki farkın öğretilmesi gibi hususlara (Akcan, 2016; Cingöz-Teke, 2018; Çakır, 2015; Çankırlı, 2015; Duran, 2018; Güneş, 2016; Kentler, 2008; Kumru, 2016; Purtaş, 2018) değinmedikleri görülmüştür.

5.2. Mahremiyet Sorunları ve İhlallerine İlişkin Görüşlerin Değerlendirilmesi

Çalışmanın bu bölümünde, araştırmaya katılan okul öncesi dönemde çalışan öğretmenlerin mahremiyet sorunları ve ihlallerine yönelik görüşleri teması ile ilgili bulgular değerlendirilmiştir. Bu tema üzerinden öğretmenlerin mahremiyet sorunları ve ihlallerine yönelik araştırma sorularına verdikleri cevaplardan oluşturulan alt tema ve kodlar alan yazındaki benzer çalışmalar ile karşılaştırılarak tartışılmıştır.

Araştırmada mahremiyet sorunları ve ihlallerine yönelik görüşler temasının altında oluşan alt temalardan biri mahremiyet sorunu olarak kabul edilen durumların belirlenmesidir. Buna yönelik elde edilen bulgular incelendiğinde, katılımcıların çoğunluğu (%56) çocuğun bedenine yönelik izinsiz olarak gerçekleştirilen eylemlerin mahremiyet sorunu olduğunu, %24'ü, çocuklar arasında cinsiyet ayrımcılığı yapmanın bir mahremiyet sorunu olduğunu, %8'i çocuğu isteği dışında eylemlere zorlamanın bir mahremiyet sorunu olduğunu, %4'ü çocuğun özel bölgelerinin teşhir edilmesinin mahremiyet sorunu olduğunu, %4'ü erkek cinsel organını yüceltmenin mahremiyet sorunu olduğunu ve %4' de çocuğun aileyle aynı odayı paylaşmasının bir mahremiyet sorunu olduğunu belirtmiştir.

Alan yazın incelendiğinde bu çalışmanın bulgularıyla benzer bulguların mahremiyet sorunu olarak görüldüğü tespit edilmiştir. Alandaki çalışmalarda, özellikle okul öncesi dönemin sonunda çocukların cinsiyet algılarının yerleştiğine (Wu ve diğerleri 2014), cinsiyet ayrımcılığı ile karşılaşma durumunun çocukların; cinsiyetine bağlı olarak potansiyellerinde engellenmelerle karşılaşmalarına, girişkenlik özelliklerinin kısıtlanmasına, insana özgü duygu ve özelliklerini insan gereksinimlerine uygun şekilde en üst düzeyde yaşayamamalarına ve de yetersizlik,

suçluluk gibi birçok engelleyici ve hastalık oluşturuvcu duyguları normalden fazla yaşamalarına yol açabildiğine değinilmiştir (Bozer, 2009; Deniz ve Gözütok, 2017).

Alan yazında yapılan diğcr çalışmalarda da kişinin kendisine zorla bir şey yaptırmak istemenin ihlal niteliğı taşıdığı, bu durumlarda kişinin duygularını kullanarak hayır diyebilme becerisi kazanması gerektiğı (Diler, 2014; Keçiören Rehberlik ve Araştırma Merkezi, 2018), aynı zamanda çocukların cinsel organlarına dokunmanın, onlarla ilgili şakalar yapmanın çocuklara karşı yapılan bir mahremiyet ihlali olduğı, özellikle erkek çocuklarını yeniden sünnet etmek ile tehdit etmenin veya hadi pipini göster gibi sözlerle onların özel alanlarını istismar etmenin doğru olmadığı, bu tür yaklaşımların çocukta da böyle konuların herkesin yanında konuşulabileceğı kanısını uyandıracacağı (Çakır, 2015) belirtilmiştir. Çalışmalarda ayrıca televizyon, gazete, dergi ve sosyal medya araçlarının gözetilen mahremiyet değerlerini olumsuz etkileyecek mesajlar ve cinsel içerikli görüntüler barındırdığı, aynı zamanda bu alanların kişilerin de özel hallerini, duygularını, resimlerini, fikirlerini paylaşarak teşhir ettiğı bir platform olduğı, çocukların bu alanlarda denetimsiz olarak uzun zamanlar geçirdiğı, sonuç olarak da mahremiyeti tehdit eden bir unsur olarak karşımıza çıktığı (Çakır, 2015; Duran, 2018; Güneş, 2017), çocukların kendini değerli ve özel hissetmesi için özel odalar veya eşyalar belirlenmesi, onların özel eşyalarına izinsiz dokunulmaması gerektiğı, yatakların ve odaların ayrılmamasının, çocukların birbirlerinin özel hallerini görerek erken yaşta cinsellikle tanışmalarına sebep olabileceğı, aynı zamanda özel olduklarını hissetmeleri için yataklarının ve odalarının ayrılması gerektiğı, çocukların aynı yatakta yatırımlarının genellikle ileri yaşlarda ortaya çıkması muhtemel cinsel sapmaların nedenlerinden birini oluşturduğı, bu durumların cinsel mahremiyeti zedeleyici yönünün yüksek olduğı (Çankırılı, 2011; Duran, 2018) belirtilmiştir.

Araştırmada mahremiyet sorunları ve ihlallerine yönelik görüşler temasının altında oluşan alt temalardan biri de mahremiyetin ihlal edilmesinin yol açtığı sonuçları belirlemektir. Bulgular incelendiğinde katılımcıların çoğunluğu (%72), mahremiyeti ihlal edilen çocukların psikolojisinin ve sosyal hayatının bu durumdan olumsuz etkileneceğini, %20'si mahremiyet ihlali sonucu çocuğun hayatının ömür boyu olumsuz yönde etkileneceğini, %4'ü mahremiyet ihlali durumunda bu

durumdan toplumun tamamının olumsuz etkileneceğini ve %4'ü ise mahremiyeti ihlal edilip istismara uğrayan bir bireyin ilerde kendisinin de istismarcı olabileceğini belirtmiştir.

Alan yazın incelendiğinde yapılan çalışmalarda da mahremiyet ihlalinin sonuçlarına ilişkin benzer bulgulara ulaşıldığı görülmektedir. Çalışmalarda, cinsel istismar ve ihmalin çocuk üzerinde bıraktığı kalıcı hasarlardan dolayı önemsenmesi ve birey ve toplum olarak acil olarak önlemlerin alınması gerektiği (Atbaşı ve Tavail, 2011), özellikle cinsel istismarın çocuk üzerinde “zedelenmiş cinsellik, ihanet, acizlik ve damgalanma” olumsuz etkilerini aynı anda bıraktığı (Ünal, 2008), cinsel istismara maruz kalan özellikle çocuk ve kadınların, diğer istismar türlerinin neden olduğu korku, endişe, anti sosyal kişilik özellikleri gibi olumsuzlukları kazanmasının yanı sıra, ciddi psikolojik travmalar, cinsel davranış bozuklukları, stres bozuklukları, öğrenme yetersizlikleri, hasarlanmış olma hissinin getirdiği suçluluk, çaresizlik, düşmanlık gibi birçok duygu ve davranış sorunları da yaşayabildikleri ifade edilmiştir (Kara, Biçer ve Gökalp, 2004). Ayrıca yapılan çalışmalarda, çocuk istismarı ve ihmalinin çocuğun psikolojisini derinden zedelediği ve tüm hayatı boyunca etkileri gözükken bir iz bıraktığı için büyük bir öneme sahip olduğunun, istismara maruz kalan çocuklarda birey olma yolunda örseleyici bir etki oluştuğunun, birçok fiziksel, psikolojik ve sosyal problem görüldüğünün (Üstündağ ve diğerleri, 2015), özellikle ebeveynleri tarafından istismar edilen çocuklarda ya da ebeveynleri arasındaki şiddete tanık olan veya çeşitli ailesel sorunları olan çocukların tüm yaşamında olumsuz etkiler gözlemlendiğinin (Navalta, Polcari, Webster, Boghossian ve Teicher, 2006) belirtildiği görülmüştür. Alan yazında ayrıca istismara uğrama durumunun çocuğun çevresindekilerle ilişkisini etkileyerek, bu yaşadıklarının çocuğun eylemleri taklit etmesine ve istismarcı bir kişiliğe sahip olmasına neden olabileceği belirtilmiştir (Özer, 2014; Yalçın, Koçak ve Duman, 2014).

Araştırmada okul öncesi dönemde çalışan öğretmenlerin mahremiyet ihlali ile karşılaşma durumunun belirlenmesi de mahremiyet sorunları ve ihlallerine yönelik görüşler temasının altında değerlendirilen bir başka konu oluşturmuştur. Araştırma bulgularına göre, katılımcıların %80'i daha önce herhangi bir mahremiyet ihlali durumu ile karşılaşmadığını, %20'si ise mahremiyet ihlali ile karşılaştığını

belirtmiştir. İhlalle karşılaştığını belirten katılımcıların genel olarak cinsel içerikli ihlallerden bahsettikleri tespit edilmiştir. Bu sonucun, katılımcıların ihlal durumlarını saptamadaki bilgi yetersizliklerinden ve mahremiyet algısının genel olarak cinsellik üzerinde yoğunlaşmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Alan yazın incelendiğinde de öğretmenlerin mahremiyet ihlalleri ile karşılaşma durumlarının düşük olduğu saptanmıştır. Dilsiz ve Mağden (2015)'in öğretmenlerle yaptığı çalışmada meslek hayatları boyunca herhangi bir çocuk istismar ve ihmali olgusu ile karşılaşan öğretmenin 13 (%34,2), karşılaşmayan öğretmen sayısının ise 25 (%65,8) olduğunu saptamıştır. Yine aynı çalışmada öğretmenlerin çocuk istismar ve ihmali konusunda bilgi ve risk tanıma düzeylerini saptamak için uygulanan anketin bazı maddelerinin hiçbir öğretmen tarafından doğru olarak işaretlenmediği, bu maddelerin dördünün istismar ve ihmale uğramış olan çocukların davranışsal belirtileriyle, ikisinin istismar ve ihmali ile ilgili olarak öğretmenlerin risk tanıma düzeyleriyle, ikisinin çocuk cinsel istismarı ile ilgili öğretmenlerin bilgi düzeyleriyle, birinin çocuk fiziksel istismarı ile ilgili öğretmenlerin bilgi düzeyleriyle ve birinin de öğretmenlerin çocuk ihmali konusundaki bilgi düzeyleriyle ilgili olduğu belirlenmiştir.

Bu çalışmada mahremiyet sorunları ve ihlallerine yönelik görüşler temasının altında araştırılan başka bir konu da okul öncesi dönemde çalışan öğretmenlerin mahremiyet ihlali karşısında alacakları tedbirlerin belirlenmesidir. Katılımcıların çoğunluğu (%40) mahremiyet ihlali karşısında çocuğun ailesiyle görüşülmesi gerektiğini, %24'ü mahremiyet ihlali varsa önce aileyle görüşülüp gerekliyse üst birimlere bildirilmesinin daha uygun olduğunu, %8'i mahremiyet ihlali durumunda önce rehber öğretmenle görüşülüp daha sonra durumun aileye bildirilmesi gerektiğini, %8'i mahremiyet ihlali durumu varsa önce çocukla konuşulması, yardımcı olunmaya çalışılması daha sonra bir uzmana bildirilmesi gerektiğini, %8'i mahremiyet ihlal durumlarında direk uzmanla görüşülmesinin gerektiğini, %4'ü mahremiyet ihlali durumu tespit edildiyse çocukla görüşülmesinin gerektiğini, %4'ü mahremiyet ihlaliyle karşılaşıldığında kolluk kuvvetlerine ve savcılığa bildirilmesi gerektiğini ve %4'ü ise mahremiyet ihlali söz konusuysa önce çocukla görüşülüp daha sonra aileyle paylaşılmasının gerektiğini belirtmiştir.

Tespit edilen bu bulgular alan yazında farklı araştırmalarda da kısmen ifade edilmiştir. 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu ile 26386 Resmi Gazete Sayılı Çocuk Koruma Kanununa Göre Verilen Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Kararlarının Uygulanması Hakkında Yönetmelik incelendiğinde, öğretmenlerin de diğer kamu görevlileri gibi çocuğa yönelik ihmal ve istismar konusunda yasal sorumlulukları ve bildirim zorunlulukları bulunduğu (Dilsiz ve Mağden, 2015), böyle bir istismar ile karşılaştıklarında ilk olarak okul müdürü ile birlikte kolluk kuvvetlerine (bulunduğu yerleşkeye göre jandarma veya emniyet) veya savcılığa bildirmesi gerektiği (Barlık, 2018) belirtilmektedir.

Alan yazında benzer şekilde öğretmenlerle yapılan çalışmalarda ulaşılan sonuçlar bu çalışmayla kısmen benzerlik göstermektedir. Güneş (2015) yaptığı çalışmada, öğretmenlerin ihmal ve istismarla karşılaştıkları zaman ilk üç sırada bildirim yapacakları yerlerin; öncelikle okul yönetimi, sonrasında sırasıyla veli ve okul aile birliği ve en son sırada bildirecek yer olarak Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Müdürlüğü olduğunu belirlemiştir. Benzer şekilde Sarıbaş (2013), okul öncesi öğretmenlerinin çocuk istismarı ve ihmeline yönelik farkındalıkları ile ilgili yaptığı araştırmada, öğretmenlerin istismar ile karşılaşma durumunda bildirim yapmayı düşündükleri kurumların başında okul aile birliği geldiğini, bunu sırasıyla Sağlık Müdürlüğü, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Müdürlüğü, polis, Milli Eğitim Müdürlüğü ve okul yönetiminin izlediğini, Pala (2011) ise öğretmenlerin çocuk istismarı ve ihmali konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerini incelediği araştırmasında, ihmal ve istismar şüphesinde ilk bildirim yeri sorusuna araştırmaya katılanların en sık tercih ettiği ilk bildirim basamağı okul yönetimi (% 42,1), ikinci tercih edilen basamağı ise Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Müdürlüğü (% 24,0) olmuştur. Yine okul öncesi öğretmenleri ile yapılan başka bir çalışmada şiddet, istismar ve ihmale uğramış bir çocukla karşılaşma durumunda başvurulacak yerler araştırılmıştır. Çalışmaya katılan öğretmenler başvurmaları gereken yer olarak ilk sırada Rehberlik Araştırma Merkezlerini (%23,19), ikinci sırada Adli makamları (%22,83) ve üçüncü sırada da Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumunu (%12,11), %7,96'sı ise aileye başvuracağını, %2,42'si ise nereye başvuracağını bilmediğini belirtmiştir (Dereobalı ve diğerleri, 2013).

Araştırmamızda çalışmaya katılan tek erkek katılımcının mahremiyet ihlal durumlarının kolluk kuvvetlerine ve savcılığa bildirilmesi gerektiğini belirtmiş olduğu, kadın öğretmenlerin ise ihlal durumlarında aile ve okul dışında bildirimleri uygun şekilde basamaklandıramadıkları görülmüştür. Bu çalışmada da elde edilen ve alan yazında ulaşılan bulgular ışığında, çalışmamızdaki öğretmenlerin mahremiyet ihlali karşısında aldıkları tedbirlerin yetersiz olduğunu ve bu durumun nedeninin yüksek oranda yetersiz bilgi düzeyinden kaynaklandığını söylemek mümkündür.

5.3. Mahremiyet Eğitimiyle İlgili Çocuklara Yönelik Görüş ve Uygulamaların Değerlendirilmesi

Bu bölümde araştırmaya katılan okul öncesi dönemde çalışan öğretmenlerin mahremiyet eğitimiyle ilgili çocuklara yönelik görüş ve uygulamalar teması ile ilgili bulgular değerlendirilmiştir. Bu tema üzerinden öğretmenlerin mahremiyet eğitimiyle ilgili çocuklara yönelik görüşleri ve mahremiyet eğitimiyle ilgili gerçekleştirdikleri uygulamalar ile ilgili araştırma sorularına verdikleri cevaplardan oluşturulan alt tema ve kodlar ve alan yazındaki benzer çalışmalar karşılaştırılarak tartışılmıştır.

Araştırmada mahremiyet eğitimiyle ilgili çocuklara yönelik görüş ve uygulamalar temasının altında oluşan alt temalardan biri öğretmenlerin çocuklarda sık karşılaştıkları mahremiyet ihlali davranışlarının belirlenmesidir. Araştırmaya katılanların çoğunluğu (%32) izinsiz bedensel temasın çocuklarda sık karşılaşılan mahremiyet ihlali davranışlarından biri olduğunu, %20'si çocuklarda gözlemledikleri küfür ve cinsellik içeren ifadelerin sık karşılaştıkları mahremiyet ihlali davranışlarından biri olduğunu, yine %20'si çocuklarda mahremiyet ihlali davranışları olarak en sık kıyafet değiştirme ve beden teşhiri ile ilgili davranışlarla karşılaştıklarını, %16'sı tuvalet ile ilgili bazı davranışların çocuklarda en sık karşılaşılan mahremiyet ihlali davranışları olduğunu, %8'i çocuklarda mahremiyet ihlali davranışlarıyla karşılaşmadıklarını ve son olarak %4'ü de mastürbasyonu gözlemlediğini belirtmiştir.

Alan yazın incelendiğinde çocuklarda gözlenen mahremiyeti ihlal etme davranışlarının çalışmalara doğrudan konu edilmediği görülmüştür. Alandaki

çalışmalarda bu çalışmada elde edilen bulgulara benzer olarak, sıkça karşılaşılan cinsel uyarılma türü olan mastürbasyonun sanıldığı ölçüde korkulacak bir durum olmadığı, ancak ortada çözülmesi gereken bir sorunun da var olduğu, bebeliklerinde çok uzun süre kendi başlarına bırakılan çocuklarda bu durumun daha sık görüldüğü belirtilmiştir (Yrkoğlu, 1995).

Araştırma bulguları değerlendirildiğinde öğretmenlerin mahremiyet sorunlarında olduğu gibi çocuklarda sık karşılaşılan mahremiyet ihlali davranışlarına yönelik de cinsel olgulara yoğunlaştıkları ve hemen hemen tüm bulgularda olduğu gibi belirtilen görüşlerin tek yönde çeşitlendiği görülmektedir. Aynı zamanda öğretmenlerin çocuklarda gözlemlediğini belirttiği mahremiyet ihlali davranışlarının aile, evre ve medya araçlarının etkilerinden doğan davranışlar olduğu düşünülmektedir. Alan alışmaları incelendiğinde de aynı şekilde cinsel konularda yoğunlaşma söz konusudur. Bu durum, mahremiyet kavramının sınırının ve yoğunluğunun yanında mahremiyet sorun ve ihlallerinin de yalnız bireyden bireye değişkenlik göstermekle kalmayıp, bireylerin içinde buldukları durumlara, zamanlara, ruh hallerine, mevcut kişilik yapılarına ve algılayış biçimlerine, dahası, kültürel yapılara göre bile farklılaşabilmesiyle açıklanabilmektedir (Toprak, 2009).

Araştırmada zel gereksinimli çocuklara yönelik risk algısı oldukça önemsenen bir konu olarak mahremiyet eğitimiyle ilgili çocuklara yönelik görüş ve uygulamalar temasının altında araştırılmıştır. Araştırma bulgularına göre katılımcıların tamamı (25: %100) mahremiyet ihlalleri açısından özel gereksinimli çocukların daha riskli durumda olduklarını belirtmiştir. Alan yazın incelendiğinde de yapılan tüm çalışmalar da aynı sonuca ulaşılmıştır. Yapılan alışmalar özel gereksinimli bireylerin mahremiyet ihlallerine çok daha açık olduğu, bu durumun genel olarak sahip olunan yetersizlikten ve bu yetersizliğin oluşturduğu dezavantajlardan kaynaklandığı yönündedir (Chen ve Chen, 2005; Dilsiz ve Mağden, 2015; Foster ve Sandel, 2010; Hershkowitz, Lam ve Horowitz 2007; Kim, 2010; Kutlu ve Kurt, 2017; Kvam, 2000; Mechling, 2008; Sevelev, Roth ve Gilles, 2013; Stoltenborgh, Van-Ijzendoorn, Euser ve Bakermans-Kranenburg, 2011; Sullivan ve Knutson, 2000; Tutar-Güven ve Işler, 2015; Zerey, 2019).

Zerey (2019) annelerle yaptığı çalışmada, annelerin özel gereksinimli olan çocuğuna yönelik cinsel istismar riskini arttırdığını düşündükleri sonucuna ulaşmıştır. Alandaki diğer çalışmalarda ise özel gereksinimli çocukların yüksek risk grubunda olmalarının nedeni olarak; çocukların bir durumu değerlendirip o durumla ilgili yargıda bulunma, tehlikeli bir durumu fark edip ortamdan uzaklaşma veya kendilerine karşı yapılan uygunsuz bir davranış ya da suçu ilgili birimlere veya çevredeki güvenilir bireylere bildirecek iletişim becerilerini sergileyebilme gibi konulardaki yetersizlikleri, eğitim ortamlarında özel gereksinimli bireylere çevrelerindeki bireylerin isteklerini yerine getirme ya da sosyal uyum açısından kendilerine sunulan teklifleri kabul etme gibi davranışlar öğretilmesinin kötü niyetli kişilere fırsat vermesi olasılığı, özel gereksinimli bireylerin bir bölümünün bazı becerileri gerçekleştirirken bakıcılarına veya yardımcılarına bağımlılık gösterebildikleri için bu kişilerin kötü niyetli olması durumunda bireyi kolaylıkla istismar edebilmesi ya da kaçırılabilmesi ihtimali belirtilmektedir (Hershkowitz ve diğerleri, 2007; Kim, 2010; Kutlu ve Kurt, 2017; Mazzucchelli, 2001; Mechling, 2008).

Bu durumun sonucu ile ilgili Tutar-Güven ve İşler (2015) yaptıkları çalışmada ise, cinsel istismara maruz kalan özel gereksinimli çocukların, istismarı tolere edebilmekte ve iletişim zorlukları, utanma hissi, terkedilme korkusu, aileden dışlanma ihtimali, sevilme ve istismarcı tarafından ödüllendirilme nedenleriyle istismarı bildirme becerisini sergileyememekte olduğunu belirtmiş, Seveler ve arkadaşları (2013) tarafından yapılan bir çalışmada da özel eğitim kurumlarında verilen eğitimlerin çocukların istenileni yapma, yönergeye uyma ve şikayet etmemeyi öğrettiğini ifade etmiştir. Yapılan başka bir çalışmada, cinsel istismara uğrayan çocuklar incelenmiş ve özel gereksinimli çocukların istismara uğrama riskinin daha fazla olmasına rağmen normal gelişim gösteren çocuklardan çok daha az sayıda ortaya çıktığı belirlenmiştir. Bu durumun muhtemel sebeplerinden bir tanesi olarak özel gereksinimli çocukların bildirme becerisini sergilemede yetersiz olmaları gösterilmiştir. Ayrıca özel gereksinimli çocukların dil becerilerindeki problemlerinin, onlara karşı işlenen istismar suçunun yok sayılmasının, çocuğun kötü bir ünlü anılma korkusu ve bakım veren kişinin adaletle olan güvensizliğinden dolayı

bu durumun görmezden gelinmesi özel gereksinimli çocukların cinsel istismarının gün yüzüne çıkmasını engellediği belirtilmektedir (Kvam, 2000). Alanda yapılan diğer çalışmalarda da özel gereksinimli çocukların istismar amaçlı girişimleri ve istismarcının niyetini ayırt etmekte zorlandığı (Foster ve Sandel, 2010; Kim, 2010), bu durumun özel gereksinimli çocukları korunmasız kıldığı, çünkü çocuğun istismar içeren durumun normal bir şey olmadığını ayırt edemezse uygun korunma becerilerini sergileyemeyeceği ve tekrarlı şekilde cinsel istismara maruz kalabileceği belirtilmiştir (Boyle ve Lutzker, 2005). Yapılan başka bir çalışmada özel gereksinimli 0-5 yaş arası çocukların ortalama %60, normal gelişim gösteren çocukların da ortalama %12 oranında cinsel istismara uğradığı ifade edilmiştir (Stoltenborgh ve diğerleri, 2011).

Araştırmada mahremiyet eğitimiyle ilgili çocuklara yönelik görüş ve uygulamalar temasının altında oluşan son alt temayı okul öncesi dönemde çalışan öğretmenlerin sınıf içinde mahremiyet eğitimine yer verilme şekillerinin belirlenmesi oluşturmuştur. Araştırmaya katılanların çoğunluğu (%40) sınıflarında mahremiyet eğitimiyle ilgili herhangi bir uygulamaya yer vermediğini sadece gerekli anlarda uyarılarda bulduklarını, %32'si mahremiyet eğitimi ile ilgili çocuklara sözel anlatımlarda bulduklarını, %20'si çocuklara mahremiyet eğitimi verirken sözel anlatımın yanında görsel materyallerden de yararlandığını, %4'ü mahremiyet eğitimi ile ilgili çocuklara özel bölgeleri öğretmek amaçlı şarkı etkinliği düzenlediğini ve son olarak %4'ü mahremiyet eğitimi verirken sınıf içi etkinliklerin yanında aileleri de bilgilendirdiğini belirtmiştir. Araştırmadan elde edilen bu sonucun, okullarda mahremiyet eğitiminin nasıl verileceğine dair net bir uygulamanın belirlenmemiş olmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Alan yazın incelendiğinde de öğretmenlerin sınıf içinde gerçekleştirdiği veya gerçekleştireceği uygulamalara dair bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ancak Deniz ve Gözütok (2017) çocuğa cinsellik konusundaki mahremiyeti, kelimelerde yapılan farklılaştırmalar ile değil de bu konunun, bu organların özel olduğu belirtilerek ve çocuğa karşı bu konularda doğru model olarak ve bilişsel açıdan da belli bir olgunluğa ulaştıktan sonra çeşitli yöntemler ile ve uygun konular ve durumlar üzerinde tartışılarak kazandırılması gerektiğini belirtmiştir. İlkokul öğretmenleriyle yapılan bir araştırmada da

öğretmenlerin sınıf içinde çocuklara gerekli eğitimi vermek için özellikle cinsel eğitimle ilgili özel olarak eğitime gereksinim duyduğu sonucuna ulaşılmıştır (Anastácio, Carvalho ve Clément, 2008).

5.4. Mahremiyet Eğitiminde Ailelerle İş Birliğinin Değerlendirilmesi

Bu bölümde araştırmaya katılan okul öncesi dönemde çalışan öğretmenlerin mahremiyet eğitiminde ailelerin iş birliğine yönelik görüşleri ile ilgili bulgular değerlendirilmiştir. Bu tema üzerinden öğretmenlerin mahremiyet eğitiminde ailelerin iş birliğine yönelik görüşleri ile ilgili araştırma sorularına verdikleri cevaplardan oluşturulan alt tema ve kodlar ve alan yazındaki benzer çalışmalar karşılaştırılarak tartışılmıştır.

Araştırmada mahremiyet eğitiminde ailelerin iş birliğine yönelik görüşler temasının altında oluşan alt temalardan biri ailelerin mahremiyet eğitimi konusundaki bilgi düzeylerinin okul öncesi dönemde çalışan öğretmenlerin görüşleri yoluyla belirlenmesidir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %92'si ailelerin mahremiyet eğitimi konusunda bilgi düzeyinin yetersiz olduğunu, %8'i de ailelerin mahremiyet eğitimi konusunda bilgi düzeylerinin yeterli olduğunu belirtmiştir.

Alan yazın incelendiğinde ailelerle gerçekleştirilen çalışmalarda da benzer şekilde mahremiyet eğitimi kapsamında değerlendirilen cinsel eğitim, cinsel istismar ve ihmal konularında ailelerin bilgi düzeylerinin yetersiz olduğu, bu eğitimin ne olduğunu bilmedikleri ve çoğunun yanlış tanımladıkları tespit edilmiştir (Çalışandemir ve diğerleri, 2008; Eliküçük ve Sönmez, 2011; İşler ve Gürşimşek, 2018; Keser, Odabaş ve Elibüyük, 2010; Koçak ve Büyükgönenç, 2011; Tuğrul ve Artan, 2001; Üstündağ ve diğerleri, 2015; Zerey, 2019). Dönmez (2009) ise okul öncesi öğretmenleriyle yaptığı çalışmasında öğretmenlerin, ailelerin çocuk istismarı ve ihmali konusunda bilgi sahibi olduklarını düşündükleri sonucuna ulaşmıştır.

Araştırmada son olarak mahremiyet eğitiminde ailelerin iş birliğine yönelik görüşler temasının altında cevap aranan konu, ailelerin mahremiyet eğitimi konusunda öğretmenden beklentileri olmuştur. Araştırmada elde edilen bulgulara göre, katılımcıların %92'sinin ailelerin mahremiyet eğitimi konusunda kendilerinden bir beklentisi olmadığı, %8'i ise ailelerin kendilerinden mahremiyet eğitimi

konusunda beklentileri olduğunu düşündüklerini belirtmişlerdir. Alan yazın incelendiğinde de benzer şekilde, ailelerin çocuklarının genel eğitimleri ile yeterli düzeyde ilgilenmediklerini, genel olarak çocuklarından beklentilerinin çok düşük veya çok yüksek olduğunu ve öğretmenlerin ailelerle iletişim kurma noktasında çok sık sorun yaşadığını (Karasu ve Mutlu, 2014), aynı zamanda ailelerin de okul öncesi dönemde verilen aile eğitimlerini yetersiz bulduklarını belirten çalışmalar da söz konusudur (Parlayıcı, 2010). Ailelerin öğretmenlerden beklentileri olduğuna dair sonuçlanan çalışmalar da mevcuttur. Yıkmiş ve Özbey (2009) ailelerin, aile eğitimine yönelik beklentilerini belirlemek için yaptıkları çalışmada; aile eğitimlerinin yeterli sıklıkta yapılmasını, çocukların gelişim ve eğitim durumlarını, cinsel gelişimini içeren bilgilerin kendilerine bildirilmesini, ayrıca davranış sağaltımı ve kardeş durumları ile ilgili de bilgi verilmesini bekledikleri sonucuna ulaşmıştır. İşler ve Gürşimşek (2018) ise ailelerin okul öncesi eğitim kurumlarında cinsel eğitim verilmesine yönelik görüşlerini belirlemek için yaptıkları çalışmada, annelerin okul öncesi eğitim kurumlarında cinsel eğitim verilmesi yönünde bir görüşe daha yüksek oranda destek verdiklerini, bu eğitim içinde de öncelikle cinsiyetler arası bedensel farklılıklar ile cinsel merak ve oyunlar konularının yer almasını istediklerini tespit etmişlerdir.

Çalışmada katılımcıların, ailelerin mahremiyet eğitimi konusundaki bilgi düzeyleri konusunda bildirdikleri yetersizlik oranı ile aynı oranda, ailelerin kendilerinden bu eğitimle ilgili beklentileri olmadığını belirttikleri tespit edilmiştir. Tutarlı görülen bu durumda, bilgi ve beklenti arasında güçlü bir bağ olduğu, ailelerin mahremiyet eğitimi konusundaki bilgi yetersizliklerinin öğretmenlerden bu eğitim konusunda beklentilerini de azalttığı sonucuna ulaşılabilir. Aynı zamanda ailelerin mahremiyet içeren konuları ifade etmekte zorlanabildiği, var olan beklentilerini dile getiremediği de ihtimal dahilinde değerlendirilmesi gereken bir durumdur.

SONUÇ

Araştırmada temel amaç okul öncesi dönemde çalışan öğretmenlerin mahremiyet eğitimi konusunda bilgi düzeylerinin belirlenmesidir. Araştırma bulguları ile alan yazında yer alan ilgili diğer çalışmalar değerlendirildiğinde, bu çalışmada ulaşılan sonuçların diğer çalışmaların bulguları ile tutarlı olduğu görülmektedir.

Araştırmada ulaşılan demografik bilgiler incelendiğinde;

Çalışmaya katılan öğretmenlerin %96'sının kadınlardan oluştuğu, %68'inin 30-40 yaş aralığında olduğu, %64'ünün evli olduğu, %96'sının lisans mezunu olduğu, %48'inin 5-10 yıl arası mesleki deneyime sahip olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca öğretmenlerin, %84'ünün okul öncesi öğretmenliği branşında olduğu, %32'sinin 5 yaş grubuyla çalıştığı, %52'sinin resmi anasınıflarında çalıştığı, bu katılımcıların tamamının mahremiyet eğitimi almamış olduğu ve %40'ının sınıfında özel gereksinimli öğrencisinin olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Araştırmada mahremiyet eğitiminin tanımı ve içeriğine ilişkin görüşler incelendiğinde;

Öğretmenlerin mahremiyet eğitiminin tanımına yönelik çeşitli görüşler bildirdiği, en çok yoğunluk kazanan tanımın (%44) özel bölgelerin öğretimi olduğu, bunu %28'lik katılımla cinsellik ve cinsel eğitimin izlediği, öğretmenlerin mahremiyet kavramına bakışının genel olarak cinsellik odaklı olduğu, mahremiyetin diğer boyutlarının tanımlamalarda çok az yer aldığı, sadece dört katılımcının fiziksel olarak özel alandan bahsettiği tespit edilmiştir.

Öğretmenlerin önem ifadelerinin de mahremiyet eğitiminin tanımında olduğu gibi çeşitlilik gösterdiği, her katılımcının tek bir önem durumunu belirttiği, yarısından fazlasının (%52) mahremiyet eğitiminin bedensel mahremiyetin korunması için önemli olduğunu, bedene yönelik herhangi bir ihlal durumunda özel bölgelerini bilen çocukların kendilerini koruma becerilerinin daha yüksek olacağını düşündükleri belirlenmiştir.

Mahremiyet eğitiminin amacına yönelik öğretmen görüşlerinin de çeşitlilik gösterdiği belirlenmiştir. Katılımcıların amaca ilişkin görüşü daha çok (%64) çocuğun kendini korumasını sağlamak olduğu, çocuğun sağlıklı bir gelişim göstermesi için dışarıdan gelecek her türlü olumsuz etkiyi bilmesi ve kişisel alanlarını koruyabilmesi gerektiği yönündedir.

Araştırmada öğretmenlerin önemli bir kısmının (%40) mahremiyet eğitiminin okul öncesi dönemde verilmesi gerektiği görüşünde olduğu belirlenmiştir. Ayrıca öğretmenlerin, mahremiyet eğitimini daha çok (%56) aile ve öğretmenin vermesi gerektiğini, bu eğitimi alması gereken kişilerin de (%40) çocuk ve aileler olduğunu belirttikleri görülmüştür.

Araştırmada ulaşılan diğer bir sonuç ise mahremiyet eğitiminde dikkat edilecek hususlar konusunda görüşlerin dokuz farklı alana yayıldığı ve en çok belirtilen hususun (%40) söylemlere ve yaklaşıma dikkat edilmesi gerektiği olduğudur. Katılımcılar bu eğitim verilirken çocukları korkutmamak, ayıp günah gibi söylemlerle çocuğun kendini ifade etmesini engellemek, çocuğu bir birey olarak görüp kişiliğini zedeleyici yaklaşımlardan uzak durmak, çocuğa güvenli bir ortam sağlamak hususlarında dikkatli olunması gerektiğini belirtmişlerdir.

Mahremiyet sorunları ve ihlallerine ilişkin görüşler incelendiğinde;

Öğretmenlerin yarısından fazlasının (%56) çocuğun bedenine yönelik izinsiz olarak gerçekleştirilen eylemleri mahremiyet sorunu olarak gördüğü, çocuklara yönelik izinsiz gerçekleştirilen sarılma, öpme, dokunma, kucağına oturtma gibi davranışların çocuğun mahremiyetini ihlal ettiğini, dolayısıyla bunların istismar niteliği taşıyabileceği için sorun teşkil ettiğini, ayrıca bireylerin cinsel anlamda bastırılması ve bu tür konuların görmezden gelinerek yok sayılmasının, kişilerin ilerde sapkın davranışlar sergilemesine neden olabileceğini belirttikleri sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmada katılımcıların tamamının sadece cinsellik barındıran durumları mahremiyet sorunu olarak gördüğü tespit edilmiştir.

Araştırmada elde edilen bir diğer sonuç ise, mahremiyetin ihlal edilmesinin yol açtığı sonuçlar konusunda öğretmenlerin çoğunluğunun (%72) çocukların

psikolojisinin ve sosyal hayatının bu durumdan olumsuz etkileneceğini düşünüyor olduklarıdır. Mahremiyeti ihlal edilen çocuğun, güven duygusunun ve özgüveninin kaybolacağı, insanlara korkarak yaklaşacağı, kendini güçsüz ve korunmasız hissedeceği, sosyal davranışlarının bozulacağı, hırçın ve nefret dolu olacağı, benlik saygısını azaltacağı, içe kapanık bir birey haline geleceği belirtilmiştir.

Araştırmada ayrıca öğretmenlerin %80'i mahremiyet ihlali ile karşılaşmadığını belirtmiştir. Mahremiyet ihlali ile karşılaştığını belirten (%20) öğretmenlerin ise farklı düzeylerde cinsel istismar ve ihmal vakalarından bahsettiği görülmüştür.

Araştırmada bu tema altında son olarak öğretmenlerin mahremiyet ihlali karşısında alacakları tedbirler sorulmuştur ve öğretmenlerin çoğunluğunun (%40) çocuğun ailesiyle görüşülmesi gerektiği yönünde görüş bildirdiği belirlenmiştir. Bu konuda sadece bir öğretmenin kolluk kuvvetlerine ve savcılığa bildirimde bulunulması gerektiği yönünde görüş bildirdiği, bu katılımcının da çalışmaya katılan tek erkek öğretmen olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin belirttikleri diğer görüşlerin de (çocukla görüşme, rehber öğretmene bildirme, okul müdürüne bildirme) tedbir noktasında yetersiz olduğu, bu durumun nedeninin de yüksek oranda yetersiz bilgi düzeyinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Mahremiyet eğitimiyle ilgili çocuklara yönelik görüş ve uygulamalar incelendiğinde;

Öğretmenlerin çoğunluğu (%32) çocuklarda en sık karşılaştıkları mahremiyet ihlali davranışının izinsiz bedensel temas olduğunu belirtmiştir. Özellikle sınıf içerisinde çocukların izin almadan birbirini öpme, sarılma, dokunma gibi davranışlar gerçekleştirdikleri, bu durumun da izledikleri filmlerden veya aile içinde gözlemledikleri mahremiyet içeren davranışlardan kaynaklandığı ifade edilmiştir. Bunu %20 oranla küfür ve cinsellik içeren ifadelerin izlediği görülmüştür. Bu konudaki diğer bulgular da değerlendirildiğinde, öğretmenlerin mahremiyet sorunlarında olduğu gibi çocuklarda sık karşılaşılan mahremiyet ihlali davranışlarına yönelik de cinsel olgulara odaklandıkları, hemen hemen çalışmanın tüm bulgularında görüşlerini tek yönlü bildirdikleri görülmektedir.

Araştırmada önemsenen bir konu olarak özel gereksinimli çocuklara yönelik risk algısı değerlendirilmiş ve çalışmaya katılan bütün öğretmenler bu grubu diğer çocuklara oranla çok daha riskli bir durumda gördüklerini belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin sınıf içinde mahremiyet eğitimine yer verilme şekilleri incelendiğinde ise öğretmenlerin çoğunluğunun (%40) herhangi bir uygulamaya yer vermediği, diğer öğretmenlerin ise genel olarak sözel anlatım yoluyla sınırlı ve yetersiz düzeyde konuya değindikleri tespit edilmiştir.

Mahremiyet Eğitiminde Ailelerle İş Birliği

Araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamına yakını (%92) ailelerin mahremiyet eğitimi konusunda bilgi düzeylerinin yetersiz olduğunu belirtmiştir.

Ailelerin mahremiyet eğitimi konusunda öğretmenden beklentilerine yönelik ise, öğretmenlerin yine tamamına yakını (%92) ailelerin bu konuda kendilerinden bir beklentileri olmadığını düşündüklerini ifade etmişlerdir. Bu iki bulgu arasında tutarlılık tespit edilmiş olup, ailelerin bilgi düzeyi ile beklentilerinin paralel geliştiği, aynı zamanda mahremiyet eğitimi konusunda ailelerin beklentilerini ifade etmekte zorlanabilme ihtimalleri değerlendirilmesi gereken durumlar olarak görülmektedir.

ÖNERİLER

Yapılan bu çalışma sonucunda öneriler, uygulamaya yönelik ve ileriki araştırmalara yönelik olarak iki başlık altında sunulmuştur.

Uygulamaya Yönelik Öneriler

- 1- Okul öncesi dönemde çalışan öğretmenlere mahremiyet konusunda eğitime ihtiyaç duymaktadırlar. Bu ihtiyacı gidermek için öğretmenlere hem öğrenim basamaklarında hem de çalışma hayatlarında, özellikle mahremiyet eğitiminde dikkat edilmesi gereken hususlar ve mahremiyetin ihlal edilmesinin yol açtığı sonuçlar konularının yoğunlukta olacağı geniş kapsamlı mahremiyet eğitimleri düzenlenip bu eğitimlerin devamlılığı sağlanabilir.
- 2- Okul öncesi eğitim veren kurumlarda sınıf içi ve dışı etkinliklere mahremiyet eğitimine yönelik teorik ve uygulamalı eğitim içerikleri dahil edilebilir.
- 3- Okul öncesi dönemde öğretmenler ve aileler arasındaki bağı güçlendirmek ve mahremiyet eğitimi konusunda iş birliklerini artırmak için çeşitli çalışmalar yapılabilir.
- 4- Ailelerin mahremiyet eğitimi ile ilgili bilinçlerinin artırılması için okul öncesi dönem öğretmenleri ve rehber öğretmenler aracılığıyla belli periyotlarla eğitimler düzenlenebilir.
- 5- Çocukların mahremiyet ihlallerinden korunma becerilerini geliştirmek adına eğitim kurumlarının müfredatlarına bu konuyla ilgili eğitim içerikleri eklenebilir.
- 6- Son dönemlerde önem kazanıp daha sık gündeme gelmeye başlayan mahremiyet eğitimin kapsam ve içerik olarak tam bir netlik kazanmamış olduğu düşünülmekte olup, bu eğitimin bir an önce uzman kişi ve kurumlarca netlik kazanacağı bir şekle büründürülmesi ve toplumun tüm kesimlerine uygun şekil ve zamanlarda verilmesi önerilmektedir.
- 7- Yapılan araştırmalarda medyanın mahremiyet algısı üzerindeki etkisinin fazla olduğu yönündedir. Özellikle televizyon ve sosyal medya

yayınlarnının uygunluğu yetkililerce denetlenerek, mahremiyet konuları işlenerek toplumun bu konuda farkındalığı artırılabilir.

- 8- Mahremiyet konusunda hukuksal düzenlemelerin gerçekleştirilmesi, yönetmelik ve mevzuatların revize edilmesi ile mahremiyet kavramının daha net olarak çizilmesi sağlanabilir.

İleriki Araştırmalara Yönelik Öneriler

- 1- Bu çalışmada sadece okul öncesi dönemde çalışan öğretmenler ile görüşme yapılmıştır. Mahremiyet eğitimi hakkında anne, baba ve farklı yaş grubu çocuklarla da görüşmeler yapılarak daha detaylı bilgiler elde edilebilir.
- 2- Bu çalışma sınırlı bir bölgede gerçekleştirilmiş olup, mahremiyet eğitimi konusunun Türkiye genelinde de incelenebilmesi ve genel bir yargıya varılabilmesi için farklı bölgelerde de uygulanması önemli olacaktır.
- 3- Mahremiyet eğitime dair tam bir alan yazın taraması yapılarak gerçekleştirilmiş bütün yazınsal eserlerle, makale, tez vb. gibi çalışmaların bir araya getirilerek mahremiyet eğitiminin çeşitli yönlerden değerlendirilmesine ve sonuçların bir araya getirilmesine ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.
- 4- Okul öncesi dönemde kazanılması gereken mahremiyet konuları ilgili olarak çalışmaların yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Bu sebeple mahremiyet alanında bu konular üzerine çalışmalar artırılabilir.
- 5- Mahremiyet ihlallerinin ve bu ihlallere maruz kalan, özellikle okul öncesi dönem çocukları başta olmak üzere tüm eğitim kademelerindeki çocukların tespit edilmesine yönelik çalışmalar bilinçlendirme etkinlikleri yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Akbaş, S., Turla, A., Karabekiroğlu, K., Pazvantoğlu, O., Keskin, T. ve Boke, O. (2009). Characteristics of Sexual Abuse in A Sample of Turkish Children With and Without Mental Retardation, Referred For Legal Appraisal of the Psychological Repercussions. *Sexuality and Disability*, 27(4), 205-213. doi:10.1007/S11195-009-9139-7
- Akcan, E. (2016). Çocuklarda Mahremiyet Eğitimi. *Akdeniz Üniversitesi Toplumsal Duyarlılık Merkezi Bulteni*, 10(82), 63-65.
- Akça, G. ve Başer, D. (2011). Karanlığın Yok Oluşu: Gelişen Teknolojinin Gizlilik ve Mahremiyet zerindeki Etkileri. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26(1), 19-42.
- Akdaş, A. (2005). *ocuk İstismarı Tarama Anketi: Geliştirme, Geçerlilik ve Güvenirlilik alışması* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi/Adli Tıp Enstitüsü İstanbul.
- Akkaş, İ. (2015). Sanal Cemaatlere Mahremiyet Algısı. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3, 12, 225-239.
- Aksoy, ř. (2013). *Hasta Haklarında Mahremiyet ve zel Hayatın Gizliliği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Beykent Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Akten R. (2017). *Hastanelerde Hasta Mahremiyetine Gösterilen zenin Hasta Bakış Açısıyla Değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Akyüz, E. (2018). *ocuk Hukuku ocukların Hakları ve Korunması* (6. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Anağn, ř. S. (2013). Görüşme (Ed. Savaş Baştürk). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (s. 299-326). İçinden. Ankara: Vize Yayıncılık.
- Anastcio, Z. C. Carvalho, G.S. ve Clment, P. (2008). *Children Sexual Arousal and Primary School Teachers' Perceptions of Sex Education Training Needs*. 13. IOSTE Sempozyumu-Bariş ve Sürdürülebilir Kalkınma için Fen ve Teknoloji Eğitiminin Kullanımı (1247-1252). Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, 21-26 Eylül, 2008, Kuşadası/İzmir. Erişim Adresi: https://repositorium.sdum.uminho.pt/bitstream/1822/8833/1/IOSTE_SexEdu c-primary.pdf

- Aral, N., Akyol, K. ve Işık, N. (2002). Anne Babaların Cinsel Eğitim Konusundaki Düşüncelerinin İncelenmesi. *Ankara Mesleki Eğitim Dergisi*, 7, 1-14.
- Aral, N., Kandır, A. ve Yaşar, M. C. (2002). *Okul Öncesi Eğitim ve Okul Öncesi Eğitim Programı* (2.Baskı). İstanbul: YA-PA Yayınları.
- Artuç, M. (2015). *Mahremiyet Açısından Birey ve Devlet İlişkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Aslan, C. (2011). Türkiye’de Özel Alanın İfşası ve Mağduriyet Halleri: Deniz Baykal Örneği. (Ed. Hüseyin Köse). *Medya Mahrem-Medyada Mahremiyet Olgusu ve Transparan Bir Yaşamdan Parçalar* (s. 84-122) İçinden. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Atay, M. (2009). *Erken Çocukluk Döneminde Gelişim 1*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Atbaşı, Z. (2016) Zihinsel Yetersizlikten Etkilenmiş Çocuğu Olan Annelerin Cinsel İstismarı Önlemeye Yönelik Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8, 32-43.
- Atbaşı, Z. ve Tavil, Y. Z. (2011). *Çocukları Cinsel İstismara Karşı Koruma ve Cinsel İstismarı Önlemeye Yönelik Bilgilendirici Aile Eğitim Programı*. 21. Ulusal Özel Eğitim Kongresi’nde Sözel Bildiri (20-22 Ekim 2011), Gazimağusa, K.K.T.C.
- Ayekin, D. N. (2014). *Anne Babaların ve Okul Öncesi Öğretmenlerin Cinsel İstismara Uğrayan Çocuklara Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bacanlı, H. (2004). *Bilişsel ve Duyuşsal Hedefler: Bir Model Önerisi*. Değerler ve Eğitimi Uluslararası Sempozyumu’nda Sözel Bildiri (28 Kasım 2004), İstanbul.
- Bağlı, M. (2011). *Modern Bilinç ve Mahremiyet*. İstanbul: İstanbul Matbaacılık.
- Bakarman, M. A. ve Eljaaly, Z. O. (2017). Preventing Child Sexual Abuse, What Parents Know? *Annals of King Edward Medical University*, 23(3), 284-289. ISSN: 2079-0694 (Online).

- Balogh, R., Bretherton, K., Whibley, S., Berney, T., Graham, S., Richold, P., ... ve Firth, H. (2001). Sexual Abuse in Children and Adolescents With Intellectual Disability. *Journal of Intellectual Disability Research*, 45(3), 194-201. doi:10.1046/j.1365-2788.2001.00293.x
- Balter, A. S., Van Rhijn, T. ve Davies, A. (2016). The Development of Sexuality in Childhood in Early Learning Settings: An Exploration of Ontario Early Childhood Educators Perceptions. *Canadian Journal Of Human Sexuality*, 25(1), 30-40.
- Baran, M. (2012). Osmanlı Klasik Dönem Saray Kültüründe Mahremiyet ve Harem. *Milli Folklor Dergisi*, 24(94). 169-183.
- Barlık, H. (2018). *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuk İhmal ve İstismarı Hakkında Görüş ve Farkındalık Düzeylerinin Araştırılması (Adana İl Örneği)* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çağ Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Basile, K. C., Breiding, M. J., ve Smith, S. G. (2016). Disability and Risk of Recent Sexual Violence in The United States. *American Journal of Public Health*, 106(5), 928-933.
- Başaran, E. (2014). Ailenin İşleyişi ya da Gerçekleştirimi (Ed. Mustafa Aydın). *Sistemik Aile Sosyolojisi* (s. 141-158) içinden. Çizgi Kitabevi, Konya.
- Baysal-Berkup, S. (2015). *Sosyal Ağlarda Bireysel Mahremiyet Paylaşımı: X ve Y Kuşakları Arasında Karşılaştırmalı Bir Analiz* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ege Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Becker D. R., Miao, A., Duncan, R. J. ve McClelland, M. M. (2014). Behavioral Self-Regulation and Executive Function Both Predict Visuomotor Skills and Early Academic Achievement. *Early Childhood Research Quarterly*. 29 (4), 411-424. doi: 10.1016/j.ecresq.2014.04.014
- Bedir, E. Y. (2018). *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Duygusal İhmal ve İstismar Konusundaki Bilgi ve Farkındalıklarının İncelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bekmezci, H. ve Özkan, H. (2015). Ebelik Uygulamalarında Mahremiyetin Önemi. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 2(1), 113-124.
- Bilge, Y. D., Taşar, M.A., Kılınçoğlu, B., Özmen, S., ve Tıraş, Ü. (2013). Alt Sosyoekonomik Düzeye Sahip Anne-Babaların Çocuk İstismarı ve İhmali Hakkındaki Bilgi Düzeyleri Deneyimleri ve Kullandıkları Disiplin

Yöntemleri. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 14(1), 27-35.
doi:10.5455/Apd.35949

Bitirim-Okmeydan, S. (2017). Yeni İletişim Teknolojilerini Sorgulamak: Etik, Güvenlik ve Mahremiyetin Kesiştiği Nokta. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 5(1), 347-372.

Bogdan, R. C., ve Biklen, S. K. (2007). *Qualitative Research For Education: An Introduction to Theories and Models*. Boston, MA: Allen And Bacon. Erişim Adresi:<https://s3.amazonaws.com/academia.edu.documents/31190365/EDU7900>

Bowers-Andrews, A., ve Veronen, L. J. (1993). Sexual Assault And People With Disabilities. *Journal of Social Work and Human Sexuality*, 8(2), 137-159.
doi:10.1300/J291v08n02_08

Boyle, C. L. ve Lutzker, J. R. (2005). Teaching Young Children to Discriminate Abusive From Nonabusive Situations Using Multiple Exemplars in A Modified Discrete Trial Teaching Format. *Journal of Family Violence*, 20(2), 55-69. doi:10.1007/S10896-005-3169-4

Bozer, M. (2009). *Din Eğitimi Açısından 0–12 Yaş Arası Çocuklarda Cinsel Tutum ve Davranış Eğitimi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Braun, V. ve Clarke, V. (2013). *Successful Qualitative Research: A Practical Guide For Beginners*. London: Sage.

Budak, H. (2016). *Yeni Çağ Yeni Medya ve Mahremiyetin Yeni Sınırları* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Bulut, S. (2016). Çocuk Cinsel İstismarı Hakkında Bir Derleme. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(28), 139-156.

Burkhardt, A. M. ve Nathaniel A. K. (2013). *Çağdaş Hemşirelikte Etik* (3. Baskı). (Çev. Alpar, Ş. E., Bahçecik, N. ve Karabacak, Ü.). İstanbul: Medikal Yayıncılık.

Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2014). *Bilimsel Araştırmanın Temelleri* (9. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Candan, M. ve Bilgili, N. (2018). Hemşire ve Ebelerin Hasta Mahremiyetine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(3), 34-43.

- Can-Yaşar, M., Şenol, B. ve Akyol, T. (2015). Öğretmen Adaylarının Çocuğa Yönelik Cinsel İstismar Tutumlarının İncelenmesi. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal*, 1(2), 228-241.
- Casteel, C., Martin, S. L., Smith, J. B., Gurka, K. K., ve Kupper, L. L. (2008). National Study of Physical and Sexual Assault Among Women With Disabilities. *Injury Prevention*, 14(2), 87-90. doi:10.1136/ip.2007.016451
- Ceylan, E. A. (2017). *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuk Sevme Düzeyleri ile İletişim Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Aksaray Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aksaray.
- Chen, J. Q. ve Chen, D. G. (2005). Awareness of Child Sexual Abuse Prevention Education Among Parents of Grade 3 Elementary School Pupils in Fuxin City, China. *Health Education Research*, 20(5), 540-547. doi:10.1093/Her/Cyh012
- Chen, J., Dunne, M. P. ve Han, P. (2007). Prevention of Child Sexual Abuse in China: Knowledge, Attitudes and Communication Practices of Parents Of Elementary School Children. *Child Abuse and Neglect*, 31(7), 747-755. doi: 10.1016/J.Chiabu.2006.12.013
- Cingöz-Teke, G. (2013). İyi Dokunma, Kötü Dokunma. Pedagoji Derneği. Erişim Adresi: http://ozluceanaokulu.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/16/14/750282/dosyalar/2016_04/08025006_iyidokunmaktadokunma.pdf
- Cohen-Almagor, R. (2006). Mahremiyetin Sınırları: Yararlı Ayrımlar (Çev. Zeynep Gültekin Akçay). *Gazi Üniversitesi İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 23, 175-186.
- Cohen, M. M., Forte, T., Du Mont, J., Hyman, I., ve Romans, S. (2006). Adding Insult To Injury: İntimate Partner Violence Among Women and Men Reporting Activity Limitations. *Annals of Epidemiology*, 16(8), 644-651. doi:10.1016/j.annepidem.2005.12.005
- Crosson-Tower, C. (2003). *The Role of Educators in Preventing and Responding to Child Abuse and Neglect*. Child Abuse and Neglect User Manual Series. This Manual Was Developed and Produced by Caliber Associates. Washington, DC. Erişim Adresi: <https://secure.ce-credit.com/articles/101012/101012.pdf>
- Curry, M. A., Renker, P., Hughes, R. B., Robinson-Whelen, S., Oswald, M., Swank, P. R. ve Powers, L. E. (2009). Development of Measures of Abuse Among Women With Disabilities and The Characteristics of Their

Perpetrators. *Violence Against Women*, 15(9), 1001-1025.
[doi:10.1177/1077801209340306](https://doi.org/10.1177/1077801209340306)

- Çakır, S. (2015). *4-6 Yaş Aralığındaki Çocuklara Mahremiyet Eğitimi Verilmesinde Din Eğitiminin Rolü* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Cumhuriyet Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Çakmak, S. ve Çakmak, S. (2018). *Özel Eğitime İhtiyaç Duyan Çocuklarda Cinsel Eğitim Uygulamaları* (5. Baskı). Ankara: Vize Yayıncılık.
- Çalışandemir, F., Bencik, S. ve Artan, İ. (2008). Çocukların Cinsel Eğitimi: Geçmişten Günümüze Bir Bakış. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim ve Bilim Dergisi*, 33(150), 14-27.
- Çalışır, D. (2011). *Cinsel Eğitim Çocukluktan Ergenliğe*. İstanbul: Profil Yayıncılık.
- Çalışkan, T. (2018). *Özel Eğitim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin Çocuk İhmal ve İstismarına Yönelik Farkındalık Düzeyleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yakın Doğu Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Lefkoşa.
- Çankırı, A. (2018). *Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Cinsel Eğitimi ile İlgili Anne Baba Görüşlerinin İncelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Çankırlı, Ali. (2011). *Çocuğun Manevi Eğitimi* (12. Baskı). İstanbul: Zafer Yayınları.
- Çankırlı, Ali. (2015). *Ailede ve Okulda Değerler Eğitimi*. İstanbul: Zafer Yayınları.
- Çatak, A. (2015). Mahremiyet Kavramının Farklı Anlam Alanları veya “Fıkıh-ı Bâtın’da Mahremiyet Algısı. *Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 4(8), 93-111.
- Çelikoğlu, N. (2007). *Türkiye’de Üniversite Gençliğinde Mahremiyetin Dönüşümü* (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çetinalp, H. (--). Hasta Mahremiyeti. Erişim:
<http://www.ism.gov.tr/hastahaklari/makale/hastamahremiyeti/>
- Dalgıç-Örs, Ö. (2018). *Mahremiyet ve Instagram Mahremiyetinin İnsanın Yaşam Olgusuna Etkileri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elâzığ.

- Daymon, C. ve Holloway, I. (2010). *Qualitative Research Methods in Public Relations and Marketing Communications*. London: Routledge. Erişim Adresi:
https://s3.amazonaws.com/academia.edu.documents/51139669/christine_daymon_and_immy_holloway_2001_qualitative_research_methods.pdf?
- DeCew, J. (1997). *In Pursuit of Privacy: Law, Ethics and The Rise of Technology*. Ithaca and London: Cornell University Press. Erişim Adresi:
[https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=GjfkK56dtlAC&oi=fnd&pg=PR9&dq=Decew,+J.+\(1997\).](https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=GjfkK56dtlAC&oi=fnd&pg=PR9&dq=Decew,+J.+(1997).)
- Dedeoğlu, G. (2004). Gözetleme, Mahremiyet ve İnsan Onuru. *Türkiye Bilişim Derneği Bilişim Dergisi*, 159, 36-43.
- Değirmen, N. (2014). *Jinekoloji ve Obstetride Beden Mahremiyeti: Kütahya Örneği* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Osmangazi Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Demir, İ., Baz, D. ve Atarbay, S. (2017). Annelerin Ergeni İzleme Stratejileri: Mahremiyet ve Kişisel Alan Bağlamında Fenomenolojik Bir Çalışma. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi- ENAD*, 5(3), 67-89.
- Deniz, Ü. ve Gözütok, A. (2017). Okul Öncesi Dönem Çocuk Kitaplarının Cinsel Gelişim ve Cinsel Eğitim Açısından İncelenmesi. *Journal of International Social Research*, 10(49), 424-431.
- Dereli, M. D. (2015). Gözetim Toplumunda Sosyal Medya ve Mahremiyetin Dönüşümü. *Ordu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din, Gelenek ve Ahlak Bağlamında Mahremiyet Algıları Sempozyum Bildiri Kitabı* (529-544). Ordu İlahiyat Vakfı Yayınları.
- Dereobalı, N., Çırak Karadağ, S.ve Sönmez, S. (2013). Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin Çocuk İstismarı, İhmali, Şiddet ve Eğitimcilerin Rolü Konusundaki Görüşleri. *Ege Eğitim Dergisi*, 14 (1), 50-66.
- Diler, R. (2014). Mahremiyet Eğitimi ve Önemi. *Gaziosmanpaşa Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2(1), 68-98.
- Dilsiz, H. ve Mağden, D. (2015). Öğretmenlerin Çocuk İstismar ve İhmali Konusunda Bilgi ve Risk Tanıma Düzeylerinin Tespit Edilmesi. Uluslararası Katılımlı III. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Kongresi “Erken Müdahale”. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 1(2), 678-694.

- Doğan, R. ve Tosun, C. (2003). *İlköğretim 4. ve 5. Sınıflar İçin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Dolgun, U. (2008). Şeffaf Hapishane yahut Gözetim Toplumu: Küreselleşen Dünyada Gözetim. *Toplumsal Denetim ve İktidar İlişkileri, İstanbul: Ötügen Neşriyat Yayınevi*.
- Dönmez, E. (2009). *Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenleri ve Velilerin Çocuk İstismarına ve İhmaline Yönelik Görüşleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Duran, H. E. (2018). *Değerler Eğitimi Bağlamında Mahremiyet Eğitimi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Dölger, M. V. (2015). Sağlık Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması ve Hasta Mahremiyeti. *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 1(2)*, 43-80.
- Elçioğlu, Ö., Kırmılıoğlu, N., Balcı, Y. ve Akşit, M. A. (2007). Aydınlatılmış Onam ve tıbbi Fotoğraflar. *Türkiye Klinikleri Journal of Medical Ethics-Law and History, 15(2)*, 94-100.
- Eliküçük, A. ve Sönmez, S. (2011). 6 Yaş Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitimiyle İlgili Ebeveyn Görüşlerinin İncelenmesi. *Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi, 7(25)*, 45-62.
- Erdem, D. (2009). *İtiraf Kültürü: Kitle İletişim Araçlarında Mahremiyet ve Yeni Özne Konumları* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Eroğlu, K. ve Gölbaşı, Z. (2005). Cinsel Eğitimde Ebeveynlerin Yeri: Ne Yapıyorlar? Ne Yaşıyorlar? *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 8(2)*, 12-21.
- Eroğlu, Ş. (2018). Dijital Yaşamda Mahremiyet (Gizlilik) Kavramı ve Kişisel Veriler: Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Mahremiyet ve Kişisel Veri Algılarının Analizi. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi 35(2)*, 130-153. [doi:10.32600/huefd.439007](https://doi.org/10.32600/huefd.439007)
- Erol D. (2007). *Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin Çocuklardaki Fiziksel İstismar Belirtilerine İlişkin Farkındalıkları* (Eskişehir

- İl Örneği*). (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Ersoy, R. H. (2012). *Türkiye’de Modernleşme ve Mahremiyetin Dönüşümü* İstanbul: Kum Saati Yayınları.
- Ersoy, Ö. A., ve Özkan, H. K. (2017). Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Cinsel İstismara İlişkin Bilgilerinin İncelenmesi: Nitel Bir Bakış. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 6(1), 123-139.
- Esen, A. (2018). *Sosyal Medyada Mahremiyetin İfşası: Namık Kemal Üniversitesi Akademisyenleri Üzerine Yapılan Bir Araştırma* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Erciyes Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Foltz, R. (2011). Parental Monitoring or an Invasion of Privacy? *Reclaiming Children and Youth*, 20(3), 41-42. Erişim Adresi: <https://pamukkaleuniv.worldcat.org>
- Foster, K., ve Sandel, M. (2010). Abuse of Women With Disabilities: Toward An Empowerment Perspective. *Sexuality and Disability*, 28(3), 177-186. doi:10.1007/s11195-010-9156-6
- Fraenkel, J. R., ve Wallen, N. E. (2006). *How to Design and Evaluate Research in Education* (6th Ed.). New York: Mcgraw-Hill.
- Gilson, S. F., Cramer, E. P., ve Depoy, E. (2001). Redefining Abuse of Women With Disabilities: A Paradox of Limitation and Expansion. *Affilia*, 16(2), 220-235. doi:10.1177/08861090122094235
- Gökdeniz, Ş. (2008). *İlköğretimde Cinsel Bilgiler Eğitimi Konusunda Öğretmen ve Veli Görüşleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Uludağ Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Güllük, İ. (2014). Avret Mahremiyeti Prensipleri Açısından Görüntü, Gerçeklik, Sanal Alem ve Cinsellik Üzerine Fıkhi Bir Analiz. *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*, 23, 105-128.
- Günaydın, F. (2015). Yerli Dizilerin Sunduğu Mahremiyet Algısı Üzerine Sosyolojik Bir İnceleme. *Ordu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din, Gelenek ve Ahlak Bağlamında Mahremiyet Alguları Sempozyum Bildiri Kitabı* (545-574). Ordu İlahiyat Vakfı Yayınları.

- Gündoğdu, Y. B. (2017). Mahremiyet Eğitiminin Temeli İnsanlık Şerefi: Ailenin Mesuliyetleri. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 387-394.
- Gündüz, O. (2015). Toplumsal Değişme ve Mahremiyet Algısı. *Din, Gelenek ve Ahlak Bağlamında Mahremiyet Algıları Sempozyum Bildiri Kitabı* (307-319), Ordu İlahiyat Vakfı Yayınları.
- Güneş, A. (2015). *Nezaket ve Zarafet İçin Mahremiyet Eğitimi* (35. Baskı). İstanbul: Timaş Yayınları.
- Güneş, A. (2016). *Adım Adım Çocuklarda Cinsel Eğitim*. İstanbul: Timaş Yayınları
- Güneş, A. (2017). Cinsel İstismar Olgusu ve Mahremiyet Eğitimi. *İnsan ve Toplum Dergisi*, 7(2), 45-70.
- Hancı, H. ve Özdemir, Ç. (2001). Çocuk Cinsel İstismarı. *Türk Tabipleri Birliği Sürekli Tıp Eğitim Dergisi (STED)*, 10(10), 389-390.
- Hassouneh-Phillips, D. ve Mcneff, E. (2005). I Thought I Was Less Worthy: Low Sexual and Body Esteem and Increased Vulnerability to Intimate Partner Abuse in Women With Physical Disabilities. *Sexuality And Disability*, 23(4), 227. doi:10.1007/S11195-005-8930-3
- Hershkowitz, I., Lamb, M. E. ve Horowitz, D. (2007). Victimization of Children With Disabilities. *American Journal of Orthopsychiatry*, 77(4), 629-635. doi:10.1037/0002-9432.77.4.629
- Hökelekli, H. (2011). *Değerler Psikolojisi ve Eğitimi*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- İnci, Y. (2010). *Çocukların Cinsel Suiistimali ve İstismarının Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Boyutları* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- İşler S. ve Gürşimşek, A. I. (2018). 3-6 Yaş Çocuklarının Cinsel Eğitiminin Gerekliği ile İlgili Ebeveyn Görüşlerinin İncelenmesi *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38(3), 845-867.
- İzgi, M. C. (2009). *Etik Açından Yaşlı Mahremiyeti: Huzurevi Örneğinde Hizmet Alanlar ve Verenler Açısından Bir Değerlendirme* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Joinson, A.N. & Paine, C.B. (2007). Self-Disclosure, Privacy and the Internet. In A.N Joinson, K.Y.A McKenna, T. Postmes and U-D. Reips (Eds.). Oxford

Handbook of Internet Psychology (pp. 237-252). Oxford University Press.
Erişim: https://www.york.ac.uk/res/e-society/projects/15/PRISD_report2.pdf

Jones, L., Bellis, M. A., Wood, S., Hughes, K., Mccoy, E., Eckley, L., ... ve Officer, A. (2012). Prevalence and Risk of Violence Against Children With Disabilities: A Systematic Review and Meta-Analysis of Observational Studies. *The Lancet*, 380(9845), 899-907. doi:10.1016/S0140-6736(12)60692-8

Kakavoulis, A. (2001). Family and Sex Education: A Survey of Parental Attitudes. *Sex Education*, 1(2), 163-174. doi:10.1080/14681810120052588

Kakırman-Yıldız, A. (2012). Sosyal Paylaşım Sitelerinin Dijital Yerlilerin Bilgi Edinme ve Mahremiyet Anlayışına Etkisi. *Bilgi Dünyası*, 13(2), 529-542.

Kalaman, S. (2016). *Sosyokültürel, Ekonomik ve Siyasi Boyutlarıyla Yeni Medyada Mahremiyetin Dönüşümü: Facebook Örneği* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ege Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Kaplan, İ. (2017). *Üniversite Öğrencisi Sosyal Medya Kullanıcılarının Mahremiyet Algısı* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

Kara, B., Biçer, Ü. ve Gökalp, A.S. (2004). Çocuk İstismarı. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 47(2), 140-151.

Karagülle, A. E. (2015). *Günümüzde Değişen Mahremiyet Algısının Sosyal Ağlar Bağlamında İncelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Ticaret Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Karakaya, E. (2009). *Okul Öncesi Eğitimde Cinsellik*. Erişim Adresi: <http://www.istanbulanaokul.com/okul-oncesi/okul-oncesi-egitimde-cinsellik.html>

Karaoğlu, G. (2010). *Kamusal ve Özel Alan Ekseninde Medya ve Mahremiyet* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Karasar, N. (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (33. Basım). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Karasu, T. ve Mutlu, Y. (2014). Öğretmenlerin Perspektifinden Özel Eğitimde Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri: Muş il örneği. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 47-66.

- Kardeş, S. ve Karaman, N. G. (2018). Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin Çocuğun Cinsel Eğitimine İlişkin Görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18 (3), 1554-1570.
- Karyda, M. ve Kokolakis, S. (2008). Privacy Perceptions Among Members of Online Communities (Ed. Alessandro Acquisti Et Al.). *Digital Privacy-Theory, Technologies and Practices* (pp. 253-266). New York- London: Auerbach.
- Keçiören Rehberlik ve Araştırma Merkezi, (2018). *Mahremiyet Eğitimi ile İlgili Öğretmen ve Aileler İçin Bilgilendirme Kılavuzu*, Mayıs-2018. Erişim Adresi: <http://keciorenram.meb.k12.tr/meb>
- Kefeli, H. (2016). *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuk İstismarı ve İhmali Davranışları ile Kurum Personelinin Konuya İlişkin Görüşleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kenny, M. C., Capri, V., Ryan, E. E. ve Runyon, M. K. (2008). Child Sexual Abuse: From Prevention to Self- Protection. *Child Abuse Review: Journal Of The British Association For The Study and Prevention of Child Abuse and Neglect*, 17(1), 36-54. [doi:10.1002/Car.1012](https://doi.org/10.1002/Car.1012)
- Kenny, M. C. ve Wurtele, S. K. (2010). Children's Abilities to Recognize A “Good” Person As A Potential Perpetrator of Childhood Sexual Abuse. *Child Abuse and Neglect*, 34(7), 490-495. [doi: 10.1016/J.Chiabu.2009.11.007](https://doi.org/10.1016/J.Chiabu.2009.11.007)
- Kentler, H. (2008). *Çocuğuma Nasıl Cinsel Eğitim Verebilirim?* (Çev. Gülderen Pamir). İstanbul: Turkuaz Kitaplığı.
- Keser, N., Odabaş, E. ve Elibüyük, S. (2010). Ana-Babaların Çocuk İstismarı ve İhmali Konusundaki Bilgi Düzeylerinin İncelenmesi. *Türkiye Çocuk Hastalıkları Dergisi*, 4(3), 150-157.
- Kılıç, E. (2018). Aile ve Din Bağlamında Kurandaki Mahremiyet Tasavvuru. *Journal of Analytic Divinity International Refereed Journal*, 2(1), 54-81.
- Kim, Y. R. (2010). Personal Safety Programs For Children With Intellectual Disabilities. *Education and Training in Autism and Developmental Disabilities*, 45, 312-319. <https://www.jstor.org/stable/23879815>
- Kim, Y. R. (2016). Evaluation Of A Sexual Abuse Prevention Program For Children With Intellectual Disabilities. *Behavioral Interventions*, 31(2), 195-209. [doi:10.1002/bin.1439](https://doi.org/10.1002/bin.1439)

- Koçak, C. ve Büyükgöneç, L. (2011). Toplumdaki Bireylerin Çocuk İstismarı ve İhmaline Yönelik Bilgi ve Görüşleri. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(1), 89-104.
- Koşum A. (2004). *İslam'a Göre Çocukların Cinsel Eğitimi*. İstanbul: Okul Yayınları.
- Köksal-Akyol, A. ve Koçer-Çiftçi, H. (2005). Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Empatik Beceri Düzeylerinin Belirlenmesi. *Eurasian Journal Of Educational Research (EJER)*, 21(1), 13-23.
- Kumru, R. (2016). *Beni de Bedenimi de Seviyorum!* İstanbul: Lifecycle.
- Kutlu, M. ve Kurt, O. (2017). Gelişimsel Yetersizliği Olan Bireylere Yabancı Kişilerden Korunma Becerilerinin Öğretimine İlişkin Araştırmaların İncelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(3), 1350-1368.
- Küçük S. (2012). *Hafif Zihinsel Engelli Çocuklar ve Ebeveynlerinde Cinsel İstismardan Korunma Konusunda Farkındalık Yaratma* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Erciyes Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Kürklü, A. (2011). *Öğretmenlerin Çocuk İstismarı ve İhmaline Yönelik Farkındalık Düzeyleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Afyon.
- Kvam, M. H. (2000). Is Sexual Abuse of Children With Disabilities Disclosed? A Retrospective Analysis of Child Disability and The Likelihood of Sexual Abuse Among Those Attending Norwegian Hospitals. *Child Abuse and Neglect*, 24(8), 1073-1084. [doi:10.1016/S0145-2134\(00\)00159-9](https://doi.org/10.1016/S0145-2134(00)00159-9)
- Larsson, I. ve Svedin, C.G. (2002). Teachers and parents Reports on 3- To 6-Year-Old Children's Sexual Behavior-A Comparison. *Child Abuse and Neglect*, 26(39), 247– 266. [doi:10.1016/S0145-2134\(01\)00323-4](https://doi.org/10.1016/S0145-2134(01)00323-4)
- Leino-Kilpi, H., Välimäki, M., Dassen, T., Gasull, M., Lemonidou, C., Scott, A., ve Arndt, M. (2001). Privacy: a Review of the Literature. *International Journal of Nursing Studies*, 38(6), 663-671. [doi:10.1016/S0020-7489\(00\)00111-5](https://doi.org/10.1016/S0020-7489(00)00111-5)
- Livberber Göçmen, T. (2018). *Toplumsal Yaşamda Bireylerin Mahremiyet Yönelimleri: Sosyal Ağ Kullanıcıları Üzerine Bir Saha Araştırması*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

- Magi, T. J. (2011). Fourteen Reasons Privacy Matters: A Multidisciplinary Review of Scholarly Literature. *The Library Quarterly*, 81(2), 187-209. doi:10.1086/658870
- Mahremiyet Eğitimi Çalıştayı Sonuç Raporu (2017). Ankara Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (ASPB). (Yayın No: 06). Temmuz, 2017. Erişim Adresi: <https://ailevecalisma.gov.tr/uploads/chgm/uploads/pages/yayinlar-ana-baslik/mahremiyet-egitimi-calistayi-sonuc-raporu.pdf>
- Martin, S. L., Ray, N., Sotres-Alvarez, D., Kupper, L. L., Moracco, K. E., Dickens, P. A., ... ve Gizlice, Z. (2006). Physical and Sexual Assault of Women With Disabilities. *Violence Against Women*, 12(9), 823-837. doi:10.1177/1077801206292672
- Mazzucchelli, T. G. (2001). Feelsafe: A Pilot Study of A Protective Behaviours Programme For People With Intellectual Disability. *Journal of Intellectual and Developmental Disabilities*, 26, 115-126. doi:10.1080/13668250020054431
- Mechling, L. C. (2008). Thirty Year Review of Safety Skill Instruction For Persons With Intellectual Disabilities. *Education and Training in Developmental Disabilities*, 43(3), 311-323. Erişim Adresi: <https://www.jstor.org/stable/pdf/23879793.pdf?refreqid=excelsior%3Aa68bfd52ffe8a1b43796f6f8337c5bf4>
- Meder, M. ve Çiçek, Z. (2012). Mahremiyet Anlayışının Yerinden Edilmesinin Aracı Olarak Kadın Programlarının Türsel ve Söylemsel Analizi: Denizli Örneği. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12, 9-28.
- Merriam, S. B. ve Tisdell, E. J. (2015). *Qualitative Research: A Guide to Design and Implementation* (4th Ed). Hoboken: John Wiley and Sons. Erişim Adresi: https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=JFN_BwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA137&dq=Merriam,
- Miragoli, S., Camisasca, E. ve Di-Blasio, P. (2017). Child Sexual Behaviors in School Context: Age and Gender Differences. *Journal of Child Sexual Abuse*, 26(2), 213-231. doi:10.1080/10538712.2017.1280866
- Mitra M, Mouradian V, Diamond M. (2011). Sexual Violence Victimization Against Men With Disabilities. *Am J Prev Med.*, 41(5),494-497. doi:10.1016/J.Amepre.2011.07.014

- Moser, D. A. (2011). *Evaluation Research of The Effectiveness of A Child Sexual Abuse Prevention Program Utilizing the Public Health Approach*. Doctoral Dissertation, Capella University / ProQuest Dissertations Publishing, Minneapolis. Erişim Adresi: <https://search.proquest.com/openview/d416b6a4e7d4eb25891952f7dce270e0/1?pq-origsite=gscholar&cbl=18750&diss=y>
- Nannini A. (2006). Sexual Assault Patterns Among Women With and Without Disabilities Seeking Survivor Services. *Womens Health Issues*. 16(6), 372–379. doi: 10.1016/j.whi.2006.10.001
- Navaei, M., Akbari-Kamrani, M., Esmaelzadeh-Saeieh, S., Farid, M., ve Tehranizadeh, M. (2018). Effect of Group Counseling on Parents' Self-Efficacy, Knowledge, Attitude, and Communication Practice in Preventing Sexual Abuse of Children Aged 2-6 Years: A Randomized Controlled Clinical Trial. *International journal of community based nursing and midwifery*, 6(4), 285. Erişim Adresi: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6226606/>
- Navalta, C. P., Polcari, A., Webster, D. M., Boghossian, A., & Teicher, M. H. (2006). Effects Of Childhood Sexual Abuse On Neuropsychological And Cognitive Function İn College Women. *The Journal Of Neuropsychiatry And Clinical Neurosciences*, 18(1), 45-53. doi:10.1176/jnp.18.1.45
- Niedzwiecki, H. (2010). *Dikizleme Günlüğü: Kendimizi ve Komşularımızı Gözetlemeyi Niçin Bu Kadar Sevdik?* (Çev: Gökçe Gündüç) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Nosek, M. A., Hughes, R. B., Taylor, H. B., & Taylor, P. (2006). Disability, Psychosocial, and Demographic Characteristics of Abused Women With Physical Disabilities. *Violence Against Women*, 12(9), 838-850. doi:10.1177/1077801206292671
- Oktay, A. (2004). *Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Ögel, B., 2000, *Türklerde Ev Kültürü ve Türklerde Giyecek ve Süslenme, Türk Kültür Tarihine Giriş*. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Özata, M. ve Özer, K. (2017). Sağlık Çalışanlarının Hasta Mahremiyeti Konusundaki Tutumlarının İncelenmesi. *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi*, 20(1) 1-21.
- Özbay, C., Terzioğlu, A., ve Yasin, Y. (2011). *Türkiye'de Neoliberalizm ve Mahremiyet: Türkiye'de Beden, Sağlık ve Cinsellik*. İstanbul: Metis Yayınları.

- Özdemir, A. (2015). Mahremiyet ve İlişkili Kavramlar. *Ordu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din, Gelenek ve Ahlak Bağlamında Mahremiyet Alguları Sempozyum Bildiri Kitabı* (67-73), Ordu İlahiyat Vakfı Yayınları.
- Özdemir, O., Özdemir, P., Kadak, M. ve Nasıroğlu, S. (2012). Kişilik Gelişimi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(4), 566-589.
- Özer, G. (2014). *Ebeveynlerin Çocuk Cinsel İstismarına Dair Bilinçleri, Endişeleri ve Aldıkları Önlemler* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi/Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.
- Özkan, B. (2009). *Okul Öncesi Dönem 5-6 Yaş Çocuklarının Cinsiyet Özelliklerine İlişkin Kalıp Yargılarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Öztekin, H. ve Ahmet, Ö. (2010). ‘Modernleşme-Mahremiyet İlişkisi ve Siber Mekânda Mahremiyetin Aleniyete Dönüşmesi. *E-Journal of New World Sciences Academy*, 5 (4), 526-540.
- Öztop, D. B., ve Özcan, Ö. Ö. (2010). Cinsel İstismar Vakalarının Sosyo-Demografik ve Klinik Özelliklerinin Değerlendirilmesi. In *Yeni Symposium*, 48(4), 270-276.
- Öztürk, A. (2015). *Yeni Medya Araçlarının Mahremiyet Algısındaki Dönüşüme Etkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Öztürk, H., Özçelik, S. K. ve Bahçecik, N. (2014). Hemşirelik Uygulamalarında Hasta Mahremiyetine Özen Gösterme Durumu. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 30(3) :19-31.
- Pala, B. (2011). *Geleceğin Öğretmenlerinin Çocuk İstismarı ve İhmali Konusunda Bilgi ve Farkındalık Düzeyleri* (Tıpta Uzmanlık Tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi/Tıp Fakültesi, Eskişehir.
- Parlayıcı, H. (2010). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Anne Baba Eğitimine İlişkin Veli, Öğretmen ve Yönetici Görüşleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Pedagoji Derneği (2013). *Çocukta Mahremiyet Eğitimi* (Makale No: 8). Erişim Adresi: <https://pedagojiderneği.com/cocukta-mahremiyet-egitimi/>

- Pekdoğan, S. ve Bozgün, K. (2018). Öğretmenlerin Çocuk İhmali ve İstismarı Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(2), 433-443.
- Plummer, S. B. ve Findley, P. A. (2012). Women With Disabilities' Experience With Physical and Sexual Abuse: Review of The Literature and İmplications For the Field. *Trauma, Violence, and Abuse*, 13(1), 15-29. doi:10.1177/1524838011426014
- Pullins, L. G., ve Jones, J. D. (2006). Parental Knowledge of Child Sexual Abuse Symptoms. *Journal of Child Sexual Abuse*, 15(4), 1-18. doi: [10.1300/J070v15n04_01](https://doi.org/10.1300/J070v15n04_01)
- Polat, M. O. (2007). *Tüm Boyutlarıyla Çocuk İstismarı (2 Önleme ve Rehabilitasyon)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Polat, O. (2001). *Çocuk ve Şiddet*. İstanbul: Der Yayınları.
- Polat, O. (2018). *Türkiye'de Çocuk İstismarı Raporu-2. Şiddet Önleme ve Rehabilitasyon Derneği (İMDAT), Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Suç ve Şiddetle Mücadele Uygulama ve Araştırma Merkezi (ASUMA)*. Erişim Adresi: <http://imdat.org/wp-content/uploads/2018/05/rapor-%c3%87ocuk-f%c4%b0st%c4%b0smarı-tam.pdf>
- Poyraz, H. ve Dere-Çiftçi, H. (2012). *Okul Öncesi Eğitimin İlke ve Yöntemleri (4. Baskı)*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Purtaş, A. (2007). *Mahremiyet Eğitimi Şart*. Erişim Adresi: www.ailehayati.blogcu.com.
- Ramírez, C., Pinzón-Rondón, A. M., ve Botero, J. C. (2011). Contextual Predictive Factors of Child Sexual Abuse: The Role of Parent-Child İnteraction. *Child Abuse and Neglect*, 35(12), 1022-1031. doi: [10.1016/J.Chiabu.2011.10.004](https://doi.org/10.1016/J.Chiabu.2011.10.004)
- Roberts, P., Priest, H. ve Traynor, M. (2006). Reliability and Validity in Research. *Nursing Standard*, 20(44), 41-45. doi: 10.7748 / ns2006.07.20.44.41.c6560
- Sağır, M. (2013). *Okul Öncesi ve Sınıf Öğretmenlerinin Çocuk İstismarı ve İhmaline Yönelik Görüşleri ve Farkındalık Düzeyleri (Kayseri İli Örneği)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Erciyes Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.

- San-Bayhan, P. ve Artan, İ. (2005). *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi*. İstanbul: Morpa Yayınları.
- Sarı, H., Atbaşı, Z. ve Çitil, M. (2017). Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinde Görev Yapan Öğretmenlerin Aile Eğitimi Konusundaki Yeterliliklerinin Belirlenmesi. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(3), 668-684.
- Sarı, H. ve Saygın, F. (2002). Üniversite Öğrencilerinin Özel Eğitim Dersi Etkinlikleri Almalarına Yönelik İhtiyaçların Analizi. *XI. Ulusal Eğitim Kongresi Bildirileri*. Konya: Eğitim Kitabevi Yayınları.
- Sarı, Ö. (2012). *Türkiye’de Facebook Kullanıcılarının Mahremiyet Algısı ve Kimlik İnşası Üzerine Bir Çalışma* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Sarıbaş, A. K. (2013). *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuk İstismarına Yönelik Farkındalıklarının Belirlenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Saxton, M., Curry, M. A., Powers, L. E., Maley, S., Eckels, K. ve Gross, J. (2001). Bring My Scooter So I Can Leave You A Study of Disabled Women Handling Abuse By Personal Assistance Providers. *Violence Against Women*, 7(4), 393-417. doi:10.1177/10778010122182523
- Semiz-Türkoğlu, H. (2018). Sosyal Medya Üzerinden Mahremiyet Farkındalığı ve Değişimin Ölçülenmesine Yönelik Bir Araştırma. *Connectist: Istanbul University Journal of Communication Sciences*, 54, 163-189. doi: 10.26650/connectist408216
- Sepetçi, N. (2017). *Sosyal Medyada Mahremiyet Algısının Çöküşü: Instagram Örneği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sevlever, M., Roth, M. E. ve Gillis, J. M. (2013). Sexual Abuse and Offending in Autism Spectrum Disorders. *Sexuality and Disability*, 31(2), 189-200. doi:10.1007/s11195-013-9286-8
- Sezen, A. ve Erden, M. (2018). Mahremiyetin Psiko-Sosyal Yansımaları. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(20), 83-92.
- Shindell, P. E. (1975). Sex Education Programs and the Mentally Retarded. *Journal Of School Health*, 45(2), 88-90. doi:10.1111/j.1746-1561.1975.tb07668.x

- Sobsey, D., Randall, W. ve Parrila, R. K. (1997). Gender Differences in Abused Children With and Without Disabilities. *Child Abuse and Neglect*, 21(8), 707-720. doi:10.1016/S0145-2134(97)00033-1
- Solove, D. J. (2006). A Taxonomy of Privacy. *University of Pennsylvania Law Review* 154 (3):477-560. Erişim Adresi: https://scholarship.law.gwu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2074&context=faculty_publications
- Spencer, N., Devereux, E., Wallace, A., Sundrum, R., Shenoy, M., Bacchus, C. ve Logan, S. (2005). Disabling Conditions and Registration For Child Abuse and Neglect: A Population-Based Study. *Pediatrics*, 116(3), 609-613. doi: 10.1542/peds.2004-1882
- Stoltenborgh, M., Van Ijzendoorn, M. H., Euser, E. M. ve Bakermans-Kranenburg, M. J. (2011). A Global Perspective on Child Sexual Abuse: Meta-Analysis of Prevalence Around the World. *Child Maltreatment*, 16(2), 79-101. doi: 10.1177/1077559511403920
- Sullivan, P. M. ve Knutson, J. F. (2000). Maltreatment and Disabilities: A Population-Based Epidemiological Study. *Child Abuse and Neglect*, 24(10), 1257-1273. doi:10.1016/S0145-2134(00)00190-3
- Süzer, T. (2015). *Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireylere Cinsel İstismardan Korunma Becerilerinin Öğretiminde Sosyal Öykü Yönteminin Etkililiği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi/Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Şahin, F. ve Beyazova, U. (2001). Çocuğun Şiddetten Korunma Hakkı. *Milli Eğitim Dergisi*, 151, 90-94.
- Şahin, N. Z. (2015) Mahremiyet Alanı Olarak İnsan Bedeni. *Ordu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din, Gelenek ve Ahlak Bağlamında Mahremiyet Algıları Sempozyum Bildiri Kitabı* (158-173), Ordu İlahiyat Vakfı Yayınları.
- Tanılır, M. N. (2002). *İnternet Suçları ve Bireysel Mahremiyet*. İstanbul: Liberte Yayınları.
- Tanrıbilir, F. B. (2011). *Çocuk Haklarının Uluslararası Korunması ve Koruma Mekanizmaları*. Ankara: Yetkin yayınları.
- Tanrıverdi H. (2012). Hastaların Hasta Hakları Konusundaki Farkındalık Düzeylerinin İncelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 16(3), 101-122.

- Tarhan, N. (2012a). *Güzel İnsan Modeli*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Tarhan, N. (2012b). *İnanç Psikolojisi*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Taşçı, A. İ. (2010). *Cinsel Eğitim* (4. Baskı). İstanbul: İz Yayıncılık.
- Taşdelen, B. ve Çataldaş, İ. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Medya ve Mahremiyete Yönelik Görüşleri: Lefke Avrupa Üniversitesi Örneği. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 5(2), 826-844.
- T.C. Adalet Bakanlığı. (2014). *Adalet Bakanı Bekir Bozdağ'ın Milletvekili Sezgin Tanrıkulu'nun Meclis Soru Önergesine 21 Ağustos 2014 tarihli Yazılı Cevabı* (7/35141). Erişim Adresi: https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/td_v2.sorgu_ekrani
- T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (ASPB). (2017). *Mahremiyet Eğitimi Çalıştayı Sonuç Raporu*, Ankara.
- T.C. Diyanet İşleri Başkanlığı. Erişim: 29.02.2019. www.diyaret.gov.tr
- Toprak, A. (2009). *Toplumsal Paylaşım Ağı Facebook: Görülüyorum Öyleyse Varım!*. İstanbul: Kalkedon Yayınları.
- Tugay, D. (2008). *Öğretmenlerin Çocuk İstismar ve İhmaline Yönelik Farkındalık Düzeyleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Tuğrul, B. ve Artan, İ. (2001). Çocukların Cinsel Eğitimi ile İlgili Anne Görüşlerinin İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(20). 141-149.
- Tutar-Güven, Ş. ve İşler, A. (2015). Zihinsel Yetersizliği Olan Çocuklarda Cinsel Eğitim ve Önemi. *Akdeniz Üniversitesi Pediatri Hemşireliği Dergisi*, 6(3), 143-148.
- Tuzcuoğlu, N. ve Tuzcuoğlu, S. (2004). *Çocuğun Cinsel Eğitimi: Anne ben nasıl doğdum?* (2. Baskı). İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Türk Dil Kurumu (TDK), (2018). *Güncel Türkçe Sözlük*. 18/04/2019 Erişim Adresi: <http://www.tdk.gov.tr/>
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), (2019). Erişim Adresi: <http://www.tuik.gov.tr/start.do>

- Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV), (2014). *Türkiye’de Kişisel Verilerin Korunmasının Hukuki ve Ekonomik Analizi Raporu*. İstanbul Bilgi Üniversitesi ve TEPAV.
- Uçar, M. (2014). *Bilişsel Süreç Yaklaşımına Dayalı Olarak Hazırlanan Cinsel İstismarı Önleme Becerisi Öğretim Programının Etkililiğinin İncelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- UNICEF, (2017). *Report of the Task Force on Protection From Sexual Exploitation and Abuse in Humanitarian Crises*. Erişim Adresi: <https://www.unicef.org/emerg/files/iasctfreport.pdf>
- US Department of Health and Human Services, Administration on Children, Youth and Families (ACYF). (2009). *Child Maltreatment*. <https://www.acf.hhs.gov/sites/default/files/cb/cm2009.pdf>
- Ünal, F. (2008). Çocuk İstismar ve İhmali. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(1), 9-18.
- Üstündağ, A., Şenol, F.B. ve Mağden, D. (2015). *Ebeveynlerin Çocuk İstismarına Yönelik Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi ve Bilinçlendirilmesi*. Uluslararası Katılımlı III. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Kongresi “Erken Müdahale” (212-227). 11-13 Mayıs 2015, Hacettepe Üniversitesi Kültür Merkezi, Ankara.
- Vardi, R. (2015). Sanal Mahremiyet. *Toplum Bilimleri Dergisi*, 9(17), 53-73.
- Varol, E. (2018). *Hemşirelerin Mahremiyet Hakkındaki Tutumları ve Bakım Uygulamalarının Hasta Mahremiyetine Olan Etkileri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Balıkesir Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Balıkesir.
- Walsh, K., Farrell, A., Bridgstock, R. ve Schweitzer, R. (2006). The Contested Terrain of Teachers Detecting and Reporting Child Abuse and Neglect. *Journal of Early Childhood Research*, 4 (1), 65-76. doi:10.1177/1476718X06059790
- Widom, C. S. ve Ames, M. A. (1994). Criminal Consequences of Childhood Sexual Victimization. *Child Abuse and Neglect*, 18(4), 303-318. doi:10.1016/0145-2134(94)90033-7
- World Association For Sexual Health (Was). (2014). *Declaration of Sexual Rights*. Erişim Adresi: <http://www.worldsexology.org/resources/declaration-of-sexual-rights/>.

- World Health Organization (WHO). (2003) Guidelines For Medico-Legal Care For Victims of Sexual Violence. WHO Library Cataloguing-in-Publication Data. World Health Organization Geneva, ISBN 92 4 154628 X.
- Wu, C. S. T., Fowler, C., Lam, W. Y. Y., Wong, H. T., Wong, C. H. M. ve Loke, A. Y. (2014). Parenting Approaches and Digital Technology Use of Preschool Age Children In A Chinese Community. *Italian Journal of Pediatrics*, 40(1), 44-52. doi:10.1186/1824-7288-40-44
- Wurtele, S. K., Moreno, T. ve Kenny, M. C. (2008). Evaluation of A Sexual Abuse Prevention Workshop For Parents of Young Children. *Journal of Child and Adolescent Trauma*, 1, 331-340. doi: 10.1080/19361520802505768
- Yalçın, H., Koçak, N. ve Duman, G. (2014). Anne Babaların Çocuk İstismarıyla İlgili Tutumlarının İncelenmesi. *Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16(Özel Sayı I), 137-143.
- Yavuzer H. (2016). *Çocuğunuzun İlk 6 Yılı (11. Basım)*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H., Köknel, Ö., Kulaksızoğlu, A., Ayhan, H., Dodurgalı, A. ve Ekşi, H. (2010). *Çocuk ve Ergen Eğitiminde Anne-Baba Tutumları*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Yıkılmış, A. ve Ozbey, F. Y. (2009). Otistik Çocuğa Sahip Annelerin Çocuklarının Devam Ettiği Rehabilitasyon Merkezlerinden Beklentilerinin ve Önerilerinin Belirlenmesi. *International Online Journal of Educational Sciences*, 1(1), 124-153.
- Yılmaz, G., İştien, N., Ertan, Ü. ve Öner, A. (2003). Bir Çocuk İstismarı Vakası. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 46(4), 295-298.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (11. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, K. (2010). Nitel Araştırmalarda Niteliği Artırma. *İlköğretim Online*, 9(1). 79-92. Erişim Adresi: <http://ilkogretim-online.org.tr>
- Yıldırım, M. (2015). Mekân, Ortam ve Çevre Faktörleri Bağlamında Sosyolojik Açıdan Mahremiyet. *Ordu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din, Gelenek ve Ahlak Bağlamında Mahremiyet Alguları Sempozyum Bildiri Kitabı* (409-433), Ordu İlahiyat Vakfı Yayınları.
- Yıldız, Y., Kaçar, M., Albayrak, E., Çalaboğlu, T., Çakmak, S. ve Bayraktar, T. (2017). Çocuk İhmali ve İstismarı Hakkında İlköğretim Öğretmenlerinin Bilgi

Düzeylerinin Değerlendirilmesi. *Van Tıp Dergisi*, 24(4), 303-309. doi: 10.5505/Vtd.2017.99609

Yılmaz, A. (2012). Sosyal Medya Kullanımında Güncel Tartışmalar: Üniversite Öğrencileri Örneğinde Mahremiyet-Kamusal Alan İlişkisi. *Global Media Journal: Turkish Edition*, 3(5), 246-264.

Yılmaz, S. (2011). Her İletişim Mahremiyet İhlalidir ve Her Mahremiyet İhlalinin Bir Haber Değeri Vardır (Ed. Hüseyin Köse). *Medya Mahrem Medyada Mahremiyet Olgusu ve Transparan Bir Yaşamdan Parçalar* (s. 129-149) içinden. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Yılmaz-Bolat, E. (2015). 1-4 Yaş Arası Çocuğa Sahip Annelerin Tuvalet Eğitimi Kazandırma Konusunda Tutum ve Görüşlerinin İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 53-67.

Yörükkan, T., 2008, Bir İlişki Düzenleme Süreci Olarak: Mahremiyet, *Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonları (TİSK) Akademi*, 3(6), 128-180.

Yurttaş, T. (2015). İslam Düşüncesinde Dilin Ahlakiliği ve Mahremiyeti. *Ordu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din, Gelenek ve Ahlak Bağlamında Mahremiyet Algıları Sempozyum Bildiri Kitabı* (428-450), Ordu İlahiyat Vakfı Yayınları.

Yüksel, M. (2003). Mahremiyet Hakkı ve Sosyo-Tarihsel Gelişimi. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi*, 58(1), 181-213.

Yüksel, M. (2009). Mahremiyet Hakkına ve Bireysel Özgürlüklere Felsefi Yaklaşımlar. *Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 64(01), 275-298.

Zerey B. S. (2019). *Yetersizlikten Etkilenmiş ve Normal Gelişim Gösteren Çocukların Cinsel İstismardan Korunmaları Hakkında Anne Görüşlerinin İncelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

EKLER

Ek 1. Katılımcı Bilgi Formu

Görüşmeci Kodu:	
Yaş:	
Cinsiyet:	
Eğitim Durumu:	
Branş:	
Medeni Hal:	
Mesleki Deneyim:	
Çalışılan Yaş Grubu:	
Çalışılan Kurum Türü:	
Mahremiyet Eğitimi Alma Durumu:	
Kaynaştırma Öğrencisi Varlığı:	

Ek 2. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

1. Mahremiyet eğitimiyle ilgili neler söyleyebilirsiniz?
 - 1.1. Tanımı:
 - 1.2. Önemi:
 - 1.3. Amacı:
 - 1.4. Verilme zamanı:
 - 1.5. Kimler vermeli?
 - 1.6. Kimlere verilmeli?
2. Mahremiyet eğitiminde dikkat edilmesi gereken hususlar konusunda neler söyleyebilirsiniz?
3. Mahremiyet sorunları hakkında neler söyleyebilirsiniz?
4. Mahremiyetin ihlal edilmesinin yol açtığı sonuçlarla ilgili neler söyleyebilirsiniz?
 - 4.1. Böyle bir vaka ile karşılaştınız mı?
 - 4.2. Ne tür tedbirler aldınız/alırdınız?
5. Özel gereksinimli çocukların mahremiyet ihlalleri karşısındaki risk durumu hakkında neler söyleyebilirsiniz?
6. Sınıfınızdaki çocuklarda sık karşılaştığınız mahremiyet ihlali davranışları hakkında neler söyleyebilirsiniz?
7. Mahremiyet eğitime yönelik sınıf içinde ne tür uygulamalara yer veriyorsunuz?
8. Ailelerin mahremiyet eğitime yönelik bilgi düzeyiyle ilgili neler söyleyebilirsiniz?
9. Ailelerin mahremiyet eğitimi ile ilgili sizden beklentileri hakkında neler söyleyebilirsiniz?

Ek 3. Çalışmaya Katılım Bildirimi

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Göhlisar Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu'nda öğretim görevlisi olarak çalışan Habibe ÇALIŞKAN'ın Okul Öncesi Dönemde Çalışan Öğretmenlerin Mahremiyet Eğitimi Konusundaki Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi adlı tez çalışmasına; kişisel bilgilerimin başka kişi ve kurumlarla paylaşılmaması ve yapılan ses kayıtlarının kodlama sonrasında silinmesi kaydıyla çalışmadan çekilme hakkımı saklı tutarak kabul ediyorum.

Habibe ÇALIŞKAN

Katılımcı Ad-Soyad

İmza

İmza